

TAINA ANTTONEN

Miehet internetissä

Virtuaalietnografia miessairaanhoidajaopiskelijoiden
seksuaaliterveysteeman opiskelusta

AKATEEMINEN VÄITÖSKIRJA

Esitetään Tampereen yliopiston
kasvatustieteiden tiedekunnan suostumuksella
julkisesti tarkastettavaksi Tampereen yliopiston
Paavo Koli -salissa, Kanslerinrinne 1, Tampere,
perjantaina 7. päivänä tammikuuta 2005 klo 12.

English abstract

Acta Universitatis Tampereensis 1054

AKATEEMINEN VÄITÖSKIRJA
Tampereen yliopisto
Kasvatustieteiden laitos

Myynti
Tiedekirjakauppa TAJU
PL 617
33014 Tampereen yliopisto

Kannen suunnittelu
Juha Siro

Taitto
Sirpa Randell

Painettu väitöskirja
Acta Universitatis Tamperensis 1054
ISBN 951-44-6163-0
ISSN 1455-1616

Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print
Tampere 2004

Puh. (03) 215 6055
Fax (03) 215 7685
taju@uta.fi
www.uta.fi/taju
<http://granum.uta.fi>

Sähköinen väitöskirja
Acta Electronica Universitatis Tamperensis 403
ISBN 951-44-6164-9
ISSN 1456-954X
<http://acta.uta.fi>

Kiitokset

...Tänä yönä hengitän juhlien tahtiin, tänä yönä nousevan auringon nään, tänä yönä uskon bileiden mahtiin, tänne jään...Suurlähettäjä: Tänä yönä

Tutkimustyö on usein yksinäistä ihmettelyä, järjestelyä, päätöksentekoa sekä kirjoittamista. Ilman toisilta ihmisiltä saamaani innoitusta ja tukea tutkimuksen toteuttaminen ei olisi ollut mahdollista. Tämän tutkimuksen valmistumisesta kuuluu kiitos useille ihmisille juhlien tahtiin.

Erityisen kaunis kiitos professori Eero Ropolle tutkimustyön ohjauksesta. Ohjausprosessissa keskeisenä ideana oli, että ohjaaja puuttuu tutkimusprosessiin mikäli se ”näyttää menevän metsään”. Tutkimusprosessin läpiviemisestä tuli minulle ihmisenä kasvun paikka, joka antoi vankkoja valmiuksia toimia tulevaisuudessa itsenäisenä tutkijana. Kiitän lämpimästi professori Eija Syrjäläistä. Ystävälliset kommentit tutkimuksen etnografisesta lähtökohdasta, menetelmästä ja kirjoittamisen muodosta kannustivat tutkimusprosessin loppuvaiheessa. En ollut ”täysin metsässä”. Suurkiitokset tutkimuksen esitarkastajille professori Kaarina Määtälle ja professori Kirsi Tirrille. Erittäin rakentavan palautteen ansiosta kykenin parantamaan ja selkiyttämään käsikirjoitukseen tekemiäni perusratkaisuja lopullisesti ”pois metsän reunasta”.

Kiitokset myös

Ester Munoz, many thanks for helping with FLE3

LAMK:n hoitotyön miesopiskelijoille lukuvuonna 2001–02,

Leena Nietosvuorelle kielentarkastuksesta,

Leena and Seamus Morley, many thanks for checking the English abstract,

Katri Nuoritalo-Svanille aineiston analyysikuntoon saattamisesta,

Hannu Pikille avusta tietokoneongelmissa,

Sirpa Randellille tutkimuksen painokuntoon saattamisesta,

LAMK:n Sosiaali- ja terveystieteiden laitoksen kollegoille kannustuksesta,

sukulaisille ja ystäville kanssa elämisestä sekä

Suomen Kulttuurirahastolle huomattavasta apurahasta.

Aina ei ole ongelmattomia yhdistää tutkimustyö ja perhe. Rakkaimmat kiitokset tuesta ja kärsivällisyydestä kuuluvat ehdottomasti aviomiehelleni Ollille sekä lapsilleni Minnalle, Annille ja Eerolle. Omistan tämän tutkimuksen perheelleni. Perheen merkitys voimavarana on suunnaton.

Lahden Rautakankareella 24.10.2004

Taina Anttonen

Tiivistelmä

Tutkimus sijoittuu opetuksen uuteen paradigmaan sekä ihmisten internetarkeen. Tutkimuksessa kuvataan sekä selvitetään seksuaaliterveysteemaan liittyvän verkostopohjaisen opetuksen toimivuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Tutkittava miesopiskelijaj yhteisö muodostuu Lahden ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveysalan laitoksen miespuolisista sairaanhoitajaopiskelijoista lukuvuonna 2001–02 (n=15). Miesopiskelijat osallistuvat VirtuaaliSeksi-opintojaksolle, jonka suunnittelun ja toteutuksen periaatteet kiinnittyvät sekä ongelma- perustaiseen että tutkivaan oppimiseen. Tutkimusta tukee, elävöittää ja siihen myötävaikuttaa niin sanotuilta tuntemattomilta ihmisiltä kerätyt kuvaukset seksuaaliterveysteeman ympäriltä (n=81). Tuntemattomia ihmisiä määrittää halu, tieto ja taito osallistua yhteisölliseen keskusteluun seksuaaliterveysteeman ympärillä internetin kautta.

Tutkimuksen lähestymistapa, menetelmä ja kirjoittamisen muoto ovat etnografisia. Tutkimuksen eräänä tavoitteena on virtuaali- etnografian kuvaaminen ja selvittäminen uudenaikaisena lähestymistapana ja menetelmänä laadullista tutkimusta varten. Virtuaali- etnografia on uusi ja vähän sovellettu etnografisen tutkimuksen muoto. Dokumentti- aineisto kerääntyy sekä osallistuvan havainnoinnin että keskusteluhaastattelujen kautta.

Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa vähintään suhteutettavissa olevaa uutta tietoa erilaisiin opetussellisiin tilanteisiin, joissa seksuaaliterveysteema ja tietoteknologia otetaan käyttöön. Tutkimuksen kautta saatava ymmärrys auttaa hahmottamaan erityisesti hoitotyön miesopiskelijoiden tapaa yhteisönä käsitellä seksuaaliterveysteemaa. Vahvin peruste tutkimuksen merkittävyyteen nousee havainnosta, että miesopiskelijoilla näyttää olevan usein riittämättömästi tilaa keskustella omanlaisesti ja omanlaisesta seksuaaliterveysteemasta kasvokkain toteutuvissa opetustilanteissa sekaopiskelijaj yhteisössä. Seksuaaliterveysteemaan liittyvä osaaminen tulevalle sairaanhoitajalle merkitsee sitä, että hän kykenee huolehtimaan hoitotyön asiakkaan tai potilaan hyvinvoinnista erilaisten seksuaaliterveystilaa vaikuttavien sairauksien aikana sekä osaa antaa luvan puhua ja tietoa seksuaaliterveysteemasta erilaisten hoitamiseen liittyvien keskustelujen aikana. Tutkimuksen tavoitteeseen kuuluu myös uusien kuvausten etsiminen ja tarkastelu ihmisten internetarjesta sekä tietoteknologian käyttöönotosta edelleen hyödynnettäväksi seksuaaliterveysteeman opetukseen.

Tutkimuksen tulokset ja johtopäätökset osoittavat, että hoitotyön miesopiskelijat tarvitsevat omanlaistaan tilaa keskustella yhteisöllisesti seksuaaliterveysteemasta. Miesopiskelijat tarvitsevat vapaata sekä puhe- että mielentilaa, jossa he voivat tuoda

esiin omanlaisia näkemyksiään ja kasvaa kyvykkäiksi keskustelemaan seksuaaliterveys-
teemasta hoitotyön potilaiden ja asiakkaiden kanssa. Sopivassa suhteessa opettajatuto-
rin taholta tuettu ja ohjattu verkostopohjainen keskustelu miesopiskelijayhteisössä sekä
ihmisten internetarkeen linkittyvä opiskelumateriaali osoittautuvat toimivaksi ja tarkoi-
tuksenmukaiseksi tiedon ja luvan antamiseksi käsitellä persoonallisen asiallisesti sek-
suaaliterveysteemaa. Myös sekaopiskelijayhteisön opetuksessa on syytä tuoda miehen
seksuaaliterveystilaa koskettavia teemoja esille entistä enemmän.

Avainsanat: verkostopohjainen opetus, seksuaaliterveys, hoitotyön miesopiskelijayhtei-
sö, virtuaalietnografia, ihmisten internetarki

Abstract

In this research a new approach applying web-based learning to issues relating to sexual health is sought and described in a teaching context: how useful and effective web-based learning is in a male student community. A male student community, drawn from the Faculty of Social and Health care of Lahti Polytechnic in the academic year 2001–02 (n=15 students), was utilised. This research utilises a new paradigm of teaching and the ease of access of the internet. Male students participated in one study module, which was based on inquiry and problem based learning. This research is supported by, used by and contributed to by anonymous users, who are able and willing to discuss issues of sexual health via the internet (n=81). The approach, methodology and the form of writing of the research report is ethnographical. One goal of this research is to produce a new knowledge of virtual ethnography for qualitative research. Virtual ethnography is one of the latest and rarely used application methods of ethnography. Data was collected by observing and interviewing male nursing students and others anonymously via the internet.

The purpose of this research is to produce a new, alternative approach for learning and teaching methods for sexual health using web based methods. There are few opportunities for male nursing students to discuss sexual health issues in one to one situations. When treating patients or clients one has to be aware of the potential of harm to ones own sexual health. One task for nurses is to create an atmosphere where patients and clients can talk about any issues relating to their sexual health. An important role of heath promotion is to educate people about sexual health issues and how these affect ones own well being.

The approach developed with this research offers an opportunity to develop a modern way of teaching, particularly beneficial to male students. In this research interpreted results and conclusions suggest, that male nursing students benefit from an individual learning approach. The web based learning method creates an environment in which male students are able to present views of their own and develop their skills to address sexual health issues with nursing patients and clients. The role of the teacher is to support, guide and interact in the web-based learning process at their convenience. There are many useful and appropriate learning materials, available via the internet. Also in mixed student groups, it is important to be able to address issues relating to male sexual health.

Key words: web-based learning, sexual health, male nursing student community, virtual ethnography, internet

Sisällys

1	Johdanto	13
1.1	Tutkimusprosessikuvauksen aluksi	13
1.2	Avainkäsitteet lyhyesti	15
1.3	Tutkimuksen moninaiset perusteet.....	21
1.4	Tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja tutkimustehtävä	24
1.5	Tutkimuksen paradigmaattiset sitoumukset	26
1.6	Teoreettinen tieto tutkimuksessa	30
1.6.1	Uudenlainen oleminen ja eläminen – muuttunut paradigma opetuksessa ja opiskelussa.....	30
1.6.2	Seksologiaa hoitotyöhön.....	33
1.7	Teoreettisia viitteitä tutkimukseen.....	35
1.7.1	Paikkateoria – persoonien paikat ja puhevoimat	36
1.7.2	Uushenkisyyssajattelua – luonnollinen tarve muutokseen.....	39
2	Tutkimus etnografiaprosessina.....	43
2.1	Etnografia – lähestymistapa, menetelmä tai kertomisen muoto	43
2.1.1	Sademetsästä internetiin.....	43
2.1.2	Moninaiset sovellutukset.....	46
2.1.3	Lähestymistapa, menetelmä ja kertomisen muoto	48
2.2	Tutkimus virtuaali-etnografiaprosessina	49
2.3	Minä ja toiset tutkimusprosessissa	54
2.4	Avainkertomuksia tutkimusprosessiin – eräitä kuvauksia uudesta tavasta elää internetarjessa	59
2.4.1	Kuvaus erästä seksiverkkopalvelusta.....	59
2.4.2	Kuvaus Seksi.fi-seminaarista	61
2.4.3	Kuvaus erästä sähköpostiviestinnästä.....	63
2.5	VirtuaaliSeksi – seksuaaliterveyttä miehille.....	65
2.5.1	Opintojakson sisältö.....	67
2.5.2	Opintojaksolle opiskelemaan.....	68
2.5.3	Opintojakson neljä pääongelmaa oppimistehtävinä	69
2.5.4	Opintojaksolla käytetyn oppimisolun kuvaus.....	72

2.6	Dokumenttiaineiston kerääminen	73
2.6.1	Suuntaa-antavien kyselyjen merkitys	73
2.6.2	Merkintöjä prosessipäiväkirjaan	74
2.6.3	Osallistuva havainnointi tietoteknologian kautta	77
2.6.4	Aktiiviset keskusteluhaastattelut.....	78
2.6.4.1	Yhteisöllinen keskusteluhaastattelu.....	80
2.6.4.2	Yksilölliset keskusteluhaastattelut	81
2.7	Dokumenttiaineiston analyysikuntoon saattaminen ja kuvaus	82
2.8	Dokumenttiaineiston analyysi – analyttinen etnografiamenetelmä	84
3	Tulokset.....	87
3.1	Tieto seksuaaliterveysteemasta toisten tuella tai ilman.....	87
3.1.1	Taustaa tiedonantajista toisina ja itsestä tutkijana.....	87
3.1.2	Sekalaisesta seksikasvatuksesta ja -opetuksesta omaohjautuvuuteen	91
3.1.3	Verkostopohjaisista palveluista vaikuttaminen	101
3.2	Ihmissuhdekohtaukset internetissä– mielikuvien luomis- ja sietokyvykkyyttä.....	104
3.2.1	Pyrkimys kasvottomuudesta kasvoihin	104
3.2.2	Kasvokkain kohtaamisten kestävämyys	106
3.3	Seksuaaliterveysteemasta persoonallisen asiallisesti.....	108
3.3.1	Vapaa mielentila miesopiskelijayhteisössä	108
3.3.2	Vapaa puhetila miesopiskelijayhteisössä	124
3.4	Muita huomioita internetarjesta opetuksen kehittämiseen.....	133
3.4.1	Ajanhenkisten seksuaaliterveysteemojen käsittelyä	133
3.4.2	Pulmallisuus kasvottomana tai kasvokkain	140
4	Pohdinta	143
4.1	Tulkinnallisten päätelmien tarkastelu	143
4.1.1	Sekalaista seksikasvatusta ja -opetusta	145
4.1.2	Kieli- ja mielikuvien luomis- ja sietokyvykkyyttä internetin ihmissuhdekohtaamisissa	148
4.1.3	Puhe- ja mielentilaa verkostopohjaisesti miehille – huomioita seksuaaliterveysteeman ajanhenkiseen opetukseen	150

4.2	Johtopäätöksiä tulkinnallisista päätelmistä tiivistetysti	161
4.3	Tutkimuksen luotettavuuden tarkastelu.....	163
4.4	Tutkimusprosessikuvauksen päätteeksi	168
	Lähteet.....	173
	Liitteet	191

Kuviot

Kuvio 1.	Tutkittavan ilmiön vaikutteet	25
Kuvio 2.	Tutkimusprosessi pääpiirteissään	53
Kuvio 3.	VirtuaaliSeksi-opintojakson tuettu ja ohjattu miesopiskelija-yhteisöllinen tiedonprosessointi pääpiirteissään	71
Kuvio 4.	Johtopäätökset tulkinnallisista päätelmistä pääpiirteissään	163

Taulukot

Taulukko 1.	Suuntaa-antavien kyselyjen sisällöt pääpiirteissään.....	74
Taulukko 2.	VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden taustatiedot	88

1 Johdanto

1.1 Tutkimusprosessikuvauksen aluksi

Komeaa sekä kaunista tutkimus- ja kehittämistyötä on tehty useita vuosia tietoteknologian hyödyntämiseksi ja laajentamiseksi kaikkialle yhteiskunnan eri ilmiöihin ja ihmisten arkeen. Komean ja kauniin tutkimus- ja kehittämistyön rinnalla samaan aikaan toisaalla näyttää tapahtuvan sekä kilttiä että tuhmaa. Toiminnalliset internetnaiset vähentävät vaatteitaan miesten tietokonenäytöillä, vuorovaikutteisissa internetkyselyissä kartoitetaan keinoja piristää seksielämää ja internettreffeillä mies pokaa, mutta nainen valitsee kenelle pokautua. Myös lauluin pyydetään babya kertomaan, mitä kaikkea miehen tulee olla:

...mitä miehen tulee olla, kerro baby mulle, kun en usko naisten lehtiin, haluan olla oikee sulle...komeaa ja kaunista, samaan aikaan kilttiä ja tuhmaa, hoikkaa ja hauista, ilmeessä älyä ja uhmaa... (Suurlähettiläät: Mitä miehen tulee olla? 2003.)

Tämä tutkimus perustuu opetuksen uuteen paradigmaan ja havaintoihin ihmisten internetarjesta. Verkostopohjaista opetusta on tutkittu laajasti, mutta tässä tutkimuksessa keskitytään tarkastelemaan erityisesti seksuaaliterveysteemaan liittyvää opiskelua hoitotyön miesopiskelijoiden näkemysten valossa. Tutkittava miesopiskelijayhteisö opiskelee Lahden ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveysalan laitoksella lukuvuonna 2001–02. VirtuaaliSeksi-opintojakson suunnittelun ja toteutuksen peruseräaatteet kiinnittyvät sekä ongelmaperustaiseen että tutkivaan oppimiseen. Aikaisempaa tutkimusta seksuaaliterveysteemaan liittyvän verkostopohjaisen opetuksen toimivuudesta ja tarkoituksemukaisuudesta hoitotyön miesopiskelijayhteisössä ei ole raportoitu. Tutkimuksessa tarkastellaan VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden näkemysten ohella myös niin sanottujen tuntemattomien ihmisten kuvauksia seksuaaliterveysteeman ympäriltä internetarjesta. Tuntemattomia ihmisiä määrittää ennen kaikkea halu ja kyky keskustella toisten ihmisten kanssa eri yhteisöissä internetin kautta.

Tutkimuksen perusteet ovat monitieteisiä. Vahvin peruste tutkimukseen nousee havainnosta, että hoitotyön koulutuksessa miesopiskelijoilla näyttää olevan riittämättömästi tilaa sekaopiskelijayhteisössä keskustella omanlaisesti ja omanlaisesta seksuaaliterveysteemasta kasvokkain toteutuissa opetustilanteissa. Tämä on ongelmallista, sillä

hoitotyön koulutuksen aikana miesopiskelijan tulee kyetä vahvistamaan omaa persoonallisuuttaan antaakseen hoitotyön asiakkaille tai potilaille luvan puhua sekä terveenä että sairauden aikana seksuaaliterveysteemasta. Myös seksuaaliterveysteemaan liittyvän tiedon antaminen hoitotyön asiakkaille ja potilaille on sairaanhoitajan osaamisaluetta. Kliinisenä taitona miesopiskelija tulevana sairaanhoitajana huolehtii hoitotyön potilaan hyvinvoinnista seksuaaliterveyteen vaikuttavan sairauden aikana.

Tutkimustehtävänä on kuvata ja selvittää verkostopohjaisen opetuksen toimivuutta sekä tarkoituksenmukaisuutta hoitotyön miesopiskelijoiden käsitellessä seksuaaliterveysteemaa omana yhteisönään. Tutkimustehtävään kuuluu uusien kuvausten etsiminen ja tarkastelu ihmisten internetarjesta hyödynnettäväksi seksuaaliterveysteeman opetuksessa. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa vähintään suhteutettavissa olevaa uutta tietoa erilaisiin opetuksellisiin tilanteisiin, joissa käsitellään seksuaaliterveysteemaa ja tietoteknologia otetaan käyttöön. Tutkimuksen kautta saatavan uuden tiedon ja ymmärryksen avulla voidaan kehittää seksuaaliterveysteemaan liittyvää opetusta ajanhenkiseksi erityisesti miesopiskelijat huomioiden sekä hyödyntämällä internetarjen kuvauksia opiskelumateriaaliksi.

Tutkimuksen lähestymistapa on virtuaalietnografia. Tutkimuksen tavoitteena on myös kuvata ja selvittää virtuaalietnografiaa uutena lähestymistapana ja menetelmänä kvalitatiivista tutkimusta varten. Virtuaalietnografia on vähän sovellettu etnografisen tutkimuksen muoto. Virtuaalietnografian käyttö johtaa uusien käsitteiden ja määritelmien luomiseen klassisen etnografisen tutkimuksen käsitteiden ja määritelmien menettäessä kestävämmiksi käyttökelpoisuutensa. Tässä tutkimuksessa etnografista lähestymistapaa, menetelmää ja kirjoittamisen muotoa luonnehtii erityisesti se, että naistutkijana etsin miesten ja miehistä kuvauksia sekä teen havaintoja tietoteknologian kautta VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijayhteisössä sekä tuntemattomien tiedonantajien keskuudessa. Dokumentaarista materiaalista nousevat kuvaukset varsinaisena analysoitavana dokumenttiaineistona järjestelen, tulkitsen sekä teen niistä yhdenlaisia päätelmiä johtopäätöksineen. Varsinaisen analysoitavan dokumenttiaineiston rinnalla tutkimusprosessissa vaikuttaa tukeva, elävöittävä ja myötävaikuttava dokumenttiaineisto. Dokumenttiaineistot ovat yhteydessä toisiinsa. Ilman tukevaa, elävöittävä ja myötävaikuttavaa dokumenttiaineistoa uuden tiedon ymmärtäminen jäisi irralliseksi tutkittavan ilmiön kokonaisuudesta. Myös tutkimusraportissa kuvatut suhteellisen useat avainkertomukset ovat yhteydessä ilmiön kokonaisuuden hahmottamiseen. Tutkimusprosessin kuvaus tutkimusraporttina on etnografinen. Tutkimusraportti sinänsä on kirjoitettu etnografisesti juonelliseen muotoon.

1.2 Avainkäsitteet lyhyesti

Tämän tutkimuksen keskeisimmät käsitteet liittyvät tutkittavan ilmiön eri vaikutteisiin ja vaikutteiden välisiin suhteisiin (kuvio 1). Tässä tutkimuksessa käytän käsitteitä tutkimus, etnografia, etnografinen tutkimus ja tutkimus virtuaali-etnografiaprosessina toistensa synonyymeinä. Käsitteiden käyttö vaihtelee luonnikkaimman asiayhteyden mukaan tutkimusraportin eri osioissa. Etnografia käsitteenä kuvaa ennen kaikkea tutkimuksen prosessimaisuutta. Esimerkiksi virtuaali-etnografian prosessimaisuutta kuvaavat lähestymistapa tutkittaviin ihmisiin, varsinaisen dokumenttiaineiston analyysi ja tutkimusraportin kirjoittaminen. Käsitevalinnoissa merkityksellistä on se, että pyrin kuvaamaan niiden avulla toisaalta luovasti ja toisaalta tarkasti etnografista lähestymistapaa ja menetelmää sekä sinänsä tutkittavan ilmiön sijoittumista laajempaan asiayhteyteen. Tässä tutkimuksessa käytetty käsitteistö perustuu väistämättä subjektiivisiin mielikuviini, mutta vankasti harkittuun päätöksentekoon.

Verkostopohjainen opetus ja oppimisympäristö. Opetukseen ja opiskeluun liittyvä tietoteknologiakäsitteistö näyttää olevan suhteellisen moniselitteisesti määriteltävissä. Kirjallisuudesta ei välity varmuutta siihen, missä kulkevat erilaisten määritelmien rajat. Tietoteknologiamahdollisuuksien yhdistyessä kasvatukseen, opetukseen ja alan tutkimukseen käytetään lähes synonyymeinä käsitteitä verkko-opetus ja verkkopedagogiikka. Toisaalla käytetään rinnakkain termejä informaatio-, viestintä-, koulutus-, opetus- ja kasvatusteknologia. Samaa tarkoittavina käytetään myös termejä virtuaalitodellisuus, virtuaali- ja digimaaailma sekä hyperavaruus (Scardamalia & Bereiter 1994, 265–283; Viteli & Levonen 2000, www-dokumentti, viitattu 22.2.2003, Lifländer 1999; Wilson & Lowry 2000, www-dokumentti, viitattu 31.1.2003; Hakkarainen & Sintonen 2001, 1–19; Constantino-Gonzales, Suthers & Icaza 2001, 176–187; Kallonen-Rönkkö 2002; Hartley & Bendixen 2001, 22–26; Barrows 2002, 119–122).

Tellan (2001, 13–34) mukaan internet-perustainen opiskelu tai oppiminen, verkon käyttö opetuksessa, verkottunut opetus tai oppiminen sekä verkkopohjainen tai verkostopohjainen opiskelu tai oppiminen käytetään samaa tarkoittavina käsitteinä monitasoisesti (myös Seitamaa-Hakkarainen, Raunio, Raami, Muukkonen & Hakkarainen 2001, 181–202). Toisinaan näyttää siltä, että käsitteen käyttäjä ei ole itsekään selvillä käyttämänsä käsitteen tarkasta sisällöstä, merkityksestä ja määrittelystä (ks. esim. Kiviniemi 2000). Tietoteknologiaan liitetään joukko monimerkityksisiä taitoja kuten mediataidot, kulttuurinen lukutaito, tietoyhteiskunnan luku- ja kirjoitustaito sekä sosiaalisen viestinnän valmius (Mäki-Komsi 1999, www-dokumentti, viitattu 29.9.2002). Tietoteknologiaan liittyvillä taidoilla opetuksen ja opiskelun yhteydessä tarkoitetaan tavallisimmin yksittäisen opettajan tai opiskelijan kykyä käyttää yleensä tietokonetta resurssivälisenä esimerkiksi uuden tiedon tuottamisessa, välittämisessä ja hankinnassa.

Tässä tutkimuksessa käytän yleisimmin vakiintuneen verkko-opetus-käsitteen sijaan käsitettä *verkostopohjainen opetus*. Verkko terminä viittaa vahvasti kalastukseen, metsästykseseen tai urheiluun (myös Hakkarainen, Lonka & Lipponen 1999, 160–161). Verkostopohjaisuus kuvaavana käsitelmäritelmänä ilmentää tietoteknologian kautta mahdollistuvaa opetustilannetta, johon kuuluvat tässä tutkimuksessa VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijat, naisopettaja tutorina, internetiin linkittyvä opiskelumateriaali sekä asynkroninen puhe keskinäisenä vuorovaikutustapana. Tietoteknologiaan liittyvän kasvottomuuden ja vartalottomuuden vuoksi keskinäiseen vuorovaikutussentapaan määritetty mielikuvien luomis- ja sietokyvykkyyttä (ks. myös 1.6.1 Uudenlainen oleminen ja eläminen – muuttunut paradigma opetuksessa ja opiskelussa).

Tietoteknologiaan perustuvat oppimisympäristöt eivät saa aikaan oppimista sinänsä vaan mahdollistavat sitä (Manninen 2000, 29–42). Tässä tutkimuksessa määritellen oppimisympäristön laajasti *opetus-* tai *opiskelutilaksi*. Opetustilaan määrittyvät VirtuaaliSeksi-opintojakson sisällöllinen suunnittelu, toteutus ja arviointi opettajatutorin toimintana. Keskeistä opettajatutorina on mahdollistaa ja tukea VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden oppimisprosessia (ks. 2.5 VirtuaaliSeksi – seksuaaliterveyttä miehille). *Opiskelutilaan* määrittyvät VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana keskinäinen vuorovaikutustapa, yhteisöllinen tiedonprosessointi sekä oma refleksiivinen pohdinta. Miesopiskelijoiden *mielentilaa* VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana määrittää se, miten miesopiskelijayhteisössä käsiteltävään seksuaaliterveysteemaan kiinnostutaan, miten avoimesti kyetään keskustelemaan oppimisalustalla sekä miten tavoitteellista opiskelutoimintaa on. VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden halu ja kyky käsitellä seksuaaliterveysteemaa keskenään perustuu mahdollisimman kiinnostavaan, avoimeen ja luottamustaherättävään ilmapiiriin. Opiskelutilaa ilmentää osaltaan myös tulevaisuuden sairaanhoitajana osaamiseen siirtyvä tieto ja taito käsitellä seksuaaliterveysteemaa hoitotyön asiakkaiden tai potilaiden kanssa. Miesopiskelija määrittyy VirtuaaliSeksi-opintojaksolla aktiiviseksi oppijaksi ja toimijaksi, joka on vastuussa sekä omasta että toisten oppimisestaan (ks. 2.5 VirtuaaliSeksi – seksuaaliterveyttä miehille).

Yhteisöllisyys opiskelussa. Tässä tutkimuksessa verkostopohjaisuus-käsitteen yhteydessä uudenlainen opetuksen ja opiskelun paradigma on ihmisten mahdollisuus, tarve ja taito käsitellä erilaista tietoa sekä elää yhteisöinä ja yhteisössä internetarjessa (ks. 2.3 Minä ja toiset tutkimusprosessissa). Etnografisessa tutkimuksessa tavallisesti kuvataan, tulkitaan ja pyritään ymmärtämään ihmisiä heidän omassa arjessaan (Syrjäläinen 1996, 67–104). Tässä tutkimuksessa VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoille opiskelu on arkea. Sekä miesopiskelijoiden että tuntemattomien tiedonantajien arki on toisaalta tietoteknologian mahdollistamien vuorovaikutusvälineiden kuten tietokoneen hyödyntämistä. Arkea on myös elää yhdessä toisten ihmisten kanssa internetin välityksellä virtuaalimaailman erilaisissa yhteisöissä (Hine 2000, 1–13; Krants 2003, www-dokumentti, viitattu 12.10.2003). Yhteisöllisyyttä ja yhteistoiminnallisuutta pidetään vuorovaikutusta edistävänä opiskelijakeskeisenä opiskelumuotona ja nykyajan

korkeakoulutuksen monimuotoisuuden ilmentymänä (Vahtivuori, Wager & Passi 1999, www-dokumentti, viitattu 2.3.2003; Vahtivuori 2001, 79–113; myös Lamon 1999, www-dokumentti, viitattu 5.4.2002; Bonk & Cunningham, www-dokumentti, viitattu 31.1.2003). Tässä tutkimuksessa yhteisöllisyys on siten myös miesopiskelijoiden arkea.

Tässä tutkimuksessa VirtuaaliSeksi-opintojakson neljä pääongelmaa määrittyvät *oppimistehtäviksi* eivätkä ne ole yksittäisen miesopiskelijan ratkaistavissa (ks. 3.4.3 Opintojakson neljän pääongelman kuvaus, myös Hakkarainen, Lipponen, Ilomäki, Järvelä, Lakkala, Muukkonen, Rahikainen & Lehtinen 1999, www-dokumentti, viitattu 26.11.2003; Hakkarainen & Järvelä 1999, 241–256; Nummenmaa & Virtanen 2002, 39; Tella 2001, 13–34). Pääongelmat oppimistehtävinä edellyttävät VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoilta omaohjauksellista uuden tiedon hankintaa, osallistumista yhteisölliseen ongelmanasettelukeskusteluun, keskinäistä tiedon jakamista sekä pyrkimystä hoitotyön osaamiseen liittyvään uudenlaiseen ymmärtämiseen. VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijayhteisössä verkostopohjainen opetus ja opiskelu sisältävät useita erilaisia tiedon käsittelymahdollisuuksia, jotka luovat edellytykset saavuttaa opetusjaksolla asettuvia sekä yksilöllisiä että yhteisöllisiä tavoitteita ja päämääriä (myös Kalli 2000, 135–138; Pantzar 2001, 111–133). VirtuaaliSeksi-opintojakson sekä miesopiskelijayhteisölle että yksittäiselle miesopiskelijalla asettuvia edellytyksiä ovat muun muassa kiinnostuminen seksuaaliterveysteeman käsittelystä ja miesopiskelijayhteisössä toimimisesta (myös Poikela & Poikela 2002, 55–74). VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijayhteisössä luodaan omanlaista ja ainutkertaista opiskelukulttuuria.

Tutkiva- ja ongelmaperustainen oppiminen. Tutkiva ja ongelmaperustainen oppiminen hakevat paikoin samanlaista mallia opetukseen ja oppimiseen.¹ Opetusmetodina käytetään erilaisia lähtökohtakuvauksia oppimistehtävinä sekä tilanteita, jotka nostavat esiin yhteisöllisyyden, vuorovaikutuksen, kriittisen ajattelun ja ongelmanratkaisutaidot. Oppimistehtävien avulla herätetään yksittäisen opiskelijan halu etsiä ja jakaa tietoa opiskelijayhteisössä prosessimaisesti. Oppimisessa hyödynnetään myös sekä yksilöllisiä että yhteisöllisiä aikaisempia kokemuksia tietoa uudistettaessa. Ongelmanratkaisuun voidaan päätyä käyttämällä useita eri strategioita sekä löytää useita eri ratkaisuja. Nummenmaan ja Virtasen (2002, 35–36) mukaan ongelmaperustainen opetus ei kiinnitykään selkeästi mihinkään yhteen oppimisteoreettiseen viitekehykseen. Yhteisöllistä tiedonprosessointia perusteellaan konstruktivismilla, joka kiinnittyy kognitiiviseen oppimisteoriaan ja opittavan asian kontekstiaalisuuteen. Lähtökohtina ovat humanistiset teoriasuuntaukset ja kokemuksellinen oppiminen. Tutkivassa ja ongelmaperustaisessa oppimisprosessissa korostuvat erityisesti sekä opiskelijoiden että opettajatutorin keskinäinen vuorovaikutus ja kyvykkyys yhteisöllisyyteen.

¹ Englannin kielessä käytetään termiä Problem Based Learning, jonka käyttö on vakiintunut myös suomalaisen kirjallisuuteen.

Sekä tutkivaa että ongelmaperustaista oppimista kehittävien teoreetikkojen ja tutkijoiden näkemyksiin näyttää liittyvän myös eroavaisuuksia. Hakkaraisen, Longan ja Lipposen (1999, 216–218) mukaan ongelmaperustainen oppiminen on tutkivan oppimisen sovellus. Poikela ja Nummenmaa (2002, 33–34) korostavat ongelmaperustaisen oppimisen kiinnekohtia ja soveltuvuutta työelämälähtöiseen opiskeluun (myös Boud & Feletti 1999; Nummenmaa & Virtanen 2002, 165–166). Toisaalta teoreetikot pohtivat omassa keskuudessaankin sitä, mikä on ongelmaperustaista oppimista ja mikä ei (Poikela, Lähteenmäki & Poikela 2002, 25–26). Teoreetikkojen mukaan ongelmasuuntautuneisuus, ongelmaperustaisuus tai ongelmaratkaisupainotteisuus termejä käytetään lähes synonyymeinä toisilleen.

VirtuaaliSeksi-opintojaksolla käytettävän FLE3-oppimisolun kehittäminen perustuu tutkivaan oppimiseen näkemyksiin yhteisöllisestä tiedonprosessoinnista verkostopohjaisessa opetuksessa (ks. 2.5.4 Opintojaksolla käytetyn oppimisolun kuvaus, liite 1). Tässä tutkimuksessa tutkiva oppiminen VirtuaaliSeksi-opintojaksolla on metodi, ei ensisijaisesti ratkaiseva tai selittävä teoreettinen näkökulma (ks. 2.5 VirtuaaliSeksi – seksuaaliterveyttä miehille). VirtuaaliSeksi-opintojaksolla miesopiskelijat käsittelevät neljää pääongelmaa oppimistehtävinä sekä seksologian että kliinisen hoitotyön lähtökohdista ja tavoitteista (ks. 1.6.2 Seksologiaa hoitotyöhön). Sekä tutkivan että ongelmaperustaisen oppimisen peruseriaatteiden mukaan VirtuaaliSeksi-opintojaksolla opettajana olen tutor. Tässä tutkimuksessa käytän opettajatutor, tutor ja opettaja käsitteitä toistensa synonyymeinä. Tässä tutkimuksessa ei keskitytä tutkivan tai ongelmaperustaisen oppimisen yhtäläisyyksiin ja eroavaisuuksiin. Molempien näkökulmien teoreettiset käsitteet ovat apuvälineitä, joita käytetään osittain rinnakkain tai ajoittain toistensa synonyymeinä.

Verkostopohjainen vuorovaikutus. Tietokoneen kautta tapahtuvaan vuorovaikutukseen liitetään vakiintuneita kielikuvia, symboleja ja erilaisia merkkejä, joilla pyritään ilmentämään asynkronisen tai synkronisen puheen sisältöä. Kielikuvat, symbolit ja merkit ovat osa havaittavissa olevaa vuorovaikutusta. Aarnion (1999) mukaan kasvokkain vuorovaikutus on ihmisten välistä sanomien, merkitysten ja kaikenlaisten vaikutelmien vaihtamista sekä siirtämistä erilaisten merkkijärjestelmien avulla. Tellan (1997, www-dokumentti, viitattu 10.10.2002) mukaan vuorovaikuttamisen luonne jakautuu verkostopohjaisena toisaalta *synkroniseen* (on-line) ja toisaalta *asynkroniseen* (off-line) puheeseen.

Tietokoneen luoma välitteisyys vuorovaikutuksessa määrittäyty hyvin toisenlaiseksi kuin ihmisten kasvokkain tapahtuva vuorovaikutus. Esimerkiksi VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelija on opiskelutoiminnan aikana tietoteknologian kautta vuorovaikutuksessa sekä toisten miesopiskelijoiden että minun tutorina kanssa asynkronisen puheen avulla. Hakkaraisen, Lipposen, Muukkosen ja Seitamaa-Hakkaraisen (2001, 159) mukaan fyysinen ympäristö kuten virtuaalinen työpöytä ankkuroi ja strukturoi kognitiivista toimintaa. VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelija kykenee havainnoimaan

välittömästi oppimisolun virtuaalisella työpöydällä oppimistehtävään tarvittavat työvälineet, verkostopohjaisen opiskelumateriaalin ja muut tarvittavat resurssit. Tietokoneen näytöllä on mahdollista nähdä, mitä muut ajattelevat tai miten toimivat. VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelija on läsnä, kykenee toimimaan opetustilanteessa, on vuorovaikutuksessa asynkronisen puheen kautta sekä toisten miesopiskelijoiden että minun tutorina kanssa ja uudistaa osaltaan yhteistä tietoperustaa seksuaaliterveysteemasta prosessimaisesti. Tässä tutkimuksessa VirtuaaliSeksi-opintopajaan liittyvä keskinäinen vuorovaikutus on ajoittain myös kasvokkain tapahtuvaa, kuten silloin, kun haastattelen miesopiskelijoita sekä yksin että yhdessä (ks. 2.6.4 Aktiiviset keskustelahaastattelut).

Virtuaali-etnografia. Virtuaali-etnografisen tutkimuksen kohteena ovat internet-tarkeaan elävät ihmiset, yhteisöt ja tietoteknologiaan liittyvät ilmiöt. Vakiintumattomia termejä kuten cyperetnografia, teknografia ja cyperantropologia käytetään lähes synonyymeinä virtuaali-etnografiselle tutkimukselle (esim. Kynäslähti 2001). Wittelin (2000, www-dokumentti, viitattu 9.10.2002) mukaan tietoteknologia on tuonut mukanaan kokonaan uudenlaisen lähtöasetelman sekä muutostarpeen käsitteistöön etnografisessa tutkimuksessa (myös Hine 2000, 14–40). Esimerkiksi klassisessa etnografiassa määritellyt käsitteet kuten aika, paikka ja osallistuva havainnointi menettävät tässä virtuaali-etnografiaprosessissa väistämättä käyttökelpoisuutensa (ks. 2.2 Tutkimus virtuaali-etnografiaprosessina).

Olsson (2000, www-dokumentti, viitattu 1.8.2002) mukailleen tämän tutkimuksen virtuaali-etnografiaprosessiin liittyvät keskeisimmät käsitteelliset muutokset verrattuna klassiseen etnografiaan ovat seuraavat:

1. Tämän virtuaali-etnografisen tutkimuksen kohteena ovat ihmiset (miehet) ja (mies)yhteisöt tietoteknologian kautta. Internet on tutkittavien ihmisten arkea.
2. Aika ja paikka käsitteinä muuttuvat. Aika ja paikka ovat sekä tutkittavia ihmisiä yhdistäviä että erottavia ulottuvuuksia.
3. Tutkijana suhteeni tutkittaviin ihmisiin muuttuu. Tutkijana olen ihmisille ja yhteisöille *osittain* täysin kasvoton ja vartaloton.

Tutkimuksen miehet. Tässä tutkimuksessa tarkastelen tutkittavaa ilmiötä miesten ja miehistä näkemysten kautta. Virtasen (2002, 35–46) mukaan ihmisen sukupuoleen voidaan määrittää pelkistetyimmillään neljä ulottuvuutta: biologia, anatomia, psykologia ja sosiaalisuus. Miehen määrittelyyn tässä tutkimuksessa liittyy väistämättä epävarmuutta (myös Puolimatka 2002, 466–474; vrt. Töttö 2000). VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijat ovat tutkimuksessa tunnettuina tiedonantajina päätelmiäni perusteella: miesopiskelijat näyttävät olevan miehiä. Miehen määrittely perustuu havaintoihini ja on hyvin perusteltu uskomus, jota toisaalta tukee VirtuaaliSeksi-opintojakson kutsumenettelyssä käyttämäni opintorekisteritiedot (ks. 2.5.2 Opintojaksolle opiskelemaan). Puolestaan tuntemattomien tiedonantajien biologisesta sukupuolesta

minulla ei ole eikä voi olla tarkkoja havaintoja tai varmuutta (ks. 2.3 Minä ja toiset tutkimusprosessissa). Miesten ja miehistä näkemykset tutkittavasta ilmiöstä nousevat esiin sekä kuvauksien sisällöistä että niiden asiayhteyksistä seksuaaliterveysteemaan. Tässä tutkimuksessa tunnetut ja tuntemattomat tiedonantajat määrittivät tutkittavan ilmiön yhteydessä ennen kaikkea *kulttuuri- ja sukupuolisidonnaisesti*.

Kulttuuri(t) internetarjessa. Alasuutarin (2001, 55–74) mukaan kulttuuri on tapa, jolla tiettyyn yhteisöön kuuluvat ilmentävät ja hahmottavat maailmaansa. Kulttuuriin kuuluu vakiintuneita arvoja, käytänteitä ja toimintoja. Ihmiset kasvavat, kokevat, havainnoivat ja tekevät valintoja olemassa olevien vaihtoehtojen mukaan. Arjen elämä muotoutuu sitä elävien ihmisten näköiseksi. Arkea ohjaavat kirjoitetut ja kirjoittamattomat säännöt ja normit. Yksittäisen ihmisen koko elämä on kulttuuria ja samanaikaisesti hän on kulttuurinsa tuote (Tedlock 2000, 455–486; Flow & Morris 2000, 315–346; Eisenhart 2001a, 209–225).

Internet on oma kulttuurinsa, jossa ihmiset voivat liittyä eri yhteisöihin ja muodostaa uusia yhteisöjä. Internet on aiheuttanut toisaalta yhteisön rajojen rikkoutumisen ja toisaalta muutos mahdollistaa yhteisöjen rajattomuuden (Eisenhart 2001b, 16–27). Eri yhteisöjen välinen vuorovaikutus toisaalta yhdenmukaistaa eri yhteisöjä toisiinsa. Ihmiset edelleen kuitenkin antavat asioille yksilölliset merkityksensä ja tulkitsevat niitä sekä yksilöinä että sen kulttuurin mukaan, jossa elävät arkeaan. Internetyhteisöjen sisällä voi olla lukemattomia muita yhteisöjä. Internetyhteisöissä kulttuuri ja paikallisuus muuttuvat tietoteknologian kautta (Hine 2000, 14–40). Tässä tutkimuksessa esimerkiksi VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijayhteisöä ja siihen liittyvää kulttuuri ei määritä yksilön paikkaa suhteessa toisiin ihmisiin vaan miesyhteisö muodostuu käsiteltävän seksuaaliterveysteeman ympärille tietoteknologian käyttöönoton avulla.

Lottesin (2000, 13–35) mukaan seksuaali-ideologiat määrittellään kulttuurissaan. Kulttuurisilla seksuaali-ideologioilla raamitetaan mies, miehen seksuaalinen elämä ja suhde naiseen. Seksuaali-ideologia pelkistetyimmillään määrittää, mitä mies on ihmisenä sekä miten miehen tulee seksuaalisesti käyttäytyä. Toisaalta Virtasen (2002, 48) mukaan ihmisen tulkinta omasta sukupuolesta voi olla epävarma tai vaihdella. Tässä tutkimuksessa erilaisia näkemyksiä yhdistämällä voidaan hahmottaa ja ymmärtää miehen suhdetta seksuaaliterveysteemaan. Naistutkijana paljastan miesten ja miehistä näkemyksiä sekä kuvauksia tapahtumista ja toiminnoista suhteessa seksuaaliterveysteemaan. Näkemyksiin liittyy tutkittavien ihmisten sekä omaelämäkerrallisia että kulttuurisia olettamuksia ja käsityksiä. Esimerkki suomalaisen miehen kulttuurisesta kuvauksesta:

...mies on ei-vauva, ei-nainen ja ei-homo. Pienikin lipsahdus ja mies joutuu heti epäilyksi jostakin näistä kolmesta.²

² Saska Snellman, lempeä feministi. Helsingin Sanomat 19.4.2003.

Hyvä seksuaaliterveys hoitotyön lähtökohdana. Tässä tutkimuksessa ihmisen hyvä seksuaaliterveys määrittyy seksologiaan perustuvan tiedon mukaan ihmisen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin voimavaraksi, jolla on merkitystä sekä terveydessä että sairauudessa (Kellokumpu-Lehtinen, Väisälä & Hautamäki 2003, 237). Sairaanhoidajan osaaminen on suhteessa seksologian monialaiseen tietämykseen (ks. myös 1.6.2 Seksologiaa hoitotyöhön). *Plissit-mallissa* ajatuksena on, että kaikki ihmiset hyötyvät luvan antamisesta, hyvin monet tiedon jakamisesta ja että harvempi tarvitsee kohdennettuja ehdotuksia tai hyvin harva varsinaisesta terapiaa omassa seksuaaliterveystilassaan). Sairaanhoidajan osaamisaluetta ovat *luvan puhua ja tiedon antaminen* seksuaaliterveysteemasta (Vuola 2003, 261). Hoitotyössä tavoitteena on tukea asiakkaan tai potilaan seksuaaliterveystilaa sekä terveydessä että sairauudessa sekä ohjata asiakkaan ja potilaan seksuaaliterveystilaan liittyvää itsehoitoa. Keskeistä on, että ihminen määrittää itselleen parhaimman seksuaaliterveystilan. Tavoitteena on auttaa hoitotyön asiakasta tai potilasta säilyttämään tai palauttamaan seksuaaliterveystila sairautta edeltäneelle tasolle. Seksuaaliterveystilaan kuuluu kokemuksellisia, emotionaalisia, sukupuoliluontaisia ja motivoitumiseen liittyviä mielentiloja.

Lottesin (2000, 13–35) mukaan ihmisen seksuaalisuus ilmenee mielialoissa, toiminnassa, tunteissa, toiveissa ja käsityksissä. Sairaanhoidajaopiskelijana omaa suhtautumista seksuaalisuuden erilaisiin ilmentymiin on pohdittava, kyettävä suhtautumaan niihin riittävän neutraalisti sekä vahvistettava omaa persoonallisuutta voimavaraksi antaa lupa puhua sekä tietoa seksuaaliterveydestä hoitotyön asiakkaalle tai potilaalle. Hoitotyön koulutuksessa tavoitteena on, että seksuaaliterveysteemaan liittyvä lupa puhua ja tiedon antaminen ovat päivittäin jokaisen sairaanhoidajan käytössä luontevasti. Sairaanhoidajan tehtävänä on luoda hoitotyön eri puhumistilanteisiin salliva sävy ja luottamuksellinen ilmapiiri. Kliinisenä sairaanhoidajan taitona seksuaaliterveysteemaan liittyvä osaaminen merkitsee hoitotyön potilaan hyvinvoinnista huolehtimista erilaisten seksuaaliterveystilaan vaikuttavien sairauksien aikana.

1.3 Tutkimuksen moninaiset perusteet

Etnografista tutkimusta tehdään useista erilaisista lähtökohdista. Etnografisen tutkimuksen kautta voidaan tarkastella monimutkaisia ja monitieteisiä ilmiöitä. Tutkijan kiinnostus tutkittavaan ilmiöön ei tarvitse olla kaukaa haettava, mutta tutkija tutkimusprosessin aikana monimutkaistaa ja tekee ilmeisestä vähemmän ilmeisen oman tutkijapositionsa kautta. Tutkimusprosessissa tutkija on mukana intensiivisesti, mutta kyseessä on toisten ihmisten olettamusten, käsitysten ja toiminnan tutkiminen. Etnografisessa tutkimuksessa tutkittavien ihmisten ei tarvitse olla vieraita, ei edes vieraaksi tehty-

jä (Pink 2001, 5–7; Nikkonen, Janhonen & Juntunen 2003, 48–51; myös Syrjäläinen 1990). Syrjäläisen (1996, 79) mukaan etnografinen tutkimus saattaakin paikoin näyttää lähtökohdaltaan epämääräiseltä. Etnografiassa väljästä alkuvaiheesta siirrytään prosessimaisesti vankan tutkimusprosessin läpiviemiseen ja tutkimusraportin kirjoittamiseen.

Tämän tutkimuksen alkuvaihe juontuu monitieteisestä tiedosta ja havainnoista. Tutkittavassa ilmiössä on useita erilaisia vaikutteita kuten ihmiset, opetus, seksuaaliterveysteema ja tietoteknologia. Kuhunkin vaikutteeseen sisältyy useita erilaisia väittämiä ja merkityksiä, jotka puolestaan antavat perusteet tarkasteltaviin teemoihin (ks. 1.4 Tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja tutkimustehtävä). Tutkimusraportissa esitetyt avainkerromukset ihmisten internetarjesta osaltaan ilmentävät moninaisen tiedon tarvetta sekä antavat perusteen VirtuaaliSeksi-opintojakson suunnitteluun ja toteutukseen (ks. 2.4 Avainkerromuksia – eräitä kuvauksia uudesta tavasta elää internetarjessa).

Tietoteknologia opetuksessa on kiistatta nykypäivää. Heiskanen (1999, 25–47) kehottaa tarkastelemaan kehitystä tietoyhteiskunnasta kohti informaatioyhteiskuntaa (myös Häkkinen, Linnakylä & Lensu 2000, www-dokumentti, viitattu 23.11.2003). Verkstopohjaisuuden peruseriaatteita onkin tutkittu ja kehitetty voimakkaasti erilaisiin opetustilanteisiin käyttöön otettaviksi (esim. Mäki-Komsi 1999, www-dokumentti, viitattu 29.9.2002; Koli & Silander 2002; Koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategia 2000–4, www-dokumentti, viitattu 9.10.2002; Ihanainen 2002, www-dokumentti, viitattu 9.10.2002; Järvelä 2002, 383–389; Korhonen 2003). Järvelän (2002, 383–389) mukaan tietoteknologiaan perustuvaa opetukseen liittyvää suunnittelua ja toteutusta pidetään kriitikkittömästi usein nopeana, joustavana, hauskana ja helppona (myös Eagleton 2002, www-dokumentti, viitattu 16.4.2004). Verkstopohjaisen opetuksen ja opiskelun onnistumiseksi opiskelijan ja opettajatutorin välillä tulee toteutua uudenlainen työjako. Hakkaraisen, Longan ja Lipposen (1999, 198–199) tutkivan oppimisen peruseriaatteisiin perustuvien näkemysten mukaan verkstopohjaisessa opetuksessa rikkoutuvat klassisen opetussuunnitelman ja oppimistehtävien rajat. Verkstopohjainen oppiminen on ennen kaikkea yhteisöllistä tiedonrakentelua, jossa oppimisympäristö tarjoaa yhteisölliseen tiedonrakenteluun välineitä. Oppimisympäristö luo yhteisölle kollektiivisen muistin ja tukee uuden tiedon etsimistä, keskinäistä jakamista, esittämistä ja vuorovaikutusta. Opiskelijat tuottavat itse oppimismateriaalia annetun oppimismateriaalin ohessa. Uutta tietoa tuotetaan itselle, toisille opiskelijoille sekä opettajatutorille tarkasteltavaksi. Parhaimmillaan tiedonprosessointi onkin jatkuvaa, jolloin yhteisöllisesti tuotettu oppimismateriaali voidaan säilyttää ja rikastaa edelleen. Tässä tutkimuksessa perusteena on tarkastella verkstopohjaisen opetuksen toimivuutta ja tarkoituksenmukaisuutta erityisesti sekä avoimena että yhteisöllisesti luovana opetus- ja opiskelutilana.

Tunnetusti kasvokkain nais-, mies- ja sekaopiskelijayhteisöissä puhutaan eritavalta ja erimerkityksellisesti asioista. Esimerkiksi käytetyt käsitteet voivat poiketa toisistaan riippuen siitä, keitä vuorovaikutustilanteessa on läsnä (esim. Mäkelä 1990, 42–61).

Hiltunen (2000, 139–141) näkeekin opiskelijan mies- tai naissukupuolen määrittävän opiskelijayhteisöön sosiaalistumista. Erilailta sosiaalistuminen ilmenee selkeästi *sukupuolten keskustelu- ja vuorovaikutustapojen eroavaisuuksina* (myös Baber & Murray 2001). Näkemyksen mukaan miesopiskelija tavallisesti ottaa tilan haltuunsa naisopiskelijaa enemmän. Miesopiskelija kysyy, kommentoi, väittelee ja osallistuu aktiivisesti sekaopiskelijayhteisössä. Naisopiskelija puolestaan myötäilee, tukee, on yhteisöllinen ja samaa mieltä asioista kuin opettaja. Sukupuoleen liittyvien eroavaisuuksien vuoksi opettaja asettaa mies- ja naisopiskelijoille erilaisia odotuksia ja kiinnittää heihin erilaisia huomiota (Baber 2001, 11). Puolestaan Erikssonin, Moisanderin ja Korpiahon (2003, www-dokumentti, viitattu 19.11.2003) mukaan useat tutkimukset osoittavat tietoteknologian olevan maskuliinista. Tietoteknologian kautta miehet solmivat siteitä toisiin ihmisiin ja yhteisöihin luontevasti. On perusteltua tarkastella, miten verkostopohjaisessa opetuksessa ja opiskelussa sukupuoleen liittyvät keskustelu- ja vuorovaikutustavat sekä sosiaalistuminen ilmenevät sekä saavat edellytyksiä kehittyä (myös Enkenberg 2000, www-dokumentti, viitattu 4.12.2002; Pantzar 2001, 111–133). Tässä tutkimuksessa perusteeksi asettuu toiminnan tarkastelu suhteessa miesten keskinäiseen opiskelutoimintaan sekä suhteessa naistutoriin verkostopohjaisesti toteutuvassa opetuksessa VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana.

Terveysalan asiantuntijoita kritisoidaan *kyvyttömyydestä käsitellä seksuaaliterveysteemaa* asiakkaiden ja potilaiden kanssa (esim. 261-Forrest 2001, 14). Kellokumpu-Lehtisen, Väisälän ja Hautamäen mukaan (2003, 244) terveysalan asiantuntijat jättävät usein potilaan seksuaaliterveystilaan vaikuttavat ongelmat vaille huomiota vuorovaikutustilanteissa. Terveysalan asiantuntijoiden suhtautuminen on toisaalta myönteistä, mutta passiivista. Huttunen (2003, 273–274) puolestaan toteaa monen terveysalan asiantuntijan olevan jopa täysin kykenemätön keskustelemaan seksuaaliterveydestä potilaiden tai asiakkaiden kanssa. Esimerkiksi Engeströmin ja Ruusuvuoren (2003, 303–311) mukaan seksuaaliterveysteeman liittyvä aihe, josta lääkärin ja potilaan välillä useimmiten ei puhuta on sukupuolielämän ilmentäminen. Sukupuolielämä koetaan usein arkaluotoiseksi aiheeksi eikä sen ilmentämistä pidetä kliinisesti merkittävänä tutkittaessa potilaan sairautta. Myös useat leikkaukset vaikuttavat ihmisen seksuaaliterveystilan kokemukseen ja seksuaalisuuden ilmentämiseen. Ohjaus, tuki ja muutoksista kertominen ovat osa hyvää hoitotyötä.

Useiden selvitysten mukaan miesten tiedot seksuaaliterveysteemasta ovat heikompiä kuin naisten tiedot (Kontula, Jormanainen & Miettinen 2000, 47–62; Kontula, Cacciatore, Apter, Bildjuschkin, Törhönen Koski & Tiilo 2001; myös Seims 2002). Lähdesmäen ja Peltosen (2000, 208–216) mukaan vastuu peruseksuaalikasvatuksesta onkin hämärtynyt (myös McKee 1999; Nummelin 2000; Liinamo 2000, 221–235). Paavilaisen (2003, 97–105) tutkimuksen mukaan mies kokee puolison raskauden aikana puutteellisuutta tiedonsaannissa ja turvallisuuden tunteessa. Kaikki miehet eivät kykene hakemaan raskauteen ja vastasyntyneen perheeseen liittyvää tietoa itse. Mies

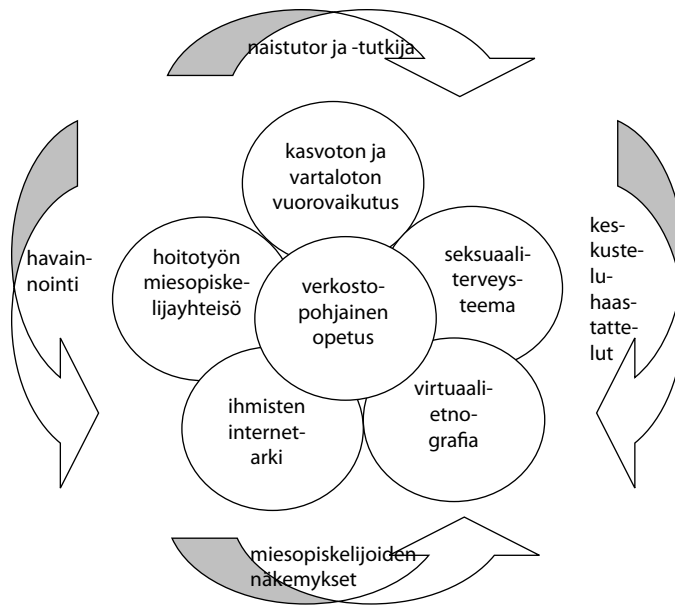
näyttää jäävän neuvolan perhehoitotyössä usein turvallisuutta ja varmuutta vaille (myös Vehviläinen-Julkunen 1999, 157–175; Yamey 1999).

Syynä kyvyttömyyteen käsitellä seksuaaliterveysteemaa pidetään sekä terveysalan asiantuntijan omaa asennoitumista seksuaalisuuteen että yleensä tietoperustan puutteellisuutta. Kellokumpu-Lehtisen, Väisälän ja Hautamäen (2003, 237–246) mukaan terveysalan asiantuntijoiden kykenemättömyys keskustella seksuaaliterveysteemasta asiakkaan tai potilaan kanssa johtaa siihen, että ongelmista kärsiviä ihmisiä ei ohjata muiden asiantuntijoiden kuten seksuaaliterapeuttien hoitoon (myös Baraitser 1998, 4). Väyrynen (2003) toteaa toisaalta, että naisilla on pitkään ollut gynekologinsa, mutta vasta nyt on alettu ymmärtää miesten seksuaaliterveystilaan liittyvät erityisyydet. Tässä tutkimuksessa perusteena on tarkastella VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana miesopiskelijan kyvykkyyttä puhua seksuaaliterveysteemasta sekä vahvistaa persoonallisia voimavaroja kohdata hoitotyön asiakas tai potilas vuorovaikutustilanteissa koskien seksuaaliterveystilaan selvittelyä, tukemista ja ohjaamista.

1.4 Tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja tutkimustehtävä

Tutkittava ilmiö määrittyy uuteen sekä opetuksen paradigmaan että ihmisten interner-tarkeen. Tutkimuksessa keskitytään tarkastelemaan VirtuaaliSeksi-opintojakson aikaisia tilanteita ja tapahtumia hoitotyön miesopiskelijoiden näkemysten kautta ammattikorkeakoulussa. VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana käsitellään seksuaaliterveysteemaa osaksi tulevana sairaanhoitajana osaamista. Opintojakson tavoite ja sisältö perustuvat tietoon siitä, miten ihmisen seksuaaliterveystila vaikuttaa sekä terveydessä että sairau-dessa. Koulutuksen aikana miesopiskelijan on vahvistettava omaa persoonallisuuttaan kyetäkseen antamaan hoitotyön asiakkaille ja potilaille lupa puhua seksuaaliterveysteemasta. Myös seksuaaliterveysteemaan liittyvän tiedon antaminen hoitotyön asiakkaille ja potilaille on sairaanhoitajan osaamisaluetta. Kliinisenä taitona miesopiskelija tulevana sairaanhoitajana huolehtii hoitotyön potilaan hyvinvoinnista seksuaaliterveyteen vaikuttavan sairauden aikana.

VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijayhteisö opiskelee lukuvuonna 2001–02 Lahden ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveysalan laitoksella. VirtuaaliSeksi-opin-tojakson aikana naistutorina tuen ja ohjaan sekä naistutkijana havainnoin ja haastattelen miesopiskelijoita. Tutkimusta tukee, elävöittää ja siihen myötävaikuttaa niin sanotuil-ta tuntemattomilta ihmisiltä keräämäni kuvaukset seksuaaliterveysteeman ympäril-tä. Tuntemattomia tiedonantajia määrittää halu, tieto ja taito osallistua keskusteluun seksuaaliterveysteemasta internetissä. Tuntemattomien ihmisten kuvaukset ilmentävät osaltaan sekä miesten näkemyksiä että näkemyksiä miehistä.

Kuvio 1. Tutkittavan ilmiön vaikutteet

Tutkimustehtävänä on kuvata ja selvittää verkostopohjaisen opetuksen toimivuutta sekä tarkoituksenmukaisuutta VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden käsitellessä seksuaaliterveysteemaa. Tutkimustehtävään kuuluu uusien kuvausten etsiminen ja tarkastelu sekä ihmisten internetarjesta että tietoteknologian käyttöönnotosta hyödynnettäväksi seksuaaliterveysteeman opetuksessa.

Tutkimusteemat ovat:

1. Millaiseksi VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijat kuvaavat aikaisemman seksuaaliterveysteemaan liittyvän kasvatuksen ja opetuksen omalla kohdallaan?
2. Millaisia ovat internetin ihmissuhdekohtaamiset VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden näkemysten mukaan? Kuvausten tarkastelussa keskitytään naisen ja miehen väliseen ihmissuhdekohtaamiseen internetarjessa.
3. Millaiseksi opetus ja opiskelu VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana muodostuu: miten seksuaaliterveysteemasta puhutaan, mitä keskinäisen puheen aikana tapahtuu ja miten opetukseen liittyvissä tilanteissa toimitaan? Kuvausten tarkastelussa keskitytään siihen, miten vapaasti ja avoimesti seksuaaliterveysteemaa käsitellään kasvottomana ja vartalottomana asynkronisen puheen avulla sekä millaisessa suhteessa ollaan toisiinsa miesopiskelijoihin, naistutoriin sekä internetiin linkittyvään opiskelumateriaaliin.
4. Millaisia muita uusia näkemyksiä ihmisten internetarjen havainnointi ja tietoteknologian käyttöönotto avaavat seksuaaliterveysteemaan liittyvään opetukseen?

Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa vähintään suhteutettavissa olevaa uutta tietoa erilaisiin opetuksellisiin tilanteisiin, joissa seksuaaliterveysteema ja tietoteknologiamahdollisuudet otetaan käyttöön. Tutkimuksen kautta saatava ymmärrys auttaa hahmottamaan erityisesti hoitotyön miesopiskelijoiden tapaa yhteisönä käsitellä seksuaaliterveysteemaa.

Tutkimuksessa tavoitteena on myös kuvata ja selvittää virtuaalietnografiaa lähestymistapana ja menetelmänä kvalitatiivisesta tutkimusta varten. Virtuaalietnografia on uusi ja vähän sovellettu etnografisen tutkimuksen muoto.

1.5 Tutkimuksen paradigmaattiset sitoumukset

Tieteellisen tutkimuksen tekoon liittyy syvälinen pohdinta paradigmasta, joka kuvaa ihannekäsitystä hyvän tieteen kriteereistä. Paradigman katsotaan sisältävän ontologiset, epistemologiset ja metodologiset perusratkaisut, jotka kokonaisuutena ohjaavat tieteellistä tutkimusta ja sen toteuttamista eri tieteenjärjestelmissä (Lauri & Elomaa 1999, 7–70; myös Maykut & Morehouse 1994). Kvalitatiivisessa tutkimuksessa esiin nousevat tutkijan omat käsitykset maailmasta, ihmisestä, totuudesta ja tiedosta. Käsityksillä on merkitystä koko tutkimusprosessin toteuttamiseen. Tutkimuksen paradigmaattiset sitoumukset määrittävät ja suhteuttavat tutkimusprosessissa käytetyn käsitteistön ja ilmiön todellisuuden toisiinsa (esim. Field & Morse 1985, 13–46; Streubert 1999a, 145–170). Tiettyyn paradigmaattisuuteen sitoutuminen ilmentää siten tutkijan subjektiivista käsitystä arvoista, etiikasta sekä tavoista lähestyä tutkittavaa ilmiötä (Syrjäläinen 1996, 67–104; Denzin & Lincoln 2000, 1–28; Lincoln & Cuba 2000, 163–188; Donmoyer 2001, 174–197; myös Howe 2001, 201–208).

Määrittelen tämän tutkimuksen paradigmaattiselta perusratkaisultaan *konstruktivismipainotteiseksi*. Konstruktivistinen paradigma on ihmistieteiden kvalitatiivisessa tutkimuksessa yksi vakiintuneista ja käytetyistä keinoista tavoittaa tutkimuksen avulla kuvauksia tutkittavasta ilmiöstä perustuen ihmisten omiin näkemyksiin. Tässä tutkimuksessa paradigmaattisten käsitysten ilmentäminen ja niihin sitoutuminen tarkoittavat niitä perimmäisiä olettamuksia ja väittämiä, jotka ohjaavat ja suuntaavat tutkimustoimintaa. Paradigmaattiset käsitykset myös johtavat tutkittavien ihmisten kertomien kuvausten tulkintaa. Tässä tutkimuksessa metodologinen valinta on perusratkaisu siitä, minkälaisilla tavoilla kerään dokumentaarista materiaalia analysoitavaksi aineistoksi kuten VirtuaaliSeksi-opintojaksoon liittyvien yhteisöllisen ja yksilöllisten keskusteluhaastattelujen sekä oppimisalustalla tapahtuvan osallistuvan havainnoinnin avulla. Konstruktivismipainotteisessa perusratkaisussa korostetaan tutkittavien ihmisten omia näkemyksiä, näkemyksiin perustuvien kuvauksien aitoutta tutkittavasta ilmiöstä ja yk-

silöllisiä merkityksenantoja kuvauksille. Näkemyksissä ja niiden aitoudessa keskeistä on intentionaalisuus. Tutkittavat ihmiset tiedonantajina ja minä tutkijana olemme tilanteellisessa ja toiminnallisessa suhteessa toisiimme tarkoituksenmukaisesti (Porter 1996 113–122; Polit & Hungler 1997, 125–219; Mitchell & Cody 1999, 249–261; myös Holloway & Wheeler 1997).

Konstruktivismipainotteisen paradigman mukaan ontologisena lähtökohtana tutkimuksessa on *subteellisuus*. Ontologisella lähtökohdalla osoitetaan tutkimuksen maailma ja todellisuus, jossa tutkittava ilmiö sijaitsee. Toisaalta ilmennetään sitä, missä suhteessa tutkittavat ihmiset ovat maailmaansa, todellisuuteensa ja tutkimuksen toteuttamiseen liittyvään aikaan ja paikkaan. Tämän tutkimuksen avulla kuvattu, tulkittu ja ymmärretty uusi tieto on suhteellista sekä sidoksissa aikaansa ja paikkansa. Eri ihmisillä ja yhteisöillä voi olla erilaisia oletuksia, käsityksiä ja toimintoja tässä tutkimuksessa tutkittavaa ilmiötä koskettavasta maailmasta ja todellisuudesta.

Näkemykset kuvauksina ja niiden tulkinnat ovat aina näkemyksen paljastaneelle tutkitulle ihmiselle sekä minulle tutkijana *todentuntuksia* ja *merkityksellisiä*. Näkemykset puolestaan voivat olla ja ovat erilaisia suhteessa toisiinsa. Maailma ja todellisuus eivät välitykään ihmisille sellaisenaan, vaan ne ovat aina *merkitysvälitteisiä* (Crawford, Cochauer, Hissa, Hoffmann & Miller 1994, 353–363). Tässä tutkimuksessa näkemysten merkitysvälitteisyyden tiedostaminen johtaa siihen, että jokaisen ihmisen yksilöllisyys tulee kunnioitetuksi tutkittavassa yhteisössä. Toisaalta toisten tutkittavien olemassaolo sekä keskinäinen vuorovaikutus ovat aina merkityksellistä huolimatta siitä, että näkemyksen paljastaa yksittäinen tutkittava ihminen tiedonantajana.

Ihmisen kasvottomuus, vartalottomuus sekä aikaan ja paikkaan sitoutumattomuus ovat vakiintuneita vuorovaikuttamisen tapoja tietoteknologian avulla. Tietoteknologiaan perustuva puhe on *synkronista* (samanaikaista, on-line) tai *asynkronista* (eriaikaista, off-line). Tietokonevälitteisesti läsnäolo voi olla myös läsnäolottomuutta. Ontologiseen lähtökohtaan kuuluvat olemassaolo, elämisen tapa sekä niihin suhtautuminen. Tässä tutkimuksessa tutkittavan ilmiön luonnetta määrittää *tietoteknologia* keskinäisessä *vuorovaikutuksessa* sekä *uudenlainen olemisen ja elämisen tapaa* internetarjessa. Olemassaoloa, elämisen tapaa ja vuorovaikutusta kuvaavat esimerkiksi symbolit ja kielikuvat (myös Tella 1999, 13–34; Levonen 2000, 127–133; Matikainen 2002, 15–20, myös Hine 2000).

Ihmiskäsitys tässä tutkimuksessa ilmenee siten, että tutkittavan ihmisen tiedonantajana tunnustan muodostavan omaa tulkintaansa eri tapahtumille eri tilanteissa sekä antavan niille omanlaisen merkityksensä. Jokainen tutkittava ihminen tiedonantajana suuntaa toimintaansa *yksilöllisten* tavoitteidensa ja päämääriensä suuntaisesti. Tutkittavien ihmisten tiedonantajina ajattelen olevan kokonaisvaltaisia toimijoita omassa elämässään (myös Grönfors 2001, 124–141; Eskola & Suoranta 2001, 85–109). Mielenfilosofiassa ihmisen tietoisuus onkin olemassa *intentionaalisesti*. Ihminen on aina tietoisuussuhteessa samanaikaisesti johonkin tai kaikkeen (Kalkas & Sarvimäki 1992, 34–48; Saarilu-

ma 2001, 26–50). Tässä tutkimuksessa tutkittavan ihmisen tiedonantajana paljastama näkemys on aina *suhhteessa* ihmiseen *itseensä*. Ihminen ei toimikaan subjektina kohti asiaa sinänsä vaan kohti sitä, mikä on sen merkitys hänelle itselleen.

Tässä tutkimuksessa VirtuaaliSeksi-opintojakson yksittäisen miesopiskelijan suhtautuminen toisiin, kiinnostuminen seksuaaliterveysteemasta sekä toiminta opiskelutilassa riippuvat viime kädessä hänen itselleen asettamasta *yksilöllisestä* tavoitteesta ja päämäärästä oppia. VirtuaaliSeksi-opintojakson suunnittelun ja toteutuksen perustuesa sekä tutkivan että ongelmaperustaisen oppimisen peruseriaatteisiin behavioristinen oppimisenäkemys on toimimatonta. Samaan aikaan tutkijana sekä opettajanatutorina en pyri suuntaamaan tai määräämään miesopiskelijoiden intentionaalista ajattelua kohti jotain tiettyä näkemystä. Miesopiskelijan yksilöllinen kiinnostuneisuus sekä vastuu omasta opiskelutoiminnasta ovat verrannollisia paljastettujen näkemysten aitouteen. Esimerkiksi tässä tutkimuksessa yksittäisellä kuvauksella on aina asiayhteys tiettyyn VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijaan (myös Ruokama & Pohjolainen 1999, www-dokumentti, viitattu 5.6.2003). VirtuaaliSeksi-opintojaksolla tätä tutkimusta varten paljastetut näkemykset ja kuvaukset ovat *alkuperäisiä* ja *asiasidonnaisia*. Tätä tutkimuksessa paljastuneet kuvaukset ovat yksilöllisiä, mutta *tiettyyn yhteisöön* ja *kulttuuriin sidoksissa*. Oleellista on, että tietokone kulttuurisena tuotteena ja kulttuureja muodostavana välineenä edustaa uudenlaista näkemystä yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden suhteesta (Hine 2000, 14–40). Tietokoneen kautta paljastuneet näkemykset ovat yhtä alkuperäisiä ja asiasidonnaisia kuin kasvokkain kuvatut näkemykset. Tutkittavat ihmiset tunnettuina tai tuntemattomina tiedonantajina eivät ole koskaan tässä tutkimuksessa toistensa mukaellmia tai muunnoksia (Alasuutari 2001, 40–43, myös Leininger 1991, 1995). Toisaalta VirtuaaliSeksi-opintojakson yksittäisen miesopiskelijan näkemykseen voi vaikuttaa yhteisössä muiden miesopiskelijoiden näkemykset.

Naistutkijana sekä opettajatutorina tuon *oman yksilöllisyyteni* tähän tutkimusprosessiin. Olen suhteessa tutkittaviin ihmisiin sekä sen hetkiseen aikaan, paikkaan ja kulttuuriin. Vaikka tutkimuksessa näkemykset kuvauksina ovat merkityksellisiä niitä paljastaneille tutkittaville ihmisille, väistämättä nostan esiin yksilöllisyyteni kautta tiettyjä merkityksiä ja tulkintoja esille toisia enemmän (myös Nikkonen 1997, 136–150). Saari luoman (2001, 32) mukaan yhtenä hetkenä ihminen onkin yhtä mieltä, toisena hetkenä toista mieltä. Ajattelun sisällöt muuttuvat: yhdessä kulttuurissa elävällä ihmisellä on yhdenlaiset mielensisällöt, toisessa kulttuurissa elävällä toisenlaiset mielensisällöt. Muisti muuttaa jatkuvasti yksittäisen ihmisen intentionaalisuuden suuntaa.

Syrjäläisen (1996, 77) mukaan etnografisessa tutkimuksessa tavoitteena on inhimillisen ymmärryksen lisääminen. Epistemologisena lähtökohtana tässä tutkimuksessa on tutkittavien ihmisten sekä minun tutkijana *luovuus*. Luovuuden taustalla on ajatus siitä, että sekä ihmiset tiedonantajina paljastaessaan kuvauksia että minä tutkijana kerätessäni kuvauksia tutkittavasta ilmiöstä kuvaamme ja rakennamme omaa *todellisuuttamme*.

Tutkijana minulla on oletus paljastuneiden näkemysten *aitoudesta* ja *luotettavuudesta*. Tässä tutkimuksessa tieto on *kuvaavaa* ja *kehittyvää*. Toisten ihmisten näkemysten kuvaaminen ja tulkinta ovat väistämättä luovuuteni käsittelemiä. Kykyni löytää paljastetuista kuvauksista merkitykset ja tulkita niitä ovat suhteessa luovaan ajatteluuni (myös Nikkonen, Janhonen & Juntunen 2003, 49).

Hirvosen ja Nikkosen (2003, 272) mukaan kokemuksen ja tulkinnan välinen yhteys ei ole selkeä, sillä tutkittava ihminen kuvausta tuottaessaan tai tutkija kirjoittaessaan sitä tekstiksi samalla omalla kokemuksellaan tulkitsee kuvausta. Metodologinen valinta on tutkijana *tapani ilmaista itseäni* sekä hahmottaa omaa ajatteluani suhteessa toisiin ihmisiin sekä tutkittavaan ilmiöön. Kvalitatiivisen tutkimuksen peruseriaatteiden mukaan tämän tutkimusprosessin alkuvaihetta ei määritä voimakas olettamuksellisuus (esim. Polit & Hungler 1997, 195–219). Metodologiseen valintaan määrittyy *hermeneuttisuus* ja *vuoropuhelu* sekä itseni että toisten ihmisten kanssa tutkittavan ilmiön ympärillä. Tutkimusta varten kerätyt kuvaukset, niistä paljastuneet merkitykset sekä tulkinta ovat suhteessa käyttämäni dokumentaarisen materiaalin keräämistapaan (myös Vehviläinen–Julkunen & Paunonen 1997, 19–20). Metodologisen valinnan mukaan näkemykset kuvauksina, niiden keräämistapa, tulkinta sekä uusi tieto kietoutuvat toisiinsa tietyssä ajassa ja paikassa *kehittyen* tutkimusprosessin aikana kaikkien siihen liittyvien ihmisten kesken. Tutkimusprosessin eri vaiheet ovat siten tiiviissä suhteessa toisiinsa (Varto 1992, 23–37; Syrjäläinen 1996, 67–104; Alasuutari 2001, 77–89). Tässä tutkimuksessa paljastuva uusi tieto onkin avointa, ajanhenkistä, yllätyksellistä, kehittyvää ja monitasoiseen vuoropuheluun perustuvaa.

Tämän tutkimusprosessin aikana muotoilen tulokset tutkittavien ihmisten näkemuksiin ja paljastuneisiin merkityksiin perustuen sekä esitän päätteeksi yhdenlaiset tulkinnalliset johtopäätökset. Oleellista on, että paradigmaattiseen peruseriaatteeseen sitoutuen tutkimuksen yhteenveto on *vankka ehdotelma* tutkittavasta ilmiöstä. Vuoropuhelu ei pääty tutkimusprosessin kirjoittamiseen vaan jatkuu avoimena tutkimusraportin lukijan tulkitessa edelleen uutta tietoa. Tutkimusprosessin toteuttaminen ja tutkimusraportin kirjoittaminen ovat minulle sekä naistutkijan että opettajatutorina *ainutkertainen kokemus* (myös McHaffie 1996, 30–39; Cormack 1996, 40–48; Ellis & Hartley 2001, 733–768).

1.6 Teorettinen tieto tutkimuksessa

1.6.1 Uudenlainen oleminen ja eläminen – muuttunut paradigma opetuksessa ja opiskelussa

1990-luvulla verkkopedagogiikkaa pidettiin yhtenä kasvatustieteen alana. Verkkopedagogiikassa keskityttiin tarkastelemaan pelkästään tietoteknologian kautta tapahtuvaa opetusta ilmiönä sinänsä (Pesonen 2000, 81–91; Vahtivuori 2001, 79–113; Tirronen 2001, 63–87). 2000-luvulla käsityksen mukaan verkkopedagogiikkaa ei ole syytä enää erottaa muusta pedagogiikasta. Verkkopedagogiikka on sulautunut tarkoituksenmukaisesti osaksi ihmisten uudenlaista olemisen ja elämisen paradigmaa. Tietokoneavusteisen ja verkostopohjaisen oppimisen kautta on siirrytty kokonaan uuteen olemisen ja elämisen paradigmaan. Tellan (2001, 13–34) mukaan nykypäivänä täsmällistä tavoitetta ja päämäärää onkin vaikea tai mahdoton asettaa oppimiselle: oppimisen sisällöt ovat monimutkaisia ja epätasällisia (myös Boud & Feletti 1999; Kaksonen, Perä-Rouhu & Nummenmaa 2002, 67–85; Doll 2002, 40–43). Tulevaisuuden opetussuunnitelmat tulevat olemaan yhä enemmän kompromisseja, joissa opetuksen tavoitteena ja päämääränä on oletus siitä tietoperustasta, jota opiskelija tulee tarvitsemaan selviytyäkseen työelämässä (Nummenmaa & Virtanen 2002, 31–45).

Tietoteknologia opetuksessa perustuu laajamittaisesti internetin hyödyntämiseen. Tellan (2001, 13–34) mukaan voidaan puhua pedagogiaan ja yleensä paradigmaan liittyvistä muutoksista (myös Tella 1997, [www-dokumentti](#), viitattu 10.10.2002). Uusi olemisen ja elämisen paradigma vaikuttaa ihmisten tapaan tehdä työtä, seurata maailman tapahtumia ja muodostaa yhteisöjä ihmisten kesken. Muutos koskee sekä yksilö- että yhteiskuntatasoja (Huovinen, Hakkarainen, Ilomäki, Lehtinen, Lipponen, Muukkonen, Rahikainen & Tuominen 1998, [www-dokumentti](#), viitattu 20.11.2002; Häkkinen & Arvaja 1999, 206–221; Kotilainen 2001; Floden 2001, 3–16; myös Kurki & Mäki-Komsi 1996; Downing 2001). Muutos uudenlaiseen olemisen ja elämisen paradigmaan edellyttää visiointia ja tulevaisuuskuvien luomista. Muutos vaikuttaa tutkimukseen, opetuksen ja opiskelun organisointiin sekä asenteisiin (esim. Meisalo, Sutinen & Tarhio 2000). Opettajat etsivät, kehittävät ja valitsevat oppimisen alueita, jotka ovat mielekkäitä heidän omassa työssään (Kalliala 2002; Alasilta 2002). Verkostopohjaisessa opetuksessa hyödynnetään internetiä ja siihen kuuluvia peruspalveluita laajasti. Peruspalveluita ovat sähköposti, elektroniset tietokannat ja keskustelufoorumit (Enquist 1999, 15; Koli & Silander 2002, 27; myös Sallila 2000). Verkostopohjaisen opetuksen yhteydessä peruspalveluihin luetaan myös tietoteknologian kautta toteutuvat videoneuvottelut sekä kokonaiset virtuaalikoulut (McArthur & Lewis 1998, [www-dokumentti](#), viitattu 10.10.2003; Kynäslähti 2001, 61–62).

Verkstopohjaisen opetuksen taustalla on aina jokin oppimiskäsitys. Enkenbergin (2000, www-dokumentti, viitattu 4.12.2002) mukaan opetuksen kehittäminen on ikään kuin johtanut huonosta behaviorismista hyvään kognitiivis-konstruktivistiseen oppimiskäsitykseen. Kyseessä tuskin on jatkumo. Verkstopohjaisessa opetuksessa oppimiskäsitys on ajoittain tiedostettu, ajoittain tiedostamaton (David & Dowling 1995, 135–150). Verkstopohjainen opetus muuttaa käsitykset tiedosta ja sen muodostuksesta. Uuden tiedon muodostamisessa painotetaan nykykäsityksen mukaan sosiokonstruktivistisia ja kognitiivisia taitoja (Rauste-von Wright 1997, 11–26; Enkenberg 2000, www-dokumentti, viitattu 4.12.2002; Hakkarainen 2001, 16–52; Pantzar 2001, 111–133).

Verkstopohjaisten oppimisolustojen taustalta ja kehittämisestä on nimettävissä vakiintuneet oppimiskäsitykset: behaviorismi, konstruktivismi ja kognitiivinen oppimiskäsitys. Oppimisen yleiset lainalaisuudet ovat kuitenkin oppimisolustasta riippumattomia. Verkstopohjaisessa opetuksessa oppimiskäsitys kuvautuu toiminnan periaatteista. Esimerkiksi kullekin oppimisolustalle suunniteltu tiedonvälittämisen tapa vaihtelee oppimiskäsityksen mukaan. Yhteisöllisyyteen ja vuorovaikutukseen perustuvat oppimisympäristömallit näyttävät syrjäyttävän tiedonjakelumallit (Lehtinen, Hakkarainen, Lipponen, Rahikainen, Muukkonen, Lakkala & Laine 2000, www-dokumentti, viitattu 29.8.2002; Vahtivuori 2001, 79–113; Ronteltap & Eurelings 2002, 11–22; McConnell 2002, 59–83; Lehtinen 2002, 109–117; Orril 2002, 41–57).

Uudenlainen olemisen ja elämien paradigma sekä sinänsä tietoteknologia opetuksessa ovat muuttanut opettajuutta. Opettajasta on tullut verkkotutor sekä ajoittain täysin kasvoton ja vartaloton ohjaaja (Portimojärvi 2002, 75–87; Mäkelä 2003, www-dokumentti, viitattu 8.8.2002). Tutor ohjaa opiskelijat tiedonlähteille ja auttaa heitä muodostamaan olemassa olevan tiedon pohjalta yhteisöllisesti uutta tietoa (Hakkarainen, Lonka & Lipponen 1999, 218–222). Tutorin tehtävä keskittyy opiskelijan ohjaukseen, ajankäytön suunnitteluun, opiskeluun motivoimiseen ja yksilöllisten tavoitteiden asettamiseen. Tutor on toisaalta asiantuntijana vastuussa yhteisöllisesti opittavan tietoperustan sisällöstä sekä tarkoituksenmukaisuudesta suhteessa opittavaan asiaan.

Hakkaraisen ja Järvelän (1999, 241–256) mukaan tietoteknologian käyttöönotto opetuksessa on eräs syy siihen, että opettajan edellytetään kehittyvän kohti adaptiivista asiantuntijuutta. Opettajatutorin suurimmaksi haasteeksi näyttää toisaalta asettuvan sekä toisten että oman elinikäisen oppimisen tukeminen. Oman työn kehittäminen ja tutkiminen auttavat opettajaa pitämään oman opetuksensa sekä opetusmenetelmällisesti ajanmukaisena uuden tiedon jatkuvasti toisaalta lisääntyessä tai entisen menettäessä usein käyttökelpoisuuttaan (Branford, Brown & Cocking 1999, www-dokumentti, viitattu 19.11.2002; Koivisto, Huovinen & Vainio 2002, www-dokumentti, viitattu 19.11.2002; Nevgi, Kynäslähti, Vahtivuori, Uusitalo & Ryti 2002, www-dokumentti, viitattu 19.5.2003; Alanko-Turunen 2002, 130–147). Tietoteknologian käyttöönotto opetuksessa edellyttääkin opettajatutorina halua etsiä uusia ratkaisuja monimutkaisiin,

vaihteleviin ja ennustamattomiin tilanteisiin yhdessä toisten kanssa (Pesonen, Pilli-Sihvola & Tiihonen 2000, 133–145).

Uudenlainen olemisen ja elämisen paradigma sekä kehittyvä teknologia korkeakoulujen opetuskäytössä asettaa opettajalle Tellan (2001, 13–34) mukaan seuraavia taitovaatimuksia: mediataidot, informaatioteknologiataidot ja niin sanotut tulevaisuuden taidot. Mediataidot ovat opettajalla käytössä olevia tieto-, kieli-, kulttuuri-, viestintä- ja sosiaalitaitoja. Opetuksessa taidot edellyttävät opettajalta erilaisten tietokoneeseen liittyvien käyttöjärjestelmien ja verkostopohjaisten opiskeluympäristöjen tuntemusta ja hallintaa. Niin sanotut tulevaisuuden taidot käsittävät ohjaus- ja kanssaoppijaitojen ohella opettajuuden näkemisen laajempina kuin aikaisemmin. Tulevaisuuden opettaja toimii ennen kaikkea opiskeluprosessien uudistajana, virittäjänä ja muotoilijana. (Mäkelä 2003, [www-dokumentti](#), viitattu 8.8.2002; Rasku-Puttonen, Eteläpelto, Arvaja & Häkkinen 2003, [www-dokumentti](#), viitattu 5.6.2003).

Muuttuneen uudenlaisen olemisen ja elämisen paradigman myötä opettajuus korkeakoulussa määrittyy luovaksi työksi. Luovuuden avulla aktivoituvat opetettavan sisällön asiayhteydet mielekkäästi sekä uudet kysymyksenasettelut ja ihmettelyn aiheet mahdollistuvat. Luovuus johtaa uudenlaiseen päättelyyn ja tiedon käyttöönottoon yhdessä muiden opettajien sekä opiskelijoiden kanssa (Hakkarainen & Järvelä 1999, 241–256; Öystilä 2002, 88–114; Kaksonen, Perä-Rouhu & Nummenmaa 2002, 67–85). Muuttunut paradigma johtaa siten kokonaan uudenlaiseen opetus- ja opiskelukulttuuriin. Uudenlaisen olemisen ja elämisen paradigmaan määrittyy opettajuudessa joustavuus, epävarmuuden sietokyky, jatkuvasti muuttuvat toimintatavat sekä tietoteknologiaan liittyvien uusien innovaatioiden kokeilu ja hyödyntäminen osaksi opettajantyötä (Lehtinen 2002, 109–117). Opettajuus onkin muuttuneen paradigman valossa ajanhenkistä asennoitumista ja jatkuvaa kehittymistä opettajuudessa.

Nykypäivänä korkeakouluopiskelijan on kyettävä ottamaan vastuu omasta opiskelustaan ja oppimisestaan. Verkostopohjainen opiskelu edellyttää opiskelijalta erilaisia tiedonprosessointitaitoja ja niiden jatkuvaa kehittämistä. Uudenlaisen olemisen ja elämisen paradigman mukaan verkostopohjaiseen tiedonprosessointiin tarvittavat opiskelukyvyt ovat suunnittelu-, vuorovaikutus-, ongelmaratkaisu-, ihmissuhde- ja järjestelykyvyt (Hakkarainen, Lipponen, Järvelä & Niemivirta 1999, 263–281; myös Nurminen 2001, 135–151; Miltiadou & Savenye 2003). Tietoteknologian mukanaan tuoman muutoksen vuoksi opiskelija kohtaa jatkuvasti opetukseen liittyviä uusia tilanteita. Verkostopohjaisen opetuksen vuoksi opiskelijan on kyettävä ennen kaikkea toimimaan jatkuvasti vaihtuvissa yhteisöissä. Tietoteknologian kautta opiskelijoita yhdistää samansuuntainen oppimisen tavoite ja päämäärä, ei aika tai paikka kuten kasvokkain toteutuvissa opetustilanteissa. Gallegon ja Colen (2001, 951–997) mukaan verkostopohjaisesti opiskelevien yhteisö muodostuukin opittavan tietoperustan ympärille, ei itse oppimisympäristön sisälle (myös Lehtinen 2002, [www-dokumentti](#), viitattu 19.11.2002.) Tänä päivänä

useimmat korkeakouluopiskelijat elävät internetarkea ja osaavat hyödyntää tietoteknologiaa mielekkäästi opiskelutoimintaansa (Kaganoff 1998, *www-dokumentti*, viitattu 10.10.2003; Ilomäki & Silander 1998, 6–8; Koivurinne & Koponen 2002, 39–45).

Mäki-Komsin ja Ropon (2003, *www-dokumentti*, viitattu 5.6.2003) mukaan uuteen opetuksen ja opiskelun paradigmaan liittyvä muutos on haaste suomalaiselle korkeakoulutukselle. Korkeakoulut verkottuvat kansallisesti ja kansainvälisesti sekä kehittävät yhteisiä verkostopohjaisia tietovarantoja. Korkeakouluopetusta suunnittelevien ja toteuttavien on löydettävä toimivat keinot uudenlaisen ja ajanhenkisen opetuksen, opiskelun ja monialaisen osaamisen tukemiseksi. Opetustilanteita on tarkoituksenmukaisesti strukturoida niin, että ne tukevat paremmin tulevaisuudessa tietoteknologian kanssa elävien asiantuntija-, yhteisö- sekä tiimiosajien tiedonkäsittely-, argumentaatio- ja kriittisenajattelutaitojen kehittymistä (esim. Lehtiö 1998, *www-dokumentti*, viitattu 21.11.2002; Marttunen & Laurinen 2000, 152–176; Immonen 2000, 15–28).

Hoitotyön korkeakoulutuksessa tietoteknologiaan sekä ihmisten internetarkeen liittyvät haasteet ovat ihmiskeskeisiä ja painottuvat tarpeisiin terveystiedosta ja itsehoidosta (esim. Ellis & Hartley 2001, 733–768). Internetarjessa hoitotyön asiakas tai potilas on verkostopohjaisesti kytköksissä useisiin erilaisiin terveyspalveluihin. Erikois- ja perusterveydenhuollossa kirjataan terveyteen tai sairauteen liittyviä tietoja asiakkaasta tai potilaasta, seurataan terveystilamuutoksia ja arvioidaan hoitojen vaikutuksia verkostopohjaisessa muodossa (esim. Korpela & Saranto 1999, 360–365; Rick, Kerns & Thompson 2003, 41–57). Ihmisen on mahdollista hakea internetin kautta tukea omaan itsehoitoonsa erilaisten terveyspalveluiden kautta entistä enemmän.

Kosken (1999, 85–89) mukaan verkostopohjaisen opetuksen järjestäminen sairaanhoitajien korkeakoulutuksen aikana auttaa hahmottamaan nykyaikaista ihmisten arkea ja asennoitumaan hoitotyötä uudistavasti (myös Rivers, Blake & Lindgen 2003, *www-dokumentti*, viitattu 26.11.2003). Verkostopohjaisen opetuksen järjestämisen koulutuksen aikana parantaa tulevien sairaanhoitajien tietoteknologiaan liittyviä valmiuksia ja osaamista. Valmiuksia ja osaamista vankentamalla tuleva sairaanhoitaja on kykenevä näkemään tietoteknologian merkityksen ja tarkoituksenmukaisuuden hoitotyön asiakkaiden tai potilaiden hyvässä hoidossa aikaisempaa enemmän (Pullen 2002, 171–184; Novothy & Wyatt 2002, 119–130; Glassmann, 2002, 3–11; Montgomery 2002, 185–192; myös Dowing 2001).

1.6.2 Seksologiaa hoitotyöhön

Kontulan (2000, 242) mukaan seksiä ja siihen liittyviä ilmiöitä käsitellään julkisuudessa aikaisempaa enemmän ja yksityiskohtaisemmin. Oleellista on, että mitä enemmän ja yksityiskohtaisemmin seksistä julkisesti keskustellaan, sitä helpompaa ihmisten on

hyväksyä seksi, seksuaalisuus ja siihen kuuluvat eri ilmenemismuodot. Virtanen (2002, 6–7) mukaan kuitenkin lääkärit, psykologit, psykoterapeutit, sairaanhoitajat ja sosiaalisektorin henkilöstö tarvitsevat julkista keskustelua enemmän tietoa seksuaaliterveysteemasta auttaakseen ihmisiä seksuaaliterveystilaan liittyvissä ongelmissa. Sairaanhoitajan osaaminen perustuu monitieteiseen tietämykseen ja yhtenä teoreettisen tiedon perustana on *seksologia*.

Seksologia on moniulotteinen tieteenala. Seksologiaan kuuluu aika- ja kulttuurisidonnaisia vaikutteita. Ihmistä yksilönä ohjaavat tiettyyn yhteisöön vakiintuneet arvot, normit, olettamukset ja toiminnat oman seksuaaliterveystilan määrittelyssä (Kosunen, Cacciatore & Hervonen 2003, 209–216). Seksologiseen tietoon liittyvät käsitteet ja määritelmät ovat sekä tutkimus- että kliinisessä toiminnassa vakiintumattomia ja niihin sisältyy epätarkkuutta. Seksologialla ei olekaan omaa tieteen teoriaa vaan seksologian kautta tarkastellaan seksuaalisuutta, sen ilmentämistä ja esimerkiksi seksuaaliterveyttä ihmisen hyvinvoinnin yhtenä osatekijänä terveystieteiden kannalta monitahoisesti. Seksologiaan kuuluu ulottuvuuksia niin empiiristen luonnontieteiden, humanististen tieteiden kuin soveltavien ihmis- ja luonnontieteiden sekä ideaalitieteiden viitekehyksistä. Seksologia jaetaan sekä kliiniseen että teoreettiseen näkökulmatarkasteluun. Kliiniseen alaan kuuluvat lääketiede, psykologia ja hoitotiede. Teoreettiseen alaan kuuluvat puolestaan antropologia, sosiologia, filosofia ja historia. Kasvatustiede, teologia ja oikeustiede sekä tutkimuksen kehittäminen jäävät teoreettisen ja kliinisen seksologian välimaastoon (Virtanen 2002, 6–10; myös Kontula & Lottes 2000, 319–331).

Kansainvälisesti seksologinen tutkimus on muotoutunut antropologien kiinnostuksen kohteeksi. Suomessa seksuaalisuus ja siihen liittyvät ilmiöt ovat ennen kaikkea sosiologien tutkimuskenttää (esim. Sievers, Koskelainen & Leppo 1974; Haavio-Mannila & Kontula 1993, 1995, 2001). Ihmisen seksuaalisuuden ilmentämistä ja seksuaalista käyttäytymistä on lähinnä tilastoitu, normitettu sekä pyritty selittämään ihmisen normaalit seksuaalitarpeet. Sosiologien tutkimusten perusteella seksuaaliterveyden edistämiseen ja seksuaalisuuteen liittyvien ongelmien ratkaisemiseen esitetäänkin tavallisimmin tiedonjakelumallia. Sosiologien tutkimusten kautta ihmisen seksuaalisuus ja sen ilmentäminen ovat popularisoitunut suomalaiseen mediaan (esim. Papp, Kontula & Kosonen 2000). Kontulan (2000, 242) mukaan lisääntyneen ja monipuolistuneen seksikeskustelun ja -valistuksen seurauksena ihmisten asenteet seksuaaliasioiden suhteen ovatkin muuttuneet vapaamielisemmiksi.

Seksologiassa *Plissit-mallin* avulla kuvataan eri terveystieteiden asiantuntijoiden osuusalueita. Ajatuksena on, että kaikki ihmiset hyötyvät seksuaaliterveydestä puhuttaessa luvan antamisesta, hyvin monet tiedon jakamisesta ja että harvempi tarvitsee kohdennettuja ehdotuksia tai hyvin harva varsinaista terapiaa. Seksologian monitieteisessä kentässä sairaanhoitajan osaamisaluetta on ennen kaikkea antaa *lupa puhua* ja *tietoa* seksuaaliterveysteemasta. Seksuaaliterveystila vaikuttaa sekä ihmisen terveydessä että sairauksissa (Kellokumpu-Lehtinen, Väisälä & Hautamäki 2003, 237; Vuola 2003, 261;

myös Valkama & Kaimola 2000, 246–248). Hoitotyössä lähtökohtana on hyödyntää seksologiaan liittyvää tietoa tukemalla ihmisen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja ohjaamalla hoitotyön asiakasta tai potilasta itsehoitoon. Sairauden aikana tavoitteena on auttaa hoitotyön asiakasta tai potilasta säilyttämään tai palauttamaan seksuaaliterveystila vähintään sairautta edeltäneelle tasolle. Ihmisen hyvä seksuaaliterveystila ennaltaehkäisee erilaisia sairauksia tai lievittää koetun sairauden oireita sekä fyysisesti että psyykkisesti (Räsänen 2003, 219–227).

Hoitotyössä seksologia liitetään luontaisesti gynekologiseen hoitotyöhön. Seksuaaliterveydellä on kuitenkin yhteys moniin muihin terveys- ja sairaustiloihin (esim. Nurmi 2000, 183–194). Ihmisen seksuaaliterveyteen vaikuttavia sairauksia ovat muun muassa diabetes, sydän- ja verisuoni-, syöpä-, neurologiset ja psykiatriset sairaudet. Ihmisen seksuaaliterveystilaa voi heikentää myös kirurginen toimenpide tai somaattisen sairauden lääkitys (Vanhanen 2003, 229–234; Färkkilä & Ruutiainen 2003, 247–252; Lepola & Koponen 2003, 255–259). Rosenbergin (2003, 267–272) mukaan ihmisen sairastuminen ja sairastaminen muutoksineen voivat johtaa ihmisen kyvyttömyyteen tunnistaa suhde omaan kehoon ja sukupuoleen.

Hoitotyön koulutuksen aikana tulevan sairaanhoitajan on kyettävä pohtimaan omaa suhtautumistaan seksuaalisuuden erilaisiin ilmentymiin sekä vahvistettava omaa persoonallisuuttaan voimavaraksi antaa lupa puhua sekä tietoa seksuaaliterveydestä hoitotyön asiakkaalle tai potilaalle. Tavoitteena on, että seksuaaliterveysteemaan liittyvä osaaminen on luontevasti käytettävissä päivittäisessä hoitotyössä. Oman persoonallisuutensa avulla sairaanhoitajan tehtävänä on luoda puhumistilanteeseen salliva sävy ja luottamuksellinen ilmapiiri. Kliinisenä sairaanhoitajan taitona seksuaaliterveysteemaan liittyvä osaaminen merkitsee myös hoitotyön potilaan tai asiakkaan hyvinvoinnista huolehtimista erilaisten seksuaaliterveyteen vaikuttavien sairauksien aikana.

1.7 Teoreettisia viitteitä tutkimukseen

Teoreettisten viitteiden avulla tutkijana pyrin pelkkää tutkittavan ilmiön kuvausta syvemmälle tasolle. Tässä tutkimuksessa *paikkateoria* (positioning theory) ja *uushenkisyysajattelu* (new spirit) teoreettisina viitteinä rikastavat osaltaan tutkimusprosessia. Teoreettiset viitteet tuovat vankkuutta tutkimustehtävän muotoutumiseen. Tutkimusprosessin loppuvaiheessa teoreettiset viitteet kiinnittyvät tulkinnallisten tulosten ja johtopäätösten tarkasteluun sekä pohdintaan.

1.7.1 Paikkateoria – persoonien paikat ja puheenvoimat³

Sosiaalinen konstruktivismi ei riittävästi selitä kaikkia ihmisten välisiin kohtaamisiin liittyviä ulottuvuuksia. Saastamoisen (1999, 165–192) mukaan sosiaalisen konstruktivismiin ongelmallisuus on siinä, ettei se teoreettisesti ole kyennyt tarjoamaan näkemystä subjektista ja kehosta sekä niiden välisestä suhteesta. Subjektin ja kehon välistä suhdetta pyritään ymmärtämään ja selittämään Van Langenhoven ja Harrèn (1999, 14–31) mukaan paikkateorialla (positioning theory) (myös Davies & Harrè 1990, www-dokumentti, viitattu 14.4.2003.)

Paikkateorian mukaan ratkaisu löytyy ajattelusta että keho on persoonan osatekijä. Keho persoonan osatekijänä määrittää subjektin ainutlaatuisuuden ja sijainnin suhteessa sekä itsen että toisiin ajallisesti ja paikallisesti. Kehon paikka mahdollistaa subjektille oman ainutkertaisen näkökulmaisuuuden toisiin ja yleensä elämän eri ilmiöihin. Van Langenhoven ja Harrèn (1999, 16) mukaan subjektin persoona määrittyy minuuden kolminaisuudesta (triad). Keskeistä minuuden sekä tulkinnassa että ymmärtämisessä on se, että subjektin persoonan katsotaan koostuvan

- a. kehosta ja sen aikaan saamasta näkökulmasta
- b. ihmisen itseensä liittämistä uskomuksista ja ominaisuuksista, jotka hänellä elämähistoriansa myötä on
- c. ihmisestä sosiaalisena olentona toisten näkökulmasta.

Subjekti pyrkii pitämään minuuden keskeiset ulottuvuudet ymmärrettävästi yhdessä. Persoonaa pidetään koossa puhumisen ja kielikuvien avulla. Ihmisellä on kyky olla johdonmukaisesti ja suhteellisen pysyvästi sama persoona alituisessa muutoksessa. Ropon (1999, 149–165) mukaan johdonmukaisuuden ja pysyvyyden säilyttämisessä keskeistä on ihmisen itsensä kertoma siitä, mitä hän on itselleen ja toisille. Teatterimetaforalla kuvattuna puhuminen on ikään kuin kohotettua tilannetta, jossa puhuminen ja mielikuvat ovat persoonan näkyväksi tekemisen kannalta kaiken ydin.

Daviesin ja Harrèn (1990, www-dokumentti, viitattu 14.3.2003) mukaan ihmisen kehittyminen subjektiksi ja kyky sekä ajatella että määrittää toisia ihmisiä ja maailmaa edellyttää sekä sisältää seuraavat teoreettiset prosessivaiheet:

1. Ihminen oppii luokittelemaan ihmiset tiettyihin ihmiskategorioihin, esimerkiksi nainen tai mies, opettaja tai opiskelija.
2. Ihminen osallistuu ja on vuorovaikutuksessa laajasti eri ihmiskategorioiden kanssa. Ihminen jakaa kategoriat erilleen toisistaan sen mukaan, mitä ihmiskategoriat hänelle merkitsevät. Tämä vaihe sisältää juonellisen ajattelun, jossa eri ihmisillä on erilliset, yksityiskohtaiset sijaintinsa.

³ Huom. oma käännös. Paikkateoria voi tarkoittaa toisessa yhteydessä jotakin muuta kuten ei-visuaalisten aistien yhteydessä äänikorkeuden havaitsemista.

3. Ihminen sijoittaa itsensä ihmiskategorioihin ajan ja paikan mukaan. Tämä vaihe käsitteää myös ihmisen mielikuvituksellisen ajattelun. Ihminen voi ajatella kuuluvansa tai olla kuulumatta eri ihmiskategorioihin kuten esimerkiksi mies, mutta ei nainen, hyvä mies, mutta ei paha mies.
4. Ihminen tunnistaa kuuluvansa vaihtelevasti eri ihmiskategorioihin, joihin kuuluu erilaisia ominaispiirteitä. Tähän tunnistusvaiheeseen liittyy emotionaalinen sitoutuminen ihmiskategorian jäsenyyteen sekä moraalikäsitteiden ja yhteenkuuluvuuden syntyminen.
5. Kaikki neljä edeltävää vaihetta sulautuvat teoriaksi subjektista ja kehosta. Tämä merkitsee sitä, että ihminen määrittellään keholliseksi subjektiksi jatkuvan ja jakamattoman elämänhistoriansa tuloksena suhteessa aikaan ja paikkaan.

Ihmisten välistä toimintaa voidaan jälleen kuvata teatterimetaforalla. Arjen vuorovaikutus ja ihmisten keskenään puhuminen voidaan ymmärtää näytelmänä, joissa ihmiset näyttävät juonellisen kertomuksen edellyttämiä rooleja. Lubertan (2003, www-dokumentti, viitattu 14.4.2003) mukaan paikkateorialla yritetään ilmaista vaihtoehtoisia tapoja tulkita ja ymmärtää ihmisten välisiä dynaamisia ihmissuhteita yhteisössä. Van Langenhoven ja Harrèn (1999, 14–31) mukaan selittävämpää on siten korvata rooli-käsite käsitteellä paikka (position).

Teoreettisesti tarkasteltuna käsitteen muutos on ensiarvoisen tärkeää. Rooli-käsitteellä on totuttu ilmentämään ja selittämään toistuvasti ajan kuluessa ihmisten välisiä suhteita kuten mies ja nainen tai opettaja ja opiskelija. Suhteellisen jäykkä rooli-käsitteen käyttö ei edellytä määrittelyn kohteeksi joutuneen ihmisen subjektiivista hyväksyntää. Teoreettinen kritiikki rooli-käsitteeseen kohdistuukin erityisesti silloin, että rooliin määrittelyn ihmisen ja hänen toimintansa eivät välttämättä ole ihmisen itsensä kokemaa. Esimerkiksi opettajalle tai opiskelijalle näyttää olevan suhteellisen yksinkertaista määrittää niin sanottu keskivertorooli klassisessa opetustilanteessa, mutta määrittely jää väistämättä abstraktille tasolle. Jos määrittelyihin ei liity ihmisen subjektiivinen hyväksyntä suhteessa sekä tunteisiin että vastuuseen, määrittäminen jää merkityksettömäksi.

Jatkettaessa Van Langenhoven ja Harrèn (1999, 32–52) esittämää kuvausta paikkateoriasta, rooli-käsite kuuluu kielikuvallisesti luonnostaan teatterimaailmaan. Paikka käsitteenä ihmisten välisessä toiminnassa on kielikuvallisesti paljon joustavampi ja liikkuvampi kuin ongelmalliseksi osoittautunut rooli. Ihmisen paikka tilassa on tuskin koskaan muuttuva, korkeintaan aste vivahteisesti eroava. Ihmisen paikka tilassa, kuten istuminen tai seisominen sekä opiskelullinen tilanteellisuus, tavalla tai toisella saatetaan sekä hyväksyä että hylätä suhteellisen helposti. Paikka-käsitteen laajentaminen suhteessa yhteisölliseen ja sosiaaliseen maailmaan mahdollistaa kielikuvana käsitteen uudelleen määrittelyn ja soveltamisen teoreettisesti.

Sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa kuten klassisessa opetustilanteessa opettaja pyytää opiskelijaa selittämään näkemyksensä jostakin asiasta tai ilmiöstä. Todellisuudessa opettaja on pyytäessään asemoinut itsensä tiettyyn paikkaan, joka on tarkkaan mietitty.

Paikka ilmenee ja tulee näkyväksi tosiasiallisesti vasta kahden osapuolen välisessä puheessa. Kummallakin keskustelun osapuolella kuten opettajalla ja opiskelijalla on tarve selittää, puolustaa tai muuttaa paikkansa keskustelun kuluessa. Samaan aikaan kumpikin keskustelija pyrkii asemoimaan tai sijoittamaan toisen tiettyyn paikkaan. Mahdollisia ja vakiintuneita toisen asemointiin soveltuvia paikkoja opetustilanteessa ovat esimerkiksi oikeassa tai väärässä, kykenevä tai kykenemätön, tietävä tai tietämätön.

Asemointi ja paikka ovat riippuvaisia siitä, kuinka hyvin kielikuvallisesti puheessa on onnistuttu ja avauduttu suhteessa itseen ja toiseen. On myös mahdollista, että keskustelussa heikommalle jäänyt saattaa tuntea huonommuutta tai syyllisyyttä sekä ajattelee vahvemman keskustelijan asemoineen hänet epäoikeudenmukaisesti vähemmän hyväksytyyn paikkaan. Ihmisten puheen kautta asemoidut paikat joko pidetään tai hylätään sen mukaan, mikä on keskustelun lopputulos.

Daviesin ja Harrèn (1999, 32–52) mukaan ihmistenvälisiin suhteisiin sisältyy keskustelussa läsnä olevien kesken vallan, voiman, tietämisen ja alistumisen erilaisia muotoja. Ihmisen paikka keskustelussa määräytyy sen mukaan, mihin toinen sosiaalisessa vuorovaikutuksessa hänet puheen kautta sijoittaa. Ihminen joko hyväksyy tai hylkää toisen esittämän paikan. Klassisessa opetustilanteessa opettajan paikka on etukäteen tarkkaan harkittua. Opettajan ja opiskelijan paikka vaihtelee kahden puhujan kesken: opettaja on sijoittuneena yhteen paikkaan, opiskelija toiseen paikkaan. Verkostopohjaisessa opetuksessa keskinäiset opettajan ja opiskelijan paikat ovat epätarkkoja ja vaikeammin määriteltävissä.

Merkittävyys asemointiin nousee esiin sosiaalisesta paikasta. Toinen keskustelija voi puhumalla haastaa toisen sosiaalisen paikan. Esimerkiksi opiskelija voi kieltäytyä hyväksymästä ikään kuin sosiaalisesti alemmaa paikkaansa suhteessa opettajaan. Paikan hylkäämisestä seuraa se, että opiskelija puhumalla pyrkii muutokseen. Paikkateorialla pyritään siten selittämään ja myöntämään puheen voima. Puheen voima ilmenee ja muodostuu puheen tavassa ja samalla se antaa mahdollisuuden muuttaa sosiaalista suhdetta kahden ihmisen välillä. Kieltäytyminen toisen keskustelutilanteesta asemoimasta paikasta tarkoittaa sitä, että keskustelija haastaa toisen moraalisen ja sosiaalisen auktoriteettiaseman. Verkostopohjaisessa opetuksessa opettajan auktoriteettiasema kyseenalaistuu.

Yksittäinen ihminen jäsentää ja tulkitsee kokemuksiaan elämänsä historian kautta (Harrè & Van Langenhove 1999, 60–73). Elämänsä historian kautta suhteutuu todellisuus. Ihmiset kertovat *kielikuvallisia tarinoita* ilmentääkseen tapaansa olla olemassa tietyssä yhteisössä. Kielikuvalliset tarinat ovat suhteessa kertojansa tunteisiin ja vastuuseen. Itsestä kertominen ei ole yhtenäistä vaan ajoittain ristiriitaista. Keskeistä on ilmaisun toteuttaminen. Onnistuakseen saavuttamaan yksilöllisen ja yhteisöllisen olemassa olon, ihmisen on kyettävä ilmentämään kokemuksensa julkisesti. Davies ja Harrè (1999, 32–52) liittävät kielikuvallisten tarinoiden kertomiseen *kulttuuri- ja sukupuolisidonnai-*

suuden. Suhteellisen vapaasti yksinkertaistettuna ihmisen yksilöllisyys, kehollisuus ja persoona suhteessa yhteisöön on kulttuurinen tuotos (artefakti). Yksittäinen tuotos syntyy siten kielikuvallisen puheen kautta. Toisaalta ihmisen yksilölliset ajatukset ja tunteet ovat aidosti hänen ominta ilmaisuaan.

1.7.2 Uushenkisyysajattelua – luonnollinen tarve muutokseen⁴

Ihminen on tarkoitettu sekä elämään että oppimaan yhdessä toisten ihmisten kanssa. Ihmisten keskinäinen puhuminen yhdistää erilaiset kokemukset, käsitteet, havainnot ja yhdessä toimimisen (Garrison & Leach 2001, 69–81; Small 2003, 483–502). Työelämää varten arvokkaimman oppimisen muotona pidetäänkin usein toisilta oppimista, joka voi mahdollistua vain avoimuuden kautta. Mitä enemmän opittava asia muistuttaa työelämän todellista tilannetta, sitä tehokkaampaa on asian palauttaminen mieleen ja soveltaminen myöhemmin. Nykyajan työelämän tarpeita varten kouluttaminen korostaa monimuotoisuuden tärkeyttä (Glassman 2001, 3–11; Nummenmaa, Kaksonen, Karila & Viittala 2002, 89–110). Yhteisöllisen vuorovaikutuksen kautta ihminen pystyy kehittymään ei vain yhteisössä ja yhteisöönsä osallistuvaksi vaan myös yksilönä. Ihmisten keskinäisessä vuorovaikutuksessa omakohtainen kriittinen ajattelu sekä erilaisten toimintatapojen pohdinta nousevat esille (Hakkarainen, Lipponen, Ilomäki, Järvelä, Lakkala, Muukkonen, Rahikainen & Lehtinen 1999, www-dokumentti, viitattu 26.11.2003; Poikela & Poikela 2002, 55–74; Poikela & Nummenmaa 2002, 33–52).

Dollin (2002, 23–70) mukaan uushenkisyysajattelu (*new spirit*) opetus- ja opiskeluprosessissa opetussuunnitelmatasolla kiteytyy *viiteen perusväittämään*. Uushenkisyysajattelua on pidettävä filosofiana, joka sisältää kosmologisen ja hermeneuttisen käsityksen oppimisesta. Keskeisintä Dollin perusväittämissä ja opetussuunnitelma visioinnissa on, että olemassa olevassa ja eletävässä kulttuurissa on *luonnollinen tarve uudenlaiseen näkemykseen* (*new vision*) *opetussuunnitelmasta*. Uudenlainen näkemys edellyttää opetussuunnitelma ja -metodi käsitteiden *uudelleen* pohdintaa ja *käsitteellistämistä*.

Dollin (2002, 52–54) mukaan 2000-luvulla ollaan pääsääntöisesti siirrytty pois post-vaiheesta. Opetussuunnitelmien ja -metodien kohdalla postmodernismi, postkolonialismi ja postteollistuminen sekä niiden vaikutukset on sivuutettu. *Uudenlainen oleminen ja eläminen* on vallitsevaa ja siirtyy oleellisesti osaksi kaikkia elämän eri ilmiöitä. Uudenlainen oleminen ja eläminen kuvaavat paradigmaattista muutosta. Tässä tutkimuksessa verkostopohjainen opetus muuntuu luonnolliseksi muodoksi yhteisöllistä tiedonprosessointia (ks. 2.5 VirtuaaliSeksi – seksuaaliterveyttä miehille).

⁴ Huom. oma käännös. Uushenkisyys voi tarkoittaa toisessa yhteydessä jotakin muuta kuten uskonnollisuuden yhteydessä usein viitataan uushenkisyydellä New Age -liikkeen luonnehdintaan.

Hinen (2000, 14–40) mukaan internet kulttuureja luovana ja kulttuurin luomana mahdollistaa kaukaisinkin vuorovaikutuksen ihmisten välillä (myös Doll 2002, 54). Tietoteknologian kautta ihmiset voivat liittyä yhteisöiksi ja yhteisöksi. Yhtenevänä uushenkisyyssajatteluun uudenlainen olemisen ja elämisen paradigma merkitsee sitä, että tieto on avointa, muuntuvaa ja vapaata. Vapaus johtaa siihen, että tieto on vastuullisesti valittavissa. Uudenlaisen olemisen ja elämisen paradigman mukaan opettaminen ja opiskelu mahdollistaa yksilön persoonallisen ja moninaisen ajattelun kehittymisen (ks. myös 1.6.1 Uudenlainen olemisen ja eläminen – muuttunut paradigma opetuksessa ja opiskelussa).

Dollin (2002, 43–52) mukaan uushenkisyyssajattelu kiteytyy uudelleen käsitteellistettyyn *viiteen perusväittämään* opetussuunnitelmatasolla. Uudelleen käsitteellistetyn perusväittämät ovat: *currere* (opetussuunnitelma/opintojakso, myös lähinnä elämäntietä), *complexity* (moninaisuus), *cosmology* (kosmologia), *conversation* (keskustelu) ja *community* (yhteisö).

Omaohjauksellinen kulkeminen: substantiivista verbi. Merkittävä muutos kasvatusteoreettisessa ajattelussa tapahtui silloin, kun opetussuunnitelmakehittelyn parissa työskentelevät ymmärsivät sijoittaa verbin *currere* (lat.) substantiivin curriculum (lat.) tilalle. *Currere* käsitteellistetään synonyymiksi verbille *run*.⁵ *Currere* uudelleen käsitteellistettynä mahdollistaa opintojakson (course) tarkoittavan joko merkityksellistä kohdetta (oppimistulos), jonkin saavuttamista (substantiivi) tai opintojakson (oppimisprosessi, opiskelu toimintana) läpikulkemista (verbi) subjektiivisena (yksilöllinen tavoite ja oppimisen päämäärä, omaohjauksellisuus) kokemuksena.

Ajattelua ja toimintaa ohjaa sen hetkinen ihmisen subjektiivinen näkökulma tilanteeseen tai tapahtumaan (current perspective). Ihminen siirtyy tai omaohjauksellisesti kulkee tarkastelemaan tilannetta ja tapahtumaa toiseen näkökulmaan vain sen vuoksi, että hän näkee entisen tai vallitsevan tilanteen tai tapahtuman (old problem) erilaisella (differently), koska tilanne tai tapahtuma on erilainen (different). Yksilö (runner) asettaa kyseenalaiseksi sen, mitä on tapahtumassa tai tapahtunut sekä käsittelee tapahtumassa olevaa yksilöllisenä prosessina. Vasta sen jälkeen, kun yksilöllinen näkökulma ja kokemus tapahtumasta tulee reflektoiduksi, siitä tulee todellinen kokemus. Reflektion kautta yksilö saa tilanteelle tai tapahtumalle merkityksen, ymmärryksen ja muutosentisestä tai vallitsevasta uuteen ja toiseen mahdollistuu.

Muutos uuteen entisestä ajattelusta on sidoksissa yksilön elämänsä historiaan. Elämänsä historiaansa vuoksi ihminen asettaa alussa luontaisesti kysymyksen itselleen siitä, mitä uusi tilanne tai tapahtuma merkitsee hänelle subjektiivisesti. Uushenkisyyssajat-

⁵ Käännös englanninkielisestä verbistä *run* tarkoittaa tekemisenä muun muassa johtaa, kulkea johonkin, virrata, sujua, kulkea lävitse, kuulua johonkin, olla toimintaa ohjaavassa asemassa, järjestellä asioita, asettua ehdolle, käyttää, viedä johonkin, tavata sattumalta, vähentää, kohdata, karata, täytyä, jättää oman onnensa nojaan, pursuta, kysyä jonkun mielipidettä, kerrata, kiiruhtaa johonkin ja kasaautua.

telun mukaan ulkopuolisen kontrollin on muututtava dialogiksi ja vuorovaikutukseksi toisten kanssa reflektoinnin mahdollistumiseksi. Dialogisuus ja vuorovaikutus on siten ymmärrettävä oppimisprosessina tai -metodina, joka käytännössä on pitkäkestoista keskustelua. Reflektointi on monisuuntaista. Reflektointi ja vuorovaikutus toteutuvat opiskelijan itsensä, tekstin, opettajan sekä toisten opiskelijoiden kanssa ja kesken.

Moninaisuus: virheitä voi sattua. Opetussuunnitelma tai opintojakso käsitteenä pitää sisällään monimuotoisuuden. Ajatus siitä, että opetus ja oppiminen tulisi nähdä niin yksinkertaisena, että virheitä ei voi tapahtua, on menettänyt käyttökelpoisuutensa nykypäivässä. Ajattelumuutokseen on vaikuttanut lähinnä luonnon näkeminen enemmän monimuotoisena kuin yksityiskohtaisena. Monimuotoisuus tunnustetaan useissa tieteissä, joten kasvatustieteissä myös opetussuunnitelma tai opetusjakso on nähtävä uushenkisesti monimuotoisena sinällään. Monimuotoisuus ja yksityiskohtaisuus eivät sulje toisiaan pois. Ne muodostavat keskenään eräänlaisen kahden eri ulottuvuuden sulautuman (union). Teoreettisesti monimuotoisuutta pidetään yhtenevänä matemaattisille kaaos- ja nonlineariselle teorioille.

Monimuotoisuutta tukee myös tiedon valtava, räjähdysmäinen kasvu. Monimuotoisuuden keskellä opiskelevan omaohjauksellisuus nousee keskeiseksi, koska asiat ja ilmiöt ovat jatkuvasti muuttuvia ja liikkuvat nopeasti yksinkertaisimmista muodosta yhä monimutkaisempiin kokonaisuuksiin. Tapahtumat ja toiminta mahdollistuvat silloin, kun samanaikaisesti avautuu riittävän yksinkertainen ja monimuotoinen vuorovaikutus. Oppimisprosessi voi olla loputtomiin liikkuva, jatkuva sekä saada uudenlaisia muotoja.

Kosmologia: elämää luovaa energiaa. Kosmologia tarkoittaa oppia maailmankaikkeuden synnystä. Sen vuoksi kosmologia yhdistetään enemmän maailmankaikkeuden tutkimukseen kuin kasvatustieteeseen tai -teoriaan. Kosmologiasta ja sen määrittelystä on kuitenkin löydettävissä yhtymäkohtaa ja perusväittämiä nykyajatteluun. Kosmologiaan liittyvän tiedon avulla voidaan johdattaa opetuksen kehitys- ja toteutus-työtä tekemään tarkastelemaan opetusta ja opiskelua elämää luovana energiana ja esteettisenä oikeutuksena olla olemassa. Luova energia ja esteettisyys yhdistävät tieteellisen tarkkuuden, kerronnallisen mielikuvituksen ja vireyden ajatella uushenkisesti sekä opetuksessa että opiskelussa.

Keskustelu: hyvää puhumista, hyvää kuuntelemista. Keskusteleminen on ihmisten ydintoimintoja. Opetussuunnitelma- tai opintojaksotasolla keskusteleminen voidaan nähdä metodina tai menettelytapana. Keskusteleminen määrittellään ihmisten välisenä ajatusten ja sanojen vaihtamisena. Keskustelu sinänsä saa ihmiset kokoontumaan yhteen. Keskustelu opetustilanteessa avaa mahdollisuuden tuoda esille subjektiivisia ja yhteisölliseen keskusteluun osallistuvien toisten näkökulmia.

Keskustelu on toisaalta jotain sellaista toimintaa, johon ihmisenä ikään kuin jouimme ja tulemme osallisiksi. Kun osallistumme keskusteluun, elämme. Puhuminen

sinänsä ei ole keskeisintä, vaan myös hyvä kuunteleminen, jolloin keskustelu muuttuu todelliseksi keskinäisesti vaihdettavan tiedon ymmärtämiseksi (true conversation).

Todellisen keskustelun ja ymmärtämisen mahdollistumiseksi on keskustelevien ihmisten sitouduttava keskinäiseen kunnioitukseen, luottamukseen ja inhimillisen toisenlaisuuden hyväksymiseen. Todellisessa keskustelussa ominaisuudet kuten ikä, sukupuoli, ihonväri tai uskonto menettävät merkityksensä. Ilman keskustelevien keskinäistä reflektioon pyrkimystä ja kannustusta todellinen keskustelu jää pinnalliseksi ja merkityksettömäksi.

Yhteisö: liikettä ylläpitävää voimaa. Uushenkisyysajattelun filosofisessa sisällössä keskeisimmäksi nousee kaikki perusväittämät yhteen sitova yhteisön olemassaolo. Omaohjauksellinen kulkeminen, moninaisuus, kosmologia ja keskustelu jäävät irrallisiksi ja sitoutumatta toisiinsa ilman yhteisöä. Yhteisöön sitoutuminen on nähtävä luonnollisena ymmärryksenä siitä, että kaikkein oleellisinta ihmisten välisessä kanssakäymisessä on yhteenkuuluvuuden tunne. Yhteenkuuluvuuden tunne edellyttää voimakkaan luottamuksen muodostumista yhteisöön kuuluvien kesken. Kokemus on siten nähtävä laajempaan kuin vain yksityisenä asiana.

Puhuttaessa yksilön aidosta kokemuksesta, sen on ensin muunnuttava näkyväksi yhteisöllisessä vuorovaikutuksessa. Yhteisölle lankeaa toisaalta yksilön subjektiivisen ajattelun ja kokemusten kriittinen pohdinta sekä toisenlaisen näkemyksen esiintuominen. Opiskelu ja oppiminen on tasavertaista ja refleksiivistä. Tämä merkitsee myös sitä, että oletukset, käsitykset ja tieto ovat jatkuvassa prosessimaaisessa ja hermeneuttisessa liikkeessä yhteisöön osallistuvien kesken ja keskuudessa.

Kokemusta itsessään on pidettävä kehittyvänä. Keskeiseksi nousee tiedon ja kokemusten perusteellinen tutkiminen (thorough inquiry). Tavoitteen ja päämäärän asettaminen yksilön ja yhteisön ulkopuolelta ennakkoon käy mahdottomiksi, mutta oppiminen sinänsä on yhtenäistä ja yhdenmukaista yhteisön sisällä. Yksilö ja yhteisö ovat kulttuurisesti syntyneitä ja sidoksissa paikkaansa ja aikaansa. Kulttuuriin kuuluvat käsitykset ja oletukset ovat juurtunut kasvatuksessa yksilöön ja vaikuttamassa yhteisöön siten, että ihmiset ja yhteisöön kuuluvat hahmottavat ilmiöt niiden kautta. Toisaalta oppimisen kannalta ei ole merkityksellistä se, miten yhteisö mielletään vaan se, että yhteisö on liikettä ylläpitävä voima.

Yhteisöllisyyden voima korostuu maailmankaikkeudessa vallitsevan tiedon ja ilmiöiden kaaoksessa, joka on luontaista oltaessa ja eletessä 2000-luvulla. Kaaosmainen tila johtaa siihen, että ihmisten on olemassa olon säilymiseksi pystyttävä liittoutumaan ja vastaamaan kaaoksen luomaan moninaisuuteen. Käytännössä tilanteen järjeistämiseksi on mahdollistettava ja luotava yhteisöjä, jotka toimivat luovasti ja älyllisesti. Yhteisön toiminta luovana ja älyllisenä oleellisesti merkitsee sitä, että ihmisten välinen toiminta on toisaalta vahvasti sosiaalista ja toisaalta sallivaa. Esimerkiksi jokaisella yhteisöön kuuluvalla on oikeus olla oikeassa eikä kukaan omista ainoaa totuutta.

2 Tutkimus etnografiaprosessina

2.1 Etnografia – lähestymistapa, menetelmä tai kertomisen muoto

2.1.1 Sademetsästä internetiin

Klassisesti etnografisen tutkimuksen aikana tutkija osallistuu tutkittavien ihmisten arkeen kokonaisvaltaisesti yhteisössä. Tutkija on läsnä, havainnoi, tekee kysymyksiä ja ihmettelee. Tiedonkeruumenetelminä ovat tavallisimmin keskustelut ja osallistuva havainnointi. Tutkija tekee merkintöjä ja kirjoittaa havaintojaan muistiin. Tavoitteena ja tarkoituksena on kuvata tutkittavien ihmisten olettamuksia, käsityksiä ja toimintoja tutkittavien arjesta paljastaen erilaisia elämän ilmiöitä (Field & Morse 1985, 13–46; Aamondt 1991, 40–53; Wolcott 1992, 3–52; Germain 1993, 237–268; Polit & Hungler 1997, 195–203).

Etnografisen tutkimuksen alkuvaihe on paikannettavissa kahteen eri perinteeseen: brittiläiseen sosiaaliantropologiaan ja amerikkalaiseen sosiologiaan. Brittiläiset sosiaaliantropologit kutsuivat tutkimuksellista lähestymistapaansa etnografiaksi ja amerikkalaiset sosiologit puolestaan osallistuvaksi havainnoinniksi tai kenttätyöksi. Käytännössä molemmat tarkoittavat samaa asiaa tutkimuksen kohteena olevan ilmiön lähestymistavassa ja tutkimusprosessin toteuttamisessa. Molemmat kehittäjäryhmät määrittelivät tavoitteekseen kulttuurisen kuvauksen, mutta eroavaisuuksiakin näkökannoissa on havaittavissa (Tedlock 2000, 455–486; Eskola & Suoranta 2001, 103–110; Alasuutari 2001, 103–106; myös Brewer 2000).

Brittiläinen tutkimus keskittyi alkuvaiheessa teollistumattomien maiden ihmisyhteisöjen ja kulttuurien tutkimiseen. Mielleyhtymä sademetsään ja niissä elävien yhteisöjen ja kulttuurien tutkimiseen lienee jäänyt elämään niiltä ajoilta eri tieteisiin. Yhteisön ulkopuolista tarkkailua osallistumisen sijaan kutsutaan *etistiseksi katsannoksi*. Teoreettinen lähtökohta syntyy tutkijan näkökulmasta (Leininger 1995, 42). Varsinainen etnografisen tutkimustavan kehittäminen tapahtui Chicagon koulukunnan sosiologien keskuudessa Yhdysvalloissa (Syrjäläinen 1996, 76; Nikkonen, Janhonen & Juntunen 2003, 45–48). Tutkimuksen kehittäminen keskittyi havainnointitekniikoiden käyttöön. Yhdysvallois-

sa tutkimustoiminnan painotus oli erilainen kuin brittiläisillä sosiaaliantropologeilla. Yhdysvaltalaiset sosiologit tutkivat havainnoimalla ja osallistumalla marginaaliryhmittöjen kuten prostituotujen, katujengien, huumekauppioiden ja maankiertäjien elämää. Tutkijan roolivaatimukseksi nousi osallistuva havainnointi eli marginaaliryhmittöjen toimintaan osallistuminen ja havaintöjen kerääminen ryhmittön sisältä käsin. Tutkittavien ihmisten näkökulmasta ilmiöiden tutkimusta kutsutaan *emistiseksi katsannoksi* (Leininger 1991, 42).

Etnografinen tutkimus sai painoarvoa amerikkalaisten sosiologien muodostaman Chicagon koulukuntaan kuuluvien jäsenten 1920- ja 30-luvuilla luomasta teoriasta, joka selitti ihmisen käyttäytymistä merkitystenannon avulla. *Symbolisen interaktionismin* kehittäjiin kuuluivat sosiologit Mead, Cooley ja Thomas sekä filosofi ja kasvatustieteilijä Dewey (ks. Hammersley & Atkinson 1993, 1–10). Ennen kaikkea symbolista interaktionismia kehitti Mead. Myöhemmin symbolista interaktionismia teki tunnetuksi sosiologi Blumer, joka näki symbolisessa interaktionismissa vastavoiman behaviorismille ja tilastolliselle tutkimukselle (Isola 1997, 174–185; Cohen, Manion & Morrison 2000, 137–157; Nikkonen, Janhonen & Juntunen 2003, 45–48). Symbolinen interaktionismi kiteytyy kolmeen perusolettamukseen:

1. Ihmisen toiminnalle ominaisinta on sen suhde toisen ihmisen toimintaan.
2. Ihmisen maailma on erilaisten merkitysten maailma. Ihminen toimii ollessaan tekemisissä eri asioiden kanssa erilaisissa yhteyksissä sen perusteella, mikä merkitys näillä asioilla on hänelle itselleen. Sosiaalisena ja inhimillisenä olentona ihmisen merkityksen anto ja tulkinta ilmenee symbolien kuten kielen kautta.
3. Merkitykset muodostuvat ihmiselle kanssakäymisessä toisten ihmisten kanssa. Merkitysten muodostuminen on ainutlaatuinen subjektiivinen tulkintojen kokonaisuus, jossa on aina osa ihmisen elämänhistoriaa ja aikaisempaa kokemusmaailmaa.

Symbolisen interaktionismiin perustuen etnografisessa tutkimuksessa keskitytään tiedonantajien kertomiin kuvauksiin, kokemuksiin ja kertojan niille antamiin merkityksiin. Keskeisintä on tiedonantajan subjektiivinen todellisuus ja maailma. Toisaalta subjektiivisen kokemuksen ja todellisuuden ohella on myös toinen, ulkopuolinen todellisuus ja maailma. Ihmisille ikään kuin järjestetään mahdollisuus kertoa itsestään ja arjestaan (Hirvonen & Nikkonen 2003, 265–274).

Symbolinen interaktionismi korostaa kulttuurin kokonaisvaikutusta ihmisen vuorovaikutuksen ja toiminnan muokkaajana. Ihmisten välinen toiminta on luovaa ja sisältää erilaisia symboleja. Vuorovaikutus on aktiivista, ei passiivista. Vuorovaikutus ja toiminta voivat olla tiedostamatonta tai tiedostettua. Tutkijan on oltava sisällä tutkittavassa ryhmittössä siinä määrin, että hän ymmärtää symbolien merkityksen. Etnografisessa tutkimuksessa mikään symboli ei ole toista arvokkaampi. Päätös vuorovaikutuksesta ja toiminnasta perustuu ihmisen omiin tulkintoihin ja omaan ajatteluun. Ihmisen vuoro-

vaikutus ja toiminta on siten luonteeltaan luovaa ja konstruktivistista (Hammersley & Atkinson 1993, 1–10).

Etnografinen tutkimustapa levisi antropologiasta ja sosiaalitieteistä muihin tieteesiin (Streubert 1999b, 171–183; myös Atkinson, Coffey, Dealmon, Lofland & Lofland 2001). Klassisesta etnografiasta kehittyi useita tulkintoja ja sovelluksia eri tiedeyhteisöissä. Etnografia voi olla tutkimuksen lähestymistapa, menetelmä tai kirjoittamisen muoto. Historiastaan johtuen etnografisen tutkimuksen kohteeksi määritellään usein ihmiset, joka edustavat ikään kuin vierasta, outoa, eksoottista tai muunmaalaista kulttuuria. Määritelmän tekee ymmärrettäväksi se, kenen näkökulmasta ja missä etnografista tutkimusta alkuvaiheessa kehitettiin (Streubert 1999a, 145–170).

Ihmisten mahdollisuus internetarjen elämiseen ja uudenlainen vuorovaikutus ja toiminta tietoteknologian kautta yhteisössä haastaa klassisen etnografisen tutkimuksen määritelmät ja sovellutuksen uudelleen tarkastelun kohteeksi. Kulttuurin ja yhteisön käsitteet väistämättä muuttuvat (Thomsen 1998, *www-dokumentti*, viitattu 10.10.2003; Hine 2000; Olsson 2000, *www-dokumentti*, viitattu 1.8.2002; Willis & Trondman 2000, 5–16). Ihmisiä ei tutkita ja pyritä tulkitsemaan ainoastaan sen vuoksi, että he edustavat ikään kuin vierasta, outoa, eksoottista tai muunmaalaista kulttuuria tai yhteisöä (esim. Kynäslahti 2001). Hinen (2000, 41–66) mukaan internet suorastaan pakottaa tutkijat määrittelemään kulttuuri- ja yhteisötutkimuksen uudelleen.

Internetissä yhteisö ja kulttuuri eivät muodostu tietystä ihmisyyhteisöstä. Keskeistä on ihmisten uudenlainen sosiaalinen vuorovaikutus ja toiminta. Wittelin (2000, *www-dokumentti*, viitattu 9.10.2002) mukaan paikallisuus ja ei-paikallisuus käsitteinä kyseenalaistuvat. Hinen (2000, 14–40) internet on kulttuuri sinänsä ja internet on kulttuurinen luomus (artefakti). Internet kokoaa ihmiset tutkittaviksi yhteisöiksi. Yhteisöt ja kulttuurit muodostuvat asioiden, ei ihmisten ympärille vaihteleviksi ajoiksi. Internet-yhteisö jakautuu puolestaan alakulttuureihin. Internet on itsessään kulttuuria muodostavaa.

Sovellettaessa etnografista tutkimusta ihmisten internetarkeen käytetään käsitettä virtuaalietnografia. Kenttätyön klassinen määritelmä muuttuu virtuaaliseksi kenttätyöksi (Thomsen, Straubhaar & Bolyard 1998, *www-dokumentti*, viitattu 13.3.2004; Wittel 2000, *www-dokumentti*, viitattu 9.10.2002; myös Hamman 1996, *www-dokumentti*, viitattu 27.2.2002). Virtuaalisen kenttätyön tapahtumat ja toiminta voivat olla ajasta ja paikasta riippumattomia. Tutkijan ei ole fyysisesti läsnä osallistuvan havainnoinnin aikana (vrt. Barker 1996).

Hinen (2000, 43) mukaan virtuaalietnografia tutkimuksen lähestymistapana edellyttää uudelleen määrittelyä tutkimuksen kohteesta ja kenttätyön vaiheiden kyseenalaistamista internetin myötä. Virtuaalisen kenttätyön aikana kuten kasvottomana havainnoimalla kerätty dokumentaarinen materiaali ei ole kiistatta saanut luotettavuuden oikeutusta tiedeyhteisöissä. Internetin kautta tutkittaessa ihmisiä tiedon siirrettävyys,

pysyvyys ja luotettavuus eivät ole vakiintuneita. Verkostopohjaisen opetuksen tutkimuksessa ihmiset tuottavat kuvauksia ja ovat havaittavissa tietyn ajan ja tietyn opittavan asian ympäriltä (Hewitt, Scardamalia & Webb 1995, www-dokumentti, viitattu 28.8.2002; Cheesman & Heilesen 1999, www-dokumentti, viitattu 14.3.2004; Bennett 2001, 13; Zafeiriou, Nunes & Ford 2001, 83). Oleellista on, että internetin kautta tieto on sykliltään lyhytkestoista. Vuorovaikutuksesta muodostuu nopeaa ja lyhyttä. Sisältö voi olla paikoin pirstaleista ja häipyvää. Vuorovaikutus voidaan kokea etäiseksi, mutta vahvasti julkiseksi (Andrews & Schwarz 2002, 54–65; Ihanainen 2002, www-dokumentti, viitattu 9.10.2002). Tutkija joutuu aikaisempaa enemmän määrittämään ja rajaamaan virtuaali-etnografissa ajan ja paikan. Kuvaukset tutkittavista ihmisistä ja omasta suhteesta heihin sekä ilmiön vaikutteisiin ovat tärkeitä luotettavuuden tarkastelun kannalta (ks. 4.3 Tutkimuksen luotettavuuden tarkastelu).

2.1.2 Moninaiset sovellutukset

Etnografisen tutkimuksen monimuotoisuus, käsitteiden runsaus ja päällekkäisyys näyttävät johtaneen paikoin hämmentävään sekavuuteen. Goetzen ja LeCompten (1984, 3) mukaan etnografia-termiä käytetään kuvaamaan mitä erilaisempia asioita. Etnografia voi olla muun muassa lähestymistapa, kenttätutkimus, antropologinen tutkimus tai tapaustutkimus. Chambers (2000, 851–869) toteaa etnografiasta eräissä yhteyksissä tulleen kvalitatiivisen tutkimuksen synonyymi. Etnografinen tutkimus määritellään usein oudon, eksoottisen ja vieraan kulttuurin tutkimukseksi. Goodallin (2000, 9) mukaan etnografinen tutkimus valitsee usein tutkijansa. Etnografinen tutkimus on ennen kaikkea hyvää kirjoittamista. Etnografinen lähestymistapa, menetelmä ja kirjoittamisen muoto ovat monimerkityksisiä viimeisimmässä suomalaisen kasvatuksen ja opetuksen etnografisessa tutkimuksessa.

Syrjäläinen (1990) on luokkahuoneeseen sijoittuneen oppilaiden ja opettajien roolikäyttäytymistä koskeneella tutkimuksellaan Suomen ensimmäinen koulu-etnograafikko. Kynäslahti (2001, 101–103) puolestaan toteaa etnografian olevan lähes olematonta Suomessa. Kynäslahden mediakasvatustutkimuksessa käytetään etnografista otetta tutkittaessa fyysisesti erillään olevien oppilasryhmien opetusta. Väitöskirjaraportin tiivistelmän mukaan

Virtuaalisuus nähdään toisaalta reaali maailman ja toisaalta mahdollisiin maailmoihin viittaavana ilmiönä. Koulujen keskinäisen verkon tarkastelu pohjautuu verkon määrittelyyn, missä yhteydessä pohditaan myös etäopetuksen teoriasta ammentuvaa post-fordistista näkemystä. Etnografista otetta kehitetään tieto- ja viestintäteknikkaympäristöihin paremmin soveltuviksi ylipaikalliseksi lähestymisnäkökulmiksi... Virtuaaliluokka nähdään sekä koulutuksellisenä yhteisönä, viestintäympäristönä että tilana. Opetus ja opet-

taja tulivat keskeisiksi yhdistäviksi tekijöiksi virtuaaliluokan muodostumisessa. Tämä virtuaaliluokka heijasteli ylipaikallisen etnografian näkemyksiä tutkittavasta ilmiöstä. Koulun olemus muuttui kohti fyysisen ja virtuaalisen symbioosia ja tutkimuksessa väläytetään myös kyborgi-metaforan käyttökelpoisuutta tämänlaisen symbioosin tarkastelulle.

Raipan (2002, 1–39) väitöskirjatutkimukseen aiheen antoi tutkijan oma nuoruus 1980-luvun puolivälissä. Väitöskirjassa tutkitaan punkkia kulttuurisena ilmiönä sekä elämäntapana. Tutkimuksen aineisto on moniaineksinen. Aineisto muodostuu haastatteluaineistosta, dokumenteista sekä täysosallistuvan ja osallistuvan havainnoinnin aineistoista. Aineisto perustuu omia muistiinpanoihin nuoruuden punk-ajalta kuten valokuviin, toisten punkkareiden kirjeisiin, lehtileikkeisiin, pienlehtiin, äänitteisiin ja vaatteisiin. Tutkimuksen metodologisina otteina ovat etnografia ja elämäntapaa tutkiva tutkimus. Raippa (36) viittaa siihen, että

... Kulttuuriantropologiassa aluksi käytetty etnografia kehitettiin alun perin kuvaamaan ihmisten tai kansanryhmien elämäntapaa. Nykyään sosiaalitutkimuksen ja kulttuuritutkimuksen traditioon liittyvä etnografia määritellään mm. tavaksi tutkia inhimillistä elää ja usein käsitteellä etnografia tarkoitetaan sekä laadullista tutkimusta, tapaustutkimusta että kenttätutkimusta. Etnografisille lähestymistavoille on yhteistä, että niiden avulla havainnoidaan, kuvaillaan, dokumentoidaan ja analysoidaan jonkin kulttuurin elämäntapaa osallistumalla jollakin tapaa kulttuurin elämään. (Ks. esim. Grills 1998, 3–16.)

Palmun (2003) väitöskirja on etnografinen tutkimus sukupuolen rakentumisesta koulun oppimateriaaleissa, muissa koulun teksteissä ja luokkahuonediskursseissa. Tutkimuksen keskiössä on koulun arki ja sukupuolen rakentuminen koulun arjessa. Sukupuoli on yksi niistä eron tekemisen muodoista, jotka tulevat tuotetuiksi kouluissa – niin puhutussa kuin kirjoitetussa tekstissä. Väitöskirjan aineisto koostuu havainnoista, haastatteluista ja kirjoitetuista teksteistä. Tiivistelmän mukaan etnografisessa tutkimuksessa keskeistä on

... tutkijan läsnäolo kentällä sekä etnografinen kirjoittaminen. Työssäni tarkastelen etnografian erityispiirteitä, oman työni suhdetta etnografiseen tutkimukseen sekä tutkijan ja kentän välisiä suhteita. Etnografiassani painottuvat kokemukset, tekstit ja kirjoittaminen. Tätä etnografian ja tekstuaalisuuden vuorottelua tuon esiin eri aineistojen ja aineistojen välisten rajojen rikkomisen kautta.

Etnografista tutkimusta on määritetty hyvin erilaisten tiedetaustojen pohjalta (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 162–163). Muun muassa hoitotieteilijät ovat vakiinnuttaneet etnografisen tutkimuksen tiedeyhteisönsä antropologien ja sosiologien esimerkkiä seuraten (Kinnunen 1990; Hirvonen 2000; Sand 2003; myös Wolf 1993, 269–310; Liehr & Taft 1994, 253–285; Roper & Shapira 2000). Uudenlaisen olemisen ja elä-

misen paradigma, internetarki sekä tietoyhteiskunta eri kulttuureineen tulevat avaamaan mielenkiintoisia tarkastelukohteita etnografisille tutkijoille. Oletettavaa on, että etnografisen tutkimuksen sovellutukset tulevat olemaan jatkossakin monimerkityksisiä (Hallet & Fine 2000, 593–617; Savage 2000, www-dokumentti, viitattu 11.2.2002).

2.1.3 Lähestymistapa, menetelmä ja kertomisen muoto

Etnografian määritelmä ja sovellukset riippuvat siitä, nähdäänkö etnografia tieteellisenä tutkimusmenetelmänä, lähestymistapana vai kertomisen muotona. Väljimmän määritelmän mukaan etnografia rajataan pelkäksi kirjoittamisen tai raportoinnin tyyliksi (Hallet & Fine 2000, 593–617; myös Clifford 1986). Suppeimmassa määritelmässä etnografia määritellään tarkoittamaan yksittäistä tutkimusmenetelmää tai dokumenttiaineiston analyysitekniikkaa (Germain 1993, 237–268). Van Maanen (1995, 1–35) yhdistää kummatkin näkökulmat. Etnografia käsitteenä sisältää tutkimus-, kirjoitus- ja raportointitavat sekä yhteisöllisen julkisuuden ja ymmärryksen. Etnografia nähdään myös täydellisesti omana tieteen tyylilajina (esim. Atkinson, Coffey, Delamont, Lofland & Lofland, 2001) Goodallin (2000) mukaan etnografista tutkimusta tekevä tutkija sitoutuu omassa positiossaan tutkittavien kontekstiin.

Etnografisen tutkimuksen määrittelemisen on vaikeaa tai jopa mahdotonta erilaisista näkökulmista johtuen. Toisaalta etnografiseen tutkimukseen näyttää liittyvän suhteellisen vakiintuneita aineiston keräämismenetelmiä: tutkittavien ihmisten yhteisössä osallistuva havainnointi ja haastattelut. Aineistonkerääminen on vuoropuhelua tiedonantajan ja tutkijan välillä. Tutkimusprosessi on interaktiivinen tapahtuma ja tilanne. Tutkijan ja tutkittavien ihmisten välinen suhde parhaimmillaan on läheinen, jatkuva ja avoin. Tutkimusprosessissa tutkijan ja tutkittavien ihmisten käsitykset tiedosta, totuudesta ja maailmasta tulevat reflektoiduiksi keskenään (Polit & Hungler 1997, 195–219; Savage 2000, www-dokumentti, viitattu 11.2.2002).

Aineiston kautta kuvataan tutkittavien ihmisten yksilöllisiä käsityksiä ja kokemuksia omassa yhteisössään. Käsitykset ja kokemukset saavat yksilölliset merkitykset, jotka tutkija etsii, tulkitsee, järjestää, kuvaa ja pyrkii selittämään yhteisöllistä ymmärrystä lisäävästi. Tutkijalla on ja voi olla tietty näkökulma tutkittavaan ilmiöön. Tutkimusselityksen syvyys on vaihteleva, jota tutkija voi spekuloida erilaisilla teoreettisilla näkökulmillla. Tutkija kirjoittaa lopuksi mahdollisimman tarkan kuvauksen koko tutkimusprosessista tutkimusraportiksi (Vaaranen 2002, 17–31; Eichhorn 2001, 565–578; Chambers 2000, 851–869; Ellis & Bochers 2000, 733–768; Nikkonen, Janhonen & Juntunen 2003, 44–80).

2.2 Tutkimus virtuaalietnografiaprosessina

Etnografista tutkimusta on muokattu usein matkalla sademetsästä internetiin useissa tiedeyhteisöissä. Tutkija saa tieteellistä ajatteluaan näkyväksi kirjoittamalla. Etnografiset tutkimusraportit ovat tyypillisimmillään kirjoittajansa oloisia kertomuksia. Tutkimusraportti syntyy tutkijan luovan kirjoittamisen ja tutkimusprosessin mahdollisimman tarkan kuvauksen yhteensovittamisen lopputuloksena. Klassista etnografista tutkimusta luonnehtiikin lähinnä kirjavuus (Aamodt 1991, 40–53; Measor & Woods 1991, 59–81; Germain 1993, 237–268; Nikkonen 1997, 136–150; myös Hammersley & Atkinson 1993). Virtuaalietnografia on eräs viimeisimmistä etnografisen tutkimuksen sovelluksista (Thomsen, Straubhaar & Bolyard 1998, [www-dokumentti](#), viitattu 10.10.2003; Cohen, Mannion & Morrison 2000, 137–157; Hine 2000; Olsson 2000, [www-dokumentti](#), viitattu 1.8.2002; Wittel 2000, [www-dokumentti](#), viitattu 9.10.2002; Eisenhart 2001a, 16–27, 2001b, 209–225).

Tämän tutkimusprosessin alkuvaiheessa mieltäni kiehtoo erilainen ihmisten välinen vuorovaikutustapa tietoteknologian kautta sekä uudenlainen mahdollisuus kerätä dokumentaarista materiaalia tutkimusta varten internetistä. Esimerkiksi internetissä on useita vapaita keskustelukanavia seksuaaliterveyteemasta kiinnostuneille ihmisille. Toisaalta koen arveluttavana ikään kuin piiloutua havainnoimaan ihmisiä internetiin kasvottomana ja vartalottomana. Lähestyn sähköpostitse erään iltapäivälehdden verkkotoimitusta. Kuvaan suunnittelemani tutkimusta, tavoitetta ja tarkoitusta. Verkkotoimitus pidättää itsellään oikeuden tarkistaa ja muokata lähetettyjä tekstejä ennen julkaisua. Palauteviesti verkkotoimituksesta ilmentää, että olen kadottanut ihmisten arkikielen pyrkimällä tarkkaan tieteelliseen kuvaukseen:

... Mielenkiintoista, mutta lähettämäsi teksti sellaisenaan tuskin saa aikaan minkäänlaista keskustelua, sillä se on täynnä ns. akateemista pölyä.

Palauteviesti verkkopalvelusta on merkittävä sekä koko tutkimusprosessille sekä tutkimusraportin muodolle. Ymmärrän, että kielen kautta saatan tehdä tutkimuksen tarkoituksen, tavoitteen ja tulkinnalliset päätelmät sekä itselleni että toisille ihmisille saavuttamattomaksi. Liiallinen pidättäytyminen tieteellisessä ilmaisussa kuten runsas vierasperäisten käsitteiden käyttö sanallisesti ja kirjallisesti saattaa johtaa siihen, että menetän arvokkaita kuvauksia ja merkityksiä tutkittavasta ilmiöstä. Sekä tiedonantajien että ulkopuolisten lukijoiden on ymmärrettävä, mitä puhun tai kirjoitan. Tässä tutkimuksessa tavoitteena sekä sanallisessa että kirjallisessa ilmaisussa on, että ihmiset tulevat kohdatuiksi. Puhuminen ja kirjoittaminen on välitöntä, tilanteiden ja tapahtumien aitoa jäljittelemistä sekä luonnollisuutta esiin nostavaa. Luonnollinen kieli puheessa ja mahdollisimman selkiytetyt käsitteet eivät ole vankan tieteellisyyden kanssa ristiriidas-

sa. Tieteellisyys luonnollisena puheena ja kirjoituksena on todenmukaista, elämänläheistä, kuvaavaa, perusteltua, johdonmukaista, analyttistä sekä kriittistä asioiden esittämistä persoonallisesti.

Goodall (2000) kirjoittaa käännekohdasta omassa elämässään:

... It was the year I earned tenure at the University of Alabama in Huntsville. I received the official letter one afternoon late in May. A surprising thing happened. I opened my tenure letter, saw in the first line that I had been granted tenure and was promoted as associate professor, and found myself incapable even of *forcing* a smile. Instead, for a long, suspended moment, I stood there with the letter in my hand and a sense of loss in my heart. The humid air was thick as syrup, warm and sticky as the road to hell, and perfectly still. I looked down at the letter and read the words again, as if maybe I had missed something on the first reading, something that would make this moment *feel* good. That didn't happen. I had come to a desired destination, but I wasn't happy about it.

Why? The question was my own. Its echo, in that suspended moment, defined my life.

The answer did not take long in coming to me. Everything I had done to win tenure, every word I had written to gain a promotion, no longer seemed worth it to me. I had won a place in academic, but I had lost my soul.

My soul as a *writer*. (45–46)

Goodall tuntee olevansa ensisijaisesti kirjoittaja, toissijaisesti akateeminen tutkija. Goodallin (21) mukaan etnografitutkijana eläminen on kirjoitusprosessi, jonka aikana tutkija ennen kaikkea oppii tuntemaan, kuka hän itse on. Goodall toteaa myös:

... I don't think anyone grows up wanting to become "an ethnographer". At least I've never heard a child, or an adolescent, say so. Some of my trusted colleagues say ethnography is a calling. Maybe it is. I think you don't choose to do it so much as it chooses *you* (9).

Oleellisinta uudessa etnografiassa on Goodallin (2000) mukaan hyvä kirjoittaminen. Kirjoittaminen on yhtä tärkeä osa tutkimusprosessia kuin tutkimuksen lähestymistapa ja menetelmä. Uudessa etnografiassa painottuvat tutkimusraportin juonellisuus, tutkijan hyvä kirjoitustaito ja kielikuvallinen esittäminen. Etnografinen tutkimusraportti onkin parhaimmillaan kielikuvilla elävöitetty kertomus ja tieteellisesti vankka tutkimusprosessin kuvaus. Nikkosen (1997, 145) mukaan etnografia on kertomus kertomuksista. Toisaalta etnografisten tutkimusraporttien monimuotoisuus on vaikeuttanut tutkimusten keskinäistä vertailtavuutta.

Tämän tutkimuksen lähtökohtaan viitaten Hinen mukaan (2000, 18) internet nostaa etnografiseen tutkimukseen verkostopohjaiset (on-line) yhteisöt ja niihin liittyvät ilmiöt. Internet on Hinen (2000, 14–40) mukaan samanaikaisesti oma kulttuurinsa ja ihmiskäden luoma väline (artefact). Myös Pink (2001, 155–175) vakuuttaa etnograafikon elämässä internetin olevan arkipäivää. Elektroniset tekstit, kuvat ja verkostopoh-

jainen havainnoiminen sekä havaintojen tekstiksi kirjoittaminen muuttuvat vähitellen tutkijoiden hyväksymäksi tavaksi toteuttaa etnograafista tutkimusta.

Syrjäläisen (1997) mukaan etnografisen tutkimuksen raportoinnissa

... Tutkijan roolin ja aseman vaikutukset on tutkimuksessa raportoitu, mikä saattaa vaatia kerronnallisempaa ja kuvailevampaa tyyliä kuin mihin on totuttu. (104)

Myös Alasuutarin (2001, 281) mukaan kirjoittaminen on ajattelun apuneuvo, ei vain ajatusten ilmaisun väline. Kirjoitan, että ymmärrän itsekini, mitä ajattelen. Pysin kirjoittamisen avulla myös estämään kvalitatiivista tutkimusta vaikutelmanvaraisuudesta kritisoivien kommentit. Toisaalta pyrin säilyttämään luonnollisuuden akateemisuuden vaatimassa tutkimuksen raportointityylissä. Väistämättä tarkkaakin tarkempi yksittäinen kuvaus ilman asiayhteyden ymmärtämistä saattaa jäädä ulkopuoliselle lukijalle ajatuksellisesti avautumatta. Kuvausten asiayhteyden selkiyttämiseksi kirjoitan tähän tutkimukseen vaikuttaneesta teoriatiedosta sekä kuvaan avainkertomuksia suhteellisen runsaasti (ks. 1.6 Teoreettinen tieto tutkimuksessa, 2.4 Avainkertomuksia tutkimusprosessiin – eräitä kuvauksia uudesta tavasta elää internetarjessa). Avainkertomusten kautta sidon tämän tutkimuksen tulokset ajanhenkisesti ihmisten internetarkeen.

Etnografia on tämän tutkimuksen *kirjoittamisen muoto*, virtuaali-etnografia on *menetelmä ja lähestymistapa*. Virtuaali-etnografiaprosessin toteuttaminen edellyttää minulta tutkijana seuraavien taitojen kypsyttämistä (Hine 2000; myös Goodall 2000, 7):

1. Minun on opeteltava tekemään virtuaalista kenttätöitä. Kenttätö on määriteltävä uudella tavalla.
2. Minun on opeteltava kirjoittamaan tutkimustekstiä. Tekstin pitää olla toisaalta realistisen luonteavaa ja toisaalta tieteellisesti vankkaa.
3. Minun on pohdittava, kuka olen tutkijana, tutorina ja naisena suhteessa miehiin tutkitavina ihmisinä sekä heidän näkemyksiinsä.
4. Minun on opittava ymmärtämään, missä suhteessa erilaiset omat roolini ovat toisiinsa.

Toimintatutkimuksesta ei ole yksiselitteistä määritelmää. Tässä tutkimuksessa on *toiminnallinen aines*, sillä tutkimuksesta on löydettävissä toimintatutkimuksen piirteitä. Kasvatuksen ja opetuksen toimintatutkimuksessa esimerkiksi opettaja toimii tutkitavassa yhteisössä ja opettajan ammatillinen kasvu mahdollistuu. Kokonaisvaltainen muutospyrkimys ilmenee kriittisenä, avoimena ja refleктоivana osallistumisena tutkimusprosessiin. Usein onkin pohdittava, kenen intressejä tutkimuksen avulla pyritään edistämään (Webb 1996, 155–165; Syrjälä 1996, 30–52; Eskola & Suoranta 2001, 126–130; myös Saarela-Kinnunen & Eskola 2001). Tämän tutkimuksen tuloksia ja pohdintaa on mahdollista tarkastella toimintatutkimukselle asettuvien kriteerien ainoastaan osittain. Esimerkiksi VirtuaaliSeksi-opintojakso on ainoastaan eräs mahdollisuus tut-

kittavine ihmisineen ja tapahtumiseen paljastaa kuvauksia ilmiöstä. Oleellista on, että toiminnalliseen ainekseen määritetty huomioiden tekeminen seksuaaliterveysteemaan liittyvän opetuksen kehittämiseksi. Uusi tieto on suhteuttaen sovellettavissa eri opetuksellisiin tilanteisiin, jossa erityisesti huomioidaan miesopiskelijat ja tietoteknologian käyttöönotto. Tavoitteena ei ole siten kehittää vain ja ainoastaan parempaa Virtuaali-Seksi-opintojaksoa.

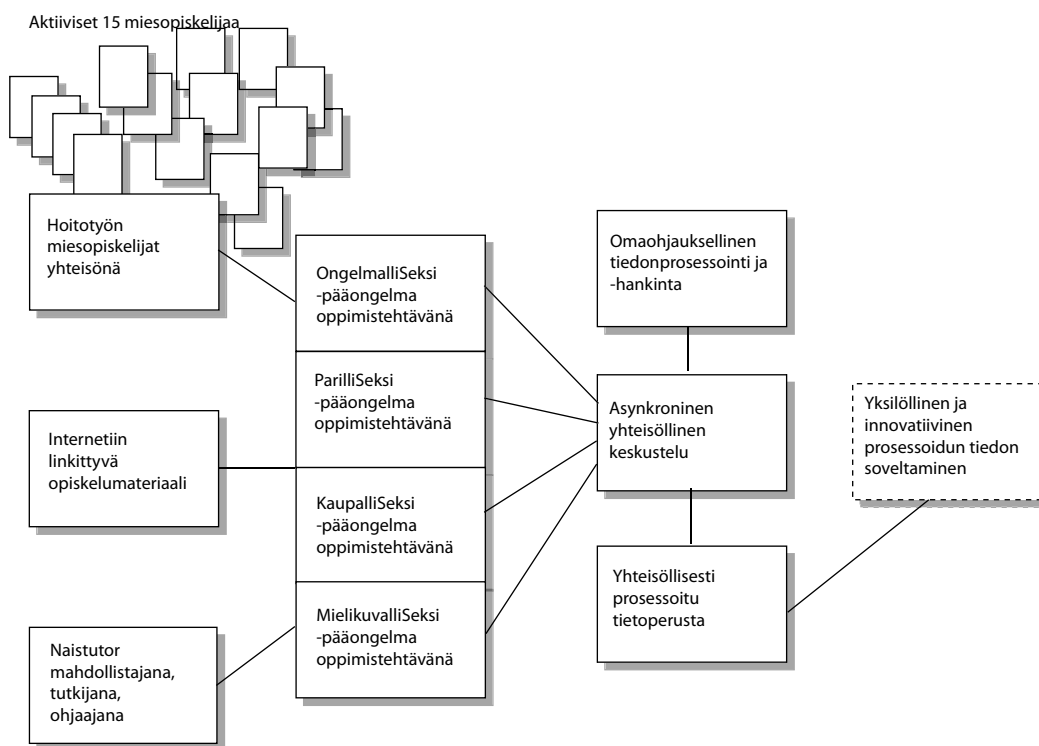
Tämän tutkimuksen virtuaali-etnografiset perusväittämät ovat (ks. myös 1.2 Avainkäsitteet lyhyesti; Hine 2000, 63–65):

- Etsin, kuvaan ja havainnoin internetarjessa ja uudenlaisen olemisen ja elämisen kontekstissa tutkittavien ihmisten toimintaa ja vuorovaikutusta. Osallistuva havainnointi perustuu verkostopohjaisuuteen.
- Tutkittavaa yhteisöä määrittää ennen kaikkea teema tai asia, eivät ihmiset sinänsä. Tutkittavan ilmiön tarkastelu rajautuu sekä miesten näkemyksiin että näkemyksiin miehistä. Naistutkijana osallistun intensiivisesti miesopiskelijoiden arkeen VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana.
- Dokumentaarinen materiaali kerääntyy sekä riippuvasti (tunnetut tiedonantajat) että riippumattomasti (tuntemattomat tiedonantajat). Riippuvan dokumentaarisen materiaalin kerään VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoilta kysymällä luvan. Riippumattoman dokumentaarisen materiaalin kerään internetistä ihmisiltä lupaa kysymättä. Osallistuva havainnointi on kasvotonta, vartalotonta sekä tutkittavien että minun tutkijana ajasta tai paikasta riippumatonta. Tunnettujen tiedonantajien aktiiviset keskusteluhaastattelut täydentävät ja tukevat osallistuvaa havainnointia. Dokumentaarinen materiaali on useissa eri muodoissa kuten teksteinä, havaintomerkintöinä ja nauhoituksina.
- Dokumentaarinen materiaali kerääntyy ilman määrällistä tavoitetta. Keräämisen alkuvaihe on suhteellisen strukturoimatonta. Keräämistä ohjaa osittain esiymmärrykseni tutkittavasta ilmiöstä, osittain dokumenttiaineistosta paljastuvat merkitykset. Dokumentaarisen materiaalin keräämisen aikana paljastuvaa tietoa vertailen jatkuvasti lisätiedon keräämisen kannalta. Tutkimusteemat muotoutuvat lopullisiksi vasta tutkimusprosessin kuluessa.
- Varsinaisen aineiston analyysivaiheeseen liittyy yllätyksellisiä käännteitä. Analyysimenetelmänä on analyytinen etnografiamenetelmä. (ks. 2.8 Aineiston analyysi – analyytinen etnografiamenetelmä). Analyysia osin ohjaa tukevasta, myötävaikuttavasta ja elävöittävästä dokumenttiaineistosta paljastuvat vaikutteet ja asiayhteys.
- Tutkimusraporttina on luettavissa tutkittavasta ilmiöstä se, minkä tutkijana kykenen tulkitsemaan, järjestämään ja ymmärtämään luotettavuuden kriteerit huomioiden. Myönnän subjektiivisuuteni tutkimusprosessissa.

Alasuutarin (2001, 276) mukaan tiedonantajien kanssa tehdään yhdessä kaikenlaisia asioita ja vaihdetaan mielipiteitä monista muistakin kuin vain tutkimuksen aihepiiriin liittyvistä näkemyksistä. Seuraan tiiviisti eri lehtien kirjoituksia ja televisioon tuotettu-

ja ohjelmia seksuaaliterveysteeman ympäriltä.¹ Monipuolinen asioiden seuraaminen on tärkeää, jotta ymmärrän tutkimusprosessin myötä paljastuvan tiedon merkityksen osaksi laajempaa ajankohtaista keskustelua.

Etnografia tässä tutkimuksessa merkitsee tapaani ajatella ja ilmaista itseäni tieteellisesti. Tutkimus on enemmän kokonaisvaltainen prosessi kuin pelkkä tutkimusraportin tuottaminen (Syrjäläinen 1996, 69–73; Hirvonen 2000; myös Spradley 1979, 1980). Alasuutari (2001, 252–253) kritisoikin ikään kuin normatiivista pakkoa kuvata tutkimusprosessi. Tämän tutkimusprosessin alku- ja loppuvaiheet on vaikea tai lähes mahdoton määrittellä. Tutkimusprosessi on monikerroksinen, kehämäinen sekä yllätyksellisesti suuntautuva. Tutkimusprosessin vaiheet pääpiirteissään:

Kuvio 2. Tutkimusprosessi pääpiirteissään

¹ Mirja Pyykön toimittamassa ”Jos” ohjelmassa 21.2.2004 pojat vastasivat tyttöjen yleisempiin virhekäsityksiin naisen ja miehen välisessä suhteessa. Studiokeskustelussa todetaan useaan kertaan sukupolten välisen keskustelun lisäämisen tärkeys seksuaalisuuteen liittyvistä kysymyksistä. Molemmipuolisten virhekäsitysten olemassaolo naisen ja miehen välillä on ilmeistä keskustelun perusteella suomalaisessa yhteisössä.

Eskolan ja Suorannan (2001, 234) mukaan tutkimustekstin kirjoittaminen on aina hyvin henkilökohtainen asia. Määrittelen tässä tutkimuksessa tulokset *juonelliseksi kertomukseksi*. Alasuutarin (2001, 125–141) mukaan kertomus ja sen juonirakenne riippuvat tutkijan tutkimusasetelmasta. Juonirakenneanalyysin ohella tutkijan on hyödyllistä eritellä kertomuksen juoneen kuulumattomia lauseita ja elementtejä, joiden avulla tutkija kommentoi omaa kertomustaan ja puhuttelee tutkimusraportin lukijaa. Alasuutari kirjoittaa:

... Monissa teksteissä on siis narratiivin piirteitä. Kuitenkaan edes varsinaisia juonellisia kertomuksia ei voi pelkistää niiden sisältämään juonirakenteeseen. Kertomus on aina kokonainen esitys, jossa kertoja tavalla tai toisella perustelee sen, miksi tarinansa kertoo. Ajatellaanpa vaikka vitsin kertojaa. Vain vitsikirjassa tai vitsikilpailussa kertoja alkaa vitsin ilman mitään johdattelua tai ennakkovaroittelua siitä, mitä aikoo kertoa. Tavallisesti vitsin kertominen aloitetaan sanomalla ”oletteko muuten kuulleet sen jutun jossa isäntä ja renki oli heinätöissä”. Lisäksi kertoja usein kertomisensa lomassa kommentoi kertomuksessa esitettyjä tapahtumia tai itse kertomistaan tapahtumana, esimerkiksi sanomalla ”minä nyt en ole mikään hyvä vitsin kertoja, mutta tämä on kyllä hauska juttu” tai ”että oli varmaan isäntä ällikällä lyöty”. (140)

Tämän tutkimuksen lähtökohtia on tarkastettava useaan kertaan tutkimusprosessin kuluessa (ks. 1.4 Tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja tutkimustehtävä). Erityisesti tutkimuksessa tulosten muokkaaminen ja niiden kirjoittaminen ovat luovaa prosessityötä. Kirjoittaminen kestää koko tutkimusprosessin keston ajan, joka puolestaan edellyttää dokumentaarisen materiaalin tiivistä ja usein lukemista. Tutkimusraporttiin kirjoitan tiedonantajien aitoja kuvauksia selkiyttämään analyysivaihetta. Analyysi- ja tulosten kirjoitusvaiheessa kuvaus- ja selvitysvaihtoehtoja on lukemattomia. Onnistumisen ja ongelmallisuuden tarkastelu tapahtuu luotettavuuden arvioinnin yhteydessä (ks. 4.3 Tutkimuksen luotettavuuden tarkastelu).

2.3 Minä ja toiset tutkimusprosessissa

Etnografinen tutkimus on tiiviimmin määriteltynä toisten ihmisten tutkimista sekä yhteisöjen ja eri kulttuurien kuvaamista ja tulkitsemista (Hirvonen & Nikkonen 2003, 271–274). Vaarasan mukaan (2002, 17–31) mukaan tutkijan oman suhteen kuvaaminen tutkittavaan ilmiöön sekä tutkimusprosessin eri vaikutteisiin lisää subjektiivisuuden ja objektiivisuuden tarkasteluvaadetta tutkimuksen luotettavuuden kannalta. Streubert (1999a, 145–149) puolestaan toteaa tutkijan olevan jopa etnografisen tutkimuksen tärkein instrumentti. Perusteet tämän tutkimusprosessin käynnistymiseen nousevat osaltaan omaelämäkerrallista havainnoistani (ks. Raippa 2002; myös Lipson 1991, 73–89).

Tutkimusprosessissa vaikuttavat väistämättä useat oman elämäni roolit: naistentautien erikoissairaanhoidaja-kätilö, hoitotyön opettaja ja naistutkija. Tutkimusprosessissa ovat mukana oma persoonani, esiolettamukseni ja vuorovaikutuskykyni.

Hoitotyön kliininen kokemus naistentautien erikoissairaanhoidaja-kätilönä vaikuttaa ja kuvaa ymmärrystäni erilaisissa elämänvaiheissa olevien hoitotyön asiakkaiden ja potilaiden kohtaamisesta. Kokemukseni erikoissairaanhoidaja-kätilönä kliinisessä hoitotyössä antaa laajan näkemyksen seksuaaliterveyden edistämisen tarpeellisuudesta, itsehoidon tukemisesta sekä terveyden että sairauden vaikutuksesta ihmisen kokemaan seksuaaliterveystilaan. Myös hoitotyön opettajana seksuaaliterveysteemaan liittyvä tieto ja taito on osattava ohjata koulutuksen aikaan osaksi tulevan sairaanhoidajan osaamisaluetta. Opetuksessa keskeistä on vahvistaa sairaanhoidajaopiskelijan omaa persoonallisuutta puhua ja käsitellä seksuaaliterveysteemaa hoitotyön asiakkaiden ja potilaiden kanssa luontevasti. Kokemukseni opettajana paljastaa miesopiskelijoiden erityisyyden seksuaaliterveysteeman ympärillä. Näyttää siltä, että miesopiskelijoilla on riittämättömästi tilaa keskustella omanlaisesti seksuaaliterveysteemasta. Hoitotyötä ja sen koulutusta luonnehtii naisvaltaisuus, joka väistämättä suuntaa seksuaaliterveysteeman ympärillä käytävää keskustelua naisia kiinnostaviin teemoihin. Kliininen hoitotyö ja opettajana toimiminen taustana lähden tutkimaan naistutkijana miehiä ja miehistä näkemyksiä tyyppillisesti naisten alalla.

Etnografisissa tutkimuksissa kuvataan ja tulkitaan toisia ihmisiä erilaisten etäisyyksien päästä. Ihanteena pidetään mahdollisimman läheistä kosketusta tiedonantajien arkielämään, jolloin ajatellaan saavutettavan aidoimpia kuvauksia tutkittavasta yhteisöstä ja kulttuurista. Oleellista on, että tutkijan läsnäolon tiiviydellä tutkittavien ihmisten yhteisössä on merkitystä siihen, minkälaisia kuvauksia ylipäätään saadaan kerätyksi (Nikkonen 1997, 136–151; Eskola & Suoranta 2001, 103–110). Tavallisimmin etnografisessa tutkimuksessa kuvataan myös se, kuinka paljon tutkija kertoo omasta taustastaan tutkittaville ihmisille. Palmu (2003, 15) kuvaa omassa kouluetnografiassaan sitä, kuinka koululaiset tiedonantajina yrittivät mahdollisesti ulkoisen olemuksen mukaan määrittellä kuka tai keitä oppitunteja havainnoivat tutkijat ovat. Tulkinnan mukaan tutkijan ruumiillistuminen on oleellista sekä kuvaus siitä, miten tutkijan ruumis sijoittuu tutkittavien ihmisten keskuuteen fyysisesti. Palmu kirjoittaa:

... Tutkimusluokissa ruumiini sijoittui luokan taakse, mahdollisimman näkymättömiin. Toisaalta luokan edestä olisi luokan tapahtumia nähnyt (ehkä) paremmin – tai ainakin toisesta näkökulmasta. Tällöin tutkijan katse olisi ollut häiritsevämmin läsnä. (16)

Hirvonen (2000, 60) puolestaan raportoi nuorten raskauksia tutkiessaan, kuinka hän ei kokenut oloaan vaivautuneeksi menemällä nuorten synnyttäneiden äitien kotiin havainnoimaan terveydenhoitajan ensimmäistä kotikäyntiä. Helppous tutkittavien ihmisten lähelle pääsyyn perustuu siihen, että tutkija kysyy ja saa luvan vierailta nuorten ko-

deissa tekemässä havaintoja. Hirvonen kuvaa terveydenhoitajan vastaanottotilanteiden yhteydessä tapahtunutta havainnointia puolestaan seuraavasti viitaten oman ruumiinsa sijoittumiseen suhteessa tutkittavaan ihmiseen:

... Neuvolan odotustilassa istuin yleensä nuoren vieressä ja odotin yhdessä hänen kanssaan vastaanoton alkua. Vastaanoton aikana taas istuin perimmäisessä nurkassa tai paikassa, jossa en olisi ollut vesihanan, tutkimuskaapin tai pöydän edessä, ja tein muistiinpanoja. Toisinaan tällaista esteetöntä paikkaa oli hankala löytää johtuen vastaanottotilojen pienuudesta ja ahtaudesta. Ajoittain jouduinkin siirtelemään tuoliani sinne tänne. Pyrkimyksenäni oli kuitenkin olla mahdollisimman vähän häiriöksi, jotta vastaanottotilanteet etenisivät omalla painollaan (59).

Raipan (2002) etnografia punk-kulttuurin vuosikymmeniltä perustuu siihen, että hän itse energisenä punk-kulttuurin edustajana teki runsaasti muistiinpanoja punk-ihmisistä ja erilaisista tapahtumista sekä koko punk-kulttuurista jo nuoruudessaan. Tutkija eli ajanhenkisesti punk-kulttuuria koko ruumiillaan, johon kuului tietynlainen ulkonäkö pukeutumista myöten. Raippa kirjoittaa väitöskirjansa johdannossa:

... Oma nuoruuteni 1980-luvun puolivälissä antoi tutkimukselleni aiheen... Jos en itse olisi (ollut) punkkari, tuskin olisin keksinyt ryhtyä tutkimaan punkkia. (1)

Hine (2000, 67–82) tutki virtuaalietnografiaa soveltaen Louis Woodwardin² tapausta. Hine kuvaa omaa osallistumistaan aktiivisesti internetin välityksellä käytävään keskusteluun Louisin Woodwardin syyttömyydestä tai syyllisyydestä hoitolapsen kuolemaan. Tutkija osallistui internetissä yhteisölliseen keskusteluun samanaikaisesti tekemällä virtuaalietnografista tutkimusta kasvottomana ja vartalottomana keräten dokumentaarista materiaalia aineistoksi.

Tässä tutkimusprosessissa oma olemiseni kasvona tai vartalona tutkittavien ihmisten keskuudessa vaihtelee tutkimusprosessin eri vaiheissa. Vaihtelu riippuu tutkittavien ihmisten tuttuudesta tai tuntemattomuudesta suhteessa minuun sekä opettajatutorina että tutkijana. Virtuaalietnografisesta lähestymistavasta johtuen tiedonantajat ovat samaan aikaan kaukana ja lähellä tai näkyvissä tai näkymättömissä. *Tunnetuista tiedonantajista* tiedän jotain, kun puolestaan *tuntemattomista tiedonantajista* en tiedä yhtään mitään. Oma osallisuuteni tunnettujen tiedonantajien arkeen vaihtelee (ks. 2.5.2 Opintojaksonle opiskelemaan). Esimerkiksi VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden kanssa

² Matthew Eappen, 8 kuukautta, kuoli helmikuussa 1997 Yhdysvalloissa. Häntä hoitamassa ollut brittiläistä au pair Louis Woodwardia syytettiin kuolemantuottamuksesta. Tapaus herätti suurta julkisuutta Atlantin molemmin puolin. Näytti siltä, että amerikkalaiset kannattivat syyllisyyttä ja britit syyttömyyttä. Louis Woodward vapautettiin ja hän palasi Yhdysvalloista Isoon-Britanniaan suuren mediakohun ympäröimänä. Suomessa tapausta pohdittiin kannalta, voiko lapsen voimakas ravistelu aiheuttaa kuoleman.

jaan Lahden ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveystieteiden osaston arkea. Näin ollen myös tunnetuilla tiedonantajilla on parempi mahdollisuus saada tietoa minun taustastani kuin tuntemattomilla tiedonantajilla (myös Chambers 2000, 851–869; Cohen, Manion & Morrison 2000, 137–157; Tedlock 2000, 455–486).

VirtuaaliSeksi-opintojaksolla opiskelevat miesopiskelijat määrittyvät tässä tutkimusprosessissa *tunnetuiksi tiedonantajiksi*. Neljää miesopiskelijää olen ohjannut aikaisemmin muiden opintojaksojen yhteydessä, mutta useimmat miesopiskelijat ovat minulle kasvoina vieraita. Tuntemista määrittää lähinnä opintorekisteritiedot sekä osallistuminen lukuvuoden 2001–02 opetukseen läsnä olevana opiskelijana. VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden näkemykset kerääntyvät dokumentaariseksi materiaaliksi useilla eri tavoilla: FLE3-oppimisolustalla tapahtuvan osallistuvan havainnoinnin, aktiivisten keskusteluhaastattelujen sekä sähköpostin kautta (myös Janesick 2000, 379–399). Osallistuvaan havainnointiin minulla on miesopiskelijoiden sanallinen lupa. Aktiiviset keskusteluhaastattelut ja sähköpostien lähettäminen perustuvat vapaaehtoisuuteen.

Etnografisessa tutkimuksessa tutkittavien ihmisten keskuudesta nousee usein esiin henkilö, joka kuvataan avaintiedonantajana. Avaintiedonantaja on ihminen, joka kykenee muita tutkittavia ihmisiä paremmin tulkitsemaan yhteisönsä tapahtumia ja tilanteita kulttuurin kuvauksena (esim. Nikkonen 1997, 141). VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoista valikoituu *avaintiedonantaja* luontevasti. Avaintiedonantaja määrittyy toimijaksi, kirjoittajaksi ja ajattelijaksi. Avaintiedonantaja on aktiivinen VirtuaaliSeksi-opintojakson tilanteissa ja toiminnoissa sekä ottaa minuun yhteyttä toisia miesopiskelijoita useammin. Toiset miesopiskelijat kuvaavat usein kiinnostavansa huomion avaintiedonantajan toimintaan ja sanomisiin oppimisolustalla. Avaintiedonantaja on miesopiskelija, joka mainitaan käyttäjätunnuksena aktiivisissa keskusteluhaastatteluisa.

Avaintiedonantaja on ennen kaikkea aktiivinen toimija. Hän oivaltaa omaohjauksellisesti VirtuaaliSeksi-opintojaksolla käytetyn FLE3-oppimisolustan toiminnot, osallistuu tiiviisti verkostopohjaiseen yhteisölliseen keskusteluun oppimisolustalla ja täydentää asynkronista puhetta usein minulle sähköpostin kautta pyytämättä. Avaintiedonantajalla on hyvät tietoteknologiaan liittyvät resurssit käytössä muun muassa kotona, eikä hän ole riippuvainen ajasta tai paikasta. Avaintiedonantajan yksilöllinen keskusteluhaastattelu on kestoaltaan pisin (ks. 2.6.4.2 Yksilölliset keskusteluhaastattelut). VirtuaaliSeksi-opintojakson oppimisolustalla avaintiedonantaja kirjoittajana käyttää asynkronisen puheen muodostuksessa runsaasti luovuutta. Asynkroninen puhe sisältää kielikuvia, symboleja sekä herättää toisten miesopiskelijoiden huomion usein juonellisenä kertomuksena.

Avaintiedonantaja on toisten VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden kuvausten mukaan ajattelijana. Avaintiedonantaja on nimenomaan miesopiskelija, joka aloittaa asynkronisen puheen ajankohtaisesta pääongelmasta, asettaa toisille kysymyksiä, epäi-

lee valmiita ratkaisuja sekä esittää erilaisia näkemyksiä yhteisöllisesti käsiteltäväksi (ks. 2.5.3 Opintojakson neljä pääongelmaa oppimistehtävinä). Eräs VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelija kuvaa avaintiedonantajaa:

... seurasin tarkempaan (avaintiedonantaja), kun sillä on aika hyviä juttuja... huomioin paremmin... katoin niitä aina positiivisemmalla mielellä... vähän että, onko (avaintiedonantaja) taas kirjoittanut jotain...

Tässä tutkimusprosessissa *tuntemattomiksi tiedonantajiksi* määrittyvät internetin kautta erilaisissa verkkopalveluissa havainnoimani ihmiset. Oleellista on, että tuntemattomat ihmiset eivät tiedä tulevansa havainnoituksi. Tuntemattomuus tiedonantajien ja minun kesken on molemmin puolista. Hinen (2000, 21) mukaan tietoteknologian kautta keskinäisessä vuorovaikutuksessa oleville ihmisille merkityksellistä on se, että internetissä voi muodostaa yhteisöjä ja olla yhteisössä osallisena. Tuntemattomilla ihmisillä on halu, tieto ja taito tuoda ajatuksiaan ja näkemyksiään esille erilaisista teemoista tietoteknologiaa hyödyntämällä. Tässä tutkimusprosessissa tarkastellaan tuntemattomien ihmisten näkemyksiä seksuaaliterveysteeman ympärillä miehinä tai miehistä. Tuntemattomien ihmisten yhteisö määrittyy seksuaaliterveysteeman ympärille, ei sen ympärille, kuka tai keitä kuvausten esittäjät ovat ihmisinä. Internetissä omien näkemysten esittäminen on usein rajoittamatonta ja esittäjälleen merkityksellistä. Ajoittain minulla ei ole täyttä varmuutta siitä, onko kuvauksen dokumentaariseksi materiaaliksi paljastanut nainen vai mies:

... Mitä mieltä te ihmiset olette siitä, että mies on mukana synnytyksessä? Toiset sitä, että on hyvä, toiset taas sitä mieltä, että mies on vaan tiellä! Tämä asia tuli mieleen Jari Kurrin ja Vanessan lapsen synnyttyä. Jari oli mukana synnytyksessä, lehtijutun perusteella ei saanut kunnolla kuvaa, oliko Vanessa ollut tyytyväinen Jarin tukeen synnytysalissa vai oliko Jari kenties vain tiellä!?! Eiköhän sekin selviää, kun Vanessa ja pieni tyttö kotiutuvat sairaalasta ja pääsevät antamaan haastatteluja. Tästä aiheesta saisi hyvin mielenkiintoisen keskustelun aikaan. Kertokaa omia kokemuksianne, puolesta ja vastaan. Nimimerkki: Naistenko hommia?

Tämän tutkimusprosessin vaiheisiin liittyy myös tapahtumia, jotka tekevät tuntemattomasta enemmän tunnetun tiedonantajan. Alkuvaiheessa haen suuntaa ja selvitan mahdollisuutta kerätä dokumentaarista materiaalia tutkimusta varten erilaisista verkkopalveluista (ks. 2.4.3 Kuvaus eräästä sähköpostiviestinnästä). Tuntemattomuudesta tai tuttuudesta riippumatta keskeistä on tarkastella ihmisten näkemysten kautta puhetilaa ja sen avoimuutta seksuaaliterveysteeman ympärillä internetarjessa.

2.4 Avainkertomuksia tutkimusprosessiin – eräitä kuvauksia uudesta tavasta elää internetarjessa

Etnografisessa tutkimuksessa keskeistä on, että tutkimusprosessi kuvataan mahdollisimman tarkasti. Tavoitteena on kokonaisvaltaisen kuvan luominen tutkittavasta ilmiöstä sekä tutkimusprosessiin vaikuttaneista ihmisistä (Goodall 2000, 131–150; Nikkonen, Janhonen & Juntunen 2003, 48–49). Etnografiset tutkimusraportit sisältävät usein *avainkertomuksia*, jotka sijoitetaan tavallisimmin tutkimusraportin alkuun. Avainkertomusten esittämistavat poikkeavat vaihtelevasti tutkimusraporteittain, mutta niiden tarkoituksena on johdattaa lukijaa tutkittavan ilmiön sisälle (esim. Hirvonen 2000; Raippa 2002; Sand 2003). Tavallisimmin avainkertomusten avulla kuvataan tutkijan sisäänkäyntiä tutkittavien ihmisten yhteisöön sekä omaa läsnäoloa ja tunteita tutkittavien ihmisten kesellä. Avainkertomukset paljastavat usein myös tutkijan esiolettamukset tutkittavasta ilmiöstä ja tutkittavista ihmisistä.

Tässä tutkimuksessa avainkertomukset kuvaavat eri ihmisten internetarkea. Kuvauksien avulla nostan tarkastelun kohteeksi ihmisten halun, tiedon ja taidon olla vuorovaikutuksessa tietoteknologian kautta sekä paljastan tietoa internetissä olevista erilaisista verkkopalveluista ja niiden käytöstä. Avainkertomukset myös kuvaavat VirtuaaliSeksi-opintojakson suunnitteluun vaikuttaneita havaintoja (ks. 2.5.3 Opintojakson neljä pääongelmaa oppimistehtävinä). Avainkertomukset ovat osaltaan tukevaa, elävöittävää ja myötävaikuttavaa dokumenttiaineistoa (ks. myös 2.7 Dokumenttiaineiston analyysikuntoon saattaminen ja kuvaus).

2.4.1 Kuvaus erästä seksiverkkopalvelusta

Internetiä luonnehtii ihmisten uudenlainen tapa muodostaa yhteisöjä ja olla yhteisöissä. Vuorovaikutus ihmisten kesken internetissä on tietoteknologian kautta tapahtuvaa. Internetin kautta ihmiset voivat yhteisössä olemisen ohella myös hakea ja muodostaa uutta tietoa erilaista verkkopalveluista sekä saada myös elämyksiä (Ilomäki & Silander 1998, 6–18; Thomsen, Straubhaar & Bolyard 1998, [www-dokumentti](#), viitattu 10.10.2003; Glassman 2002, 3–11; Kaivonen 2002, [www-dokumentti](#), viitattu 12.10.2003).

Ihmisten internetarjen havainnoimisen aloitan vuonna 2000. Alkuvaiheessa minulla ei ole tarkkaa näkemystä siitä, minkälaista tietoa tai kuvauksia haen tai saan. Minulla on toisaalta jonkinlainen käsitys ihmisten välisestä vuorovaikutustavasta verkostopohjaisissa yhteisöissä. Ennakkoluulottomasti ja suhteellisen jäsentymättömästi tutustun internetin tarjoamaan materiaaliin seksuaaliterveysteeman ympärillä. Tutkimuksen tavoitteen ja tarkoituksen rajaaminen ei ole ajankohtaista. Myös tutkittavat ihmiset ovat suhteellisen rajaamaton yhteisö ja kulttuuri tutkimusprosessin alkuvaiheessa. Internetin

havainnointi saa ajoittain minussa heräämään ennustamattomia tunteita: internetissä oleva pornografinen materiaali on runsasta ja luonteeltaan yllätyksellisen voimakasta.

Havainnoinnin edetessä eksyn, joudun tai pääsen erääseen suomalaiseen seksipalveluverkkoon. Seksiverkkopalvelu toimittaa seksiin liittyviä niin sanottuja uutisia ympäri vuorokauden. Uutisiin kuuluvat aikuisviihde kuten on-line-liveshow, miehille kohdennettu klubitoiminta sekä seksimatkojen järjestäminen lähialueille. Seksiverkkopalvelussa käydään vilkasta keskustelua erilaisista seksiin liittyvistä teemoista. Verkostopohjainen keskustelu mahdollistuu rekisteröitymällä kasvottomana palveluun tai vain vierailijana.

Rekisteröidyn seksiverkkopalveluun naiseksi tunnistettavalla tunnuksella, en omalla nimellä. Otan osaa niin sanottuun yleiskeskusteluun. Lyhyen ajan sisällä saan yksityisviestin. Selviää, että yksityisviestin lähettäjä on seksiverkkopalvelun ylläpitäjä (Y). Kiinnitän Y:n huomion olemalla nainen miehille kohdennetussa seksiverkkopalvelussa: olen harvinaisuus. Y:n ja minun välille muodostuu tiivis keskustelu. Oleellista on, että Y valitsee minut jakamaan näkemyksiään seksuaaliterveysteeman ympäriltä, en minä häntä. Kerron Y:lle tutkimukseen liittyvistä suunnitelmistani sekä hakevani havaintoja ihmisten internetarjesta. Y:ltä saan runsaasti kuvauksia muun muassa siitä, minkä vuoksi miehet hakeutuvat seksiverkkopalveluun muodostuvaan yhteisöön. Ymmärrän nopeasti, että prostituutio saa seksiverkkopalvelussa verkostopohjaisen muodon.

Seksiverkkopalvelussa Y:n kanssa keskustellessani pyrin olemaan avoin ilman liiallista avoimuutta. En paljasta taustaani tai yhteystietojani. Ajan kuluessa arvioin saavuttaneeni Y:n luottamuksen ja saan alustavasti sovittua keskusteluhaastattelun kasvokkain. Keskusteluhaastattelun varsinainen toteutuminen edellyttää monivaiheista järjestelyä sekä lupauksia Y:n tunnistamattomuuden takaamisesta. En edes ehdota keskusteluhaastattelun nauhoittamista, vaan päätän tehdä tilanteen jälkeen mahdollisimman paljon ja tarkkoja merkintöjä prosessipäiväkirjaan Y:n näkemyksistä.

Y kuvaa seksiverkkopalvelua, ihmisiä sen ympärillä sekä osittain jopa ongelmallista suhdettaan siihen:

... mene kysymään Tallinnaan, mikä on pikkutyttöjen toiveammatti! Jokaisen pikkutyttöön haaveammatti on tulla prostituoiduksi...

... joo hän (livekamera tyttö) itkeskelee nykyään aika paljon... hän kävi kotonaan Virossa ja on hän ehkä vähän vähemmän masentunut... joskus, kun ollaan porukalla kaljalla, niin voi melkein unohtaa, mikä hän on... oikeastaan hän on ihan mukava ihmisenä...

... yksikin eronnut nainen sanoi, että hän pitää niin paljon seksistä, että voihan siitä ottaa sitten vaikka rahaa... ei me ketään pakoteta... tytöt vaan antaa meille tietonsa ja me välitetään ne asiakkaille... onhan tässä pitänyt selvittää, että jos oikeuteen joutuu... maksetaan sitten pienillä seteleillä...tai heitetään ne oikeussalissa ilmaan... (nauraa tosi paljon)

... oletko sinä koskaan harkinnut alaa? Voitit tulla joskus meidän järjestämään klubitapaamiseen... katselisit siellä, että kiinnostaako... tai oikeastaan me tarvittaisiin naisia myös tälle puolelle (ylläpito)... tarkoitus olisi, että saataisiin naisia myös asiakkaisiksi...

... kyllä minä seurustelin silloin, kun aloitin nämä hommat, mutta tyttöystävä lähti. Ei kai kukaan täysipäinen nainen kestä tällaista tai sitä mitä teen. Nyt onkin sitten vaikea aloittaa seurustelua, kun pitäisi kertoa, mitä tekee työkseen... en sitten enää oikein pysty solmimaan ihmissuhdetta...

Y:n kanssa keskusteluhaastattelu kestää noin puolitoista tuntia ja se käydään ravintolassa. Keskusteluhaastattelun kuluessa Y vastailee useita kertoja kahteen eri matkapuhelimeen. Ymmärrän, että Y välittää prostituoitujen yhteystietoja miesasiakkaille. Prostitutiinon liittyvä toiminta ei rajoitu siten pelkästään seksiverkkopalveluun. Puhumme mahdollisesta toisesta keskusteluhaastattelusta, jonka nauhoittaisin. Sovimme myös jatkavamme keskustelua seksiverkkopalvelusta. Keskusteluhaastattelun aikana havaitsen, että Y haluaa pysyä taustaltaan ja yhteystiedoiltaan täysin tunnistamattomana. Vain toian, että Y epäilee minun tekemän tutkimusta muualle kuin yliopistoon. Huolehdin myös oman tunnistamattomuuteni suojaamisesta. Tiedän, että ihminen on niin sanotusti jäljitettävissä tietoteknologia kautta.

Keskusteluhaastattelun jälkeen jätän osallistumatta seksiverkkopalvelussa käytävään keskusteluun useita viikkoja. Ajan kuluessa lähetän Y:lle yksityisviestin. Y:n vastaus on lyhyt ja sävyltään kireänoloinen verrattuna aikaisempiin viesteihin. Huomaan, että Y on vaihtanut omaa käyttäjätunnustaan sekä havaitsen hänen poistaneen kaikki minulle lähettämänsä viestit ylläpitäjän oikeuksin. Alkuvaiheessa ajattelin käyttäväni viestit osana dokumentaarista materiaalia. Teen nopeasti tulkinnan, että uusi keskusteluhaastattelu ei tule toteutumaan. Poistun seksiverkkopalvelusta kokonaan, sillä ymmärrän olevani tekemisissä sellaisten ihmisten ja toiminnan keskellä, joka saattaa asettaa minut tai perheeni vaaralle alttiiksi. Seksiverkkopalvelusta tekemäni havainnot vahvistavat, että Y:llä on yhteyksiä lähialueen ihmisiin. Tunnetusti tiedetään, että lähialueilta tuleva prostituutio on yhteydessä muuhun rikollisuuteen.

2.4.2 Kuvaus Seksi.fi-seminaarista

Suomen seksologinen seura järjestää syksyllä 2001 seminaarin seksuaalisuuden ilmenemisestä sähköisessä viestintäympäristössä. Osallistun Seksi.fi-seminariin kuulijana. Seminaarista välittyvän tiedon perusteella esiolettamukseni ja mielikuvani ihmisten uudenlaisesta internetarjesta vahvistuvat entisestään.

Lyhennelmä Seksi.fi-seminaarin keskeisimmistä sisällöistä julkaistaan Suomen seksologisen seuran internetsivulla:

Seminaarin painopiste oli erilaisissa verkkoympäristöissä, lähinnä internetissä, mutta päivän aikana tarkasteltiin myös muun tietotekniikan ja puhelimen avulla välitettäviä seksipalveluja. Luennoitsijat pohtivat yhdessä osallistujien kanssa sähköisten ympäristöjen seksuaalisen materiaalin sisältöä, merkitystä ja vaikutusta ihmisen sukupuolisille käsityksille, tunteille, haluille ja kokemuksille. Aihetta lähestyttiin ammatillisen objektiivisesti pyrkien tuomaan esiin niin ilmiön myönteiset kuin kielteisetkin puolet. Tilaisuuteen osallistui noin 50 ihmistä, joista valtaosa oli alan ammattihenkilöitä; mukana oli myös toimittajia. Tilaisuuden puheenjohtajana toimi erikoistutkija Osmo Kontula.

Sosiologi Sune Innala Uppsalasta piti avauspuheenvuoron otsikolla ”Pornography in Internet”. Innala tarkasteli internetin tarjoamien seksipalvelujen sisältöä peilaten sitä yleisiin käsityksiin normaalista sukupuolikäyttäytymisestä sekä arvoihin ja normeihin. Hän toi esiin internetin erittäin monimuotoisen pornografian tarjonnan ja kertoi myös seksuaalisista erityismielityksistä (deviaatiot) ja parafilioista verkkoympäristöissä. Sune Innala on jo aiemmin tutkinut parafilioita ja niiden esiintyvyyttä väestössä. Toisessa luennoissa käytännön filosofian professori Timo Airaksinen (Helsingin yliopisto) tarkasteli aihetta ”Sähköisen seksin moraalit”. Hän tarkasteli oikean ja väärän sekä hyvän ja pahan käsitteitä sukupuolisuudessa sekä suhdettamme seksiin, pornografiaan ja Internetiin. Airaksinen toi esiin arjen tasolla vallitsevan ns. folk-etiikan ja kriittisen etiikan erot.

Julkaisujohtaja ja viestintäalan yrittäjä Timo Korppi pohdiskeli ”Mihin kaupallinen seksi on menossa?” Korppi omaa pitkän kokemuksen seksilehtien ja muiden alan palvelujen tuottamisesta Suomessa. Seksibisnes käyttää aina kullekin aikakaudelle tyypillisiä viestintävälineitä. Lehdet ilmaantuivat markkinoille 1950-luvulla ja ovat sen jälkeen kehittyneet yleisen mielipiteen ja lainsäädännön sallimissa puitteissa. 1990-luvulla kaupallinen seksi valtasi alaa sähköisissä viestimissä ja nyt uutuuksina esiteltiin muun muassa matkapuhelimen tekstiviesteillä toimiva deitti-palvelu.

Neljännessä luennoissa Keskusrikospoliisin rikoskomisario Timo Laine kertoi tietoverkoista ja rikollisuudesta. Hän tarkasteli aluksi rikoksen ja rikollisuuden käsitteitä yleensä sekä tietoverkkojen rakenteita. Laineen esityksestä ilmeni, että tietoverkoissa ilmennyt ja todettu rikollisuus on kohdistunut ensisijaisesti tietosuojaan sekä talouselämän alueeseen eikä niinkään seksuaalisuuden kenttään. Tosin viranomaiset ovat tietoisia Internetissä lapsiin ja nuoriin kohdistuvista seksuaalisista uhkatekijöistä. Suomessakin on jo tutkittu ja tuomittu yksittäisiä tapauksia, joissa pedofiilinen henkilö on käyttänyt hyväkseen Internetissä lapsille ja nuorille tarkoitettuja keskustelupalstoja eli chatteja. Seminaarin päätöspuheenvuoron käytti kliininen seksologi Jukka Virtanen. Hän esitelti osallistujille internetin seksitarjontaa on-line surffaamalla eri tyyppisillä erotiikka-, seksi- ja pornografia-sivuilla. Virtanen kertoi myös tietokoneohjelmista, joilla voidaan suojata ja estää lapsia joutumasta vahingossa (tai tarkoituksella) ei-toivottua aineistoa sisältäville verkkosivuille.

2.4.3 Kuvaus eräästä sähköpostiviestinnästä

Syyskuussa 2002 julkaisen eräässä verkkopalvelussa ilmoituksen:

Hei!

Alkuun heti tunnustus, että haen tästä verkkopalvelusta vain mielipiteitä, en seuralaista. Olen tutkimusta tarkoituksessa liikkeellä oleva nainen, jota kiinnostaa tietää, millaisia ovat seksiin liittyvät teemat internetissä. Olisi minun kannaltani ihanteellista, jos käyttäisit hetken ja kirjoittaisit minulle vapaasti esimerkiksi seuraavista teemoista: mitä seksiin liittyvää tietoa netistä haet, mitä seksiin liittyvää käyttäytymistä olet havainnut, oletko käyttänyt koskaan virtuaalilääkäreiden vastaanottopalveluja seksuaaliterveyteen liittyvissä ongelmissa, harrastatko treffejä internetituttujen kanssa, oletko käyttänyt nettiä seksipalvelujen ostoon ja ylipäätään; miksi seksi internetissä kiinnostaa? Siis näkemyksiä ja kokemuksia vapaasti... avainsanoina seksi ja internet yhdessä.

Toivon, että kirjoitat nimettömänä, mutta olisi hyödyllistä tietää ikäsi ja se, että olet-han varmasti mies. No, tähän liittyy ensimmäinen netin epävarmuus!

Kiitos jo etukäteen! Jos haluat tutkimuksestani lisää tietoa, vastaan mielelläni sähköpostitse.

Ilmoitus on internetissä näkyvissä kaksi viikkoa. Vastauksia ilmoitukseen saan sähköpostin kautta yhdeltätoista eri mieheltä. Kahdelle miehelle lähetän sähköpostitse pyynnön tarkentaa kuvauksiaan ja näkemyksiään. Vastaukset saan lyhyen ajan sisällä. Sähköpostien vaihtaminen jatkuu toisen miehen kanssa yhteensä noin neljä kuukautta. Sähköpostin kautta keskusteleminen jatkuvammin perustuu siihen, että mies kuvaa näkemyksiään kiinnostavasti sekä asettaa vastaamiseen haastetta. Miehen ensimmäinen sähköpostiviesti lyhennettynä:

Olen 36-vuotias akateemisesti koulutettu mies, avioliitossa, asun pääkaupunkiseudulla. Olen käyttänyt/seurannut X-nettiä noin kolme vuotta.

En hae netistä niinkään tietoa. Olen hakenut lähinnä satunnaista seuraa eli satunnaisia partnereita. Voiko sitä nyt tiedonhauksi sanoa? Joskus, mutta tosi harvoin muutakin tietoa esimerkiksi tilastotietoja, artikkeleita, humoristisia juttuja. Joskus, mutta harvemmin, olen käynyt ilmaisilla pornosivuilla. Chattia en harrasta lainkaan.

... käyttäytymistä... No näillä parinhakupalstoilla on tietenkin ihmisiä, jotka pyrkivät uusiin – enemmän tai vähemmän irrallisiin – sukupuolisuhteisiin. Erilaisilla genreillä (SM, homot, lesbot jne.) on tietenkin omat edustajansa ja vastaavaa seuraa etsivät mukana palstoilla.

Yksi ryhmä ovat nämä ilmoittajat, jotka pyytävät kertomaan, mitä vastaaja heille teki. Kyseessä lienevät henkilöt, jotka eivät aio koskaan tavata ketään, mutta kiihottuvat

lukemastaan tai vaihtoehtoisesti jalostavat kertomukset muuhun käyttöön, esimerkiksi eroottiseksi kirjallisuudeksi tai pornolehtien lukijakertomuksiksi.

... virtuaalilääkäreiden vastaanottopalveluja... En koskaan.

Olen tavannut kolme naista, jotka ovat löytyneet netin kautta. Yhden kanssa synkkäsi niin, että menimme sänkyyn. Olimme kaikki neljä (siis minä ja nämä naiset) ilmoituk-sissamme selvittäneet etsivämme satunnaista seuraa. Toinen ei loppujen lopuksi tykän-nyt minusta. Kolmas osoittautui tapaamispaikallamme metroasemalla epäilyttäväksi, epäilin narkomaaniksi.

... seksipalvelujen osto... En ole. Olen – piruuttani – kysynyt kolme kertaa hintaa, mut-ta en ole ostanut mitään. Olen nimenomaan yrittänyt tavoitella tavallisia ihmisiä, jotka laillani etsivät satunnaista seuraa.

... netissä kiinnostaa seksi... Ensimmäisenä tietenkin pornografia niille, jotka sitä har-rastavat. Kiihottavat kuvat saapuvat ruudullesi lankoja pitkin ilman lehden ostamista. Uutta löytyy rajattomasti, jos viitsii etsiä. Toiseksi anonyymiyys ja näkymättömyys luo illuusion siitä, että se toinen on jotakin haaveilun arvoista, kunnes tapaa ja totuus pal-jastuu. Samoin itse voi esiintyä muuna mitä kuin mitä on. Monet ovat komeita ja kat-seenkestäviä ja kaikilla on vähintään C-kuppi vielä näppiksellä; ei välttämättä enää kun tapaa. Kolmanneksi helppous. Kaikilla ei ole halua esimerkiksi roikkua savuisissa kapa-koissa iskemässä itselleen seuraa. Tosin helppous on näennäistä, miehen ei ole helppo löytää itselleen seuraa netistä, ainakaan jos ei käytä ylisanoja. Realistejakin on, kaikki eivät luota/etsi näitä tummia 190 cm miehiä. Vaalea satakasikymppinenkin saattaa jol-lekin käydä.

Viestin vaihtaminen ei välttämättä johda tapaamiseen. Usein kiinnostavakaan tapaus ei enää vastaa viestiin. Tällöin siis: kyllästyi tai pupu meni pöksyyn, löysi ja valitsi jonkun muun, ei ollut tosissaan ja viestin vaihtajana oli vaikka jokin murrosikäinen pojanpalle-ro, jolla oli hauskaa.

Toiset kysyvät kuvaa. Ja kai jotkut lähettävätkin, mutta minä ainakaan en. Riskit on liian suuria ja minulla on ainakin aikaa odottaa henkilökohtaiseen tapaamiseen saakka. Netissä pystyy heti ylittämään yhden kynnyksen, kun voi ilmoittaa heti tarkoituksensa. Eli siis vaikkapa seksiseuran etsimisen. Muussa kanssakäymisessä täytyy arvuutella, oli-siko toisella osapuolella vastaavia ajatuksia, ennen kuin kehtaa kysyä. Netissä olisi tosi hyvä media tähän minun käyttötarkoitukseeni, mutta ainakin seikkailuseuran hakijois-ta suuri osa lienee feikkiä. Toisin sanoen väärinkäyttäjät pilaavat koko homman! Asian kanssa tosin pystyn elämään, kun muistaa koko ajan, että mikään ei ole totta niin kauan kun ei ole toista tavannut.

Toisessa sähköpostiviestissä mies tarkentaa käsitystään internetissä olevista seksuaaliter-veyspalveluista:

... En ole siis käyttänyt virtuaalilääkäreitä. En ainakaan sellaisia, joilta kysytään suoraan jostakin vaivasta. Sellaistako tarkoittit? Ei ole ollut seksiongelmiaakaan, mutta jos olisi, niin kuvittelisin meneväni oikealle lääkärille. Niin ainakin nyt luulen.

... Nettilääkäreitä voisin kuvitella käyttäväni – jos yleensä edes käyttäisin – joko juuri johonkin seksitautiin liittyvään ongelmaan tai johonkin vähäpätöisestä vaivasta kysymiseen, ehkä enemmän yleiseen tiedonhankintaan. Johonkin sellaiseen, minkä vuoksi ei viitsisi vaivata lääkäreitä. Ehkä on liioiteltua sanoa, että en uskoisi nettilääkäreihin. Varmasti ihan sama ja hyvä juttu, kun jonkun lehden lääkäripalstan tohtori. Lehtipalstalla on kuitenkin ero nettilääkäriin verrattuna, että lääkäripalsta muodostaa jo itsessään juttun lehteen. Se tyydyttää tirkistelyntarpeemme, toisten sairauksista on kiva lukea. Sama tietenkin netissä, jos nettilääkäripalsta on kaikkien luettavissa.

... En ole aikaisemmin pohtinut nettilääkäreitä, mutta ei se mitenkään kysymääsi asiaan vaikuttanut. Enpä kyllä ihmettelisi, jos joku etsisi tietoa/kysyisi joltakin nettilääkäriltä, jos vaikka epäilisi saaneensa HIV:n tai muun vähemmän vakavan sukupuolitautinkin. Tai olisi jotain henkisen puolen ongelmia. Onhan niitä riittänyt lehtien lääkäripalstoille kirjoittajia, miksi ei siis toisaalta nettilääkäreillekin potilaita.

... Ilmeisesti osa ihmisistä on sellaisia, että niitä esimerkiksi nolottaa jokin vaiva ja he haluavat ensin tietoa nimettömänä. Minusta ihmeellistä, sillä jokainen vaiva vaatii loppupelissä kuitenkin sitä lääkäriissäkäyntiä.

... Kysy vielä, jos jokin asia jää epäselväksi.

Sähköpostit johtavat ajan kuluessa sopimiseen keskusteluhaastattelusta. Keskusteluhaastattelu toteutuu kahvilassa ja kestää noin tunnin. Keskusteluhaastattelun tavoitteena on tarkentaa ja varmistaa miehen näkemyksiä seksuaaliterveysteeman ympäriltä. Keskusteluhaastattelun aikana käydään läpi samoja teemoja, joita käsiteltiin aiemmin sähköpostin kautta enkä nauhoita sitä. Lopuksi varmistan myös miehen motivaation vastata verkkopalvelussa olleeseen ilmoitukseeni: hän on itsekin jatkotutkinto-opiskelija.

2.5 VirtuaaliSeksi – seksuaaliterveyttä miehille

Lahden ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveystieteiden laitoksella hoitotyön koulutusohjelman opetus perustuu ongelmaperustaiseen oppimiseen (Andrews & Jones 1996, 357–365; Boud & Feletti 1999; Nummenmaa & Virtanen 2002; Poikela 2002; myös Lahden ammattikorkeakoulun opinto-opas 2001–2002; Paukkala 2001). Opetuksen suunnittelun ja toteutuksen taustalla ovat käsitykset kokemuksellisesta ja konstruktivistisesta oppimisesta (Rauste-von Wright 1997, 17). Ongelmaperustaisen opetuksen

nitelman peruseriaatteiden mukaan oppiminen tapahtuu ongelmanratkaisuprosessina, johon kuuluvat opittavan teeman ohella tarkoituksenmukainen tilanne sekä keskinäinen vuorovaikutus oppimisyhteisössä. Opiskelijoita ohjataan liittämään havainnot ja kokemukset laajempiin periaatteisiin, jotka antavat uuden merkityksen opittavaan teemaan. Opiskelijoiden ja opettajatutoreiden erilaiset näkemykset ja useista erilaisista lähteistä hankittu tieto ovat merkityksellisiä. Oppimisen lopputulos on syvempi ymmärrys joistain teemaan liittyvistä käsitteistä ja ideoista.

VirtuaaliSeksi-opintojakson pääongelmat oppimistehtävinä korostavat ihmisten uudenlaista toimintaa ja puhumista tietoteknologian kautta sekä ihmisten internetarkea (ks. 2.5.3 Opintojakson neljä pääongelmaa oppimisherätteinä, 2.4 Avainkertomuksia tutkimusprosessiin – eräitä kuvauksia uudesta tavasta elää internetarjessa). VirtuaaliSeksi-opintojakson pääongelmien kautta tavoitteena on nostaa esiin seksuaaliterveysteemaan liittyviä uudenlaisia ilmiöitä ja ymmärtää niitä. Tutorina ohjaan miesopiskelijoita muodostamaan omia käsityksiä, vertaamaan niitä keskenään ja arvioimaan käsityksiä suhteessa sairaanhoitajan osaamisalueeseen. Ohjaaminen tapahtuu FLE3-oppimialustaan kuuluvien ominaisuuksien avulla (ks. 2.5.4 Opintojaksolla käytetyn oppimialustan kuvaus). Pääongelmien avulla huomio kiinnittyy keskeisiin ideoihin ja ilmiöihin seksuaaliterveysteeman ympärillä. Ymmärtäminen syntyy merkitysten ja asioiden keskinäisten suhteiden oivaltamisesta. VirtuaaliSeksi-opintojakson laajuus on kahdesta kolmeen opintoviikkoa riippuen miesopiskelijan noudattamasta opetussuunnitelmasta. Arvioinnin perusteena on osallistuminen yhteisössä toimimiseen riittävän tiiviisti (liite 9).

Kutsumenettelyllä hyväksyn VirtuaaliSeksi-opintojaksolle opiskelemaan ainoastaan miespuolisia sairaanhoitajaopiskelijoita. Miesopiskelijoilla on mahdollisuus keskeyttää verkostopohjainen opiskelu missä vaiheessa opintojaksoa tahansa, joten VirtuaaliSeksi-opintojaksolla opiskelu perustuu vapaaehtoisuuteen. Verkostopohjaista opetusta seksuaaliterveysteemasta ei ole aikaisemmin järjestetty Lahden ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveysalan laitoksella. Tutkimusluvan saan Lahden ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveysalan laitoksen koulutusjohtajalta kirjallisena syksyllä 2001. Tutkittavina ihmisinä ovat miespuoliset sairaanhoitajaopiskelijat. VirtuaaliSeksi-seksuaaliterveyttä miehille -opintojakso³ toteutuu lukuvuonna 2001–02 verkostopohjaisena opetukseen.

³ Jatkossa ja toisaalla lyhennän VirtuaaliSeksi – seksuaaliterveyttä miehille -opintojakson pelkästään VirtuaaliSeksi-opintojaksoksi.

2.5.1 Opintojakson sisältö

Hakkaraisen, Longan ja Lipposen (1999, 119–122) mukaan ihmissuhde- ja vuorovai-
kutustaidot muuttuvat verkostopohjaisessa oppimisympäristössä. Verkostopohjainen
opiskelutoiminta edellyttääkin VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoilta sekä yksilöllisiä että yhteisöllisiä tiedonprosessointitaitoja. VirtuaaliSeksi-opintojaksolla yhteisöllisessä tiedonprosessoinnissa yhdistyvät aikaisemmat kokemukset, pääongelmat oppimistehtävinä, uuden tiedon etsintä, yhteisöllinen ongelmanratkaisu ja seksuaaliterveysteeman sisäistäminen osaksi sairaanhoitajan osaamisaluetta. Sairaanhoitajan osaaminen on *Plissit-mallin* mukaan hoitotyön asiakkaille tai potilaille luvan puhua ja rajoitetun tiedon antamista seksuaaliterveysteemasta (Vuola 2003, 261–266). VirtuaaliSeksi-opintojakson suunnittelussa tausta-ajatuksena on, että seksuaaliterveys on läsnä ihmisen kaikissa ikävaiheissa. Oleellista on, että sairaanhoitajan on osattava tukea hoitotyön asiakkaan tai potilaan seksuaaliterveystilaa sekä terveydessä että sairaudessa.

VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana tavoitteena on vahvistaa miesopiskelijan persoonallisuutta voimavaraksi kuunnella ja puhua seksuaaliterveysteemasta sekä antaa mahdollisuus pohtia omaa suhtautumista seksuaalisuuden eri ilmentymiin. Opintojakson aikana neljän pääongelman kautta käsitellään ihmisen hyvää seksuaaliterveystilaa, joka ennaltaehkäisee sairauksia ja lievittää sairauden oireita sekä fyysisesti että psyykkisesti. Opintojakson aikana merkittäväksi asiaksi nousee ihmisen itsehoidon tukeminen seksuaaliterveystilaan liittyvissä ongelmissa. Tarkoituksena on, että VirtuaaliSeksi-opintojaksolla käsitelty uusi tieto siirtyy osaksi jokapäiväistä käyttöä erilaisissa hoitamiseen liittyvissä tilanteissa. Tarvittaessa sairaanhoitajan tulee osata ohjata hoitotyön asiakas tai potilas muiden seksuaaliterveysasiantuntijoiden puoleen (ks. 1.6.2 Seksologiaa hoitotyöhön, liite 6).

Opiskeleminen VirtuaaliSeksi-opintojaksolla edellyttää miesopiskelijalta sitoutumista miesopiskelijayhteisöön, keskinäistä luottamusta sekä kykyä tiedon jakamisen osalta vastavuoroisuuteen (liite 9). Omaohjauksellisuus, yhteisöllisyys, persoonallisuus, kriittisyys ja eettisyys ovat keskeisiä ulottuvuuksia opiskelutoiminnassa. Naistutorina tehtäväni on miesopiskelijoiden opiskelun mahdollistaminen, edistäminen, ohjaaminen ja tukeminen. VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana sekä miesopiskelijat että minä naistutorina elämme Lahden ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveysalan laitoksen muuta arkea. Esimerkiksi miesopiskelijat osallistuvat toisten opintojaksojen opetukseen sekä ohjattuun harjoitteluun.

VirtuaaliSeksi-opintojakson sisältö kiteytyy neljään pääongelmaan (ks. 2.5.3 Opintojakson neljä pääongelmaa oppimistehtävinä). Pääongelmat määrittävät oppimistehtäviksi, joiden tarkoituksena on herättää miesopiskelijoiden mielenkiinto seksuaaliterveysteemaan, virittää yhteisöllinen keskustelu ja ohjata uuden tiedon etsintään.

Opiskelutoiminnan tavoitteena on saavuttaa yhteisöllinen ongelmaratkaisu jokaisen pääongelman osalta. Opintojakson päätavoitteet ovat:

1. Tavoitteena on rikastaa ymmärrystä seksuaaliterveyden merkityksestä ihmisen hyvinvointiin ja hyvään oloon.
2. Tavoitteena on lisätä opiskelijan ymmärrystä omasta seksuaalisuudesta sekä herättää pohtimaan omaa kykyä kohdata hoitotyön asiakas tai potilas ja keskustella seksuaaliterveyteen liittyvistä kysymyksistä.
3. Tavoitteena on lisätä avointa ajatustenvaihtoa seksuaaliterveydestä miesopiskelijayhteisössä.
4. Tavoitteena on tarkastella internetin seksuaaliterveysmateriaalia itsehoidon tukena.
5. Tavoitteena on harjaannuttaa tietoteknologia taitoja sekä ymmärtää ihmisten uudenlainen internetarki.

VirtuaaliSeksi-opintojakson tavoitteet ja sisältö ovat resurssi, ei oppimisen kohde sinänsä. Osaamiskuvauksena essivimuodon sijaan on tarkoituksen ja tavoitteen yhteydessä elatiivimuoto: jotain osaamista seksuaaliterveysteemasta (myös Tynjälä 1999, 160–179).

2.5.2 Opintojaksolle opiskelemaan

Lahden ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveysalan laitoksella miesopiskelijoita on huomattavasti vähemmän kuin naisopiskelijoita hoitotyön koulutusohjelmassa. Miesopiskelijat ikään kuin valikoituvat VirtuaaliSeksi-opintojaksolle perustellusti kutsunentetelyllä, joka tapahtuu hyödyntämällä opintorekisteritietoja. Oleellista on, että miesopiskelijoiden omana yhteisönään oletan paljastavan todellisempia kuvauksia tutkittavasta ilmiöstä verrattuna sekaopiskelijayhteisöön (ks. 1.4 Tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja tutkimustehtävä). Toisaalta oletan miesopiskelijoilla olevan omakohtaista kokemustietoa seksuaaliterveystilasta olotilana sekä seksuaalisuuden ilmentämisestä. Kontulan, Jormanaisen ja Miettisen (2000, 47–62) mukaan vuonna 1998 maanpuolustuskoulutuksessa olleista yli 21-vuotiaista miehistä 85 prosenttia omasi huomattavaa seksuaalidikokemusta. Ero on huomattava verrattaessa 21-vuotiaiden ikäryhmää alle 20-vuotiaisiin, jotka ovat edellisiä kokemattomampia seksisuhteissa.

Lähetän tiedotteen VirtuaaliSeksi-opintojakson toteutumisesta 20 miesopiskelijalle henkilökohtaisella sähköpostilla. Ilmoitan opintojaksosta myös opiskelijoiden tiedotetaululla (liite 8). Määräaikaan mennessä VirtuaaliSeksi-opintojaksolle ilmoittautuu 15 miesopiskelijaa. Miesopiskelijoista puolet opiskelee niin sanotun klassisen⁴ ja puolet ongelmaperustaiseen oppimiseen perustuvan opetussuunnitelman mukaan. Opinto-

⁴ Suhteellisen lineaarinen tiedonjakelumalli: luentoja, seminaareja ja itsenäistä opiskelua.

jaksolle osallistuminen on vapaa- ja vaihtoehtoista. Opiskelijalla on oikeus keskeyttää opintojakso missä vaiheessa tahansa. Tiedotan VirtuaaliSeksi-opintojaksoon liittyvästä tutkimuksellisesta tavoitteesta ja tarkoituksesta ilmoittautuneille miesopiskelijoille välittömästi opintojakson alkuvaiheessa.

Kutsumenettelyyn liittyy ennakoitavaa ongelmallisuutta: puolella miesopiskelijoista ei ole aiempaa tietoa tai kokemusta yhteisöllisestä tiedonprosessoinnista ongelmaperustaisen oppimisen peruseriaatteiden mukaan (esim. Poikela 2002). Pysin kannustamaan erityisesti viimeksi mainittua miesopiskelijaryhmää löytämään ja ymmärtämään VirtuaaliSeksi-opintojaksolla opiskelun perusidean. Jaan ilmoittautuneille miesopiskelijoille opintojaksoon kuuluvat ohjevihkokset (liite 9). Teen ensimmäisen suuntaa-antavan kyselyn, jonka perusteella miesopiskelijoiden tietoteknologiaan liittyvät taidot ja resurssit vaihtelevat (ks. 2.6.1 Suuntaa-antavien kyselyjen merkitys). Pehdytän miesopiskelijat FLE3-oppimisolun ominaisuuksiin kahden eri tapaamisen aikana (ks. 2.5.4 Opintojaksolla käytetyn oppimisolun kuvaus). Luovutan miesopiskelijoille henkilökohtaiset käyttäjätunnukset ja salasana. VirtuaaliSeksi-opintojaksoon liittyvistä aikatauluista ja keskeisimmistä toimintatavoista sovitaan yhdessä (liite 2).

VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoista muodostuu opiskeluyhteisö, jolla on tietty elämäntapa. Miesopiskeluyhteisöön sitoutuminen on suhteessa opintojakson keston. Miesopiskelijayhteisön toimintaan osallistutaan ajasta ja paikasta riippumatta internetin kautta. Opiskelumateriaali on verkostopohjaista ja se linkittyy internetiin. Kahden tapaamisen perusteella minulle jää mielikuva, että miesopiskelijat ovat motivoituneita sekä seksuaaliterveysteeman opiskeluun verkostopohjaisesti että tutkimukseen osallistumiseen. Muutama miesopiskelija on estynyt saapumasta kumpaankaan yhteiseen tapaamiseen. Pehdytän heidät erikseen työhuoneeni näyttöpäätteellä FLE3-oppimisolun ominaisuuksiin. Tämä tarkoittaa, että ilmoittautuneet miesopiskelijat eivät kohtaa toisiaan kasvokkain VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana missään vaiheessa.

VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana miesopiskelijat osallistuvat muille opintojaksoille sekä ohjattuun harjoitteluun. Päätän joustaa opintojaksolle suunnittelemani aikataulusta. Avaan oppimisolun huhtikuun alussa ja suljen elokuun lopussa lukuvuonna 2001–02. Julkaisen miesopiskelijoille kaksi ensimmäistä pääongelmaa peräkkäin ja kaksi viimeistä pääongelmaa yhtä aikaa oppimisherätteiksi.

2.5.3 Opintojakson neljä pääongelmaa oppimistehtävinä

Seksiopetusmateriaaleissa näytetään tavallisimmin painottavan sitä, mitä aikuisen tulee kertoa teemasta lapsille tai nuorille (esim. Bildjuschkin & Malmberg 2000). Internetissä on tänä päivänä useita erilaisia seksikasvatuspalveluita käyttöön otettaviksi ja sekä opetukseen hyödynnettävissä. Esimerkiksi eräässä nuorille suunnatussa internetissä toimivassa seksikasvatuspalvelussa kysytään usein itsetyydytyksestä:

Miten voi itsetyydyttää? T: Tietämätön.

Terveysalan asiantuntijan tapa vastata nuorille tärkeisiin kysymyksiin seksuaaliterveysteemasta hämmästyttää. Esimerkki internetissä toimivan seksuaaliterveyspalvelun eräästä kysymyksestä ja vastauksesta:

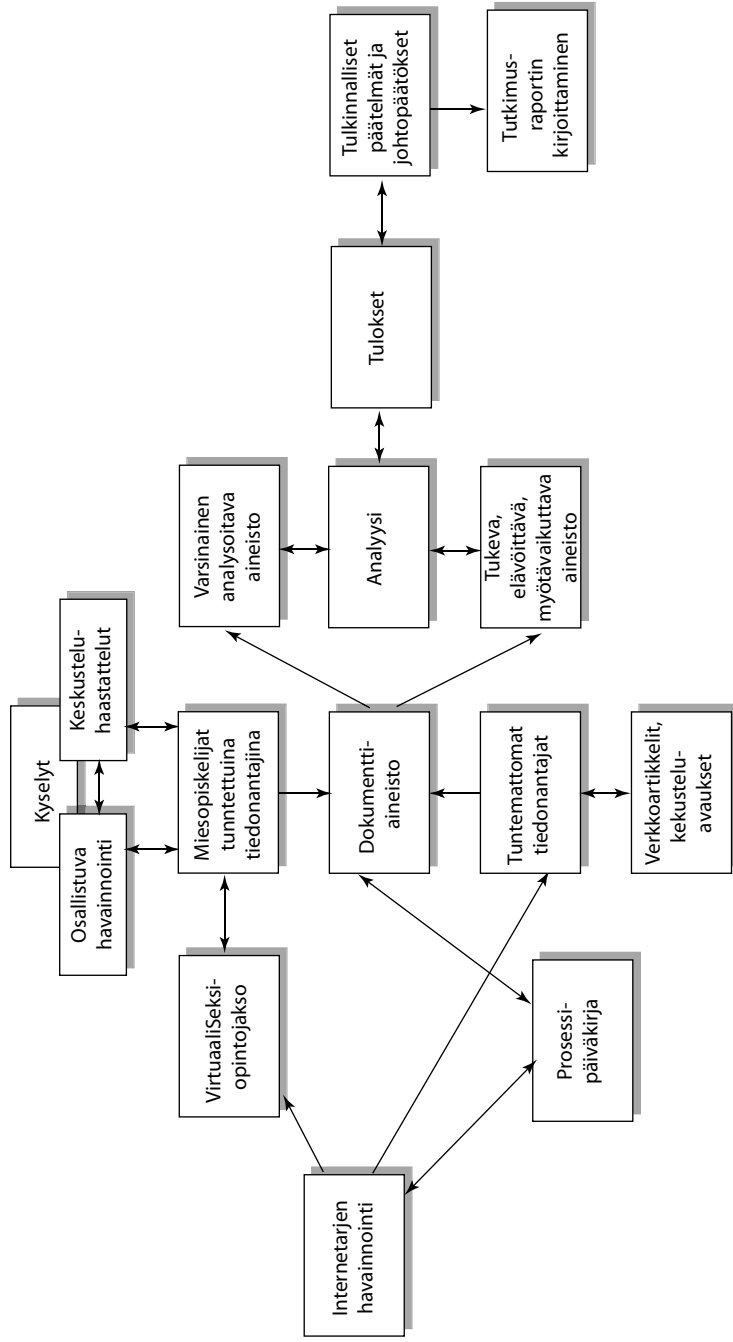
Hei. Olen 14-vuotias poika. Miksi ei voi enää saada mielihyvää, sen jälkeen kun on saanut erektion? Ja mistä voisi lukea erilaisia masturbointi tapoja? Olen kysynyt tätä jo kaksi kertaa ennemmin enkä ole saanut vastausta. Toivottavasti vastaatte.

Hei! Itsetyydytystä on käsitelty aikaisemmin jo satoja kertoja kysymyksissä, kannattaa lukea aikaisemmat vastaukset, ei tähän asiaan mitään uutta ole tullut.

VirtuaaliSeksi-opintojakson pääongelmiin oppimistehtävinä liittyy teemaan keskeisesti kuuluvia avainsanoja, internetiin linkittyvää opiskelumateriaalia sekä lyhyitä keskusteluavauksia. VirtuaaliSeksi-opintojaksoa varten luomani pääongelmat pyrkivät olemaan ajanhenkisiä, mahdollisimman todentuntuksia sekä kuvaamaan ihmisiä internetarjessa. Esimerkiksi ihmissuhteet ryhmittyvät nykyajassa uudella tavalla (esim. Papp, Kontula & Kosonen 2000). Ihmissuhteet ovat elinkaareltaan lyhyitä ja lukumäärältään niitä on aiempaa enemmän. Pääongelmien suunnittelu perustuu ensisijaisesti havaintoihini ihmisten keskinäisestä vuorovaikutustavasta tietoteknologian kautta, toiminnasta internetarjessa sekä myös omaan kokemukseeni seksuaaliterveysteeman opettajana (ks. 2.4 Avainkertomuksia tutkimusprosessiin – eräitä kuvauksia uudesta tavasta elää internetarjessa; 2.3 Minä ja toiset tutkimusprosessissa).

Kiinnostusta virittävästi muotoilen VirtuaaliSeksi-opintojakson pääongelmat seuraavalla tavalla: OngelmalliSeksi, ParilliSeksi, KaupalliSeksi ja MielikuvalliSeksi (liitteet 6–9⁵). Ensimmäisen pääongelman kautta tarkastellaan internetistä löytyviä seksuaaliterveyspalveluja ja niiden käyttöä. Toisen pääongelman avulla pohditaan ja vaihdetaan ajatuksia uudelta tavalla ihmissuhdekohtaamisista internetissä. Kolmannen pääongelman avulla käsitellään muun muassa kaupallista seksiä internetissä ja neljännessä pääongelmassa keskitytään seksuaalisen mielihyvän kokemukseen internetmateriaaliin avulla.

⁵ Liitteissä jätän raporttoimatta pääongelmiin liittyneet www-linkit niiden kaupallisuuden vuoksi.

Kuvio 3. VirtuaaliSeksi-opintojakson tuettu ja ohjattu miespiskelijajyhteisöllinen tiedonprosessointi pääpiirteissään

2.5.4 Opintojaksolla käytetyn oppimisalustan kuvaus

VirtuaaliSeksi-opintojaksos toteutukseen käytän Taideteollisen korkeakoulun medialogoratorion ja Helsingin yliopiston psykologian laitoksen yhteistyönä kehittämää *Future Learning Environment-oppimisalustaa*.⁶ Lähdekoodi oppimisalustaan on avoin. FLE3-oppimisalustaa käyttävät sekä miesopiskelijat että minä tutorina www-selaimella internetissä (Leinonen 1999, www-dokumentti, viitattu 19.11.2002; myös Iivonen 2002, www-dokumentti, viitattu 27.11.2003).

Hakkaraisen, Lipposen, Ilomäen, Järvelän, Lakkalan, Muukkosen, Rahikaisen ja Lehtisen (1999, www-dokumentti, viitattu 26.11.2003) mukaan FLE3-oppimisalustan suunnittelun taustalla on *tutkivan oppimisen malli* (liite 1). Tutkivan oppimisen mallissa painotetaan tutkittavan asian tai ilmiön käsitteitä. Keskeisintä ovat yhteisöllinen osallistuminen tiedon prosessointiin, kriittisyys ja ymmärryksen syveneminen opittavasta teemasta. Parhaimmillaan oppiminen mallin mukaan on tutkimusprosessi, joka synnyttää uutta tietoa, ymmärrystä ja on edelleen kehiteltävissä (myös Mielonen 1997, www-dokumentti, viitattu 16.3.2001; Seitamaa-Hakkarainen & Hakkarainen 2000 www-dokumentti, viitattu 4.12.2002; Hakkarainen, Lipponen, Muukkonen, Seitamaa-Hakkarainen 2001, 152–172).

VirtuaaliSeksi-opintojaksolla verkostopohjainen oma työpöytä on jokaisen miesopiskelijan mahdollista personoida omannäköiseksi. Työpöydälle voi kerätä erilaisia tiedostoja, internetiin linkittyvää opiskelumateriaalia sekä keskusteluketjuja. FLE3-oppimisalustan ominaisuuksien kautta miesopiskelijat ja minä tutorina keskustelemme keskenämme asynkronisesti ja jäsenämme yhteistä seksuaaliterveysteeman tietoperustaa. Keskusteluissa tietämystyyppinä on niin sanottu hattutemppu (liite 7). Eriväriset hatut kuvaavat keskusteluviestiin liittyvää tunnetta ja mielialaa. VirtuaaliSeksi-opintojaksos aikana asynkronisissa puheenvuoroissa yleisemmin käytetty väri on punainen, joka visualisoi tulta ja lämpöä. Punainen hattu päässään miesopiskelija ei välttämättä tiedä syytä johonkin, mistä pitää tai ei pidä. Kun punainen hattu on käytössä, miesopiskelijalla on mahdollisuus viedä eteen päin ajatuksiaan tai aavistuksiaan selittämättä niitä. Ajatukset vain ovat olemassa ja punainen hattu antaa luvan viedä niitä eteen päin.

Tiedon prosessointi etenee VirtuaaliSeksi-opintojaksos opiskelijayhteisössä vaiheittain: pääongelmaan tutustuminen, ongelman asettaminen, tiedonhankinta, ajatusten esittely ja ongelmanratkaisu. Tiedonprosessointi on avointa oppimisalustan sisällä: asynkroniset keskustelut ja tallentunut oppimismateriaali ovat vapaasti sekä miesopiskelijoiden että minun tutorina kommentoitavissa, lisättävissä ja edelleen kehitettävissä.

⁶ Lyhenne FLE3 VirtuaaliSeksi-opintojaksosolla sovelletun version mukaan.

2.6 Dokumenttiaineiston kerääminen

Dokumenttiaineisto ei ole etnografisen tutkimuksen alkuvaiheessa aineistoa sinänsä vaan tutkittavaa ilmiötä kuvaavaa dokumentaarista materiaalia (Syrjäläinen 1996, 83). Dokumentaarisen materiaalin hankkiminen kuten havaintojen kerääminen tätä tutkimusta varten on prosessimaista, päällekkäistä ja itsessään suuntaa-antavaa. Dokumentaarista materiaalia kerääntyy useilla eri tavoilla: VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden kohdalla *suuntaa-antavien kyselyjen, osallistuvan havainnoinnin* sekä *keskusteluhaastattelujen* kautta. Muuta miesopiskelijoilta kerääntyvää dokumentaarista materiaalia tutkimusta varten ovat sähköpostit. Tuntemattomien tiedonantajien osalta dokumentaarista materiaalia kerääntyy internetissä toimivia verkkopalveluita *havainnoimalla*.

Dokumentaarinen materiaali muotoutuu ja jakautuu tämän tutkimusprosessin myötä sekä *varsinaiseen analysoitavaan että tukevaan, elävöittävään ja myötävaikuttavaan dokumenttiaineistoon*. Dokumenttiaineiston eri osien nimeäminen on toisaalta keinotekoista, toisaalta perusteltua. Ilman tukevan, elävöittävän ja myötävaikuttavan aineistoa antamaa ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä varsinaisen aineiston analyysi, tulkinta ja päätelmät jäisivät irrallisiksi. Tässä tutkimuksessa dokumenttiaineiston analyysimenetelmänä on *analyttinen etnografia*.

2.6.1 Suuntaa-antavien kyselyjen merkitys

VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijat vastaavat suuntaa-antaviin kyselyihin kirjallisesti. Ensimmäisen kyselyn toteuttamisen tarkoitus ja merkitys perustuvat VirtuaaliSeksi-opintojaksoon liittyvän osallistuvan havainnoinnin sekä yhteisöllisen että yksilöllisten aktiivisten keskusteluhaastattelujen väljään suunnitteluun (n=15). Oleellista on hahmottaa jotain, mitä mahdollisesti on havainnoitavissa VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana opiskelutoiminnasta. Ensimmäisen suuntaa-antavan kyselyn avulla tavoitteena on myös selvittää miesopiskelijoiden aikaisemman terveysalan koulutuksen mahdollista osuutta seksuaaliterveysteeman ympärillä. VirtuaaliSeksi-opintojakson päätyttyä miesopiskelijat vastaavat toiseen suuntaa-antavaan kyselyyn, jonka avulla tarkastellaan esimerkiksi neljän pääongelman toimivuutta oppimisherätteinä (n=11) (ks. myös 2.5.3 Opintojakson neljä pääongelmaa oppimistehtävinä).

Suuntaa-antavat kyselyt ovat Likert-asteikollisia. VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelija vastaa laatimiini valmiisiin väittämiin ympyröimällä vaihtoehdon, joka parhaiten kuvaa hänen omaa näkemystään väittämästä. Suuntaa-antavia kyselyjä en analysoi systemaattisesti. Kiinnostavimpia ovat havainnot annettujen vaihtoehtojen selkeästä yksimielisyydestä tai vastaavasti ääripäävalinnoista. Suuntaa-antavien kyselyjen perus-

teella hahmottuvat sekä alustavat käsittekartat osallistuvaa havainnointia että teema-runko yksilöllisiä keskusteluhaastatteluja varten (liite 10). VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijayhteisössä tapahtuva osallistuva havainnointi ja keskusteluhaastattelut eivät määrity suuntaa-antavien kyselyjen valossa täysin jäsentymättömiksi.

Taulukko 1. Suuntaa-antavien kyselyjen sisällöt pääpiirteissään

Teema	Sisältö
Kyselylomake I	
Tieto seksuaaliterveydestä	Koulun seksiopetus
	Omaohjauksellisuus
	Kokemuksellisuus
Oman opiskelutavan kuvaus	Yhteisöllisyys
	Omaohjauksellisuus
Opiskelu ja muu elämä	Painopisteet
Kyselylomake II	
Tietoteknologia taidot	Tieto ja -taito
Motivoituminen verkostopohjaisuuteen	Aika
	Paikka
	Elämäntilanne
	Yhteisöllisyys
	Omaohjauksellisuus
VirtuaaliSeksi-opintojaksolle osallistuminen	Orientoituminen opintojaksoon
	Yhteisöllisyys
	Omaohjauksellisuus
	Kasvottomuus>< kasvokkaisuus
	Asiana puhuminen
	Asiallisesti puhuminen
	Pääongelmien kuvaavuus
	Pääongelmien miesnäkökulma
	Pääongelmien arviointi
	Lähteet

2.6.2 Merkintöjä prosessipäiväkirjaan

Syrjäläisen (1996, 84–85) mukaan tutkimusprosessin kaikki vaiheet ja tilanteet tutkittavien ihmisten kesellä dokumentoidaan tarkasti muistiinpanoihin tutkimusprosessin avoimuuden ja luotettavuuden säilyttämiseksi. Hammersleyn ja Atkinsonin (1995, 1–

10) mukaan merkinnät kenttätyövaiheesta auttavat tutkijaa pitämään tutkimusprosessin tietyssä suunnassa.

Tämän tutkimuksen virtuaali-etnografinen lähestymistapa johtaa luontevasti klassisen kenttäpäiväkirjan uudelleen määrittelyyn. Kenttäpäiväkirjaan tehtyjä merkintöjä kuvaa paremmin käsite *prosessipäiväkirja*. Esimerkiksi osallistuvan havainnoinnin eri vaiheet ja tilanteet eivät ole aikaan tai paikkaan sidottuja ja osallistuvan havainnoinnin tiiviys vaihtelee: teen merkintöjä prosessipäiväkirjaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusvaiheittain. Toisaalta kenttä-käsite viittaa mielestäni liikaa taisteluun, urheiluun tai sähköön.

Tässä tutkimuksessa prosessipäiväkirjani muotoutuu moninaiseksi. Kirjoitan ymmärtääkseni, kuinka jäsenän kertyvää dokumentaarista materiaalia tai kuinka tulkitseen sekä tutkittavia ihmisiä että itseäni. Prosessipäiväkirjani sisältö koostuu kuvista, lehtileikkeistä, artikkeleista, runoista, keskusteluhuomioista, piirroksista ja tunnekuvauksista. Erilaisten merkintöjen lukeminen auttaa väillä myös irtaantumaan tutkimusprosessista. Prosessipäiväkirjani on eri kuvauksista merkitysten etsinnän, analyysin sekä tulkin kannatin ja varmistin. Toisaalta prosessipäiväkirjaan kirjoittaminen ja sen tiivis lukeminen auttavat säilyttämään yllätyksellisyyden kuvausten tulkinnessa.

Prosessipäiväkirjaani dokumentoin tieteellisen ajattelun ohella erilaisia mielenmaisemiani sekä runsaasti tutkimusarjen tunteita ja tunteja. Sekä VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden että omien tunteideni ja tunteideni kirjoittaminen johtavat prosessipäiväkirjan salaiseksi julistamiseen. Salaiseksi julistamisen kautta turvaan miesopiskelijoiden tunnistamattomuuden ja säilytän luottamuksellisen suhteen (liite 11; ks. myös 4.3 Tutkimuksen luotettavuuden tarkastelu). Poimintoja prosessipäiväkirjaan tekemistäni merkinnöistä:

11.5.2002. Yllättävää, yllättävää! Miesopiskelijoiden tekstit persoonallisia. Mietittävä omaa osallistumisen astetta; miten henkilökohtaisiin paljastuksiin ollaan valmiita puolin ja toisin. Laita sähköpostia M, A ja T:lle haastatteluista!

8.6.2002. Tekstiviesti: Mul on uus numero xxx...X

Miksi opiskelija lähettää minulle uuden matkapuhelinnumerossa tekstiviestinä lauantai-iltana klo 20.10.? Olisinko minä opiskelijan uskaltanut lähestyä opettajaa kyseisenä ajankohtana? Olenko pystynyt kuitenkin lähestymään opiskelijaa tutkijana niin luontevasti, että ”jännitteitä ei ole ilmassa? Tekstiviesti luottamuksenosoitus avoimuudesta! Opiskelijan halu toimia tunnollisena tiedonantajana?

14.10.2002. Eero (10 v): Eikö sinua jo kyllästyttä tuo kirjoittaminen? (Ehkä toiveena päästä pelaamaan tietokonepeliä?)

Minä: Kyllästyttää.

Eero: Eikä pitäisi olla joku loppuratkaisu tiedossa, jos alkaa kirjoittamaan noin pitkästi?

Siihen minulla ei ollut vastausta. Hymyilytti. Väistyin syrjään tietokoneelta. Kirjoitusprosessi on raskas! Muista tehdä jotakin muuta kuin tutkimusta!

26.11.2002 Seksibisnes-ilta, TV2. Ajankohtaisen kakkosen teemaillat pureutuvat muutaman kerran vuodessa niihin suuriin puheenaiheisiin, jotka askarruttavat kaikkia suomalaisia. Suorissa TV-keskusteluissa kohtaavat eri intressit, erilaiset kokemukset ja näkemykset. Ajankohtaistoimituksen ”suuri tykki” ei koskaan jätä kylmäksi.

Olennaisena osana teema-illoissa on online- keskustelu, jota käydään ennen lähetystä ja sen aikana. Online-keskustelussa kaikki pääsevät ilmaisemaan näkemyksiään ja osa mielipiteistä otetaan mukaan myös TV-lähetykseen. (YLE, TV2 Ajankohtaisohjelmat, Teema).

Suomi on siirtynyt topless-baareista kymmenessä vuodessa avoimeen prostituutioon. Kuka tarvitsee pornoa ja prostituutiota, kuka kaupallisesta seksistä hyötyy ja kuka siitä kärsii? Tarvitaanko Suomessa laillistettuja ilotaloja vai onko seksin ostaminen kiellettyä lailla? (<http://www.yle.fi/a2/>)?

Seksibisnes online-keskusteluun viestejä kertynyt yhteensä 1244. Vrt. terveydenhoidon priorisointi-ilta: viestejä yhteensä 491. Teenkö tulkinnan, että seksibisnes on suurempi puheenaihe ja useampaa suomalaista askarruttava asia kuin ylipitkät leikkausjotot?! Näyttää siltä!

8.2.2003 Voimala, keskusteluohjelma, TV1. Rakkauden voi ymmärtää väärin ja korvata sen seksillä... Ihmiset vertailevat toisiaan... kaikki odottavat seksiltä enemmän ... ylisuuret odotukset... ylellinen yhteiskunta... läpieroitoinut maailma... arjen hedonismi. Meillä ei ole edes oikeita sanoja keskustella seksistä... tässäkin puhutaan yhtä aikaa energiasta ja himosta... Naisten halu on uusi asia... tabu: mies ei halua!...

Seksiä, seksiä, seksiä... televisiossa, lehdissä, elokuvissa, joka paikassa! Miten ”asian-tuntijat” valikoituvat antamaan lausuntoja teemasta mediaan? Näyttää siltä, että asiantuntijoilla itsellään ei ole käsitteet hallussa keskustella teemasta! Silkkää populismia?

30.3.2003. Mitä enemmän yritän käyttää kirjoittamisessani tieteelle vakiintunutta terminologiaa, sitä enemmän mieleni tekee maalata vesiväreillä! Tutkimus tuli yöuniin!

29.5.2003. Poiminta miesopiskelija J:n palautekommenttista lähettämäni tekstiin: ”... Asiaa miettiessäni tuli mieleen, että miksi naiset ovat kiinnostuneita miehen seksuaalisista asioista ja naiset niitä tutkii ja lukee. Tämä ei ole mikään vuodatus sinua kohtaan, vaan yleistys. Varmasti vallankumous on näiden avulla tullut, mutta yhteisöllistä roolia en nähnyt (miestenryhmät yms.), tietoteknologia palveluja kyllä. Terveyspalvelujen naisalaisuus ei tue kontaktiin ottoon suoraan. Hyviä ja ideologisia ajatuksia – miten kategorioit nämä jutut? Toinen asia mitä ihmettelen on, että mistä löydät teorioita ja miten ne tukee sun juttuja? No se on sun ongelma. Kiitos kuitenkin, että olen saanut osallistua ja lupaan teoksen lukea, kun se ilmestyy. Nyt kello on 02.30 to aamuna ja väsyttää, joten lopettelen. Sunnuntaina alkaakin kesäloma. Nähdään syksyllä!...”

Haa... J osui naulan kantaan: mikä teoria voi tukea etnografiaa? Teoreettista teko-hengitystä? Teoria pikemminkin viitteenä tarkasteluun pohdinta osiossa.

6.2.2004. Ohjauksen jälkeen epävarmaolo. Katse peiliin! Tulosten esittäminen selkiytettävä!

2.6.3 Osallistuva havainnointi tietoteknologian kautta

Etnografisessa tutkimuksessa tyypillisimmillään kuvataan tutkittavien ihmisten yhteisöön pääsy, yhteisön arjessa eläminen ja yhteisöstä irrottautuminen (Syrjäläinen 1996, 81–83). Kuvaamiseen kuuluu selvitys siitä, kuinka helposti tai vaikeasti kentälle pääsy tapahtuu. Tyypillisesti kuvataan, kuinka tutkija fyysisenä olentona saapuu tutkittavien keskuuteen ja kuka on kentällä (esim. Hirvonen 2000, 57–60; Palmu 2003, 11–13). Klassisesti toteutetuissa etnografisissa tutkimuksissa tutkija pyrkii häivyttämään oman olemassa olonsa saadakseen todellisia kuvauksia ja paljastaakseen aidot merkitykset tapahtumista ja tilanteista tutkittavien ihmisten näkemysten valossa (Leininger 1995; myös Grönfors 2001, 124–141).

Virtuaalietnografinen lähestymistapa muuttaa klassista määritelmää ja luonnetta osallistuvan havainnoinnin osalta (vrt. esim. Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 201–206). Tässä tutkimuksessa tuntemattomien ihmisten osalta internetarjen havainnointi on luonteeltaan kasvotonta ja vartalotonta erilaisten tapahtumien ja toimintojen seuraamista yhteisön ulkopuolelta käsin sekä erilaisen dokumentaarisen materiaalin tallentamista ja merkintöjen tekemistä prosessipäiväkirjaan. Havainnointi ei ole täydellistä. Oleellista on, että tuntemattomien ihmisten eikä minun tutkijana aika tai paikka ole sidoksissa havainnointiin. Sekä tuntemattomien tiedonantajien että minun kasvottomuus ja vartalottomuus saattavat estää joidenkin havaintojen saamista. Tuntemattomien tiedonantajien osalta yhteisöön tai kentälle pääsy on helppoa. Havainnoinnin voin toistaa useita kertoja: asynkroniset internetkeskustelut dokumentoituvat kuvauksiksi verkkopalveluihin. Tuntemattomien tiedonantajien yhteisö ja internetarjen toiminnot eivät häiriinny missään vaiheessa havainnointia.

Tässä tutkimuksessa VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden osalta osallistuva havainnointi määrittyy täydellisemmäksi kuin tuntemattomien ihmisten havainnointi internetin verkkopalvelujen kautta. Täydellisemmän osallistuvasta havainnoinnista tekee sekä naistutkijan että opettajatutorin roolini. Esimerkiksi opettajatutorina osallisuuteni on ikään kuin oikeutettua verkostopohjaisen opetuksen mahdollistajana, ohjaajana ja tutkijana. VirtuaaliSeksi-opintojaksolla käytettävän FLE3-oppimisalustan ominaisuudet auttavat minua dokumentoimaan erilaisia kuvauksia ja havaintoja dokumentaariseksi materiaaliksi helposti sekä palaamaan osallistuvaan havainnointiin häiritsemättä opiskeluun liittyviä tapahtumia ja tilanteita. VirtuaaliSeksi-opintojakson aikaisista tilanteista ja tapahtumista teen jatkuvasti merkintöjä prosessipäiväkirjaan.

Samoin kuin tuntemattomien tiedonantajien havainnoinnin osalta, osallistuva havainnointi VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana on toistettavissa ajasta ja paikasta riippu-

matta. Näin ollen läsnäoloni miesopiskelijayhteisössä on ajoittain näkyvää ja ajoittain näkymätöntä. Toisaalta minulla opettajatutorina on mahdollisuus havainnoida kokonaisuutta paremmin kuin yksittäisellä miesopiskelijalla. Minulla on VirtuaaliSeksi-opintojakson suunnittelijana ja toteuttajana esteetön pääsy oppimisolun kaikkiin toimintoihin ja tapahtumiin. Esimerkiksi lisäkysymysten asettaminen on helppoa ja niitä täydennetään myös sähköpostilla.

Tietoteknologian kautta tapahtuva havainnointi ei ole ongelmatonta. Tässä tutkimuksessa kasvottomuuteen ja vartalottomuuteen liittyy ajoittain epäeettisiä tunteita varsinkin tuntemattomien ihmisten havainnoinnin osalta: tutkittavat ihmiset eivät tiedä tulevaisuutta havainnoiduiksi. VirtuaaliSeksi-opintojakson aikainen osallistuva havainnointi ei ole yhtä ongelmallista, sillä olen kertonut heille alkuvaiheessa opintojaksoon liittyvästä tutkimustoiminnasta. Tutkimuksen luotettavuuden kannalta ongelmallista on se, että kasvottoman ja vartalottoman havainnoinnin aikana minulla ei ole eikä voi olla täydellistä varmuutta siitä, kuka tuottaa kuvauksen VirtuaaliSeksi-opintojaksolle tai verkkopalveluun. VirtuaaliSeksi-opintojakson osalta varmuutta lisäävät miesopiskelijoiden henkilökohtaiset käyttäjätunnukset ja salasana. VirtuaaliSeksi-opintojakson jälkeen tekemäni miesopiskelijoiden yhteisöllinen ja yksilölliset keskusteluhaastattelut myös vankentavat ja täydentävät osallistuvan havainnoinnin aikaan kertynyttä dokumentaarista materiaalia sekä vähentävät vaikutelmanvaraisuutta kuvauksista paljastuneista merkityksistä ja tulkinnoista (ks. myös 4.3. Tutkimuksen luotettavuuden tarkastelu).

2.6.4 Aktiiviset keskusteluhaastattelut

Tutkittavien ihmisten keskusteluhaastattelut ovat tyyppillisin tapa kerätä dokumentaarista materiaalia etnografisia tutkimuksia varten (esim. Hirvonen 2000; Palmu 2003; Sand 2003). Keskusteluhaastattelut kuvataan usein tutkittavien ihmisten ja tutkijan väliseksi luonnolliseksi puheeksi. Keskusteluhaastattelut voivat olla kertaluonteisia tai toistuvia.

Tämän tutkimuksen VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden sekä yhteisöllinen että yksilölliset keskusteluhaastattelut ovat luonnollista puhetta aktiivisessa tilanteessa. Miesopiskelijoiden puhe määrittäytyy itsestään ohjautuvaksi, tilanteeseen sidonnaiseksi ja miesopiskelijayhteisön keskinäisessä vuorovaikutuksessa reflektoituvaksi. Myös VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana asynkroninen puhe oppimisolustalla on luonnollista, joka osaltaan reflektoituu kasvottoman ja vartalottoman vuorovaikutuksen kautta. Sisällöllisesti luonnollista puhetta suuntaavat opintojakson pääongelmat oppimistehtävinä: asynkronisen puheen avulla erilaiset näkemykset tulevat vertailluiksi ja liitetyiksi

käsiteltävään teemakokonaisuuteen (ks. 2.5.3 Opintojakson neljä pääongelmaa oppimistehtävinä).

Tutkijana olen osaltani aktiivinen toimija. Aktiivinen puheeni edesauttaa VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoita kuvaamaan opiskeluun liittyviä erilaisia tilanteita ja tapahtumia nimenomaan oman näkemyksensä valossa. Aktiivisissa keskusteluhaastattelutilanteissa sekä miesopiskelijoiden että minun puhe on luonnollista, joskin sitä väljästi ohjaa suuntaa-antavien kyselyjen avulla saamani ymmärrys miesopiskelijoiden taustoista (ks. 2.6.1 Suuntaa-antavien kyselyjen tarkoitus). Keskusteluhaastattelussa on sekä juoni että paikat ja luonnollinen puhe etenee keskustelulogiikan mukaisesti (ks. myös 1.7.1 Paikkateoria – persoonien roolit ja puheenvoimat). Aktiivisia keskusteluhaastatteluja tekemällä dokumentaarinen materiaali kerääntyy vankentamaan ja täydentämään VirtuaaliSeksi-opintojakson aikaista osallistuvaa havainnointia. Aktiiviset keskusteluhaastattelut ovat kuitenkin yllätyksellisiä, sillä jätän riittävästi vapaata puhetilaa poikkeavienkin näkemysten esittämiseen (myös Field & Morse 1985, 13–46; Grey 1990, 344–364). Alustavasta teemarungosta kyetään poikkeamaan luontevasti (liite 10.) Toisaalta ajoittain aktiivisesti puuttunut keskusteluhaastattelun kulkuun varmistaa tarvitsemani tiedon saannin. Myös edellinen keskusteluhaastattelu saattaa vaikuttaa seuraavan keskusteluhaastattelun sisältöön.

Aktiivisen keskustelulogiikan mukainen puuttuminen:

... Teille kaikille on annettu seksuaalivalistusta jossakin vaiheessa elämääne, kertoisitko hieman, millaista opetusta sinä olet saanut?

Muistatko, minkä aineen opettaja hän oli tai millä luokka-asteella opetusta oli?

Aktiivisessa keskustelulogiikan mukaisessa puuttumisessa on ensin yleisluoteinen kehyskysymys, jonka jälkeen seuraa keskinäistä vapaata puhetta ja mahdollisesti tarkentavia kysymyksiä joustavasti. VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden sekä yhteisöllinen että yksilölliset keskusteluhaastattelut tilanteina ovat luonteeltaan hyvähenkisiä. Ainoastaan yhden miesopiskelijan osalta minulle jää epävarma olotila hänen motivoituneisuudesta. Toinen miesopiskelija puolestaan selittää motivoitumattoman miesopiskelijan tilannetta näin:

... I oli vissiin ainaskin yks sellanen, ett nyt se lopettaa kyll koulunkin kesken, ett mä en tiedä sitten, se odotti vissiin vähän eri juttuja tältä kurssilta mitä se sitten sai... ett mikä siinä oli taustahomma tai minkä takia se nyt sitten ei tehnyt (opintojaksoa, oma huom.)
... (tunn.6, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden ja minun tutkijana persoonat ovat suhteessa tiettyyn aikaan ja paikkaan. Opintojakson aikana vakiintuvat tavat ja merkit edesauttavat miesopiskelijoiden ja minun keskinäistä ymmärrystä siitä, miten puhutaan,

mistä puhutaan tai millaista on keskinäinen toiminta. Ajoittain keskusteluhaastattelutilanteessa nousee esiin tutkijan ja opettajatutor roolieni yhteensovittamisen ongelmallisuus. Eri roolien päällekkäisyys saattaa hämmentää miesopiskelijoita, mutta toisaalta hämmentyneisyys on ilmeistä ja odotettua. Erityisesti varsinaisen analysoitavan aineiston tarkastelussa roolien päällekkäisyys vaatii tarkkanäköisyyttä merkitysten tulkinnoissa: missä roolissa olevalle ihmiselle miesopiskelija kuvaa näkemyksiään tutkittavasta ilmiöstä. Toisaalta oma osallisuuteni VirtuaaliSeksi-opintojakson toimintaan ja tilanteisiin ei näytä rajoittavan miesopiskelijoiden keskinäistä avoimuutta tuoda esiin omia näkemyksiään seksuaaliterveysteemasta. Eräs miesopiskelija kuvaa osallisuuttani VirtuaaliSeksi-opintojakson asynkroniseen puheeseen:

... se oli ihan totta, että silleen yksi kommentti kommenttien joukossa, totta kai, tietyllä tavalla se tietysti, mä luulen niin, ett se tavallaan lähentää... ei oo silleen opettaja-opiskelijasuhde enää, ett jos opettajakin sinne väliin jotain omaa mielipidettä asiasta... (tunn.9, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

2.6.4.1 Yhteisöllinen keskusteluhaastattelu

Miesopiskelijoiden yhteisöllinen keskusteluhaastattelu sovitaan VirtuaaliSeksi-opintojakson alkuvaiheessa (liite 8; 9). Yhteisöllinen keskusteluhaastattelu tilanteena on osa miesopiskelijoiden oppimisprosessin arviointia, johon osallistuu seitsemän miesopiskelijaa (n=7). Tarkoituksena on reflektoida eri tilanteiden ja tapahtumien toimivuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Oleellista on yhdessä nostaa esiin keskeisesti oppimisprosessin aikana muodostunutta seksuaaliterveysteemaan liittyvää uutta tietoa ja taitoa osaksi sairaanhoitajan osaamisaluetta. Yhteisöllisen keskusteluhaastattelun yhtenä tavoitteena on myös arvioida verkostopohjaisen opetuksen kiinnostavuus ja mielekkyys miesopiskelijayhteisössä. VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana tekemäni havainnot sekä niiden merkitykset tulevat vahvistetuiksi tai hylätyiksi.

Yhteisöllisen keskusteluhaastattelun nauhoitan miesopiskelijoiden sanallisella luvalla ja se toteutuu toukokuussa 2002. VirtuaaliSeksi-opintojaksoon liittyvät erilaiset tilanteet ja toiminta ovat miesopiskelijoiden tuoreessa muistissa. Tilanteena VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden yhteisöllinen keskusteluhaastattelu on avoin, kepeä ja yllätyksellinen. Osa miesopiskelijoista puhuu enemmän, osa keskittyy kuuntelemaan toisten näkemyksiä. Aktiivisen keskustelulogiikan mukaan pyrin järjestämään tilaa kuuntelemaan keskittyvien miesopiskelijoiden näkemyksille. Miesopiskelijoiden yhteisöllinen keskusteluhaastattelu kestää noin kaksi tuntia.

VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden yhteisölliseen keskusteluhaastatteluun liittyvä dokumentaarista materiaalia ei ole ongelmatonta litteroida ja jäsentää kokonaisuutena. Nauhoituksen purkaminen tuottaa ulkopuoliselle litteroijalle vaikeuksia:

puhe on paikoin päällekkäistä ja sekoittuu runsaaseen nauruun (ks. 2.7 Dokumenttiaineiston analyysi kuntoon saattaminen ja kuvaus). Litterointiin liittyvä ongelma on toisaalta odotettavissa ja ilmeistä. Yhteisöllisen keskusteluhaastattelun päättyessä teen välittömästi mahdollisimman tarkkoja merkintöjä prosessipäiväkirjaan. Useat miesopiskelijat jättävät saapumatta yhteisölliseen keskusteluhaastatteluun. Litterointiongelmaan viitaten yhteisölliseen keskusteluhaastatteluun osallistuneiden miesopiskelijoiden lukumäärä on hallittavissa.

2.6.4.2 Yksilölliset keskusteluhaastattelut

Yhteisöllistä keskusteluhaastattelua seuraavat VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden yksilölliset keskusteluhaastattelut (n=11). Olen mahdollisimman joustava keskusteluhaastattelujen järjestymisissä. Yksilölliset keskusteluhaastattelut sovitaan tavallisimmin tekstiviestien tai sähköpostin avulla. Miesopiskelija saa valita itselleen sopivimman ajan ja paikan. Myös omat ehdotelmani keskusteluhaastattelua varten varattavasta ajasta ja paikasta tulevat usein hyväksytyiksi.

Ennen yksilöllisiä keskusteluhaastatteluja otan tavatakseni niin sanotusti tulla tutummaksi miesopiskelijalle. Tavallisemmin juomme kahvia ja juttelemme niitä näitä noin puoli tuntia ennen varsinaista nauhoitettavaa keskusteluhaastattelua. Puolituntisen aikana pyrin häivyttämään sekä miesopiskelijan että opettajatutorin roolit takalalle. Tavoitteena on, että miesopiskelija on ennen kaikkea subjektiivinen tiedonantaja tutkittavasta ilmiöstä, joka kuvaa vapaasti ja luontevasti näkemyksiään minulle naistutkijana. Kerron erikseen jokaisen yksittäisen keskusteluhaastattelun yhteydessä omista eettisistä oikeutuksistani ja velvoitteistani tutkijana (ks. 4.3 Tutkimuksen luotettavuuden tarkastelu). Nauhoitan keskusteluhaastattelut ja niiden kesto vaihtelee puolestatoista tunnista kolmeen tuntiin.

Yksilölliset keskusteluhaastattelut määrittävät aktiivisiksi tilanteiksi, joiden aikana olen naistutkijana kahden kesken pitemmän aikaa VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijan kanssa. Alkuvaiheessa keskusteluhaastattelua usein käynnistää suuntaantavien kyselyjen pohjalta laatimani teemarunko, mutta siitä osataan luopua luontevasti (ks. 2.6.1 Suuntaantavien kyselyjen tarkoitus; liite 10). Siirtyminen miesopiskelijalle tärkeään teemaan on toisinaan nopeaa, toisinaan viipyilevää. Oleellista on, että keskusteluhaastatteluissa tarkennutaan käsittelemään VirtuaaliSeksi-opintojakson aikaisia tilanteita ja tapahtumia sekä omaa taustaa seksuaaliterveysteeman ympäriltä (ks. 2.5 VirtuaaliSeksi-seksuaaliterveyttä miehille). Miesopiskelijoiden yhteisöllisessä keskusteluhaastattelussa esiin nousseita näkemyksiä tarkennetaan ja syvennetään. VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana tekemäni havainnot toisaalta vahvistuvat ja toisaalta menettävät käyttökelpoisuutensa dokumentaarisenä materiaalina keskusteluhaastattelujen paljasta-

mien kuvausten ja merkitysten valossa. Ennen uutta yksilöllistä keskusteluhaastattelua luen prosessipäiväkirjaan tekemiäni merkintöjä (ks. 2.6.2 Merkintöjä prosessipäiväkirjaan).

Miesopiskelijoiden yksilölliset keskusteluhaastattelut ovat tiiviydeltään vaihtelevia ja eritasoisia. Toisinaan miesopiskelija tarvitsee tukea puheen avaamiseen toista enemmän. Havaitseen, että miesopiskelijan tuttuus tai tuntemattomuus suhteessa minuun opettaja-tutorina ei vaikuta puhumisen helppouteen tai vaikeuteen. Esimerkiksi avaintiedonantajaa en ole ohjannut tai opettanut aiemmin, mutta en kykene löytämään eroavaisuutta vapautuneisuudessa tai estyneisyydessä verrattuna niihin miesopiskelijoihin, joita olen ohjannut tai opettanut muiden opintojaksojen yhteydessä (ks. 2.2 Minä ja toiset tutkimusprosessissa). Oleellista on, että ohjaan jokaista miesopiskelijaa kuvaamaan omia näkemyksiään tutkittavasta ilmiöstä. Kuvaukset näkemyksinä ovat usein avoimia, yllätyksellisiä sekä hyvähenkisiä tunteja herättäviä.

Neljä VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijaa jää tavoittamatta yksilöllistä keskusteluhaastattelua varten. Minulle selvenee, että tavoittamattomuuden syyt ovat seuraavat: opintojen kokonaan keskeyttäminen (siirtyminen toiseen opiskelupaikkaan), ajankohta (kesäänsiotyöt) ja muutoin motivoitumattomuus opiskeluun (ihmissuhdesuru, oma huom. toisen miesopiskelijan päätelmä yhden miesopiskelijan tavoittamattomuuteen). Eräs miesopiskelija kuvaa tavoittamattomuuden olevan VirtuaaliSeksi-opintojakson aikaisista tilanteista tai tapahtumista riippumatonta:

... tämä oli kivaa... poisjäntti ei oo kyllä kurssista kiinni. Esimerkiksi X (toinen opiskelija) asuu tuolla Z:ssä, se on siellä myös töissä... se aatteli, ... sen on niin vaikee sitten tulla...

Jokaisen keskusteluhaastattelun päätteeksi kerron miesopiskelijalle olevani poissa Lahden ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveystieteiden laitoksen niin sanotusta arjesta seuraavan lukuvuoden: jään tutkijavapaalle. Kerron, että yhteydenpito voi jatkua tutkimuksen osalta sähköpostin kautta.

2.7 Dokumenttiaineiston analyysikuntoon saattaminen ja kuvaus

Osallistuvan havainnoinnin ja keskusteluhaastattelujen aikana kertynyt dokumentaarinen materiaali muotoutuu tutkimusprosessin kuluessa vähitellen kahdeksi eri dokumenttiaineistoksi: *varsinaiseen analysoitavaan aineistoon ja elävöittävään, myötävaikuttavaan ja tukevaan aineistoon*. Avoin suhtautuminen molempiin dokumenttiaineistoihin varmistaa ja syventää tarkoituksenmukaisesti analyysivaiheetta. Eri kuvausten merkitykset ja tulkinta eivät jää irralleen vailla asiayhteyden ymmärtämistä tutkittavasta il-

miöstä. Myös prosessipäiväkirjan merkinnöillä on keskeinen sija dokumenttiaineistojen järjestämisessä ja sinänsä analyysivaiheessa.

Tutkimustaloudellisesti ajateltuna käytän luotettavaa ulkopuolista avustajaa VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden *keskusteluhaastattelujen* litteroinnissa ja analyysikuntoon saattamisessa. Analyysikuntoon saatettu dokumenttiaineisto on tallennettu omina tiedostoinaan. Luotettavuuden lisäämiseksi käyn itse läpi ulkopuolisen avustajan litteroimat tekstit kuuntelemalla samanaikaisesti tekemäni nauhoitukset. Litterointi on sanatarkkaa ja muutokset ovat vähäisiä. Ulkopuolinen avustaja koodaa muun muassa naurun ja hiljaisuuden erikseen sovituin merkein (liite 12).

Eri verkkopalveluista keräämäni *keskusteluavaukset* ja *verkkoartikkelit* kerään dokumentaariseksi materiaaliksi internetin hakukoneella⁷. Oleellista on, että jokainen yksittäinen keskusteluavaus tai verkkoartikkeli määrittyy yhdenlaiseksi näkemykseksi tutkittavasta ilmiöstä. Dokumenttiaineistona keskusteluavaukset kuvaavat sitä, mistä ja miten ihmiset internetarjessa haluavat sekä kykenevät keskustelemaan seksuaaliterveys-teeman ympärillä tietoteknologian kautta internetyhteisössä. Erään verkkokeskustelu-avauksen otsikko:

Jatkoille lähteminen on jo lupaus miehelle

Myös verkkoartikkelit kuvauksina paljastavat eri ihmisten näkemyksiä seksuaaliterveys-teeman ympärillä ihmisten internetarjessa:

Onko seksi liikaa sydämelle?

VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden keskusteluhaastattelut sekä opintojakson *oppimisalustalle kertyneen materiaalin*, verkkokeskusteluavaukset verkkoartikkelit sekä miesopiskelijoiden lähettämät *sähköpostit* tulostan analyysiä varten paperille erillisinä tiedostoina (ks. myös 2.6.3 Osallistuva havainnointi tietoteknologian kautta).

Varsinainen analysoitava aineisto muodostuu seuraavista dokumentaarisen materiaalin osista eri ajanjaksoina:

1. VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden yhteisöllinen keskusteluhaastattelu (n=7 miesopiskelijaa)
2. VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden yksilölliset keskusteluhaastattelut (n=11 miesopiskelijaa)
3. Prosessipäiväkirjan merkinnät (2000–2004)
4. Verkkokeskustelunavaukset (n=48)
5. Verkkoartikkelit (n=33)

⁷ Käytän internetin hakukoneessa hakusanaa seksi.

6. VirtuaaliSeksi-opintojakson osallistuvan havainnoinnin materiaali
 - a) Asynkroniset keskustelut oppimisolustalla (n=15 miesopiskelijaa, huhtikuu–elokuu 2002)
 - b) Miesopiskelijoiden sähköpostiviestit (n=73, huhtikuu–elokuu 2002)

Tukeva, elävöittävä ja myötävaikuttava aineisto muodostuu seuraavista dokumentaarisen materiaalin osista eri ajanjaksoina (ks. 2.4 Avainkertomuksia tutkimusprosessiin – eräitä kuvauksia uudesta tavasta elää internetarjessa):

7. Internetin havaintomateriaali (2000–2003)
8. Seksiverkkopalvelun ylläpitäjän haastattelu (n=1)
9. Suuntaa-antavat kyselyt (n=26)
10. Lehtiartikkeleita ja televisio-ohjelmien nauhoitteita (2001–2003)
11. Sähköpostiviestit verkkopalveluilmoituksesta (2002, n=48)
12. Seksi.fi seminaariin seminaarimuistiinpanot (2001)
13. Seksuaaliterveysopetuksen kehittämisverkoston osallistumismateriaali (2002–2004)
14. Suurlähettiläät. Mitä miehen tulee olla? CD. (2003)

2.8 Dokumenttiaineiston analyysi – analyttinen etnografiamenetelmä

Etnografisten tutkimusten analyysit noudattelevat kvalitatiivisen tutkimuksen peruseriaatteita. Dokumentaarisen materiaalin keruu- ja analyysivaiheet tapahtuvat käytännössä kerrostuneesti, joten analyysit määrittyvät aineistolähtöisiksi perustuen tiedonantajien paljastamiin kuvauksiin, merkityksiin ja näkemysten tarkasteluun. Analyysi etenee käsittelemällä koko dokumenttimateriaali tavoitteena löytää ja kehittää sellaisia käsitteitä, jotka kuvaavat ja selittävät tutkittavaa ilmiötä. Periaatteena on, että ei pyritä ymmärtämään, miksi jokin kuvaus on paljastunut vaan ennen kaikkea *mitä* tai *millaista* ymmärrystä kuvaukset paljastavat tutkittavasta ilmiöstä. Luonteeltaan etnografisen tutkimuksen analyysivaihe määrittyy tiedonantajien ajatusmalleja hahmottelevaksi, viipyileväksi, joustavaksi ja luovuutta edellyttäväksi (Pink 2001, 97–99; Raippa 2002; Sand 2003; Nikkonen, Janhonen & Juntunen 2003, 69). Tämän tutkimuksen analyysivaiheessa merkittävää on se, missä yhteydessä kuvaus paljastuu, kuka kuvauksen paljastaa, milloin kuvaus paljastuu, mihin toimintaan kuvauksessa pyritään, millaisia tunteita kuvaus herättää sekä ketkä toiset ihmiset vaikuttavat kuvauksen paljastumiseen.

Varsinaisen analysoitavan dokumenttiaineiston analyysimenetelmänä käytän *analyttistä etnografiamenetelmää*, jonka peruseriaatteet ovat johdettavissa tämän tutkimuksen paradigmaattisista sitoumuksista sekä kvalitatiivisesta tutkimusperinteestä (ks.

1.5 Tutkimuksen paradigmaattiset sitoumukset; 2.1 Etnografia – lähestymistapa, menetelmä tai kertomisen muoto). Analyysivaihe käynnistyy sekä etenee prosessimaisesti reflektoiden VirtuaaliSeksi-opintojakson tapahtumia ja tilanteita sekä käymällä läpi internetin havaintomateriaalia (ks. 2.6 Dokumenttiaineiston kerääminen). Analyysi perustuu väistämättä omaan subjektiiviseen tulkintaan sekä ymmärrykseeni tiedonantajien paljastamista kuvauksista ja niiden merkityksistä (myös Ryan 2000, 769–802; Hirvonen & Nikkonen 2003, 285–291). Analyysin myötä muodostuneet tulokset ovat siten yhdenlainen käsitteistö, kuvaus ja selitys tutkittavasta ilmiöstä. Analyysi vaiheessa varsinainen analysoitava dokumenttiaineisto kietoutuu tukevaan, elävöittävään ja myötävaikuttavaan aineistoon kiinnittämällä uusi tieto laajempaan ymmärrykseen tutkittavasta ilmiöstä (ks. 2.4 Avainkertomuksia tutkimusprosessiin – eräitä kuvauksia uudesta tavasta elää internetarjessa).

Analyttisen etnografiamenetelmän peruseräät tässä tutkimuksessa:

1. Lähestyn tutkittavia ihmisiä yhteisöissä sekä tunnettuna että tuntemattomana tutkijana (ei aiemmin koettua).
2. Sekä tuntemattomien että tunnettujen tiedonantajien paljastamat kuvaukset ja merkitykset ovat ainutkertaisia, aikaansa sidottuja sekä subjektiivisia (ei aiemmin kuultua).
3. Havainnointi internetissä ja osallistuva havainnointi VirtuaaliSeksi-opintojakson miesyhteisössä paljastaa tutkittavien ihmisten näkemyksiä tilanteista ja toiminnoista minulle tutkijana uudesta näkökulmasta (outo, vieras).
4. Olen naistutkija miesyhteisöissä (eksoottinen).
5. Tarkastelen ja käsittelen dokumentaarista materiaalia siten kuin mikään ei ole itsestään selvää sekä huomioin samanaikaisesti pienet yksityiskohdat ja suuret asiayhteydet (subjektiivisten merkitysten etsiminen ja tulkinta sekä niiden kunnioittaminen).

Tämän tutkimuksen analyysivaihe etenee pääpiirteissään seuraavalla tavalla:

1. Dokumentaarisen materiaalin kerääminen alkaa suhteellisen jäsentymättömästi. Alkuvaiheessa keskityn havainnoimaan ihmisiä internetarjessa tietoteknologian kautta. Aloitan merkintöjen tekemisen prosessipäiväkirjaan. Merkintöjen lukeminen myöhemmin vaikuttaa analyysiin kokonaisuudessaan. Tutkittava ilmiö hahmottuu.
2. Tutkittavat ihmiset rajautuvat. Suunnittelen ja toteutan VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoille. Opintojakson suunnitteluun vaikuttavat aikaisemmat havaintoni ihmisten internetarjesta. Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite hahmottuvat. Alustavat teemat tutkimuskysymyksinä käynnistävät jatkuvan merkitysten etsimisen ja keskinäisen vertailun kuvauksista. Näkökulmia dokumentaariseen materiaaliin on runsaasti.
3. Varsinainen analysoitava sekä tukeva, myötävaikuttava ja elävöittävä aineisto rajautuvat omiksi kokonaisuuksiksi. Kirjoittaminen analyysia ajatellen käynnistyy. Alustava tulkinta hahmottuu.
4. Varsinainen aineisto järjestyy analyysikuntoon. Varsinaisen analysoitavan aineiston koodaaminen eri teemojen sekä käsitteiden yhteyteen alkaa. Koodusteemoja ovat muun

muassa kuvausten keruupaikat, juonikokonaisuudet, erilliset lausumat, tapahtumat, asia-yhteydet ja avainsanat (liite 12). Tutkittavat ihmiset muuttuvat koodeiksi kuten tunn.1, tunn.2, jne. sekä tunt.1, tunt.2 jne. (liite 17).

5. Tarkastelen teemoja suhteessa aikaan, paikkaan ja tilanteeseen prosessipäiväkirjaan tekemieni merkintöjen avulla: mitä puhuttiin, mitä havaitsin, mikä jäi huomaamatta, mikä on yksilöllistä tai yhteisöllistä kuvausta, miten toimittiin.
6. Varsinainen tulkintavaihe käynnistyy: mikä on tutkittavalle ihmiselle ominta ilmaisua, mikä on aitoa, mitä merkityksiä paljastuu, mitä on yhdisteltävissä tai poistettavissa, mikä on tarkoituksenmukaisinta, mitkä sidokset vaikuttavat.
7. Myönnän subjektiivisuuteni analyysivaiheen edetessä: naistutkijana olen toimija, tulkitseen oman ymmärryksen kautta miesten ja miehistä näkemyksiä.
8. Lopulliset teemat tutkimuskysymyksiksi muotoutuvat vähitellen. Kokoan merkitykset merkitysryhmittymiksi. Alustavat teemat käsitteinä hahmottuvat. Yhdistän analysoidut dokumenttiaineiston osat toisiinsa.
9. Ylemmät teemat käsitteinä muotoutuvat ja niistä paljastuu juoni. Ylemmät teemat suuntaavat kohti tulkinnallisia johtopäätöksiä ja pohdintaa.
10. Palaan uudelleen analyysivaiheen alkuun. Varmistan pysytelleeni miesten ja miehistä näkemyksiin perustuvassa tarkastelussa suhteessa tutkittavaan ilmiöön. Pyydän kahta VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijaa kommentoimaan sen hetkisiä tutkimusteemoja käsitteinä ja alustavia tuloksia. Kommenttien perusteella teen tarvittavia muutoksia.
11. Päätän lopulliset tutkimusteemat käsitteiksi kuvaamaan ja selittämään tutkittavaa ilmiötä. Tarkastelen analyysivaihetta tutkimuksen luotettavuusosiossa. Tulosten lopullinen kirjoittaminen alkaa ja niistä muodostuu luontevasti juonellisia kertomuksia.

Analyysivaiheessa omaa työtäni elävöitän kuuntelemalla usein Suurlähettiläiden CD:tä
Mitä miehen tulee olla:

... mitä miehen tulee olla, kerro baby mulle... kokemusta täytyy olla, mutta sopivasti poikamainen, eksotiikka plussaa on kunhan on suomalainen...

... kerro mitä kaikkeen miehen tulee olla... varakkuutta tietenkin on tarpeen olla ja sekin mieluummin ansaittu urheilulla, täydellinen kokki tulee olla tietenkin, taiteen pitää kiinnostaa, olla vähän runollinenkin... tarpeen tullen ilman paitaa täytyy tehdä töitä, korjata autoa, laittaa aita ja viettää syntisiä öitä...

... joo joo koolla ei oo väliä, mutta tiedän senkin, testaat, arvioit ja mittaat joka sentin...

3 Tulokset

Tutkimustehtävänä on kuvata ja selvittää verkostopohjaisen opetuksen toimivuutta sekä tarkoituksenmukaisuutta miesopiskelijayhteisön käsitellessä seksuaaliterveysteemaa. Tutkimustehtävään kuuluu myös uusien kuvausten etsiminen ja tarkastelu ihmisten internetarjesta sekä tietoteknologian käyttöönotosta edelleen hyödynnettäväksi seksuaaliterveysteeman opetuksessa hoitotyön koulutuksessa. Tulososiossa vastataan asetettuun tutkimustehtävään ja tutkimuskysymyksiin tutkittavien ihmisten näkemysten kautta.

Tulokset jäsenyivät juonelliseksi kertomukseksi, joka koostuu neljästä pienemmästä kertomuksesta. Ensimmäisen kertomuksen taustalla on tutkimuskysymys siitä, *millaiseksi VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijat kuvaavat aikaisemman seksuaaliterveysteemaan liittyvän kasvatuksen ja opetuksen omalla kohdallaan*. Toisessa kertomuksessa käsitellään tutkimuskysymystä *millaisia ovat ihmissuhdekohtaamiset internetissä VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden näkemysten mukaan*. Kolmas kertomus puolestaan paljastaa tietoa tutkimuskysymykseen siitä, *millaiseksi opetus ja opiskelu VirtuaaliSeksi-opintojakso muodostuu: miten seksuaaliterveysteemasta puhutaan, mitä tapahtuu keskinäisen puheen aikana ja miten opetukseen liittyvissä tilanteissa toimitaan*. Neljäs kertomus tuottaa tietoa tutkimuskysymykseen *millaisia muita uusia näkemyksiä ihmisten internetarjen havainnointi sekä tietoteknologian käyttöönotto avaavat seksuaaliterveysteeman opetukseen*.

3.1 Tieto seksuaaliterveysteemasta toisten tuella tai ilman

3.1.1 Taustaa tiedonantajista toisina ja itsestä tutkijana

VirtuaaliSeksi-opintojakson alkuvaiheessa kerään suppeat taustatiedot miesopiskelijoista. Kartoitan ensimmäisen suuntaa-antavan kyselyn kautta miesopiskelijoiden iän, opetussuunnitelman, aikaisemman terveystieteen koulutuksen sekä kokemuksen aikaisemmasta verkostopohjaisesta opiskelusta. Sukupuolen kartoittaminen ei ole oleellista tutkimuksen lähtökohdan valossa. VirtuaaliSeksi-opintojaksolle osallistumista edeltää kutsumenettely (ks. 2.5.2 Opintojaksolle opiskelemaan; myös liite 8).

Suurin osa VirtuaaliSeksi-opintojaksolle osallistuuista miesopiskelijoista on luku-
vuonna 2001–02 alle 25-vuotiaita. Nuorin miesopiskelija on 21-vuotias ja vanhin 34-
vuotias. Miesopiskelijoiden keski-ikä on 22 vuotta.

Taulukko 2. VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden taustatiedot

	n
Ikäluokka	
20–25	12
26–30	2
31–35	1
Opetussuunnitelma	
2000–2001	7
2001–2002	8
Terveysalan tutkinto	
kyllä	4
ei	11
Verkostopohjaisesti opiskelu	
kyllä	1
ei	14

VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden taustatietojen kartoitus nostaa esiin ryhmäprosessin muotoutumisen ja sen myötä koko oppimisprosessin mahdollistumisen. Puolet miesopiskelijoista opiskelee niin sanotun klassisen ja puolet ongelmaperustaiseen oppimiseen perustuvien peruseriaatteiden mukaan suunnitellun opetussuunnitelman pohjalta. Ongelmaperustaiseen oppimiseen perustuva opetussuunnitelma on otettu käyttöön hoitotyön koulutusohjelmassa Lahden ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveysalan laitoksen koulutusohjelmassa lukuvuonna 2000–01. Ongelmaperustainen oppiminen on siten suhteellisen uutta kaikille VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoille.

Ennen VirtuaaliSeksi-opintojakson käynnistymistä huhtikuussa 2002 päätän kannustaa erityisesti niitä miesopiskelijoita, joilla ei ole minkäänlaista kokemusta ongelmaperustaisesta oppimisestä oman opiskelun yhteydessä. Laadin yksityiskohtaisen ohjelehtisen opintojaksosta, jonka jaan ensimmäisessä lähitapaamisessa (liite 9). Kerron miesopiskelijoille tarvittaessa auttavani ongelmatilanteissa liittyen joko itse opiskelumenetelmään tai tietoteknologian käyttöönottoon (ks. myös 2.5.3 Opintojaksolle opiskelemaan).

Miesopiskelijoilla yhteisönä ei ole aikaisempaan yhteistä kokemusta opiskelutilanteesta tai toiminnasta. Suunnittelemalla VirtuaaliSeksi-opintojakson neljä pääongelmaa oppimistehtävinä riittävän todentuntuiseksi ja kiinnostaviksi, uskon virittäväni motivaation käsitellä seksuaaliterveysteemaan liittyvää tietoperustaa sekä omaohjauksellises-

ti että yhteisöllisesti. Laadin VirtuaaliSeksi-opintojakson neljä pääongelmaa oppimistehtäviksi olettamukseni mukaan miehiä kiinnostaviksi (liite 2; 3; 4; 5). Pääongelmien suunnittelu oppimistehtäviksi perustuu ensisijaisesti aikaisempiin havaintoihini ihmisten internetarjesta sekä omiin kokemuksiini seksuaaliterveyttä opettavana tutorina (ks. 2.3 Minä ja toiset tutkimusprosessissa; 2.4 Avainkertomuksia tutkimusprosessiin – eräitä kuvauksia uudesta tavasta elää internetarjessa). Pääongelmat oppimistehtävinä pyrkivät kuvaamaan sekä ihmisten internetarkea että uudenlaisen olemisen ja elämisen paradigmaa kulttuurisena kuvina. Päätän jo suunnitteluvaiheessa kysyä miesopiskelijoiden mielipiteitä ja näkemyksiä pääongelmien onnistuneisuudesta.

Ammattikorkeakoulussa hoitotyön koulutusohjelmaan hyväksyminen edellyttää ylioppilastutkintoa tai toisen asteen ammatillista tutkintoa. Tavallisimmin sairaanhoitajien koulutukseen toiselta asteelta hakeutuvat lähihoitajatutkinnon suorittaneet. VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoista neljällä on lähihoitajatutkinto. Yksilöhaastattelussa miesopiskelijat kertovat, että toisen asteen koulutuksessa tuskin ollaan käsitelty seksuaaliterveysteemaa hoitotyössä. Miesopiskelija kuvaa lähihoitajakoulutusta:

... me käytiin tuolla lähihoitajakoulussa tietysti potilaan kannalta justiin kehitysvammaisten kannalta ja tälleen ... mutt ei siellä kyllä hirveästi ollu ... oli vammaisuus ja seksuaalisuus niit asioita, mitä ongelmii siin voi tulla ja mitä se on ja sitten miten kohdataan myös potilaan näkökulmasta ja hoitajan näkökulmasta ... tai siis hoitajan näkökulmasta just siihen potilaaseen ... kun meillä oli muutama ketkä oli kotipalvelussa ollu töissä ... niin ne käyny jotain apuvälineitä sitten seksikaupasta ostamassa heille ... (tunn.9. yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

Lähihoitajapohjaisille miesopiskelijoille on toisaalta kertynyt enemmän työkokemusta erilaisista kliinisistä hoitotyön ympäristöistä kuin ylioppilaspohjalta opiskeleville. Miesopiskelijat, joilla on aikaisempaa kokemusta hoitotyön asiakkaiden ja potilaiden kohtaamisesta hyödyntävät tietoaan myöhemmin VirtuaaliSeksi-opintojaksolla.

Miesopiskelija kuvaa aikaisemman hoitotyön kokemuksensa perusteella vastuuta lasten ja nuorten seksiopetuksesta:

... joo niin terveydenhuoltoalan ihmiset kun myöskin koulussa opettavat ihmiset ... aikuiset ihmiset. Ett ei pelkästään mun mielestä voi rajata terveydenhuoltoon. Terveydenhuolto voi olla yks sektori, joka opastaa niissä asioissa (seksuaaliterveys, seksuaalisuus, oma huom.), mutta siihen liittyy koulumaailma eli opettajat ... sekä vanhemmat ... ett viime kädessä vanhemmat kuitenkin parhaiten ehkä pystyy siihen vaikuttamaan lapseen ... tai puhua niitten nuorukaisten kanssa, että mitä se (seksuaaliterveys, seksuaalisuus) tarkoittaa. Keskustella. (painokkaasti). (tunn.8, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

Tietoteknologian käyttöönoton todetaan yleisesti muuttaneen opetusta ja opiskelua. Toisaalta visioista ja olettamuksista riippumatta, tietoteknologian soveltaminen opetuksessa ja oppimisessa on osoittautunut haasteelliseksi ja vaikeasti haltuun otettavaksi ilmiöksi. On huomattu, että teknologiaa ei tulisi tarkastella irrallisena välineenä tai erillisenä muuttujana opetuksessa tai oppimistutkimuksessa vaan osana sosiaalista ja kulttuurisidonnaista toimintaa (ks. myös 1.6.1 Uudenlainen olemisen ja eläminen – muuttunut paradigma opetuksessa ja opiskelussa).

VirtuaaliSeksi-opintojaksolla vain yhdellä miesopiskelijalla on aikaisempi kokemus verkostopohjaisesta opiskelusta. Suuntaa-antavan kyselyn perusteella palaan aikaisemmasta kokemuksesta yksilöllisen keskusteluhaastattelun aikana. Miesopiskelija kertoo kokemuksestaan:

... Sinä olit vissiin ainut, joka oli aikaisemmin osallistunut nettikursseille? Olit sinä?

... Lukiota yritin puoli vuotta käydä tossa tietokoneen välityksellä ... ett en sen enempää oo ... yritin, mutta sitten tuli vähän liian vaikeita kursseja käytäväksi netin välityksellä ... ett olisi vaatinut ihan kädestä pitäen opetusta, niin siinä se sitt lopahti ... ei ollu mitään sellaista aktiivista keskustelupalstaa missään ... etälukiohan se oli ... niin teknologiavoittoinen että ... siellä annettiin se oppimismateriaali ja näin ... ja sit saatto olla kielissä jotain etätehtäviä ... no, periaatteessa se oli vaan semmoinen, että siellä oli nää linkit tiettyihin aineisiin, että mistä sai käydä katsomassa (?) jotain vaikka Ursan sivuja ... (tunn.4, yksilöllinen keskusteluhaastattelu)

VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden taustatiedot paljastavat, että tietoteknologia mahdollisuudet eivät suinkaan ole tavoittaneet kaikkia opettajia ja opiskelijoita. Lukioden ja lähihoitajakoulutuksen toimintaan ei ole kuulunut vakiintuneesti verkostopohjaisen opetuksen hyödyntäminen.

Kahvinjuonti haastateltavien Virtuaaliseksi-opintojakson miesopiskelijoiden kanssa osoittautuu hyväksi tavaksi vapauttaa keskusteluhaastattelua tilanteena. Tavallisesti kahvinjuonti kestää puolisen tuntia. Aika mahdollistaa molemminpuolisen tutustumisen. Minulla ei ole syytä olla haastattelutilanteissa mahdollisimman näkymättömissä.

Kahvinjuonnin ja tutkimusprosessin myötä minulle kertyy runsaasti muuta taustatietoa VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoista (ks. myös 2.6.4 Aktiiviset keskusteluhaastattelut). Esimerkiksi tapaan erään miesopiskelijan hänen kotonaan. Miesopiskelija kertoo avovaimonsa kanssa yhteisestä elämästä: missä pari on tavanneet, keitä kuuluu yhteiseen tuttavapiiriin, missä avovaimo on töissä, mitä omat vanhemmat ajattelevat parin tulevaisuudesta ja miten hän kokee keskinäisen luottamuksen avovaimonsa kanssa. Miesopiskelija näyttää valokuvia avovaimostaan ja kihlajaisista. Puhumme harastuksista, politiikasta ja opiskelijoiden taloudellisesta tilanteesta.

Osan VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoita haastattelen omassa kodissani tai aviomieheni työhuoneessa¹. Kotonani miesopiskelijat pystyvät havainnoimaan muun muassa perhesuhteeni. Lapseni ovat tavallisemmin kotona. Kotini ja siellä olevat esineet kertovat minusta ihmisenä. Kerron myös usein omasta hoitotyön koulutuksestani sekä kliinisestä hoitotyön kokemuksestani erikoissairaanhoidon kättilönä.

Internetissä havainnoimieni tuntemattomien ihmisten taustoista minulla ei ole eikä voi olla taustatietoja (ks. 2.3 myös Minä ja toiset tutkimusprosessissa).

3.1.2 Sekalaisesta seksikasvatuksesta ja -opetuksesta omaohjautuvuuteen

Pubetta ilman sanoja. VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijat arvioivat oman isän kyvykkyyttä puhua pojalleen seksuaaliterveysteemasta. Miesopiskelijat määrittelevät isät kahteen eri ryhmään: maalla tai kaupungissa kasvaneet isät. Miesopiskelijoiden näkemyksissä isän kasvuympäristöllä haetaan selitystä isän haluttomuuteen, kyvyttömyyteen tai taidottomuuteen puhua avoimesti seksuaaliterveysteemasta. Toisaalta yksikään miesopiskelijoista ei kuvaa kaupungissa kasvanutta isää erityisen avoimeksi puhumaan seksuaaliterveysteemasta. Miesopiskelija kuvaa miehen maalla kasvamista:

... Suomen suurin ongelma on noi pirun maalaiskylät. Kun kirjeet menee hevosella kuljettain kirkkoon papille, joka on ainut lukutaitoinen, ei se sellaisen papin läpi kulje, että seksuaalinen ihminen voi olla joutumatta helvettiin ... (tunn.10, asynkroninen puhe).

Miesopiskelijoiden mukaan miehet isinä ovat kehittäneet tavan puhua ilman sanoja seksuaaliterveysteemasta. Tavallisimmin isät puhuvat ilman sanoja pojan ollessa murrosiässä. Isän puhe ilman sanoja ajoittuu tavallisimmin tilanteisiin, jolloin poika on poistumassa yhteisestä tilasta kuten kotoa illaksi kaupungille. Toisaalta miesopiskelijat ovat oppineet tulkitsemaan isän halua puhua ilman sanoja. Puhe ilman sanoja on merkityksellistä, koska isän ajatellaan välittävän puhumattomuudesta huolimatta poikansa seksikasvusta. Miesopiskelijat kuvaavat isän puhetta ilman sanoja:

... isä sitten yleensä, että jos vaikka lähtee kaupungille, sanoo vaan, että oo vaan kunnonlla ... eikä se mitään semmoista mitään fiksumaa sano ... että ei se niin kuin välttämättä mikään avoin ole ... (tunn.1, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

¹ Aviomieheni työhuone haastattelupaikkana oli erittäin hyvä kesän 2002 aikaan, kun miesopiskelija työskenteli Päijät-Hämeen keskussairaalassa. Miesopiskelija saattoi siirtyä työvuoron päätyttyä samassa talossa olevaan toiseen tilaan. Työhuone oli myös häiriötön sijaintinsa puolesta. Halusin kaikin keinoin välttää haastattelutilanteen ”rasittavuutta” eli pyrin minimoimaan muun muassa matkustamista.

... lähimmäksi keskustelua olen päässyt parisuhteesta isän kanssa, kun olen ala-asteella ollut menossa diskoon joskus viidennellä tai kuudennella ... kysyin isältä, että mitä teen, jos joku tyttö pyytää minua tanssimaan. Se vastasi, että menet tanssimaan ... ja jatkoi television katsomista En ole koskaan silleen niin kuin miettinyt, koska mulle se on ollut sellainen, että siitä nyt ei vaan puhuta ... piste. (tunn.5, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... mä en vois kuvitellakaan puhuvani oman isäni kanssa ... siis seksistä silleen niin kuin valistumielessä ... ei se tunnu jotenkin vaan luonnolliselta, se (isä) on aika sellainen auktoriteetti persoona ... että en voi kuvitellakaan moista ... (tunn.3, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... (huokaus) ... se, että ei meidän isä, isä on oikein ... vähän sellainen persoona, mikä ei hirveästi valista ... ett muistat ajaa sitten varovasti ja ... älä nyt mee uimaan niin pitkälle ettei tuu suonenveto (naurahdus) tai muuta vastaavaa. Mut en mä tiedä. Se on, se on jollain tavalla suomalaisessa kulttuurissa koko seksuaalisuus sellainen tabu ... (tunn.9, yksilöllinen keskusteluhaastattelu)

Eräät miesopiskelijat kertovat päässeensä juttuun isän kanssa aikuistuttuaan. Miesopiskelijoiden mielestä isää ja poikaa yhdistävänä vaikutteena on iän mukanaan tuoma elämäkokemus. Sekä isään että omaan elämäkokemukseen liittyvää puhekyvykkyyttä kuvataan näin:

... Nyt voitais kyllä aikuisiässä, kun ollaan löydetty toisemme. Mutta silloin (nuoruudessa) se ei ollut mahdollista ... kontaktia itse asiassa ollu isään ... et ois voitu keskustella sillä tasolla ... siis mä ajattelin silleen, että, ett miks mä en voisi puhua isän kanssa ... mejän kontakti ei ollu silleen hyvä, että me oltaisi voitu niin semmoisista asioista puhua ... jotenkin näin jälkeen päin tietysti on helpompi ajatella, että silloin oli semmoinen vaikenemisen kulttuuri tietyllä tavalla, mikä tuli sitten vanhemmilta ... (tunn.8, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... mun vanhemmat on eronnut silloin, kun mä olin kaksvuotias. Että äiti on mennyt uusiin naimisiin nykyisen miehen kanssa. Nyt, ehkä, kun ollaan muutettu pois kotoa ... hänkin (isä, oma huom.) on saanut vanhoillisen kasvatuksen, niin välttämättä ollu silloin, kun kotona on asunut ... mut nyt kun kaikki pojat muuttanut pois, niin ehkä vähän sitten maailma on opettanut ja iän myötä mekin varmaan jonkun verran rennommin nykyään, ett voi sitten melkein puhua mistä vaan ... (tunn.9, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... isän kanssa seksistä ei koskaan? Eiiii pidä paikkansa. Mä oon oikeasti vasta tutustunut mun isään viime vuosina paljon paremmin, kun profiloituminen tästä pojasta on muuttunut enemmän sellaiseen kaks aikuista ihmistä keskustelea asioista. Meillä on isän kanssa hyvät keskustelut ... (tunn.10, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

Erään miesopiskelijan mielestä veli on isää luontevampi keskustelija seksuaaliterveysteemasta:

... velipoika, on siis viisi vuotta vanhempi, niin hänen kanssaan. Mä taisin kyllä kyselläkin ja keskustella hänen kanssaan. Vissiin taisi olla ainut sitten semmoinen ... mutta ei kuitenkaan paljoo ... (tunn.8., yksilöllinen keskusteluhaastattelu)

Avoimempaan tulevaisuuteen miehenä uskominen. VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijat ovat tulevana sairaanhoitajina seksuaaliterveysteeman asiantuntijoita. Osa miesopiskelijoista suorittaa sairaanhoitajatutkinnon ennen tämän tutkimusprosessin päättämistä. Miesopiskelijat ovat myös oletettavasti tulevia tai jo tutkimuksen toteuttamisen aikaan isiä. Useat miesopiskelijat arvioivat omaan kyvykkyytensä paremmaksi puhua seksuaaliterveysteemasta omalle lapselle kuin oman isän kyvykkyyttä omassa lapsuudessa tai nuoruudessa. Miesopiskelijoiden mielestä tulevaisuus on avoin avoimuuteen. Toisaalta omaa kyvykkyyttä puhua seksuaaliterveysteemasta arvioidaan pienin varauksin:

... kyllä mä oon ajatellut, että ainakin joskus omii lapsii saan, niin kyllä mä sitten keskustelen niitten kaa noista asioista ... sehän sitten onkin hauskaa, että ne (lapset) voi olla hyvinkin perillä ... että siis ventovieraitten ihmisten kaa voi puhuaakin ummet ja lammet ... mutta sitten oman perheen kesken niin ei välttämättä meekkään ... tavallaan tarttua ventovieraaseen ja puhua sille ... mutta että puhuu sitten niin kun oman lapsen kaa ... kyllä mä uskon niin ... mä vannon ja kattelen peiliin sitten vanhana ... (tunn.1, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... vaikee. Tää on visanen juttu ... ehkä pitäisi vanhempana yrittää jollain tapaa aukaista se portti aikuisten maailmaan, että se kuuluu ihmisen elämään ... nykyisin on mahdollisuuksia esimerkiksi ehkäistä raskauksia ja just nuo parisuhteisiin kuuluvat asiat, sekin kuuluu osaksi aikuisuutta, että ei enää niitä hiekkalaatikkoikkejä, että alkaa kiinnostamaan vastakkainen sukupuoli eri tavalla ... (huokaus) voisin ehkä kuvitella, että ... siin mielessä, että eri asia nää puhujan lahjat on kellekin luotu, mutta kuitenkin on tietoa ja mahdollisuus saada tietoa ja väkisin tulee sitä informaatiota näistä seksuaalisuuteen ja parisuhteisiin liittyvistä asioista ... ehkä se juttu, että kuiteskin tiedostaa sen, ettei nyt itseskään tiedä niitä asioita silleen miten pitäisi tietää ... mutta että pystyy puhumaan niistä asioista ja myöntämään, että okei en mä nyt välttämättä tiedä, mutta koeta sinä olla vähän viisaampi sitten (naurahdus) ... (tunn.4. yksilöllinen keskusteluhaastattelu)

Poissa olevien isien poikien erityisyys. Miesopiskelijoiden perhesuhteita ei käsitellä VirtuaaliSeksi-opintojaksolla. Toisaalta avo- ja avioivaimot tulevat mainituiksi muuttaman kerran verkostopohjaisten keskustelujen yhteydessä. Yksilöllisissä keskusteluhaastatteluissa eräät miesopiskelijat kertovat äidin yksinhuoltajuudesta välittömästi tilanteiden alkuvaiheessa. Yksinhuoltajaäidin kanssa kasvaminen tarkoittaa sitä, että isät

miehinä eivät ole osallistuneet poikansa arkipäivässä elämiseen. Miesopiskelijoille yksinhuoltajaäidin perheessä kasvaminen ja siitä puhuminen ovat merkityksellisiä aiheita käsiteltäessä seksuaaliterveysteemaa. Oma erityisyys tunnistetaan esiin omassa seksikasvussa. Yksinhuoltajuudessa kasvamisen vaikuttavuutta miesopiskelijat kuvaavat:

... me kun on oltu aina äiskän kanssa kahdestaan ... siis en oo omaa isääni koskaan tavannutkaan ... me vaan kahdestaan eletty ... (tunn.11, yksilöllinen keskusteluhaastattelu)

... mä olin kuuden vanha, kun vanhemmat erosi ... ja me nähtiin suht koht harvoin ... ett ei ois voitu missään tapauksessa semmoisista asioista kyllä puhua ... jos isä olisi ollu kotona, siis jos ei avioeroa tullut, niin sitten olisi tiennyt olevansa ... en tiedä ... (tunn.8, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

Eräs miesopiskelija kertoo äidin avioituneen uudelleen. Uusperheen isän läsnäolo arjessa ei miesopiskelijan mukaan vastaa toivetta mahdollisesta keskustelusta seksuaaliterveysteemasta verrattuna omaan isään:

... isä on isäpuoli ... isähän se on ollut ihan kaikessa merkityksessä, mutta ei se ole ihan sellainen ... niin kuin ehkä voisi olla ... enemmän tällaista käytännöllistä keskustelua ... (tunn.9, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

Nainen huolenpitäjänä. VirtuaaliSeksi-opintojakson useat miesopiskelijat kertovat yksilöllisissä keskusteluhaastatteluissa pojan seksikasvatuksen olevan luontaisesti paremmin äidille sopiva tehtävä. Äidit kuvataan yleensä pojasta huolenpitäjiksi. Äidit naisina ovat aktiivisia puhujia ja kuuntelijoita kaikissa muissakin elämänasioista kuin seksuaaliteeman ympärillä. Miesopiskelijat kuvaavat äitejään:

... mä ainakin kelaan naisten jutun silleen, että ne niin kun äitei, pitää huolta. Niillä on joku sellainen vaisto ... ihan toisella tavalla, sellainen, äitihahmot kuuntelee, miehet ei ... (tunn.2, yhteisöllinen keskusteluhaastattelu)

... äiti taas räpättää ummet ja lammet ja naapureillekin kaikki lastensa asiat, että saa sanoakin, että oo hiljaa jo vähän. Että ne (isä ja äiti, oma huom.) on kuin ihan yö ja päivä taas sinänsä, että sen takia mutsin kaa pystyy niin kuin ihan mistä vaan juttelemaan ... (tunn.3, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

Usean VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijan äiti ovat koulutukseltaan sairaanhoitaja. Miesopiskelijat arvioivat äidin koulutustaustan vaikuttaneen omaan seksikasvatukseen edistävästi. Sairaanhoitajaäidin miesopiskelijapoika kiteyttää oman äidin huolenpidon omasta seksuaaliterveystilastaan:

... jos on vaikka jonnekin festareille lähtenyt, niin äiskä on saattanut, että onko kortsut ostettu tai jotain tämmöistä ... (tunn.4, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

Toisaalta VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden mukaan äidit seksikasvattajina eivät ole aina ajan tasalla. Useat miesopiskelijat kertovat keskustelun seksuaaliterveysteemasta tulleen liian myöhään omalla kohdallaan. Äitiä tavallisimmiksi seksikasvattajiksi miesopiskelijat määrittelevät kaverit, median ja aikuisviihdemateriaalin kuten erilaiset pornografiset julkaisut. Äidin seksuaaliterveysteemaan liittyvää keskustelua pidetään kuitenkin tärkeänä. Kukaan miesopiskelijoista ei tunnusta äidilleen tienneensä temasta paljon ennen seksikasvatuskeskustelua:

... juu ... taitaapa olla, että nykyaikana valveutunut nuori on jo selannut sen verran pornoa ja seksiä käsitteleviä julkaisuja läpi, että ainakin tuo itse suoritus ei taida vaatia lisää selvityksiä ... mutta se ehkäisy ... taitaa olla, että vanhemmat ja yhteiskunta on tehnyt seksistä sen verran tabun jutun, että sitä ei uskalla mennä ostamaan ihan tosta vaan niitä pessareita ja kortsuja ... varsinkaan oman kylän kaupasta ... sana leviää ... (tunn.2, asynkroninen puhe).

... kun meidän äiti puhui näistä jutuista, niin se tuntu ... että kyllähän mä jo ... sekin tuli periaatteessa myöhässä. Kyllä mä jo tiesin ne jutut, mistä se puhu ... mut kuitenkin se sano, että jutellaan nyt vähän ja tälleen ... (tunn.3, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... jokainen nuori jossain vaiheessa elämäänsä jollain tavalla miettii ... ja pelkää olevansa erilainen kuin muut ... se kuuluu normaaliin kehitykseen ihmissuhteissa ... jos tässä vaiheessa ei ole mahdollisuutta saada oikeaoppista tietoa nuoren omalla kielellä ja oikeista lähteistä, niin sitä haetaan sitten jostakin muualta ... luulen niin ... (tunn.9, asynkroninen puhe).

Koulujen moninaiset seksikasvattajat. VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijat kertovat useita erilaisia tarinoita koulujen seksikasvatuksesta. Tavallisimmin koulun seksikasvattajana toimii liikunnan, biologian tai kotitalouden opettaja. Seksikasvatus on sekalaista miesopiskelijoiden kuvausten perusteella. Kouluterveydenhoitajan osuutta koulun seksikasvatuksessa ei muista yksikään miesopiskelijoista. Muutama miesopiskelija kertoo sairaanhoitajaopiskelijoiden järjestämästä seksuaaliterveysteemaan liittyneestä tietoisuudesta yläasteella. Miesopiskelijoissa on useita, jotka eivät muista yhtään seksiovetustilannetta kouluajalta. Koulun seksiovetuksen toimivuudesta käydään vilkas keskustelu VirtuaaliSeksi-opintojakson oppimisalustalla. Miesopiskelija kirjoittaa oppimisalustalla:

... henk. koht. en muista, että kouluajana (siis ala/yläasteen aikana) olisi kukaan käynyt pitämässä minkään muotoista ”sadeasunäytöstäkään” meille pienille ja tietämättö-

mille teininuorille ... Seksuaalivalistuksentaso kun liikkui lähinnä punastelevan biologian opettajan ja urheiluhullun terveystasatuksen/liikunnan maikan harteilla. Voikko sitten sanoa, että nuoriso saa ”terveitä” malleja oman seksuaalisuutensa kehittymiseen – asia kun kiinnostaa kuitenkin, vaikkei siitä uskalleta mitään kysellekään tai sitten heitetään koko juttu jollain muotoa vitsiksi ... (tunn.9, asynkroninen puhe).

Useat miesopiskelijat kuvaavat koulun seksikasvatuksen monella tavalla ongelmalliseksi. Seksikasvatattajat ja seksikasvatettavat eivät kohtaa toisiaan. Miesopiskelijoiden havaintojen mukaan opettaja näyttää haluavan seksiovetustilanteesta mahdollisimman nopeasti pois. Seksikasvatustilanteen ongelmalliseksi kokevat myös usein vaikenavat hämmentyneinä. Miesopiskelijat kuvaavat ongelmallisuutta:

... muistaakseni käytiin vähän, yläasteella, ett miten se tehdään ... yleensä se ollut jo kova työ, kun on porkkanalla tai banaanilla näytetty ... mut ei meille kyllä näytetty sitäkään (nauru) ... (tunn.6, yhteisöllinen keskusteluaastattelu)

... meidän liikunnan opettajamme ala-asteella antoi kasvaville nuorille hyviä neuvoja ... jos alkaa himottaa, niin juoskaa lenkki ... runkata ei saa ... ja muuta vastaavaa. Ehkä tuohon seksivalistajan rooliin pitäisi kuitenkin valita koulutettu persoona eikä aina sitä samaa liikunnan maikkaa ... (tunn.2, asynkroninen puhe).

... naisesta se sanoi (miespuolinen liikunnan opettaja, oma huom.) sanoi, sen mä muistan, että ne (naiset, oma huom.) on vähän kuin autot, että ne tiputtaa ... välillä aineita tietyn ajan välein ... vertasi naisia autoihin, jotain ihan ihmeellistä kuukautisista opetti ... (tunn.3, yksilöllinen keskusteluaastattelu).

Miesopiskelijoiden mukaan seksiovetus kiinnostaa nuoria, vaikka sen sisältö ei vastaa nuorten ajanhenkisiä toiveita ja tarpeita. Nuoret kaipaavat kainostelemattomuutta ja suorien sanojen käyttöä koulujen seksiovetuksessa:

... se vaan on tärkeää, että valistus olisi sellaista, ettei kainostella asioita, vaan sanotaan, että millainen se naisen pimpsa ja miehen pippeli oikeesti on. Ei mun valistustunneilla oikein saanut kunnollista kuvaa tussusta, et kyllä sen ihan kantapään kautta on joutunut tutkailemaan (tai siis siellä jalkovälissähan se sijaitsee). Mutta pointtina se, että valistusta tarvitaan sanoja kaihtamatta. (tunn. 7, asynkroninen puhe).

Eräät Virtuaalisiksi-opintojakson miesopiskelijat vertaavat omaa murrosikänsä nykyajan internetarjen nuoruuteen ja tietoteknologian käyttöön. Internetistä on nopeasti saatavissa tietoa erilaisiin seksuaaliterveysteemaan liittyviin kysymyksiin. Miesopiskelijat kuvaavat internetin kautta nuorten saatavilla olevaa tietoa seksuaaliterveysteemasta:

... Käväisin katsomassa Tainan verkkopöydältä mitä tietoa löytyy nuorille seksuaalisuudesta. Yllätyin kovasti tiedon määrästä ja asiallisesta esittämistyylistä. Tietoa oli saata-

villa laidasta laitaa, jopa seksiuhriksi joutuneille tai hyväksikäytetyille oli varattu tietopaketti. Todella hienoa, kun ajattelee paljonko ko. asiaa tapahtuu ja se ei tule esille edes uhrin lähimmille ihmisille. Uhri joutuu yksin kantamaan vastuun tapahtumista, nyt hän voi saada sivujen kautta rohkeutta ottaa asian esille ja tekijät ehkä vastaavat tekemisistään.

Kun ajattelee minun aikaista informaatiota ja nyt näiden sivujen informaatiota, niin onhan huima ero. 80-luvulla asioista ei juuri puhuttu ja informaatiokin oli mielestäni vähän negatiivissävyinen.

Näin se aika muuttuu ja tietoa on tarjolla. Jäin vain miettimään, että onkohan nuorten seksistä tullut enemmän kaupallista. Tällä tarkoitan, että onkohan seksistä/kumppaneista tullut kiertävää kertakäyttötavaraa, jolloin haetaan nautintoja eikä pitkäaikaista tunnerikasta kumppania???? (tunn.7, asynkroninen puhe).

... jos mun nuoruuden aikana olisi ollu samanlainen mahdollisuus niin ei ois niin kauheesti tarvinnu ruveta arpomaan ... ois voinut käydä keskustelemassa jonkun kanssa ... tai ottaa selvää ja pistää kysymys jollekin. Silloin ei ollut vaihtoehtoo ... (tunn.8, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

Harjoittelu ei tee mestaria. Eräät VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijat kuvaavat koulun seksiopetukseen kuuluvaa harjoittelua kondomin oikeaa käyttöä varten. Harjoittelun tavoitteena on oikein kondomia käyttämällä suojautua sukupuolitaudeilta ja ehkäistä raskauksia. Kondomin käytön harjoittelu ei vastaa nuorten toiveita ja osaaaminen jää pinnalliseksi.² Harjoittelutilanteiden tarkoituksetonta toteutusta miesopiskelijat kuvaavat:

... koulun biologiantunnilla aihe sivuutettiin hyvin nopeasti ja seksuaalivalistuksesta ei voida paljon puhua. Tunnin anti rajoittui lähinnä näytökseen siitä, kuinka banaanille laitetaan sadeasu päälle...(tunn.10, asynkroninen puhe).

... miettimään pisti tämä ”uimapukukierros”, että olikohan kukaan naisista (sairaanhoitajaopiskelijoita) koskaan kortsua pukeunut ... sitten, kun sitä kerran koitti itse pukea tussille, pitäisi homma osata ... (tunn.3, asynkroninen puhe).

Seksiopetus ei välttämättä johda vastuulliseen toimintaan. VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden mukaan seksiopetus on kouluissa vähäistä. Nuoren on kyettävä omaohjautumaan koulun seksiopetuksen ohessa halutessaan riittävästi tietoa seksuaaliterveydestään. Miesopiskelija ehdottaa vapaata tilaa nuoren omalle uteliaisuudelle, kokeilulle ja luovuudelle:

² Stakesin tilastot kertovat, että nuorten naisten raskaudenkeskeytykset ovat 2000-luvulla lukumäärällisesti kasvussa. Nuorten seksitautien leviämisten määrässä ei näy laskua.

... kaikki olisivat varmaan keräämättömän kondomin (kouluterveydenhoitaja oli kerännyt kondomit oppilailta pois, oma huom.) täyttäneet vedellä ja huomanneet, että a) se täytettynä kestää tosi paljon ja b) kynnen raapaisulla se repeää ... (tunn.10, asynkroninen puhe).

Puolestaan eräiden miesopiskelijoiden näkemysten mukaan koulun seksiopetus on laadukasta, mutta toisia nuoria vähemmän tavoitettavaa. Omaan tai toisen seksuaaliterveys-tilaan suhtaudutaan ajoittain välinpitämättömästi:

... millä tasolla suomalaisten tietämys seksistä on. Minun mielestä suomalainen nuoriso, ainakin minun aikaan, on saanut ihan riittävästi valistusta. Minulle asiat tulivat harvinaisen selväksi. Tietenkin joukossa on aina niitä ketä asia ei kiinnosta, tai ketkä eivät ymmärrä, että eiväthän kaikilla tavallisilla koulutunneillakaan ymmärrä kaikkea. Toisaalta luulisi, että seksi olisi kiinnostava aihe. Ehkäpä nuoriso luulee osaavansa seksiasiat ja siksi valistustunnilla asenne on osaava, vaikka monta pientä kysymystä olisi mielessä. Kaiken kaikkiaan uskon, että seksivalistus toimii ja siitä saa irti, jos vain haluaa ... (tunn.1, asynkroninen puhe).

... Pähkinä tunn7:lle (tunnus muutettu koodiksi, oma huom.) ... mietin tässä vaan tuota seksivalistusta ... minun mielestäni nuoret jotka eivät tiedä sukupuolitaudeista ja ehkäisystä tarpeeksi eivät todellakaan ole marginaaliryhmä. Esimerkki: Kuluneen vuoden aikana tyttöystäväni neljä ystävää on tullut raskaaksi. Kaikki henkilöt ovat 17-20-vuotiaita. Ja raskaudet luonnollisestikaan eivät ole olleet kovinkaan suunniteltuja ... (lapsen isä on tytötön, opiskelee jne.). Ja kaikki tapaukset löytyvät muistaakseni sadan kilometrin säteeltä eli ei pelkästään Pohjois-Karjalan ongelma. Jos oletetaan, että kaksikymppinen tietää jo kaiken mahdollisen seksistä ja sen haittavaikutuksista niin tämä on mielestäni aika hyvä vastaväite ... tai sitten olen luisunut vaan huonoon seuraan ... (tunn.5, asynkroninen puhe).

... jaksaisin toivoa, että valtaosalla suomalaisia on riittävät tiedot seksiin liittyvistä asioista (ehkä juuri niillä, jotka jaksavat hieman ajatella asioita yleensäkin) ... (tunn.10, asynkroninen puhe).

... kaiken kaikkiaan uskon, että seksivalistus toimii ja siitä saa irti, jos vain haluaa. Sitä en voi taata, että ihmiset noudattaisivat ohjeita, en aina itsekkään tee niin, mutta ehkäpä meidän kaikkien tulisi ryhdistäytyä ... (tunn.1, asynkroninen puhe).

Puuttumattomuus toisen seksiratkaisuihin. VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden yksimielinen näkemys on, että jokaisella ihmisellä on oikeus onnellisena olemiseen suhteessa oman seksuaalisuuden ilmentämiseen ja kokemukseen omasta seksuaaliterveystilasta. Miesopiskelija kiteyttää näkemyksen:

... eivätpä suomalaiset todellakaan (ainakaan omasta mielestäni) liikaa seksielämästään muille puhu. Suuseksin mainitseminenkin yleensä aiheuttaa kaikilla punoittavia poskia

ja vaivautuneen ilmapiiriin. Silti olen kyllä sitä mieltä tunn.1 (tunnus muutettu koodiksi, oma huom.) kanssa, että liikaa leimataan esim. seksikaupoissa kävijät perversioiksi. Jos siellä käyminen tai vaikkapa suuseksin harrastaminen on paha paha asia, niin eihän tässä maassa muita varmaan olekaan kuin kieroutuneita ihmisiä. Tietenkin raja pitää vetää johonkin ... Ei nyt varmaan kannata harrastaa mitään, mikä ei tuota molemmille osapuolille mielihyvää. Tiettyyn rajaan asti näen kuitenkin makuuhuoneessa telmimisen esim. apuvälineiden kanssa tervetulleena ja piristävänä leikkinä, jos suhde kaipaa vaikka hieman jännitystä.

Viidakon vanhat sananlaskut:

1. Ei saa pakottaa, jos toinen ei halua
2. Mikäs siinä, jos molemmat tykkää
3. Pääasia, että harrastetaan (tunn.5, asynkroninen puhe)

Rajoituksia yksilön seksuaalisuuden ilmentämiseen ja esteitä hyvän seksuaaliterveys-tilan kokemukseen käsitellään VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana eri tavalla useassa eri yhteydessä. Miesopiskelija kuvaa rajoituksia ja esteitä seksuaalisuuden ilmentämiseen asynkronisessa puheenvuorossaan:

... Eikös elämän tarkoitus ole suvun jatkaminen. Jokainen saa kiksejä jostain ... valtaosa miehistä saa vibat kauniista naisista, oli vammainen tai ei. Loppujen lopuksi vaimojen ”henkinen kastraatio” ei toimi. Se nyt on jo luonnonkin vastaista. Moraalisen valinnan tekeminen on eri asia. Onko väärin olettaa kumppaninsa pitävän itsestään huolta, jos toisen oletetaan pysyvän yhdessä loppuelämä? Mielestäni ei. Pari kriteeriä parinhankinnassa onkin hyvä olla ... Aiotko rupsahtaa kun menemme naimisiin? Ai aiot? Haittaako jos käyn huorissa?

Entä onko prostituutio väärin ;) On ja ei. Asioilla on kaksi puolta. Eräs naispuolinen tuttavani vastasi kysymykseeni vammaisten seksipalveluiden kaupallistamisesta, että kyse on luonnon valinnasta, siitä, että naiset valitsevat kumppaninsa suvunjatkamisen kannalta tärkeiden ominaisuuksien perusteella. Vammaiset eivät viehät. Tosin nykyään varmasti löytyy naisia jotka viehätty mistä vaan.

Mielestäni (ainakin) joskus on valittu väärillä perusteilla. Onhan näitä naisten mielestä seksikkäitä ”Ville Valoja” tullut jostain rotanloukusta tullut esille. Kaipa siinäkin luurangossa joku ”vaarallisuus viehättää”. ”Moi, muuta mun kanssa asematunneliin asumaan”. Miten sitten loppujen lopuksi käy, jotkut ovat ujoja, geneettisistä syistä esim. lihavia, keskiverto älykkyyttä alhaisempia, vammaisia, rujoja jne.

Toisaalta prostituutio tuo tullessaan paljon haitta puolia. Mielestäni seksin kaupallistaminen julkiselle sektorille tuomisesta voisi keskustella yhtäläillä kuin kannabiksen laillistamisesta. Vähentääkö se haitallista liite rikollisuutta?

Emmehän me elä missään natsisaksassa jossa vammaisuus on rikos. Koko porukan johtaja oli silloin kaksisuuntaisesta mielialahäiriöstä kärsivä fasisti. Le Pen.

Kuten sanoin, kaikki saa kiksejä jostain. Uskoisin, että kaikilla on oikeus jollain tavalla saada ne. Olisinko minä valmis maksamaan veroja siitä, jotta nämä muuten puutteessa elävät saavat seksiä? En. Olisinko valmis luopumaan jostain verovaroilla kustannettavasta? Olisin. Vaikka Lahden kävelykadusta.

Kuitenkin. Tässä haetaan selkeitä linjauksia. ”Olen tätä mieltä ja taistelen tämän puolesta”. Pöh ... jos itse vammautuisin, tiedä mitä tekisin. Itsemurhan luultavasti. Jokaisella onni jollain tavalla. Ei täällä niin kauaa olla. (tunn.10, asynkroninen puhe)

Puolustusvoimien seksikasvatuksen kohtaamattomuus. VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana seksikasvatus ja -opetus muualla kuin kotona tai koulussa käynnistyy seuraavan tositapahtumaan liittyvän tilannekuvauksen pohjalta:

Enpä ole armeijaa käynyt, mutta upseerimieheltä Parolasta kuulin tällaisen: jokaiselle nuorelle miehelle pitäisi hankkia ilotyttö seksivalistajaksi. 10 minuutin tehokoulutus siitä, miten nainen toimii. No, en malttanut olla kysymättä, että ”kauanko kestää pansariajajan koulutus”. Kuulemma yhden vuoden! Siis: riittääkö 10 minuuttia siihen, että mies tietää, mistä ”hanasta tai vivusta vedetään”? ☺ ... varsinkin jos sitä vertaa tuohon panssarin ajamiseen ... ! Huom. En tiedä, miten panssari toimii ja kommentin antaja oli kyllä upseeri, mutta myös herrasmies.

Miesopiskelijat mieltävät tilannekuvauksen keskusteluavaukseksi puolustusvoimissa annettavaan seksiopeutukseen, josta käydään vaihteleva keskustelu. Miesopiskelija johdattaa puolustusvoimissa annettavan seksiopeutuksen asynkronisessa puheenvuorossaan syvällisempään pohdintaan:

... jes ... kyllähän sitä armeijassa ollessa olisi pienet oppitunnit olleet paikallaan, ainakin kerran viikossa metsäreissun jälkeen, mutta jos nyt ihan asiaa puhutaan, niin kyllä nainen kuin mieskin sen verran monimutkainen kokonaisuus, ettei ihan kymmenessä minuutissa opita tuntemaan. Perussetit tietysti opitaan, mutta syvällisemmät koukerot menevät kyllä ohi ja kovaa. Seksihän on tunnetusti kivaa puuhastelua, mutta jos sitä rupeaa tosta vaan tekemään, niin ei välttämättä hyvää seuraa kummallekaan osapuolelle ... niin olisi erittäin tärkeää, että pojille ja tytöille annetaan pikakoulutusta, ei nyt ihan kymmenessä minuutissa ja ilotyttöä kera, vaan sillai seksivalistusta annetaan ... kainostelematta asioita ... (tunn.7, asynkroninen puhe)

VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden mukaan puolustusvoimien seksiopeutusta kuvaa irrallisuus, suunnittelemattomuus ja seksisairausongelmiin painottuminen. Puolustusvoimien seksiopeutuksessa puhutaan tavallisimmin uhkaavista vaaroista. Tavallisesti oletetaan, että nuoret miehet ovat seksuaalisesti kokeneita tai vähintään kokeileita. Usean miesopiskelijan kuvauksen perusteella seksiopeutus puolustusvoimissa määrittäyty lähinnä tahattomaksi huumoriksi:

... No armeijassahan meillä kävi, onko se nyt Kymenlaakson vai mikä terveydenhuolto, mistä sairaanhoitaja tulee, Kuusankoski ... sieltä hoitajaopiskelijat kävi pitämässä meille ... teemapäivä oli oikein. Siellä näytettiin kaikkii karuja kuvia ja muuta mukavaa, oli sellai ryhmätöitä ja näytelmiä siinä sitten auditoriossa aina luokan edessä ... jaettiin ryhmiin

porukkaa ... jotain treffinäytelmiä ja kaikkea ihan hauskaa oli sinänsä, että oli ihan hyvin oli tehty ja suunniteltu se päivä ... (tunn.1, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... nehän oli siellä intissä ihan hurjia, oli oikein diasarjoja niistä taudeista ... karuja kuvia ... näytti tosi pahalta ... (tunn.3, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... armeija ... tietysti se on sellainen perusmiehinen paikka ... siellä kouluttavat henkilöt lähtevät siitä, että pojat on jo kokeillu ja tietävät ja se on niin kun selvä juttu ja nyt vaan vähän heristellään sormeja ja sanotaan valistavasti, että ei paljaalla sitten ... (tunn.11, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

Seksuaalisuuden ilmentämisessä rajattava toiminta. Seksuaalisen ilmentäminen yksilöllisesti osoittautuu suhteelliseksi VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden näkemyksissä. Monet miesopiskelijat tuovat esille yhteisössä selkeästi rajattavan seksuaalikäyttäytymisen. Sekä pedofilia että raiskaus ilmenevät voimakkaana vastenmielisyytenä miesopiskelijoiden kuvauksissa. Verkostopohjaisissa keskusteluissa eläydytään esimerkiksi oman perheenjäsenen mahdollisuuteen joutua pedofiilin tai raiskaajan uhriksi. VirtuaaliSeksi-opintojakson oppimisalustalla esitetyt näkemykset yhteisössä rajattavasta seksuaalisesta käyttäytymisestä ovat kiihkeän kielteisiä, joissa pyritään suojelemaan naisia ja lapsia:

... prostituutio ei minun mielestäni alentaisi raiskauksien määrää ... onhan niitä nykyin tarjolla ... raiskauksessa on kyse enemmän vallasta ja alistamisesta kuin seksistä ... (tunn.2, asynkroninen puhe).

... raiskaus on sairasta, liian kevyesti rangaistu, vastenmielistä, raivostuttavaa, pelottavaa, huolestumista herättävää. Oikein raivo nousee, kun ajattelee, että mitä jos omaan perheeseen hyökättäisiin. Tappaisin varmasti. Leikkaisin ainakin munat irti. Oikeasti. Munat pois raiskaajilta. Heti. Poliisit kun nappais pois, veis suoraan leikkuriin ja naks!!! ... (tunn.10, asynkroninen puhe).

3.1.3 Verkostopohjaisista palveluista vaikuttaminen

Toisista vaikuttaminen mediaverkkopalvelun kautta. Seksi-käsite internetin hakuksena avaa valtavan määrän erilaisia verkostopohjaisia palveluita. Tutkimusprosessin alkuvaiheessa seuraan eri mediaverkkopalveluissa useita seksuaaliterveysteeman ympärillä käytäviä keskusteluja (ks. myös 2.4.1 Kuvaus eräästä seksiverkkopalvelusta). Mahdollisuuksia dokumentaarisen materiaalin keräämiseen tutkimusta varten on lukemattomia. Rajaankin tarkoituksenmukaisesti tiiviin havainnoimisen erääseen vakiintuneeseen mediaverkkopalveluun. Mediaverkkopalvelun lehtenä luettavissa olevassa versiossa käsi-

tellään lähes viikoittain samoja teemoja seksuaaliterveyden ympäriltä kuin verkkopalvelussa.

Tämän tutkimuksen tuntemattomien ihmisten verkkokeskusteluavauksien sisällöissä tuodaan pääsääntöisesti esille kielteisiä luonnehdintoja suomalaisten seksuaalisesta käyttäytymisestä tai seksuaalisuuden ilmentämisestä. Kuvaukset ovat usein muodossa ikään kuin joku toinen kuin kirjoittaja on kertojana: teemaan vaikututaan toisen ihmisen kautta. Kuvauksissa tuskin koskaan jäsennetään oman seksuaalisuuden ilmentämistä tai omaa käyttäytymistä. Toisten ihmisten kuvaamiseen kielteisessä sävyssä vaikuttavat näkemykset omasta hyvästä olostai lähinnä sen puuttumisesta. Tavallisimmin kuvausten kautta ollaan huolestuneita toisten kyvyttömyydestä tai estyneisyydestä seksuaaliterveysteeman ympärillä. Useissa kuvauksissa painotetaan toiveita, joiden toteutuessa suomalaisten seksuaalisuuden ilmentäminen ja käyttäytyminen muuttuvat rohkeaksi, kokeelliseksi ja onnelliseksi. Esimerkiksi verkkokeskustelu avataan seuraavasti:

... Mistä johtuu, että koululaitos ei ole ottanut opetusohjelmiinsa ihmisen elämän tärkeimpiin alueisiin kuuluvaa rakastelun taitojen opetusta? ... koko Suomi on täynnä ihmisiä, joiden rakastelun taidot ovat aivan onnettomat ja siitä kärsii avioliitot kuin muutkin suhteet ... näistä pienistä rakkauten saloista on niin monen onni kuitenkin kiinni ... (tunt.5, asynkroninen puhe)

Tämän tutkimusprosessin aikana eri mediaverkkopalveluissa viitataan sekä kansallisiin että kansainvälisiin tutkimuksiin seksuaaliterveysteeman ympärillä (esim. Papp, Konttula & Kosunen 2000; Haavio-Mannila & Konttula 2001). Erityisesti kesäkuukausina seksuaaliterveysteema on runsaasti esillä erilaisissa medioissa. Tavallisimmin seksitutkimusten raportointiin verkkopalveluissa liittyy interaktiivinen internetlukijakysely. Raportoiduista tutkimuksista nostetaan esiin väittämä, johon internetlukija ohjeistetaan vastaamaan lomakeluonteisesti. Internetvastaaja valitsee parhaiten omaa mielipidettä kuvaavan vaihtoehdon valmiiksi laaditusta asteikosta. Valittu vaihtoehto lähetetään verkostopohjaisesti verkkopalveluun. Internetvastaajalla on toisinaan mahdollisuus esittää vapaamuotoinen kommentti esitetystä väittämästä.

Internetlukijakyselyä seuraa tavallisemmin tulosten vertailu seuraavana päivänä sekä verkkopalvelussa että painettuna julkaistussa lehdessä. Avoimeksi jää, kuinka monta kertaa yksittäisellä internetvastaajalla on mahdollisuus vaikuttaa interaktiivisen lukijakyselyn tulokseen. Saattaa olla, että internetlukija vastaa useampaan eri kertaan tai eri tavalla samaan kyselyyn. Toisaalta internetlukijakyselyyn vastaamalla sekä kirjoittamalla kommentteja verkkopalveluun yksittäiselle ihmiselle avautuu mahdollisuus suunnata keskustelua seksuaaliterveysteeman ympärillä. Ihmisille muodostuu vähintään vaikuttamismahdollisuuden mielikuva. Yksilöllisyys, suhteellisuus ja asiayhteys seksuaaliterveysteeman ympärillä jäävät internetkyselyissä puutteellisiksi.

Tätä tutkimusta varten kerätyt verkkokeskusteluavausten sisällöt osoittavat, että seksuaaliterveysteeman ympäriltä nostetaan esiin tavallisimmin naisen seksuaaliterveystila ja seksuaalisuuden ilmentäminen. Eräs tutkimus seksuaaliterveysteeman ympäriltä raportoidaan verkkopalvelussa lyhennettynä:

... Seksitutkimus paljastaa: Nyt nainen vie ja mies vikisee

... tutkimusta varten haastateltiin 30 pääkaupunkiseudulta kotoisin olevaa 20–24-vuotiaasta nuorta. Tutkimuksen mukaan erityisesti nuorten naisten sukupuolielämä on vauhdikasta ja huoletontakin ... naiset tuntuvat haluavat oppia eri kumppaneiden kanssa. Eräs nainenkin totesi, että tämä käy miehille aika vaativaksi, toteaa yksi tutkijoista, lääketieteen tutkija Krista Papp ... (tunt.69, verkkoartikkeli)

Internetkysely: Ovatko nuoret naiset nykyisin seksihurjastelijoita?

Äänestäneitä yhteensä: 1794, joista kyllä-vastauksia 61% ja ei-vastauksia 39%.

Kyllä – kommentti nettivastaajalta: En kuule edes omaa dokaamistani, kun satulapit ja janinat roikkuu perseessä kiinni.

Ei – kommentti nettivastaajalta: Missähän ne naiset luuraavat ... Olis kiva tavata! Tutkimuksen otanta oli pieni, 30 henkilöä ja hekin aktiivisia. Voiko tästä tehdä mitään johtopäätöksiä?

Yleistämistä vertailun kautta. Verkkopalveluissa on luettavissa erilaisia verkkoartikkeleita seksuaaliterveysteeman ympäriltä. Tätä tutkimusta varten kerätyt verkkoartikkelit paljastavat, että ihmisen seksuaaliterveystilaa ja seksuaalisuuden ilmentämistä kuvataan ja käsitellään verkkoartikkeleissa vertailemalla ihmisten toimintoja keskenään. Tämän tutkimusprosessin aikana verkkopalveluissa vertailtuja aiheita seksuaaliterveysteeman ympärillä ovat muun muassa sivusuhteen ylläpitäminen, seksifantasioiden toteuttaminen ja sukupuoliaktien tiheys:

... suomalaiset harrastavat laiskasti seksiä verrattuna monen monien muiden maiden kansalaisiin, väittää maailmanlaajuinen seksitutkimus ... suomalaiset petipuuhat rajoittuvat 129 kertaan vuodessa ... innokkaimpia ovat ranskalaiset (167 kertaa vuodessa), hollantilaiset (158 kertaa) ja tanskalaiset (152 kertaa) ... (tunt.51, verkkoartikkeli, asynkroninen puhe).

... suomalaiset näyttävät tilastojen mukaan olevan varsinaisia seksihurjastelijoita. Ei ehkä partnerien lukumäärässä, mutta erikoisen paikanvalinnan suhteen ... suomalaiset ovat neljänneksi uskaliaimpia seksin harrastajia ... suomalainen sukupuolielämä sujuu lähes missä vain: autossa, ravintolassa, kirjastossa, hississä ja ulkosalla ... muut pohjoismaalaiset eivät pärjää Suomelle alkuunkaan. Hiljaista on varsinkin Ruotsin suunnalla ... (tunt.58, verkkoartikkeli, asynkroninen puhe).

Ohjaan VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijat neljän pääongelman oppimistehtävinä kautta erilaisiin verkkopalveluihin³. Miesopiskelijoilla tunnettuina tiedonantajina on jonkinlainen käsitys tuntemattomien tiedonantajien internetarjesta tutustumalla verkkoartikkeleihin ja verkkokeskusteluavauksiin. Miesopiskelijat ovat kykeneviä vertaamaan verkkoartikkeleiden ja verkkokeskusteluavausten muodossa tuntemattomien ihmisten kuvauksia seksuaaliterveysteemasta omiin näkemyksiinsä, joita käsitellään VirtuaaliSeksi-opintojakson oppimisalustalla (ks. myös 2.5 VirtuaaliSeksi – seksuaaliterveyttä miehille).

3.2 Ihmissuhdekohtaamiset internetissä – mielikuvien luomis- ja sietokyvykkyyttä

3.2.1 Pyrkimys kasvottomuudesta kasvoihin

Nykyajan miehen ja naisen kohtaaminen internetarjessa. Nykyajan ihmisten internetarjessa ihmissuhdekohtaamisia haetaan ja ylläpidetään ottamalla tietoteknologia käyttöön. Ihmissuhdekohtaamiset internetissä määrittyvät VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden kuvausten mukaan miehen ja naisen väliseksi kasvottomaksi asynkroniseksi tai synkroniseksi puheeksi, jonka kautta pyrkimyksenä on kohdata kasvokkain. Miesopiskelija kuvaa ihmisten välistä muuttunutta vuorovaikutusta internetarjessa:

... ennen nuoriso kävi lavatansseissa, nyt niillä on tietsikat ... (tunn.12, asynkroninen puhe).

Tietoteknologian käyttöönoton avulla internetissä mahdollistuvat kasvottomat ja varalottomat ihmissuhdekohtaamiset nousevat VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana miesopiskelijoita paljon puhuttaneeksi teemaksi ParilliSeksi-pääongelman kautta (liite 3). Pääongelman sisällöllinen suunnittelu perustuu aikaisempiin havaintoihini ihmisten internetarjesta. Internetissä on lukuisia mahdollisuuksia kohdata erilaisia ihmisiä erilaisin tarkoituksin sekä yksityisesti että yhteisöllisesti (ks. myös 2.4 Avainkertomuksia tutkimusprosessiin – eräitä kuvauksia uudesta tavasta elää internetarjessa).

VirtuaaliSeksi-opintojaksolla tekemieni havaintojen perusteella jokaisella miesopiskelijalla on tuttu, joka on solminut ihmissuhteen internetin kautta. Myös muutamat

³ En raportoi tutkimusraportissa media- tai muiden verkostopohjaisten palveluiden verkkoyhteystietoja, koska ne perustuvat pääsääntöisesti kaupallisuuteen.

miesopiskelijat kertovat omakohtaisista ihmissuhdekohtaamisista ensin kasvottomana ja sitten kasvokkain. Miesopiskelijoiden mukaan sekä miehen että naisen on oltava riittävän kiinnostunut tietoteknologiasta ja kyettävä vuorovaikutukseen mielikuvien kautta ihmissuhdekohtaamisen onnistumiseksi. Miesopiskelijat kuvaavat ihmissuhdekohtaamisia internetissä:

... Nykyään tosiaan voi gimmafrendin löytää netistä, mutta se on vissiin kanssa prosessi, mikä vaatii hieman innostusta sähköiseen tiedonvälitykseen. Onhan sitä muutaman kerran hamassa nuoruudessa chatissa käytyä, mutta kun sormet on hitaammat kuin suu, niin on se helpompi live tilanteessa naarasta lähestyä ... eli taas on niitä, ketkä eivät uskalla lähestyä ihmistä muuta kuin netin välityksellä ja sellaisia, jotka uskaltaa jutella ihmisten kanssa katsoen silmiin. (tunn.11, asynkroninen puhe).

... Kaveri on löytänyt eukkonsa netin kautta ja ne on nyt ollut jo muutaman vuoden kihloissa ja vissiin hyvin menee. Mut vaikka olenkin suomalainen jäärä, niin kyllä sitä nyt sentäs nainen tulee iskeä oikeessa tilanteessa, eikä mitään cyberhyber nettichatti romantiikkaa. No ei millään pahalla, niinhän siitä oli puhe, mutta Suomessa ollaan menossa hyvään suuntaan äijien suhteen, mitä naiset aina valittanut, että eihän ne osaa edes suutaan avata, niin nykyään alkaa olemaan aika tasoissa naisten suhteen. Eli ei nyt ruveta kommunikoimaan pelkästään tietokoneen välityksellä, olisi aika surullista, jos kaikki alkaisi vaan keskustelemaan koneen avulla ja peittäisi oikean olemuksensa ... (tunn.7, asynkroninen puhe).

... netissä parinmuodostus on monille ainoa tapa löytää kumppani. Olen tutustunut henkilökohtaisesti pareihin, jotka ovat löytäneet toisensa netissä ja ovat nyt onnellisesti naimisissa. Olen myös tavannut ihmisiä, joilla on huonoja kokemuksia ... (tunn.8, asynkroninen puhe).

Internet keinona vapautua sosiaalisesta estyneisyydestä. Kasvottomat ihmissuhdekohtaamiset internetissä saavat paljon ymmärrystä VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoilta. Tietoteknologian käyttöönotto auttaa vähemmän sosiaalisesti kyvykkäitä ihmisiä sekä hakeutumaan eri yhteisöihin että muodostumaan yhteisöksi, joissa on mahdollista solmia toimivia ihmissuhteita. Miesopiskelijoiden omassa arjessa kasvokkain keskinäiset kohtaamiset osoittautuvat kiinnostavimmiksi kuin tietoteknologian kautta mahdollistuvat ihmissuhdekohtaamiset:

... henkilö, joka käyttää palveluja, ei luultavasti kykene kommunikoimaan suoraan kasvotusten ihmisten kanssa, epäillen, että ehkä sanoo jotain typerää tai loukkaavaa (eli itsetunto horjuu) ... netissä ei tarvitse nähdä toista ja voi keskustella uskaliaammin asioista, joita ei voisi kuvitellakaan livenä sanovansa ... (tunn.6, asynkroninen puhe).

... Itse en ole paljon chattailemassa käynyt ja siksi on aika vaikea kuvitella, että solmin netissä syvällisiä tuttavuuksia. Tuntuu hassulta, että jotkut sitä tekee. Tarkoitin sitä,

että varmaankin aika säkä, jos löytää jonkun ihmisen, johon haluaisi tutustua deitissä. Suurin osahan kävijöistä ainakin mun kokemuksen perusteella on viisitoistavuotiaita tai sitten vähän sellaisia ressuikoita ... tai liekö sittenkään. Vaikka itse en näitä palvelimia juuri käytäkään, niin ei minulla kyllä niitä mitään vastaanakaan ole, jos ne tekevät jonkun onnelliseksi ... kunhan asiaan ei liity mitään rikollista ... (tunn.5, asynkroninen puhe).

... mielestäni netin deittipaikat eivät nykyisellään eroa juurikaan (lähes) kaikkien tunteista lehtien seuraavailla -palstoista. Nykyään jokaisella lienee jonkin asteinen mahdollisuus surffailla pitkin nettiä, joten deittisivuilla eivät vieraille vain epätoivoiset atk-nörtit (anteeksi vaan teku ... ;). Sivuilta voi hyvinkin löytyä juuri sopivaa seuraa ... (tunn.11, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

Pakoa arkielämästä mielikuviin. VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijat uskovat internetin kautta ihmisten lähinnä hakevan jännitystä tai vaihtelua arkeen solmimalla verkostopohjaisia ihmissuhteita. Internetin ihmissuhdekohtaamisille ei voi asettaa suuria odotuksia tai tavoitteita useimman miesopiskelijan mielestä.

Miesopiskelija arvioi internetin ihmissuhdekohtaamisia vaihtelunhaluna:

... Viittaaan edelliseen viestiin ... on varmasti paljon ihmisiä, jotka ovat tutustuneet toisiinsa netin välityksellä hyvin moninaisin lopputuloksien. Mutta olisikohan kuitenkin valtaosa (?) chat-palvelujen käyttäjistä vain etsimässä pikku jännitystä elämäänsä, kun muuten ei ole mahdollisuutta esim. ujouden tai realistisessa elämässä parisuhteen takia? Siellähän voi tosiaan muuttaa persoonallisuuttaan ja olla mikä ikinä itse haluaa. Ehkä siellä netissä keskustelijat ovat tavallisia tallajia, joilla ei ole aikomustakaan viedä asiaa pitemmälle ... (tunn.13, asynkroninen puhe).

3.2.2 Kasvokkain kohtaamisten kestättömyys

Mielikuvien vastaamattomuus. Miehen ja naisen välinen kohtaaminen internetissä ja verkostopohjainen vuorovaikutus edellyttävät mielikuvien luomis- ja sietokykyä VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden kuvausten perusteella. Tietoteknologian kautta internetissä kohtaaminen ja vuorovaikutus eivät välttämättä toimi kestävästi ihmisten kasvokkain kohdatessa. Miesopiskelijat kuvaavat useita kasvokkain miehen ja naisen kohtaamisia, joissa tietoteknologian kautta luodut mielikuvat toisesta muuntuvat kestäättömiksi:

... täytyy myöntää, että nettitreffit ovat nykyään muotia ja kiehtoo ihmisiä, mutta onko se aitoa? Harvemmin ihmiset, jotka sopivat treffeistä ja tapaavat ovat yhtään sellaisia kuin ovat kuvailleet olevansa ... näissä on aina se riski, että toinen tai molemmat kuvaavat olevansa jotain muuta, kuin ovat ... se tuottaa pettymyksiä ja toisaalta kertoo ihmisten sisäisestä itsetunnosta ... tämä chattaily ja treffailu sen pohjalta on oikeastaan ih-

misten fantasiamaailmaa, siellä uskalletaan olla jotain ... itse uskon siihen, että ihminen pitää löytää tuolta kohtaamalla muita ihmisiä eikä homehtumalla näyttöpäätteen ääressä ... helvetin säälittävää, jos ei uskalleta kohdata ihmisiä silmästä silmään ... (tunn.10, asynkroninen puhe).

... sieltä sitten 180 cm, isorintainen punapää tiukan peffan kanssa paljastui 160 cm työhupakoksi, joka finnit helottaen punasteli oven raossa ... tein kyllä pari ohimarssia-kin, kun näin treffipaikalla varmasti tosi mukavan, mutta 160 cm x 160 cm pakkauksen ... (tunn.10, asynkroninen puhe)

... En tietenkään voi väittää, että eikö ihmiset voisi löytää toisiaan netin kautta, mutta se tarkoittaa sitä, että molemmat osapuolet ovat rehellisiä toisillee!!! Harvemmin näin on, se onneksi selviää jossain vaiheessa, toivottavasti ennen häitä ja lapsia ... itselläni ei ole kokemuksia näistä palveluista, mutta olen seurailut kun kaverit chattailevat, yleensä he vetävät ”täyttä legenda” ja samoin toinen osapuoli. Eli se siitä! Itse uskon siihen, että kyllä se ihminen pitää löytää tuolta kohtaamalla muista ihmisiä, eikä homehtumalla päätteen ääressä ... minusta helvetin säälittävää, että ei uskalleta kohdata ihmisiä silmästä silmään, mutta tämä oli vaan mun mielipide ... (tunn.2, asynkroninen puhe).

... varsinaisen ongelman ytimen muodostaa se, että et ikinä oikein tiedä, mitä saat. Olen itse käynyt pariin otteeseen Deitti netin kautta sokkotreffeillä – toisella kerralla onnistui hyvin, toisella huonommin. Ihmisellä on tyypillinen taipumus hahmotella mielessään jonkinlainen ennakkokäsitys ihmisestä, vaikka ei tätä todella tuntisikaan, edes ulkonäöltä. Sokkotreffien epäonnistumiseen vaikuttanee kai suuremmalti se, ettei mielikuvat vastaa todellisuutta ... Näin kai lienee muutenkin – ”sen oikean” löytäminen on aikamoista onnen kauppaa joka tapauksessa. Kaiken kaikkiaan olen sitä mieltä, että netistä löytää itselleen helposti seikkailua ja lyhytaikaista seuraa – sen sijaan sitä ”todellista” parisuhdetta sieltä on turha etsiä, se kun ei tahdo etsimällä löytyä ... ;) ... (tunn.9, asynkroninen puhe).

... ett eikö ihmiset enää osaa kommunikoida vastakkaisen sukupuolen kanssa vai mistä se johtuu ... ett miten ihmeessä ... ja mikä on se prosentti, ett sull toimii ne kemiat sen jälkeen, kun sä näät sen ihmisen ... sähän teet omia ennakkoluuloja, ett minkä näköinen se on ja minkä oloinen ja sitt kun se ei täytäkään kriteereitä, niin mitäs sen jälkeen ... (tunn.6, yksilöllinen keskusteluhaastattelu.)

VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijan mukaan internetissä toisesta ihmisestä luotujen mielikuvien kestämyys kasvokkain kohdatessa on odotettavissa, joten tilanteeseen valmistaudutaan:

... joku sano, että ne harrasti sitä sillä tavalla, että ne sopi treffejä johonkin sellaiseen kadunkulmaan, että kaverit ajo niin kun ensin ohi autolla ... ja sitten katto, että minkälainen siellä on ja sitten soi puhelin, että kannattaako mennä ... julmaakin peliä ... (tunn.6, yksilöllinen keskusteluhaastattelu.)

Vaaran huomioiminen kasvokkain kohtaamisissa. VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoista muutamat nostavat esiin internetin vaarat lapsille ja nuorille. Lapset ja nuoret eivät ole kykeneviä ilman aikuisen tukea erottamaan erilaisia kasvokkain kohtauksia ehdottelevien ihmisten tavoitteita ja tarkoitusta. Miesopiskelijat eivät luota kaikkien internetissä vuorovaikuttavien ihmisten vilpittömyyteen varauksettomasti. Miesopiskelijat kuvaavat lapsiin ja nuoriin kohdistuvia internetuhkia:

... suosittelen varovaisuutta alaikäisille ... tällöin vastuu ja informaatio kuuluu vanhemmille ... aikuisten on myös syytä varautua, koska kukaan ei tiedä kenen kanssa keskustelut netissä ... liikkeellä on monenlaista ja eri tarpeisiin tyydytystä hakevia ihmisiä (esim. taloudellista hyötyä hakeville) ... (tunn.8, asynkroninen puhe).

... eikös se Orimattilan ukko saanut muutaman vuoden kakun kun se vokotteli nuoria tyttöjä justiin näiden treffi palstojen kautta. Kuka kantaa vastuun alaikäisten surffailusta netissä, suurin osa on varmaan ihan huumorilla liikenteessä, mutta pervojakin varmaan riittää. On tämä niin sairaan kaunis maailma ... (tunn.6, asynkroninen puhe).

3.3 Seksuaaliterveysteemasta persoonallisen asiallisesti

3.3.1 Vapaa mielentila miesopiskelijayhteisössä

Tunnistamatonta esittäytymistä. VirtuaaliSeksi-opintojaksoa aloitusta varten järjestän kaksi erillistä kasvokkain kohtauksilannetta. Tilanteissa annan miesopiskelijoille henkilökohtaiset käyttäjätunnukset ja salasanat FLE3-oppimisalustalle kirjautumista varten. Kuvaan havainnoimalla oppimisalustan ominaisuudet, annan kirjalliset ohjelehtiset ja selvitan VirtuaaliSeksi-opintojakson sisältöalueet ja oppimistehtävät pääpiirteissään. Muistutan miesopiskelijoita tutkimukseni tarkoituksesta ja tavoitteesta sekä aikomuksestani osallistumalla havainnoida oppimisalustan tapahtumia ja tilanteita. Ensimmäinen maininta opintojaksoon liittyvästä tutkimuksesta on esillä kutsunentelyn yhteydessä (liite 8; 9). Kasvokkain kohtauksilanteissa miesopiskelijat havaintojeni mukaan ovat motivoituneita sekä opintojaksolle että tutkimukseen osallistumiseen (ks. 2.5 VirtuaaliSeksi – seksuaaliterveyttä miehille).

VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijat eivät ole kertaakaan kasvokkain kaikki yhdessä. Opintojaksolle osallistuu muutama miesopiskelija, jotka ovat estyneet saapumasta kumpaankaan kasvokkain kohtauksilanteeseen esimerkiksi ohjatun harjoittelun tai eri paikkakunnalla oleilun vuoksi. Kuvaan FLE3-oppimisalustan ominaisuudet havainnoimalla kasvokkain muita miesopiskelijoita kohtauksilanteissa.

yksityisesti työhuoneeni näyttöpäätteen ääressä. Alkuvaiheen perusteella VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden keskinäinen vuorovaikutus määrittynyt minusta riippuvaksi (ks. myös 2.2 Tutkimus virtuaalietnografiaprosessina). Miesopiskelijat määrittävät toisilleen kasvottomiksi ja vartalottomiksi, jotka muodostavat verkostopohjaisen opiskelijayhteisön VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana yhteisöllisesti käsiteltävän seksuaaliterveysteeman ympärille. Henkilökohtaisten käyttäjätunnusten ja miesopiskelijoiden kasvojen yhdistäminen ei ole tarkoituksenmukaista tai tavoiteltavaa.

FLE3-oppimisolun ominaisuuksiin kuuluu persoonallinen profiili, jonka kautta esittäytyään kuvaamalla omia taustatietoja muille VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoille ja minulle naistutorina (ks. myös 2.5.4 Opintojaksolla käytetyn oppimisolun kuvaus). Persoonallisen profiilin kautta on mahdollisuus esitellä lähinnä omat taustatietonsa kuten nimi ja yhteystiedot sekä muutama ammatillinen kiinnostuksen kohde. Profiilin yhteydessä jokainen miesopiskelija pystyy myös kuvaamaan henkilökohtaisen mietelauseensa. Persoonallisen profiilin luomiseen ja tilaa omien taustatietojen esittelyyn on suhteellisen vähän.

Havaintojeni mukaan miesopiskelijoiden persoonalliset profiilit herättävät toisten mielenkiinnon itseä kohtaan sekä opiskelijana että ihmisenä. Profiilit näyttävät kirjoitetun usein kepeällä mielellä. Esimerkiksi erään miesopiskelijan kiinnostuksen kohteena on pistää mahdollisimman monta piikkiä mahdollisimman moneen ihmiseen. Omasa persoonallisessa profiilissani kuvaan taustatietoni sekä tutkimuksellisen tavoitteeni VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana. Sekä miesopiskelijat että minä naistutorina jätämme siirtämättä digitaaliset valokuvat persoonallisten profiilien yhteyteen. Keskinäinen esittäytyminen persoonallisten profiilien kautta määrittynyt täydellisen kasvottomaksi ja vartalottomaksi.

Persoonallisten profiilien mietelauseissa havaintojeni mukaan kiteytyy miesopiskelijoiden alkuvaiheen mielentila VirtuaaliSeksi-opintojakson ilmoittautumisen jälkeen ennen ensimmäistä oppimisolustalla julkaistavaa pääongelmaa oppimistehtävänä ja verkostopohjaista keskustelua. Mietelauseet kuvaavat osaltaan motivoituneisuutta osallistua VirtuaaliSeksi-opintojaksolle. Miesopiskelijat kuvaavat omaa itseään esimerkiksi seuraavien mietelauseiden kautta:

... Kaikkea pitää kokeilla paitsi Iltalehden pitkäveto vihjeitä ja mummoa. (tunn.6, asynkroninen puhe).

... Kesä tulee ... ei kun pölyttämään! (tunn.7, asynkroninen puhe).

... Jos muutkin hyppää, niin kai määhän sitten ... (tunn.11, asynkroninen puhe)

Seksuaaliterveysteemasta ydinidea esille. Pystyn sekä nais(opettaja)tutorina että -tutkijana havainnoimaan VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden kirjautumis-

ta oppimisalustalle sekä tapahtumia oppimisalustalla kasvottomana ja vartalottomana (ks. myös 2.6.3 Osallistuva havainnointi tietoteknologian kautta). Miesopiskelijajayhteisössä erottautuu välittömästi opintojakson alkuvaiheessa miesopiskelija, joka kiinnittää toisten miesopiskelijoiden huomion. Erottautuva miesopiskelija määrittyy sana- ja näppäintaituriksi sekä myöhemmin avaintiedonantajaksi (ks. myös 2.3 Minä ja toiset tutkimusprosessissa). Toinen miesopiskelija kuvaa avaintiedonantajaa sana- ja näppäintaiturina:

... no, nyt silleen, mutta kyllä mä (käyttäjätunnus mainitaan, oma huom.) silleen että, sillä on aika hyviä juttuja. Niin ett kyllä mä ehkä huomioin vähän paremmin. Kun sillä oli aikaisemmin ollut hyviä kommentteja ja sitt mä katoin niitä silleen vähän positii-visemmalla mielellä heti ... katoin vähän, ett olisiko (käyttäjätunnus mainitaan, oma huom.) täällä kirjoittanut mitään ... (tunn.2, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

Sana- ja näppäintaituriksi määrittyvä miesopiskelija on ainut VirtuaaliSeksi-opintojaksolle osallistuva miesopiskelija, jonka muut miesopiskelijat mainitsevat yksilöllisissä keskusteluhaastatteluissa käyttäjätunnuksella. On huomattava, että miesopiskelijoiden käyttäjätunnukset on luotu suku- ja etunimen alkuosista. Havainnon perusteella kasvokkain tunnistaminen ei olisi ongelmallista. Toisaalta miesopiskelija ei osallistu kumpaankaan kasvokkain toteutuvaan tilanteeseen opintojakson alkuvaiheessa: ohjautuminen FLE3-oppimisalustalle ja sen ominaisuuksiin tapahtuu ongelmitta sekä omaohjauksellisesti että sähköpostitse tukien.

Sana- ja näppäintaiturina miesopiskelijan VirtuaaliSeksi-opintojakson oppimisalustalle lähettämät asynkroniset puheenvuorot havaintojeni perusteella avataan muita viestejä ensisijaisemmin ja useimmin. Sana- ja näppäintaiturin tapa kirjoittaa on persoonallinen. Asynkroninen puhe sisältää runsaasti kielikuvia, vuoropuhelukuvauksia ja kysymyksenasetteluja toisille miesopiskelijoille. Asynkroninen puhe määrittyy pieniksi kertomuksiksi, joissa on sana- ja näppäintaiturin omaelämäkertaan liittyviä aineksia.

Miesopiskelija sana- ja näppäintaiturina kirjautuu VirtuaaliSeksi-opintojakson oppimisalustalle lähes päivittäin. Hänellä on enemmän halua, kykyä ja taitoa olla keskinäisessä vuorovaikutuksessa verkostopohjaisesti kuin muilla miesopiskelijoilla. Esimerkiksi miesopiskelija on ensimmäinen, joka kirjautuu oppimisalustalle. VirtuaaliSeksi-opintojakso on myös hänelle kuten useimmalle miesopiskelijalle ensimmäinen verkostopohjaisuuteen perustuva opiskelukokemus. Sana- ja näppäintaiturina miesopiskelija kuvaa itseään:

... kun mä pelaan pleikkaria ... Ei se tuttua ollut, mutta oikeastaan kun kaikki ohjelmat, niillä on tietty logiikka takana kaikilla ... sama jos opettelee vaikka ekaa kertaa oikein kännykkää, opettelee yhden kännykän käytön, niin periaatteessa voi käyttää kaikkia muitakin. Koska samalla tavallahan ne periaatteessa toimii. Niissä on se sama valikko. Tai siis sama homma tässäkin (oppimisalustalla, oma huom.), että vähän aikaa mietiske-

lin ja ihmettelin ... hitaushan siinä alussa, ett se vähän söi ... alkuun, mutta kyllä se siten siinä ... loppujen lopuksi, ei siinä vissiin mitään sen kummempaa. Ett ekalla kerralla mä vähän aikaa sitä mietiskelin ja pähkäilin. Mutta sitten ei siinä ollu mitään ongelmia ... (tunn.10, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoilla ei ole tarvetta tunnistaa toisiaan kasvokkain. Miesopiskelijat sekä yhdessä ja erikseen määrittävät pääongelmiin kuuluvien oppimistehtävien sisällön, käsittelyn syvyyden sekä kuhunkin keskinäiseen asynkroniseen keskusteluun määrittävän sävyn. Tärkeää on asynkronisen puheen sisältö, ei se, kuka on asynkronisen puheen takana. Keskinäiseen asynkroniseen puheeseen osallistuminen tai osallistumattomuus määrittävät eri seksuaaliterveysteemoihin käytettävän ajan keston. Miesopiskelijat kuvaavat seksuaaliterveystemasta asiana asynkronisesti puhumisen ideaa:

... pääasia, että puhuu asioita ... ei mulla ollut mitään suurempaa kiinnostusta siihen, että kuka ... ainoastaan se oli sitten, että joku heittää sinne hyvän kommentin ... anonyymeinä ollaan ... (tunn.2, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... niin vähemmän mäkin kiinnitin huomiota siihen kirjoittajaan ... enemmänkin siihen otsikkoon ja mitenkä se kirjoittaa ... niin kuin säkin (toinen opiskelija, oma huomautus) sanoit, en mä tunne puoliakaan näistä tyypeistä ... Niin, ihan se on sama, kunhan on fiksuja ajatuksia ... (tunn.3, yhteisöllinen keskusteluhaastattelu).

... mulla oikeastaan ei sillä sinänsä merkitystä ollut ... ihan mielenkiintoista oli lukea niitä toisten kommentteja ... ett ei mulla silleen missään vaiheessa tuntunut, että harmi, kun mä en tiedä kenen kasvot tässä nyt on ... että se nyt oli aivan sama mulle, että kuka ... (tunn.4, yksilöllinen keskusteluhaastattelu)

... enkä mä miettinyt, ett mitä mä sinne sitten kirjoitin, ett mitäköhän ne ajattelee siitä ... jotain tuli sellasii ideoita, ett tähän kirjoitti senkin mutta, en mä kattonu kenenkään nimimerkkiä sieltä, mitä oli kirjoittanut tai seurannut siis pelkästään ... (tunn.6, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

Opettajatutorina minulla on mahdollisuus havainnoida erikseen jokaista Virtuaali-Seksi-opintojakson miesopiskelijaa käyttäjätunnuksen perusteella. Havainnoin oppimisolustalla avattujen viestien määrän jokaisen miesopiskelijan kohdalla erikseen. Opintojakson ohjeistuksessa en velvoita vastaamaan jokaiseen yksittäiseen asynkroniseen puheenvuoroon (liite 9). Opintojaksolle osallistuminen perustuu sekä vapaaehtoisuuteen että omaohjautuvuuteen sekä tutkivan että ongelmaperustaisen oppimisen peruserätyksiin. Havaintojeni mukaan ainoastaan yksi miesopiskelija avaa kaikki oppimisolustalle lähetetyt asynkroniset puheenvuorot. Useat miesopiskelijat kertovat asynkronisen puheen otsikoinnin vaikuttaneen päätökseensä avata toisen miesopiske-

lijän lähettämä puheenvuoro. Havaintoni VirtuaaliSeksi-opintojakson oppimisalustalla ohjautuvat keskusteluhaastattelutilanteisiin: havaintoni ovat osin virheellisiä. Oppimisalustalla käydyn asynkronisten puheiden sisällöt varmistan vasta miesopiskelijoiden yksilöllisissä keskusteluhaastatteluissa:

... kyllä löysin ja silleen että suurimmaksi osaksihan mä katoin ne otsikot ... ett missä on sellainen mielenkiintoisen näköinen otsikko ja sitten katsoin niitä. Ja sitten mä jätin sieltä pois suoraan niin ne vastaukset toisille ... kun ne oli kirjoitettu ihan suoraan toiselle, niin niitä mä en sitten. Mä ajattelin, ett ei ne mua silleen kosketa ... niin mä ajattelin, että ne on osoitettu toiselle. Mä luin niitä yleisiä sitten ... ja vastailin sitten niihin ... luin mä kyllä sunkin (tutorin, oma huom.) juttuja sieltä ... mutta luin mä muittenkii ... sulla oli ihan hyviä vinkkejä sinne väliin laitettu ... ett kyllä mä nekin katoin sieltä ... (tunn.3, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... oikeasti niin, ett enemmänkin niitten otsikoitten perusteella pitkälti ... ett sillä otsikolla on hirvee merkitys tollaseen ... et mitä kiinnostavampi se on tai sanotaan ett mitä persoonallisempi se otsikko on, niin sitä kuitenkin ensimmäisenä mitä sieltä tuli luettua ... tietysti tuli seurattua, ett katto kuka sen on kirjoittanut ja sitten katto jotain muuta, ett ai, tää on kirjoittanut tämänkin ... ett silleen kyllä siellä näkyy se sellainen tietty kynän jälki kuitenkin ... kirjoitustyylissäkin jo pelkästään ... (tunn.9, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

Vaikenemiseen ja puhumiseen sopiva suhde. Osa VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoita ei osallistu aktiivisesti asynkroniseen puheeseen. Osallistumattomuus havaintojeni mukaan on näkymättömissä vaikenemistä, sillä miesopiskelijat kyllä kirjautuvat oppimisalustalle, mutta eivät lähetä asynkronisia puheenvuoroja. Yhteisöllisyys seksuaaliterveysteeman käsittelyssä jää vaikenevien miesopiskelijoiden osalta pinnalliseksi. Osa miesopiskelijoita ei kiinnitä huomiota tai välitä toisten miesopiskelijoiden vaikenemisestä. Useat miesopiskelijat pitävät erilaisia rooleja kuten tarkkailijoita opiskelijayhteisössä luonnollisena. Vaikenemisen arvellaan johtuvan myös omasta tiedostaan antamisen ongelmana. Miesopiskelija kuvaa osallistumista ja vaikenemistä oppimisalustalla:

... vastaaminen oli aika luontevaa ja tuntui silleen mukavalta ... ei siis tarvinnut miettiä, että kenelle mä kirjoitan ... siinä porukassa käytiin aika asiallista keskustelua ja kun nioitettiin muitakin ja otettiin kantaa ... loppupuolesta sitten vähän ihmiset rohkaistu oikeastikin pistämään sinne jotakin ... mun mielestä hyvä kurssi ... että tuskinpa oltaisiin ryhmänä, jos olisi istuttu alas, niin tiedä mikä saanti siinä olisi ollut ... mä tykkään, että aina on näitä rooleja ... olemassa sellaisia tarkkailijoita ... ainahan se on hyvä, jos käy antamassa oman panoksensa kekkoon tietyllä tavalla ... kun on erilaisia ihmisiä, että vaikka on tommonen suht' turvallinen piiri, niin siellä ilmeisesti mietittiin, mitä uskaltaa sanoa ... en tiedä, halusiko ne vaan olla ... mua se ei haitannut ollenkaan ... (tunn.8, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

Osa VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoista toisaalta ihmettelee toisten miesopiskelijoiden vaikenemisen hyödyllisyyttä. Aktiivinen asynkroninen puhuminen määrittyy oppimisen edellytykseksi. Miesopiskelija odottaa toisten miesopiskelijoiden osallistumista VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijayhteisöön:

... mun mielestä ihan toimi kivasti ... oli tarkkailijoita. Oishan ne voinut osallistua keskusteluun, jotain hässäkkää ... mitä hyötyä on hiljaisilla tarkkailijoilla nettikeskustelussa ... missä vaiheessa ne tuo sitten omat mielipiteensä esille ... eihän siitä käytännössä oo mitään hyötyä silleen ... (tunn.1, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

Havaintojeni mukaan VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden henkilökohtaisiksi paljastuksiksi määrittyvät asynkroniset puheenvuorot avataan, mutta jätetään tavallisin kommentoimatta. Erään miesopiskelijan kuvaus omasta seksikasvusta asynkronisessa puheessa kuuluu tavallisesti vaiettuihin seksuaaliterveysteemoihin:

Otsikko: Valistusta kädestä pitäen ... Itselläni kävi vaan hyvä tuuri, sillä sain ensimmäiseksi kumppanikseni huomattavasti vanhemman naisen, joka opetti minua kädestä pitäen seksuaalisuuden saloihin. Itse taisin olla viistoista ja nainen 35-vuotias. Edelleen muistelen lämmöllä näitä nuoruuden tapahtumia. Muistaakseni antiikin Kreikassa nuoria poikia opettivat vanhemmat naiset ja taisi olla myös miehet ... Joka tapauksessa kun asian opetusta vanhemmalta naiselta, niin ei ollut kiirettä, ei häpeää, tutustua asioihin sai rauhassa eikä ollut mitään paineita suoritusta kohtaan ... (tunn.8, asynkroninen puhe).

VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijat kuvaavat asynkronisen puhumisen vapaamaksi kuin kasvokkain puhumisen opetustilanteessa. Useimmat miesopiskelijat arvioivat, että kasvokkain VirtuaaliSeksi-opintojakson neljästä pääongelmasta oppimistehävinä tuskin puhuttaisiin. Asynkronisen puheen kautta jokaisen miesopiskelijan on mahdollista tarkastella seksuaaliterveysteemaa sekä ihmisen yksilöllisellä että yhteisöllisellä tasolla. Miesopiskelijoiden kuvauksia vapaudesta puhua seksuaaliterveysteeman ympärillä asynkronisesti oppimisalustalla:

... uskon, että muokkautui mun mielestä vapaammaksi ... juroja hiljaisia suomalaisia ... kasvokkain? Olisi varmaan aika jäykkää ollut, mä veikkaan, ettei se ihan ois lähtenyt välttämättä hirveen avoimena käyntiin ... onhan se nyt paljon helpompi keskustella (oppimisalusta, oma huom.) kirjoittaa ihan mitä vaan, kun sä et näe toista tavallaan ... sä et voi katsoo sen reaktioita tai ilmeitä tai mitään muuta, ett onko se huuli pyöreänä siinä vai naureskeleeko se vai mitä oikein tekee ... sä voit vaan pistää sen kommentin sinne ... (tunn.1, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... kyllä, joo kieltämättä oli yllätys, ett asioista puhutaan pääsi puhumaan ihan asioitten oikeilla nimillä ja silleen asiasta ... jokaisen omalta kannalta ... se oli sellainen yllättävä,

tosii hyvä piirre. Mutta se ei ole tällaista normaalia suomalaista opetusta (naurahdus) sanotaanko näin ... (tunn.9, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden keskusteluhaastattelujen aikana paljastuu että omasta itsestä puhuminen on usein muutoinkin epävarmaa ja erikseen paikkaansa hakevaa seksuaaliterveysteeman ympärillä. Keskusteluhaastattelujen jälkeen palaan tarkastelemaan ja tulkitsemaan verkostopohjaisia keskusteluja neljästä pääongelmasta oppimistehtävinä uudelleen. Havaitseen, että miesopiskelijat ovat käsitelleet pääongelmia oppimistehtävinä usein toisten ihmisten kautta. Miesopiskelijat kuvaavat tavallisimmin eri tapahtumia ja tilanteita mieskavereiden tai miesporukoiden kautta. Miesopiskelijat kuvaavat tilanteita toisten kautta toisaalta myös suhteessa naisiin:

... siis tämä poika asui Heinolassa ja aika paljon tietokoneitten kanssa pyörii ja sitten hän oli ilmeisesti jossakin chatissä keskustellut jonkun espoolaisen tytön kanssa ja tuossa oisko se ollut huhtikuuta ja edelleen ovat yhdessä ett ... tuntuu sinänsä aika absurdilta, mutta ett onko siinä eroa, miten sitä nyt tapaa ihmisen sitten ... (tunn.5, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... Kun puhutaan naisten ja miesten eroista on yksi suurimmista varmaan juuri se, että miehet ajattelevat seksiä naisia enemmän ... BIG TIME! Voisinkin sanoa, että miehet ovat mielikuvaseksin uranuurtajia, naiset vasta aloittelevat sitä. Asiat voisivat olla toisinkin päin, mutta naisen asemasta johtuen heidän fantasiansa ovat olleet rajoittuneempia nykyaikaan asti ... vai ovatko? Totta kai naisetkin ovat harrastaneet mielikuvaseksiä aina, mutta he eivät ole voineet puhua siitä aikaisemmin ... Totta on myös se, että harvemmin kuulee puhuttavan miesten kesken runkkaamisesta, yleensä puhutaan naisista, KAUNIISTA SEMMOISISTA, JOILLA ON HYVÄT MUODOT! ... (tunn.1, asynkroninen puhe)

VirtuaaliSeksi-opintojakson jälkeen miesopiskelijoiden yksilöllisissä keskusteluhaastatteluissa paljastuu oppimisalustalla eräitä yhteisöllisesti kestävämmiksi tai uhkaaviksi koettuja tilanteita. Aikaisemmilla tapahtumilla ja tilanteilla on vaikutus asynkronisen puheen avoimuuteen. Eräät miesopiskelijat kuvaavat suhdettaan epäluotettavaksi ja risiiriitaiseksi toisten miesopiskelijoiden kanssa. Asynkroninen puhe ei voi olla vapaata, koska puhuminen ei ole vapaata kasvokkain. Miesopiskelija kertoo keskinäisistä, epäluotettavaksi kokemistaan väleistä toisiin miesopiskelijoihin:

... niin toi A ja M, siinä on kyllä kaks sellaista veijaria. Mä en oikein ymmärrä, mikä niitä riivaa ... mä en tajua niitä siis silleen ... en pyörii niitten kanssa, mä en oikein jaksa mitään puhua edes niille ... kun se tiedetään, mä oon kuullut, ett ne haukkuu T:tä selän takana mulle ja sitten ne haukkuu mua T:lle selän takana, niin ... ett me toivotaan, ett M pääsee sinne kouluun (toiseen opiskelupaikkaan, oma huom.) silleen, ett me (haastateltava ja T, oma huom.) toivotaan tosissaan, ett se häipyy ... meillä ei oo mitään sellaista kauhean syvää tunnetta sitä kohtaan ... (tunn.10, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

Ennen miesopiskelijoiden kutsumista VirtuaaliSeksi-opintojaksolle minulla opettajatutorina ei ole eikä voi olla käsitystä miesopiskelijoiden keskinäisestä ristiriidattomuudesta ja yhteistyötaidoista (ks. myös 2.5.2 Opintojaksolle opiskelemaan). Verkostopohjaisten keskustelujen aikana oppimisalustalla minulla ei ole myöskään havaintoa ristiriitaisuudesta tai yhteistyötaidottomuudesta. Eräiden miesopiskelijoiden kuvauksista paljastuu, että omasta itsestä ollaan haluttomia puhumaan nimenomaan tulevaisuuden uhkakuvien pelossa. Minulla opettajatutorina ei ole riittävästi aikaa tai ymmärrystä tukea miesopiskelijoiden keskinäisten ristiriitojen ratkeamista VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana. Miesopiskelija haluaa olla kokemiensa uhkakuvien vuoksi kuvaamatta omaa itseään tai näkemyksiään seksuaaliterveysteemasta toisille miesopiskelijoille:

... jos silleen noin kirjoittaa jotain henkilökohtaista ja sitten tulee jotain henkilökohtaista kränää toisen kanssa, niin sitten niin kun käyttää sitä sua vastaan, mitä sieltä verkosta on ottanut ... ett se voi olla sitten semmoinen, ett ei anna ammuksia viholliselle kumminkaan ... (tunn.2, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

Yksilöllisissä keskusteluhaastatteluissa haluttomuutta kuvata omia näkemyksiä seksuaaliterveysteemasta selitetään lähinnä omaan opiskeluryhmään liittyvänä tilanteena. Miesopiskelijoiden kuvausten mukaan kasvoton tunnistamattomuus VirtuaaliSeksi-opintojaksolla määrityy eduksi. Toisaalta useimmat miesopiskelijat eivät halua VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana paljastuneen tiedon kautta loukata tai vahingoittaa toista miesopiskelijaa muissa yhteyksissä. Miesopiskelijoiden keskinäiseen asynkroniseen puhumiseen haetaan sopivaa avoimuutta tai vaikenemista:

... toisaalta niin, en mä sinne olisi mitään hirveitä henkilökohtaisuuksia itsestäni laittanut enkä laittanutkaan. Tämä on kuitenkin tällainen kurssi, tällainen koulussa tapahtuva tilanne, kurssi. Ja en mä nyt itse ainakaan henkilökohtaisesti lähtisi kenenkään niitten kanssa näitä juttuja mitenkään käyttämään aseena ... ett mä ainakaan itse alentuisi siihen hommaan. Tietysti niin meillä on tullut pieniä sellaisia erimielisyyksiä nyt tässä puolen vuoden aikana meidän luokan kesken, ett kyllä niitä sitten saatetaan käyttää ... jos siinä olisi ollut kaikki tuttuja ... kyllä siitä olisi voinut tulla sellaisia pieniä ... tilanteita ... (tunn.7, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijat eivät kuvaa oppimisalustan tilanteita tai tapahtumia opiskelijayhteisöön kuulumattomille yhteisen sopimuksen ja oman kertomansa mukaan (liite 9). Neljä pääongelmaa oppimistehtävinä määrityvät ennen kaikkea mahdollisuudeksi keskinäiseen ajatusten vaihtoon ja tiedon rakenteluun seksuaaliterveysteemasta. Naisopiskelijoiden kanssa ei tavallisimmin puhuta VirtuaaliSeksi-opintojaksolle osallistumisesta. Yksilöllisissä keskusteluhaastatteluissa muutama miesopiskelija mainitsee ainoastaan omaan opiskeluryhmään kuuluvan miesopiskelijan, jonka

kanssa on keskustellut kasvokkain VirtuaaliSeksi-opintojakson tilanteista ja tapahtumista. Miesopiskelija kuvaa puolestaan kasvokkain vaikenemista:

... en kommentoinut sitä tyttöjen kanssa, kun en mä kommentoinut sitä oikein poikien kanssa ... mitä nyt oli sananvaihtoa jossain tupakkapaikalla, että joo, just kävin kirjoittamassa ja mihin kohtaan kirjoitin ... mutta ei sitä silleen pohdittu oikeastaan sen enempää ... (tunn.5, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

Useimman miesopiskelijan näkemyksen mukaan naisopiskelijoiden osallistuminen VirtuaaliSeksi-opintojaksolle muuttaisi oleellisesti yhteisöllistä seksuaaliterveysteeman käsittelyä. Miesopiskelijoiden keskinäinen asynkroninen puhe määrittyy vapaaksi puhe- ja mielentilaksi. Kuvausten perusteella miesopiskelijoilla on ilmeinen tarve omanlaiseen tilaan, johon verkostopohjainen opetus VirtuaaliSeksi-opintojakson muodossa antaa mahdollisuuden. Useiden miesopiskelijoiden näkemykset puoltavat vain miehille suunniteltua ja miesopiskelijayhteisössä toteutuvaa seksuaaliterveysteeman käsittelyä:

... Oikeasti, mieltikää ny, jos tässä keskustelussa olisi naisia mukana! Siis muitakin naisia kuin Taina. Sinä kysyit, että olisiko hienoa, jos mukana olisi naisia. Ei vielääkään olisi! ... (tunn.10, asynkroninen puhe).

... mun mielestä olisi melkein tyssännyt siihen koko juttu ... siellä ei olisi tullut sellaista syvällistä juttua. En mä ainakaan olisi voinut heittää sinne mitään sellaista ... en mä tiedä, kirjoitinko mä mitään syvällistä, mutta sellaista rankempaa tai mitään tällaista ... ett jos siellä olisi ollut naisia tai tyttöjä niin kyllä se pistää silleen, että jaaha, no, mitäs mä nyt voinkaan kirjoittaa sinne ... (tunn.2, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... mun mielestä tämä on silleen hyvä juttu, että missään et oikeasti pääse puhumaan asiallisesti tällaisista asioista miesporukalla ... hyvin vähän ihan yleensä seksiin ja seksuaalisuuteen liittyvä ... (tunn.11, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... jos ne (naiset, oma huom.) olisi tulleet mukaan, niin siinä olisi käynyt niin, että ne olisi ollut niin noloina, ettei ne olisi vastailleet mitään ... tai vielä todennäköisempää olisi ollut, miehet olisi ollut noloina eikä ne olisi kirjoittaneet mitään ... musta tuntuu, että siitä olisi tullut varsinainen sillisalaatti ... se olisi mennyt sellaiseksi parisuhdepähkäilyksi ... puhutaan puolin ja toisin ja kumpikaan ei oikein ymmärrä toisten juttuja, niin se rupea menemään vähän vaikeaksi ... en mä usko, että siitä olisi tullut niin hyvää juttua ... (tunn.5, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... miehet pelkästään ... mutta toisaalta mun mielestä asiaa (seksuaaliterveysteema, oma huom.) ei ole käsitelty aikaisemmin ainakaan tämän koulun yhteydessä silleen ... tämä on hirveen mielenkiintoista, se ett se on tehty ensinnäkin rennolla tavalla ja ett se on enemmän tällainen ryhmäjuttu ... ja se ett se on suunnattu spesifisesti jollekin tietylle ryhmälle ... se kyllä oli hirveen silleen mielenkiintoinen ja uusi kokemus tuolleen ... ett

kyllä mun mielestä ehdottomasti kannattaa jättää ihan pysyväkin foorumi voi olla ihan mielenkiintoista ... (tunn.9, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... no, olisihan siellä varmaan erilaisia kommentteja tullut ... ett ne ei välttämättä kaikista (naisopiskelijoista, oma huom.), kun siellä (opiskelijoiden sekaryhmässä, oma huom.) on eri persoonia, niin siellä ei välttämättä toi suorapuheisuus olisi ollut hirveen suositua ... sitten meidän ryhmän keskuudessa, ett siellä vähän on toiset niin herkkäuskoisia, ett ne (naisopiskelijat, oma huom.) voi ottaa itseensä ... niin se voi olla, ett sieltä ei olisi sitten tullutkaan totuus välttämättä julki, mitä ne (miesopiskelijat, oma huom.) haluaisi sanoo ... (tunn.6, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

Erään miesopiskelijan mukaan naisopiskelijoiden osallistumiseen VirtuaaliSeksi-opintojaksolle löytyy peruste: seksuaaliterveys on osaltaan naisen ja miehen yhteinen kokemus olotilana:

... jotenkin vois ajatella silleen, että jos nyt ei ihan kahta foorumia, jotakin voi tietty palvella se, että pelkästään miehiä, mutta kuitenkin, jos seksistä puhutaan, niin pääsääntöisesti sitä harrastetaan naisten kanssa, niin jotenkin ... se voisi olla kuitenkin sellainen yhteinen juttu ... (tunn.3, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

Eräs miesopiskelija ei kerro VirtuaaliSeksi-opintojaksolle osallistumisestaan tyttöystävälle väärintulkinnan välttämiseksi. Seksuaaliterveysteeman käsittely verkostopohjaisesti määrittynyt hänen kuvauksessaan miesten jutuksi internetissä. Ihmisten internetarkeen seksuaaliterveysteeman ympärillä määrittynyt miesopiskelijan kuvauksen perusteella jotain salailtavaa. Miesopiskelija selittää mahdollista väärintulkinnan mielikuvaa:

... ainakin sellainen mustasukkaisen tyttöystävän rooli olisi voinut olla ainakin hyvin esillä ... arvaa mitä, en kertonut tästä edes tyttöystävälle ... siis kato, nämä on just näitä poikien juttuja ... mä olen periaatteessa sanonut, ett mä en salaile mitään, enkä mä salailekaan. Mutta tätä mä en suoranaisesti salailut, mutta feidasin silleen, ett mä en maininnut, mä sanoin, ett mä teen sellaisen virtuaalikurssin, mikä tehdään internetissä. Sitten mä mainitsin, ett se liittyy poikien seksuaalisuuteen ja seksielämään ja tällaiseen. Ja sitten mä piilotin sen vihreäkantisen lehtisen johonkin enkä puhunut siitä sen koommin ... se vaikutti, ett mä huomaan, ett mulla on omassa elämässä sellaisia vaihteita, ett esimerkiksi silloin, kun se kurssi tuli, niin mun mielestä ei oltu seurusteltu niin kauan kuitenkaan, ett olisi kantsinu testailla sellaisilla jutuilla ... (tunn.6, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

Neljän pääongelman kautta seksuaaliterveysteemasta toiseen. VirtuaaliSeksi-opintojakson suunnittelu ja toteutus kiteytyvät neljään pääongelmaan yhteisöllisesti käsiteltävinä oppimistehtävinä (ks. 2.5.3 myös Opintojakson neljä pääongelmaa oppimistehtävinä). Oppimistehtävinä pääongelmiin määrittynyt oppimisen tavoite ja sisältö perustuvat ensisijaisesti aikaisempiin havaintoihini ihmisten internetarjesta sekä koke-

mukseeni seksuaaliterveysteemaa opettavana tutorina (ks. 2.4 myös Avainkertomuksia tutkimusprosessiin – eräitä kuvauksia uudesta tavasta elää internetarjessa). Oppimisolustalla havaintojeni mukaan neljä pääongelmaa oppimistehtävinä johtavat kahteenkymmeneen neljään eri seksuaaliterveysteeman liittyvään aiheeseen.

Asynkronisen puheen kautta käsitellyt sekä seksuaaliterveysteemaan että opetuksessa tietoteknologian käyttöönottoon liittyvät aiheet ovat: oma seksikasvu, kulttuurinen seksimoraali, koulujen seksiopetus, seksuaaliterveystiedon omaohjauksellinen hakeminen, vapaus ja vastuu, seksuaalinen käyttäytyminen, ihmissuhteet, tasa-arvo, kasvokkain vastaan kasvottomana, irralliset seksisuhteet, ihannenaisten kriteerit, itsetyydytys, pornografia, prostituutio, raiskaus, pedofilia, sukupuoliyhteyden kautta tarttuvat sairaudet, raskauden ehkäisy, lapsettomuus, raskauden aikainen seksi, seksuaalinen hyväily, seksifantasiat ja mielikuvat, vammautuneen seksitarpeet ja erilaiset internetin seksuaaliterveyspalvelut.

Neljästä pääongelmasta oppimistehtävinä asynkronisesti puhuminen johtaa luontevasti ja osin huomaamatta aiheesta toiseen. Miesopiskelija kuvaa asynkronisen puheen luontevuutta:

... sen huomasi itsekin, että siinä eksy niissä kommentteissa jonkun verran, ett sitten kun oli lähettänyt ja sitten luki sitä juttua mikä siinä on, ett loppujen lopuksi lopputulos ei vastannut ollenkaan mitä alun perin oli ajatellut, ett mitä se (pääongelma, oma huom.) kuvaa ... ett siinä samalla, kun kirjoitti, niin se (asia, oma huom.) tuli ... se asia polveili eteenpäin ... (tunn.9, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

Esimerkiksi Ongelmalliseksi-pääongelman kautta siirrytään käsittelemään itsetyydytystä lapsettomuusteeman kautta (liite 2). Lapsettomuustutkimukseen kuuluu sekä naisen että miehen tutkiminen seksuaaliterveystilaan liittyvän ongelman selvittämisen ja hoidonsuunnittelun vuoksi. Toinen miesopiskelija kuvaa itsetyydytystä ja toinen miesopiskelija kuvaa omaa kokemustaan lapsettomuustutkimuksesta saman oppimistehtävän yhteydessä:

... niin onhan se tumputtelu ihan mukavaa hommaa, kyllä kummasti helpottaa oloa, kun on saanut suorituksen valmiiksi. Se on kyllä ihme juttu, ettei siitä jutella paljonkaan, mutta kaikki sitä duunaa ... ehkä se sitten tosiaan on niin tabu juttu, että ollaan mieluummin hiljaa. Eikä sen puoleen, ei hirveästi kiinnostosta parhaan frendin sessiot miten se on sen tehnyt ... parempikin et pysyy vaan hiljaa ... jokaisella on kyllä oikeus tehdä itselleen mitä haluaa ... runkkailu on erittäin turvallista ja hyvä asia ... tutkikaamme ihteämme, sillä sitä tekee kaikki ... (tunn.7, asynkroninen puhe).

... Väestöliiton vessassa spermanäytteen anto onnistui itseltäni kyllä. Kokemusta on. Täytyy vaan kyetä sulkemaan ympäristö ulkopuolelle ja antaa fantasiat tulla mieleen. Vielä parempi olisi, jos se ulkopuolella odottava tulisi auttamaan (mikäli nainen) ... (tunn.8, asynkroninen puhe).

VirtuaaliSeksi-opintojaksoon liittyvien pääongelmien yhteisöllistä käsittelyä oppimistehtävinä miesopiskelijat eivät rajaa pelkästään keskinäisten näkemysten tarkasteluun, vaan asynkronisessa puheessa hyödynnetään minun tietoa naistutorina oppimisolustalla uuden tiedon rakentelussa. Miesopiskelija ajattelee minun opettajatutorina kertovan vapaasti näkemykseni kaikkien naisten puolesta:

... tutustuminen runkkauksen saloihin tapahtui mullakin aika jannuna, en kyllä muista mistä olisin keksinyt, mutta kuitenkin. Ajattelin et tämä ei kyllä varmaan ole ihan sallittua hommaa ja olin ihan hiljaa frendeille. Tälleen vanhempana asiat on selkiytyneet se verran ja ollaan kuitenkin juteltu kavereiden kanssa kokemuksista ja kas kummaa nekin oli kokeillut ”sitä” jo aika varhain. Eli runkuttelu/tumputtelu on ihan normaalia. Sitten siitä vielä et tekeekö muikit kanssa hommia käsin vai onko ne muka ihan ilman. Ehkä ne osaa vaan pitää suunsa kiinni paremmin kuin äijät. Onko Tainalla tietoa asiasta?? Veikkaus, että naiset tekee sitä yhtä paljon kuin miehet, mutta mehän veikataan aina väärin ... (tunn.7, asynkroninen puhe).

VirtuaaliSeksi-opintojakson pääongelmat oppimistehtävinä ovat seuraavat: Ongelmalliseksi, Parilliseksi, Kaupalliseksi ja Mielikuvalliseksi (liite 2; 3; 4; 5). Toisen suuntaantavan kyselyn yhteydessä pyydän miesopiskelijoita arvioimaan pääongelmien onnistuneisuutta oppimistehtävänä käsiteltäessä yhteisöllisesti seksuaaliterveysteemaa erityisesti miesopiskelijayhteisössä. Miesopiskelijat valitsevat itseä kaikkein eniten kiinnostaneen pääongelman sekä esittävät lyhyen perustelun valintaansa. Useimman miesopiskelijan valinta osoittaa, että Mielikuvalliseksi-pääongelma on sisällöllisesti kiinnostavin. Pääongelman kautta miesopiskelijat ohjautuvat useisiin aikuisviihdepalveluihin. Myös aikaisemmat havaintoni VirtuaaliSeksi-opintojakson oppimisolustalla tukevat miesopiskelijoiden valintaa: kyseiseen pääongelmaan liittyvät asynkroniset puheenvuorot avataan kaikkein ensisijaisemmin ja useimmin. Miesopiskelijoiden perusteluja Mielikuvalliseksi-pääongelman kiinnostavimmaksi valintaan:

... ehkä ikä on tällä hetkellä tärkeä pointti, asia kiinnostaa ja kyllähän noita kuvia kattelee mielellään. Toisaalta koko kurssi oli hauska ja samalla ajankohtaisen tärkeä ... (tunn.9, suuntaantava kysely, avoin kuvaus).

... Ongelma on näistä neljästä mielestäni kaikista vaikein. Mies elää maailmassa, jossa lähes kaikki seksiärsykkeet tulevat mielikuvista. Ongelmaa on vaikea pohtia objektiivisesti, mutta jos onnistuu edes vähäsen ... se on aika palkitsevaa ... (tunn.5, suuntaantava kysely, avoin kuvaus).

... Ajankohtaisesti sopiva, herättää minussa mielenkiinnon, sillä voi tarkastella muiden elämää, tarvittaessa peilata itseään huomaten, että kaikki painivat samojen ongelmien kanssa ... olen merkittävä! huusi hiekanjyvä avaruudessa etc ... (tunn.11, suuntaantava kysely, avoin kuvaus)

Usean VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijan näkemyksen mukaan neljän pääongelman kielikuviin perustuva nimeäminen on sekä motivoivaa että viihdyttävää. Miesopiskelija kuvaa kielikuvien kautta pääongelmien nimeämisen sopivan omaan opiskelutapaansa:

... ne (pääongelmat, oma huom.) oli positiivisia. Mä tarkoitin, että kun ne musta oli tietysti kivoja ... niin ett ne oli nimetty mielikuvalliseksi ja parilliseksi ... siinä on se, ett muhun iskee hauska ... se on mun tapa käsitellä ... ett me voidaan nauraa ... ett niin kun parantaa tilannetta. Mutta mä voisin kuvitella, että johonkin toiseen se ei ehkä iske ... mutta mä olen tottunut siihen, ettei mun mielipiteet ole samoja kuin monien muiden (naurua) ... (tunn.11, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

VirtuaaliSeksi-opintojaksolla homoseksuaalisuus yhtenä seksuaaliteemana jää käsittelemättä minkään pääongelman erikseen aiheeseen viitoittamatta. Miesopiskelijayhteisö määrittyy voimakkaasti heteroseksuaaliseksi, jossa asynkronisen puheen kautta päätehtään käsiteltäviksi sopivat aiheet seksuaaliterveysteeman ympäriltä. Useissa miesopiskelijoiden kuvauksissa korostetaan heteroseksuaalimieheen miellettämissä olevia ominaisuuksia:

... Me valkoiset armeijan käyneet lihaa syövät heteromiehet, jotka jakaudumme yhteen porukkaan prostituutiosta, emme silti välttämättä itse menisi maksullisen porton huomaan. Pippeli tippuisi sille tielleen ... (tunn.5, asynkroninen puhe).

... A on semmoinen mieskulttuurin edustaja. Käy joka päivä salilla ja hoikka blondi työstävä ja kieltäytyi, alkuunhan se kieltäytyi menemästä tuonne perussairaanhoidon osastolle harjoittelemaan. Sano, että hän ei lähde mitään vaippoja sinne vaihtamaan ... se on just semmoinen, että soittakaa mulle, jos reisivaltimo repeää auki niin mä tulen siten paikalle ... (tunn.10, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

Homoseksuaalisuus yhtenä seksuaaliterveysteemana on usean VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijan kuvauksen mukaan kiinnostamatonta ja vaivatonta sivuuttaa heteromiesyhteisössä. Homoseksuaalisuuden esiin nostamattomuutta pääongelmien oppimistehtävien yhteydessä pidetään suotavana ja hyvänä asiana. Yksilöllisessä keskusteluhaastattelussa miesopiskelija kuvaa näkemystään, jossa homomiehet saavat heteromiehiä enemmän näkyvyyttä ja tilaa verrattuna heteromiehiin:

... mun mielestä niitä (homoseksuaaleja, oma huom.) suitsutetaan muutenkin ihan tarpeeksi ... jos ei ole itsellä taipumuksia, niin se aiheuttaa lähinnä sellaisia negatiivisia oloja, jotka voi säteillä koko kurssin tuntuun ... musta tuntuu, että olisi jätetty kokonaan vastaamatta tai sitten se olisi voinut heijastua niihin muihinkin kohtiin niin, ettei niinkään olisi vastattu...en jaksa uskoa, että muut kun sellaiset niin kun homoseksuaalit on siitä niin kun hirveästi kiinnostuneita ... ne (homoseksuaalit) ovat silleen niin kun

näkyvä osa ... mun mielestä oli hyvä, että pysy silleen heteroseksin parissa ... ei sellaista juttua kohta olekaan, missä ei olisi pieni maininta jostain seksuaalivähemmistöstä ja Setasta ... kun Kelan uudessa lehdessäkin siitä oli juttu, että miten toimia, jos asuu yhdessä toisen miehen kanssa ... ei se nyt niin yleistä ole, että siitä kantsis ruveta suitsuttamaan ja sen takia ne voi tehdä enemmän itselleen hallaa ... (tunn.5, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

VirtuaaliSeksi-opintojakson asynkroniset puheenvuorot eivät rajoitu pelkästään oppimisalustalle. Eräs miesopiskelija lähettää minulle sähköposteja: halu puhua homoseksuaalisuudesta kanavoituu turvallisesti Virtuaaliseksi-opintojakson miesopiskelijayhteisön toisaalta ulkopuolelle, mutta neutraalisti asioihin kantaa ottavaan opettajatutoriin luottaen. Sähköpostit ovat keino ilmaista oma merkityksellinen näkemys homoseksuaalisuudesta tulematta esiin heteromiesyhteisössä. Miesopiskelijan sähköpostit kuvaavat homoseksuaalisuuteen leimautumista sekä miesten keskinäistä suvaitsemattomuutta:

... korvakorut ja helmet ei sovi alalle. Tai niittivyö ja nahkatakki. Ainakaan luokkalaiset miehet ei suostu juurikaan juttusille. Paitsi (nimi poistettu, oma huom.). Jos ne luulevat, että olen homo tai pelkäävät itse muuttuvansa homoiksi. Olen (opettajatutorin nimi poistettu, oma huom.) jonkun kaappihomo teorian heittänytkin ohjauskeskusteluissa. Ne tuppaaavat vierähtämään. Niin, se kaappihomo teoria on se, että jokainen suomalainen mies on henkinen homo. Se pelkää menettävänsä parhaan ystävänsä naiselle. Olen tässäkin suhteessa outo. En katkonut välejäni kavereihin, kuten todella monet ovat tehneet löydettyään naisen. Ja nähtävästi henkinen homo ;) ... Asian viereen taas. Mutta on kiva kertoa itsestään ;). Suosikki puheenaiheeni ... (tunn.10, sähköpostiviesti 3.5.2002).

... uskon erilaisuuden tuomaan rikkauteen ja yksilön vapauteen ... homo juttu, se taas on sellainen hypoteettinen marttyyri ajatus enemmänkin. Ajatuksella leikkimistä, mistä johtuu, etten tule toimeen niiden kanssa, jotka tahtovat ainoastaan ajaa ambulanssia. Ehkä sitä itseään pitää homo epäilyksen kohteena. Tosin en ole laiha, siisti tai sinkku. Mutta varsinkin keski-ään ylittäneet juopot tykkäävät huudella ... ei minulla todellakaan homojen kanssa ole ongelmaa. Tiedän jopa ulkonäöltä muutaman ... (tunn.10, sähköpostiviesti 13.5.2002).

Vaikeudesta vaivattomuuteen pyrkiminen. Eräs VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelija kuvaa mielenterveysongelmaa seksuaaliterveysteemaan liittyen. Kukaan toinen miesopiskelija ei ota kantaa tai johdata asynkronista puhetta temasta eteenpäin. Yksilöllisissä keskusteluhaastatteluissa useat miesopiskelijat kuvaavat haluaan olla vetämättä asynkronista puhetta seksuaaliterveysteeman ympärillä liian vakavaksi. Toisaalta eräät miesopiskelijat katsovat olevansa kykenemättömiä käsittelemään mielenterveysongelmia omasta opiskeluvaiheesta johtuen. Miesopiskelija kuvaa omaa osaamattomuuttaan:

... ehkä siihen on pistettävä, että jos menee totiseksi ja vakavaksi se asia, niin mulla ei kyllä ainakaan henkilökohtaisesti ole vielä mitään suht hirveätä pohjaa, pointtia sitä (toinen miesopiskelija, oma huom.) vielä avustaa ja näin ... se on tosi vähästä se tieto. Ja varsinkin just psykiatriasta en tiedä yhtään mitään ... se meininki, että vähän yleismaailmallisia juttuja ... vielä ... (tunn.7, yksilöllinen keskusteluhaastattelu)

VirtuaaliSeksi-opintojakson pääongelmien yhteydessä miesopiskelijat usein keventävät asynkronisessa puheessa seksuaaliterveysteemaan liittyviä käsitteitä. Esimerkiksi itse-tyydytyksestä käytetään erilaisia kielikuvia: tatin hakkaaminen, palomiehen ulkoiluttaminen ja kissan hierominen.

... mitä itsetyydytykseen tulee on omasta mielestäni hieman vaikea kuvitella tatin hakkaamista tietokoneruudun ääressä, mutta kai se joillakin toimii ... (tunn.3, asynkroninen puhe)

Usean miesopiskelijan mukaan puheen ja mielentilan keventäminen on luontaista ja odotettavissa olevaa miesporukoissa. Myös VirtuaaliSeksi-opintojakson oppimisolustalla tekemäni havainnot tukevat keventämään pyrkimystä asynkronisen puheen sisällöissä. Erilaiset verkostopohjaisuuteen vakiintuneet kielikuvat ja symbolit luovat sävyjä keskinäiseen keskusteluun. Kielikuvien ja symbolien kautta viestitetään omaa suhtautumista käsiteltävään seksuaaliterveysteemaan. Havaintojeni mukaan eräs miesopiskelija suosii symboleja lähes jokaisessa asynkronisessa puheenvuorossaan VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana:

... ajatelkaa esim. 18 v. nuorta miestä, joka korvat punaisena yrittää kassajonossa piilotella Näkki-pakettia keksipaketin alle ... ei ihme, että siinä tilanteessa voi käväistä mielessä, että ”kai sitä voi kerran koittaa ilmankin – ei minulle voi mitään tapahtua”. Vai kuinka ...? (kuuluisia viimeisiä lauseita ...) ☺ (tunn.7, asynkroninen puhe).

VirtuaaliSeksi-opintojakson oppimisolustalla tekemiäni havaintojen mukaan miesopiskelijat kuvaavat seksuaaliterveysteemaan liittyvää käsitteistöä raikkaasti erilaisilla kuin kasvokkain hoitotyön opetustilanteissa. Asynkroninen puhuminen sekä oppimisolusta tilana määrittävät kielellisesti vapaaksi ja luovaksi vuorovaikutukseksi. Useat miesopiskelijat eivät rajoita arkipuhettaan VirtuaaliSeksi-opintojakson verkostopohjaisessa opetustilanteessa:

... tuli tuosta vaan mieleen, että yks kaveri taannoin neuvoi vetämään parit rannarit ennen treffejä. Totta sinällään, kun ei mielessä pyöri liikaa tietynlaisia asioita, sitä on rehellisempi itselleen ja muille ... Sen on kai luontainen, tiedostamaton taipumus (vinkki baari-illoille ...) ... (tunn.9, asynkroninen puhe).

... voisiko kukaan teistä sanoa, että tyttö olisi koskaan mukava, ellei ulkonäkö merkkaisi paljon? Jos tyttö on ruma kuin lihava Saatana? ... (tunn.10, asynkroninen puhe).

Vakavaksi vetäytyminen. VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana miesopiskelijat kuvaavat usein seksuaaliterveysteemasta vakavasti puhumisen vaikeutta miesporukassa kasvokkain. Oppimisalustalla tekemiäni havaintojen mukaan miesopiskelijoiden oman parisuhteen kuvaamisen sävy on suhteellisen vakavaa. Miesopiskelijoiden kuvaukset osoittavat, että miehellä on sekä luontainen tarve että oikeus suojella yksityisyyttään. Miesopiskelijat kuvaavat yksilöllisissä keskusteluhaastatteluissa toiseen miehen tai miesporukkaan liittyviä tilanteita kasvokkain seksuaaliterveysteeman ympärillä:

... No tällaisia asioita on tullut just, että jos yleensä miehet (huokaus) miehet puhuu keskenään jotakin, niin se verho, se aika usein verhotaan johonkin huumoriin tai johonkin tämmöiseen ... överiksi ... ne panee siihen aika hyvän vitsin aluksi ... en mä tiedä tulisiko sitä, miesten kesken puhuttua ... kun mulla on myöskin tyttöystävä, niin sen kanssa tulisi puhuttua kuitenkin. Ett se varmaan jää siihen ... (tunn.1, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... semmoisessa pienessä vihneessä niin voisin kuvitella muistelevinani, että on tullut käytyä semmoisia keskusteluja ihan kavereitten kanssa ... jonkun kaverin kanssa kahdestaan esimerkiksi vähän niin kun vitsin poikasena, että tämmöistä ja tämmöistä ja sitten on saattanut mennä vähän syvällisemmäksi ne jutut ... mutta siinä on pitänyt olla vähän tämmöistä apulitkia mukana ... (tunn.4, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... mielikuva nuorempana niin kun mitä se seksi on, niin ei ollut tunnepuoli siinä huumorissa koskaan läsnä, eli sitä puhuttiin panemisesta vaan, ei siinä kyllä muuta ollut ... mutta kun mukaan tuli tyttöystävä, niin sitten ne jutut muuttuu, ei se ollutkaan enää sellaista, ei semmoista heitetty, koska siinä oli kunnioitus sitä partneria kohtaan ... ne jutut loppu siinä vaiheessa ... (tunn.8, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... mä ajattelen silleen, että mitä ikinä tapahtuukin, niin tyttöystävän kanssa tai ... se on siis meidän välinen juttu, jonkun kypsän partnerin kanssa siitä voi puhua ... sellaista kunnan keskustelua ... (tunn.2, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... Joo, porno on ihan ok. Porno on urheilua, rakastelu on parisuhdetta. Pornosta voi puhua. (tunn.10, asynkroninen puhe).

Kasvokkain puheen keventäminen seksuaaliterveysteemasta miesten kesken paljastuu myös asiaan siirtymisen tai pääsemisen apukeinoksi tai tehosteeksi. Useat VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijat kuvausten perusteella osaavat kuunnella itse asiaan pääsemisen jälkeen toisen miehen ongelmia seksuaaliterveyden ympärillä:

... ett mullakin on hirveen eri tyyppisiä kavereita silleen, ett toisille on täysin, sellaisia kaveriporukoita (nauradhus) kelle ei, ihan turha mennä puhumaan mitään ... ne katsoo pitkään siinä vaiheessa ... mutta on siis hirveen hyviä kavereita silleen, ett kaverille silleen, ett vois ihan hyvin kyllä puhuakin ... mutta se aina silleen vähän outo tilanne, mutta se ett ei tarvitse kuitenkaan lähteen puhumaan ... osaltaan se on niin arka aihe, ett se on helppo sivuuttaa silleen huumorilla tai helpompi ehkä käsitellä huumorilla ... tai toisaalta se on sellaista, miten mä nyt sanoisin, jollain tavalla tyyppillinen perushuumorityyppi joku tällainen, ett heitetään tiettyssä porukassa ... (tunn.9, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... kyllähän me kaveriporukalla välillä heitetään huumorilla näitä juttuja ... mutta sitten, jos on totinen asia, niin ett keskustellaan ainakin yhden kaverin kanssa niin tietty ihan pokkana ... riippuu kyllä asiasta, ett jos sulla on ongelma, niin siitä puhutaan sitten ongelmana ja silleen pokkana ... jos sulla on jotain muuta, niin kyllähän siihen täytyy olla vähän sellaista maustetta, muuten ei ... ollaan myös puhuttukin, ett tarvitseeko seksin aina olla niin totista, että miksei voi naureskellakin sitten (naurua) näin ... tai naisista tai seksistä tai mikä olisi tuommoinen ongelma, mikä vetää miehen sitten vakavaksi ... ongelma sitten on itsellä tuolla alapäässä, että se on aika kova paikka, ett jos siellä on jotain vikaa ... (tunn.7, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... joulukuussa kaveri sai vaimonsa kanssa lapsen, niin se oli kahden, kolmen vuoden lapsettomuushoito taustalla ... ett siitä oli puhetta justiin silloin, ett se sano, ei ihan alkujaan sitä sanonut, ett ne kävi hoidossa, mutta se tuli sitten hänen puheittensa kautta julki ... mutta ei meillä paremmin ollut puhetta siitä, ett kummasta se johtuu ja mitä ne on sitten tehnyt, ett nyt vaan kertoi, ett ne on käynyt pitkään aikaa jo siellä hoidossa ... ett kyllä se on syönyt kumpaakin kieltämättä ... (tunn.6, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

3.3.2 Vapaa puhetila miesopiskelijayhteisössä

Tilan antaminen ja saaminen. VirtuaaliSeksi-opintojaksolle aktiivisesti osallistuvien miesopiskelijoiden määrä (n=15) osoittautuu ihanteelliseksi edistäen miesopiskelijoiden keskinäistä vapautta puhua (ks. myös 2.5.2 Opintojaksolle opiskelemaan). Usean miesopiskelijan mukaan suuressa opiskelijaryhmässä ei kyetä olemaan avoimia käsitellessä joko kasvokkain tai kasvottomana seksuaaliterveysteemaa. Myös miesopiskelijoiden keskinäinen tuntemattomuus kasvokkain vapauttaa asynkronista puhumista sekä rikkoo ennakoitavia rooleja keskinäisessä asynkronisessa puheessa. Miesopiskelija vertaa kasvokkain eri opiskelijoiden tavallisimpia ja keskinäisiä puhevoimia sekaopiskelijaryhmässä:

... kolkyt ryhmässä ... siinä jää pois isommassa ryhmässä sekin, että ... mua ei siis hävetä (naurua), mutta mä oonkin koko ajan äänessä, en pelkästään minä, mutta siellä on

muutama henkilö, jotka ei sitten välttämättä edes osaa ottaa muita huomioon vaan keskustele. Tai siellä muodostuu se viiden, kymmenen hengen ryhmä, jotka ehkä jopa tappelee vähän ... itse asiassa välillä tuntuu, että ei oo edes mahdollisuutta tulla siihen esiin. Sitten varsinkin, kun ollaan vuosi, kaks oltu, niin ne ryhmät on käytännössä jo valmiina ... mennään johonkin luokkaan, jossa sitten yritetään jotain keskustelua virittää, niin se tiedetään, ketkä keskustele ... ihan kuin olisi valmiiksi nimetty tai jaettasi lappuja siinä ovelta, että sä oot kuuntelija ja katselija, sä oot väittelijä ... olisi valmiiksi tällaisia rakennettuja väittelytilanteita ... (tunn.11, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

Osa VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoista kuvaa omaa tapaansa opiskella tehokkaaksi puhumiseksi yhteisössä. Osa miesopiskelijoista puolestaan ajattelee oman opiskelutavan olevan hiljaa kuuntelemalla syttyvää. Tehokkaat puhujat tunnistavat oman tapansa olla vuorovaikutuksessa estävän hiljaa kuuntelemalla syttyvien mahdollisuutta tuoda erilaisia näkemyksiä yhteisölliseen keskusteluun kasvokkain opetustilanteessa.

VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana miesopiskelijat tehokkaina puhujina kuvaavat tullessaan toisten asynkronisten puheenvuorojen myötä paremmiksi kuuntelijoiksi. Hiljaa kuuntelemalla syttyvät kuvaavat tullessaan oppimisalustan keskinäisessä asynkronisessa puheessa aikaisempaa paremmin kuulluiksi. Useat miesopiskelijat kuvaavat asynkronisen puheen tasapainottavan keskinäisiä puhevoimia:

... siinä (verkostopohjaisesti, oma huom.) prosessi kestää niin kun huomattavasti pitempään mitä tavallinen keskustelu ... tasapainottaa, tasapainottaa ... mullakin tulee helposti puhuttua toisen päälle ja ne hiljaisemmat jää niin kun paitsioon ... siellä (verkostopohjaisesti, oma huom.) sun puheenvuoro aina automaattisesti katkea siihen tekstiin, siihen sen lähettämiseen, niin jokaisella on tilaisuus ottaa siihen kantaa, eikä kukaan jää sinne äänekkäimpien paitsioon ... (tunn.3, yhteisöllinen keskusteluhaastattelu).

... mun mielestä tämä meni oikeasti hyvin, kun pystyi rauhassa miettimään, tuli juteltua paljon avautuneemmin ... (tunn.1, yhteisöllinen keskusteluhaastattelu).

... että saa silleen just ajan kanssa miettiä ja sitten siinä on ehkä vielä se, että jos on jonkin verran ujo tällaisessa pienissäkin julkisissa jutuissa, niin saa ihan rauhassa hommailla kotona tai sitten tuolla kirjoittaa, ettei kukaan ole heti vastaamassa siihen juuta eikä jaata eikä suoraan ole laittamassa suoraan roskeen niitä kommentteja ... (tunn.2, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... se on hirveen kakspiippunen juttu silleen, että toisille ihmisille se on helpompi puhua tuolleen ryhmässä ... mutta mä luulen, että mä tykkään itse kirjoittaa hirveästi, että mulle se on ehkä siinä mielessä vähän helpompi. Kun taas esimerkiksi P niin se on sellainen, että siltä tulee hirveästi juttua ihan jatkuvasti, että siinä mielessä hyvä esimerkki siitä, että okei, se pystyy keskustelemaan asioista ihan näin ... että mä olen sillä tavalla henkilökohtaisesti ehkä sellaista tyyppiä enemmän, että mä tarvitsen hetken aikaa tutustua ihmisiin ennen kun sitten alkaa puhua ... että kyllä mä uskon, että juttua olisi tullut, mutta se olisi

ollut ehkä kuitenkin erilaisella varauksella (verrattuna kasvokkain opetustilanteeseen, oma huom.) ... vaikea sanoa, kun ihmiset on niin erilaisia ... (tunn.9, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

Ulkopuoliset vaikutteet puhumiseen. VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden kuvausten perusteella verkostopohjaisen opiskelun korostaminen tietystä ajasta tai paikasta riippumattomaksi osoittautuu kestävämmäksi. Opintojakson aikana ilmenee useita ulkopuolisia vaikutteita, jotka estävät asynkronista puhetta oppimisolustalla. Keskinäistä asynkronista puhetta rajoittavat opintojakson ajoitus suhteessa muuhun opiskeluun, tietoteknologiaongelmat, tietokoneajan yksilöllinen saatavuus sekä toisten ihmisten tulkinnat VirtuaaliSeksi-opintojakson tarkoituksesta ja tavoitteesta. Miesopiskelijoiden kuvauksissa VirtuaaliSeksi-opintojaksoa tulkitsevia muita ihmisiä ovat opintojaksolle osallistumattomat muut opiskelijat, omat vanhemmat sekä kliinisen harjoittelun ohjaaja. Miesopiskelijat kuvaavat erilaisia ajankohtia ja paikkoja, jotka rajoittavat asynkronista puhetta oppimisolustalla:

... meillä meni aikataulut kyllä niin poskelleen noitten harjoittelujen ja opiskeluitten takia, ett oli aika rankka kevät kyllä ... ett meillä oli ne harjoittelut siinä päällä, ett sillä oli varmaan aikataulukysymyskin silläkin ... (tuun.6, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... mulla oli siis tosi paljon vaikeuksia, kun esimerkiksi mä tiesin, että mä surffailen pornosivuilla kotona, niin mä meinasin pistää siihen tietsikkamonitorin päälle lapun, että älkää ihmetelkö ... kun mä teen seksikurssia ... mä en viitsinyt tehdä edes sitä ... mua vähän niin kun nolotti niin kun mä ajattelin, että mitä mun vanhemmat ajattelee ... mikä on aika ihmeellistä kaksytkaksvuotialta tyypiltä, mutta joka tapauksessa ... se kai se, että jonkinnäköisessä tabujen maailmassa eletään ... että silleen aivan siniseltä taivaalta, siitä on tosi vaikea puhua ... (tunn.5, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... kyllä täällä koululla on varmaan parempi, ihan paremmat tilat (naurua) ... ett iltsella onnistuttiin koneella, ettei kaikki kattele (naurua) ... siis ihan sellaisia, ett menee nyt tuonne atk-luokkaan, siellä on tyttöjä luokka täynnä, ett ne kattelee, ett mitä ... ei vainenkaan ... sitä vähän ajattelee, ett tämä on ihan virallinen kurssi ... tuollakin on atk:ta, tiedät vissiin tuon oven jälkeen suoraan (naurua) ... sä olet siellä kattelemassa kaikkia kuvia (naurua) ... se on pahin luokka, kun sieltä näkee heti suoraan kuviin ... mitä kaikki tekee, ett pientä häveliäisyyttä tietty (naurua) ... vääriä käsityksiä ... (yhteisöllinen keskusteluhaastattelu).

VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana esiintyy ajoittain tietoliikennekatkoksia. Tietoliikennekatkosten aikana palvelinyhteys oppimisolustalle on hidas tai puuttuu kokonaan. Tietoliikenteen toimimattomuudesta tiedotan mahdollisimman nopeasti sähköpostitse. Tietoliikennekatkoksiin miesopiskelija suhtautuvat ymmärtäväisesti joskin osittain turhautuneesti. Turhautuneisuus syvenee, jos miesopiskelija on riippuvainen tietokoneajas-

ta ja -paikasta. Miesopiskelija kuvaa ajan ja paikan vaikutusta suhteessa palvelinyhteyden toimimattomuuteen:

... koska mulla ei oo sitä nettiä kotona ... mun on vähän vaikea sitten taas koululla ... mä teen ne kaikki hommat ... ja on ollut hirveästi harjoittelua ja kaiken maailman tenttejä ... mutta se tosiaan rajoittaa, että ei oo sitä nettiä kotosalla niin ... niin sen takia tuli vähempi käytyä ... mutta nyt koululla sitten käyttelen parhaani mukaan ... ja et hidashan se oli ja varsinkin päiväsaikaan, kun sinne yritti ... ett X:n kanssa oon jutellut tuosta enempi, niin se kun on kotona käyttänyt, niin se sano, ett illalla on nopeampi päästä ... mutta päivällä sitten, en mä tiedä onko se koulun koneitten hitautta, mutta aika kauan kesti, ett kun niitä (oppimisalustalla olevia pääongelmia oppimistehtävinä, oma huom.) sai auki sieltä ... (tunn.3, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

Erään miesopiskelijan kliinisen harjoittelun aikainen tapahtuma kuvaa myös seksuaaliterveysteemaan liittyvän verkostopohjaisen opiskelun ongelmallisuutta. Miesopiskelija hyödyntää kliinisessä oppimisympäristössä käytettävissä olevaa tietokonetta (tekniologiaa) kirjautumalla VirtuaaliSeksi-opintojakson oppimisalustalle omien sanojen mukaan hiljaisena ajankohtana. Kliinisen harjoittelun ohjaaja tulkitsee miesopiskelijan katselevan internetpornoa, josta miesopiskelija saa kielteistä palautetta. Miesopiskelija perustelee VirtuaaliSeksi-opintojaksoon liittyvää omaa toimintaansa:

... se oli mielenkiintoista huomata, että ne oli poimineet sieltä sivuhistoriasta ainoastaan nämä pornosivut eikä ollenkaan niitä muita sivuja ... ja mä olin ilmoittanut niille, että mä käyn tällaista kurssia ... ja pidin koko ajan oven auki, kun tein näitä hommia ... (tunn.10, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

Miesopiskelija tulkitsee tulleen kohdelluksi kaltoin. Miesopiskelija lähettää minulle sähköpostia, jossa purkaa turhautuneena tuntoaan:

... se on sun (tutorina, oma huom.) syy ... (tunn.10, sähköpostiviesti 28.5.2002).

Toisaalta muut miesopiskelijat eivät kuvaa kliinisen harjoittelun ohjaajien estäneen VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana oppimisalustalla asynkronista puhumista. Toisen miesopiskelijan kuvaus kliinisen harjoittelun ohjaajan suhtautumisesta VirtuaaliSeksi-opintojakson verkostopohjaiseen keskusteluun on ihmettelevä, mutta myönteinen:

... no mä kävin oikeastaan töissä kävin muutaman kerran ja sitten kotona ja muutaman kerran koululla ... ja töissä mä sanoin, että mikä on homman nimi ja ne vaan ihmetteli, että se on nykyään mennyt tällaiseksi tämä opiskelu, että netissä vaan käydään kurseja ... (tunn.6, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

VirtuaaliSeksi-opintojakson kutsumenettely pelkästään hoitotyön miesopiskelijoille sekä toteutus verkostopohjaisena opetuksena saa yllättäen kritiikkiä naisopiskelijoiden taholta. Miesopiskelijat kuvaavat tilanteita, joissa naisopiskelijat tulkitsevat VirtuaaliSeksi-opintojakson olevan kivempaa, helpompaa ja miesopiskelijoita suosivaa. Naisopiskelijoiden kritisoivat näkemykset nostavat esiin miesopiskelijoiden puolustautumistarpeen. Useiden miesopiskelijoiden kuvauksissa verkostopohjaiseen opiskeluun tietoteknologian kautta oletetaan liittyvän internetpornografiaa. Miesopiskelijat puolustavat omaa puhe-tilaansa:

... joku nyt kuvitteli, että me koulun puitteissa saadaan opintoviikkoja surffailten ja katsellen pornoa ja kivoja kuvia ... eihän se nyt sitä ... mutta meillä on ollut aina tämän koulun kanssa ongelma, tulee sellainen pelko, että jos joku on kauhean kivaa, niin siellä ei tapahdu sitä, mitä pitäisi tapahtua ... tulee uskottavuusongelma ... (tunn.11, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... meidän luokan likat esimerkiksi suurin osa oli suorastaan vihaisia siitä, että heille ei ole tällaista ... se tietysti meni tähän tasa-arvokeskusteluun, että kun se ei riitä, että miehet tulee hoitoalalle ... kaikki on miehille paljon helpompaa ja niin edespäin ... (tunn.9, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... kysy meidän luokan tytötkin, että mikä tämä tällainen, kun me puhuttiin, että me menään tällaiselle kurssille ... kyllä pysty vähän rivien välistä lukemaan sellaista, että teit (miesopiskelijoita, oma huom.) taas suositaan, että menette tällaiselle ja saatte opintoviikkoja tästä ... että kyllä sellaisia kommentteja tuli. Mä sanoin, että mä en kyllä yhtään osaa sanoa, että mitä me joudutaan vielä tekemään tässä ja minkä aikaa ... mutta siinä oli vaan, että ai, te voitte tehdä kotona vaikka netissä ja tällaista ... (tunn.6, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... se että, ne (naisopiskelijat, oma huom.) luuli, että me ei tehdä mitään koulujuttuja vaan kunhan surffaillaan tuolla sivuilla ... että musta se vihko (ohjelehtinen, oma huom.) oli aivan älyttömän hieno! ... niin sitten siitä ongelmasta, että se näkemys siitä internetistä ja pornografiasta on niin kuin yhtä suuri-merkeillä ... vaikka sieltä nyt kaiken näköistä löytyykin ... (tunn.6, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

Sisäiset sitoutumisvaikutteet puhumiseen. Eräs Virtuaaliseksi-opintojakson miesopiskelija ilmoittautuu opintojaksolle, osallistuu toiseen kasvokkain tapaamiseen, mutta ei havaintojeni mukaan kirjaudu kertaakaan oppimisalustalle. Saan miesopiskelijalta elokuun lopussa sähköpostia:

... syy miksi en ole nettikurssia kesän aikana tehnyt on se etten ole netissä ollut kesällä. Koska arkipäivät olen töissä ollut lähes aamusta iltaan ja omaa nettiyhdytystä ei ole ... olen myös aika paljon ollut poissa kotimaasta joten aika ei yksinkertaisesti ole riittänyt.

Tällä viikolla minulla olisi ollut hyvin aikaa tehdä se kokonaan ... (tunn.16, sähköpostiviesti 20.8.2002).

VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden opiskelutavasta ja eri tilanteista tekemiäni havaintojen perusteella sitoutuminen miesopiskelijayhteisöön ei ole riippuvainen ainoastaan tietystä ajasta ja paikasta vaan ennen kaikkea aktiivisesta antautumisesta ja sitoutumisesta keskinäiseen asynkroniseen puheeseen. Pääsääntöisesti VirtuaaliSeksi-opintojakson oppimisalustalle kirjautumatta jättäytyneet miesopiskelijat jätetään vaille huomiota. Useiden miesopiskelijoiden kuvausten mukaan kaikille miesopiskelijoille suodaan yhtäläinen mahdollisuus verkostopohjaiseen opiskeluun hyödynnettäväksi ajallaan. Omaohjauksellinen ajan ja paikan valinta määrittyy alisteiseksi miesopiskelijayhteisönä ja -yhteisössä toimimiseen tietyssä ajassa ja paikassa.

Elokuussa VirtuaaliSeksi-opintojaksolle pyrkivä miesopiskelija menettää mahdollisuutensa osallistua keskinäiseen asynkroniseen puheeseen oppimisalustalla. Toinen miesopiskelija kiteyttää menetetyt mahdollisuudet:

... eiköhän se ole vähän myöhäistä? ... miten se tyyppi ajattelee pääsevän mukaan keskustelunyttimeen ... ei voi mitään ... (tunn.8, sähköpostiviesti 28.8.2002).

Puhevoima internetresurssista riippuvaa. VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana eri miesopiskelijoiden internetresurssit kuten aika ja paikka eroavat toisistaan. Internet-yhteys miesopiskelijan kotona takaa aikaa ja paikan oppimisalustalla sekä rajoittamattoman mahdollisuuden vaikuttaa asynkronisen puheen kautta pääongelmien oppimistehävinä uuden tiedon rakenteluun (ks. 2.5 VirtuaaliSeksi – seksuaaliterveyttä miehille). Vähän internetresurssia hallitsevat miesopiskelijat kuvaavat ajoittain tulleen ohiteuiksi keskinäisessä asynkronisessa puheessa tahtomattaan. Havaintojeni perusteella oppimisalustalla asynkronista puhevoimaa hallitsevat internetiä kotona käyttävät miesopiskelijat. Miesopiskelijoiden kuvausten perusteella puheen aiheiden suuntaaminen ja erilaiset roolit asynkronisessa puheessa ovat suoraan riippuvia käytössä olevasta internetresurssista. Miesopiskelija kuvaa omaa kokemustaan miesopiskelijoiden keskinäisessä asynkronisessa puheessa ohitetuksi tulemisesta:

... ei siinä enää viitsi sillä lailla palata, ett jos ollaan jo ihan toisessa aiheessa ... on siinä kelaillut sitä ... eihän siitä mun mielestä enää, vähän vaikeata siinä on enää sanoa mitään siinä vaiheessa ... (tunn.7, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

Omaohjauksellisen pubekyvykkyyden arviointia. VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijat kuvaavat minun opettajatutorina tukea ja ohjausta keskinäiseen asynkroniseen puhumiseen vastakkaisin näkemyksin. Toisaalta puuttumiseni oppimisalustan tilanteisiin ja tapahtumiin kuvataan oppimista ohjaavaksi tarpeeksi, mutta toisaalta ko-

rostetaan omaa kyvykkyyttä omaohjauksellisuuteen. Eräs miesopiskelija arvioi minun opettajatutorina olevan oppimisalustalla jopa toimeton ja tarpeeton. Useimmat miesopiskelijat kuitenkin odottavat ja toivovat minun opettajatutorina suuntaavan miesopiskelijoiden keskinäistä asynkronista puhetta kohti VirtuaaliSeksi-opintojakson tarkoitusta ja tavoitetta sekä nostavan esiin tarkoituksenmukaisia ja oleellisia asioita kulloinkin käsiteltävästä seksuaaliterveysteemasta. Miesopiskelijat hakevat kuvauksissa opettajatutorin puuttumiseen ja miesopiskelijan omaohjauksellisuuteen sopivaa suhdetta:

... mun mielestä pitäisi sen opettajan roolin olla siinä ... ei välttämättä osallistua keskusteluun, mutta jos tulee ongelmapaikkoja, niin sitten ... jos alkaa mennä väärille raiteille opettaja tai tuutori on siinä matkassa silleen, että jos lähtee rönsyilleen jonnekin ihan hakoteille ... niin et pystyisi ohjaamaan niin kun takasin päin taas ... ja jos tuntuu, että tulee joku pattitilanne, niin pystyy vähän solmut aukaisemaan ... (tunn.3, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... en mä tiedä välttämättä ... en nyt tarkoita, että välttämättä huono asia oli, että sä (tutorina, oma huom.) olit laittanut sinne (kommentteja) ... keskustelua olisi varmaan tullut ilman niitäkin ... ehkä sä pystyit niin kun ohjaamaan niillä sitä keskustelua ... (tunn.5, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... mähän opiskelijana odotan, että mulle kuitenkin on tietyllä tavalla joku opettaja ... että semmoinen näkyvä auktoriteetti, josta mä saan sen ohjauksen ... että kuitenkin se opettaja olisi sellainen johtava henkilö, joka saisi osallistua siihen ja oikeastaan pitäisikin osallistua siihen keskusteluun, ettei opiskelijat tunne, että oman onnemme nojassa ollaan tässä näin, että mihin suuntaan, syteen taikka saveen ... jos opettajan puolelta ei tule mitään, niin multa ainakin ideat loppuu ... tavallaan vähän niin kun tuulta purjeisiin ... (tunn.4, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... kyllä mun mielestä se pitää joku olla siinä vetäjän roolissa ... kun sullakin tuli sitten omii kommentteja niihin tehtäviin siellä ... niin kyllä se ihan hyvä on, mun mielestä oli toi sun (tutorina, oma huom.) roolisi ... ett se olisi voinut, en tiedä, miten se olisi revennyt enemmän eri suuntiin nuo keskustelut, jos ei siellä olisi ollut tällaista (tutorointia, oma huom.) ... (tunn.6, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... just kun keskustelu alkoi vilkastumaan, niin tuli mieleen, että hetkinen, siellähän on opettajakin olemassa ... vähän niin kuin, että tsemppiä enemmän ... että ehkä se opettaja siellä jää vähän taustalle, eikä sitä edes muista, jää niin kun kokonaan sivuun ... että onko tämä opiskelua ollenkaan ... muistutus tuli siitä, että opettajakin jossain lukee näitä juttuja ... mukavaa kuitenkin, että unohtaa opiskelevansa ... ehkä niin luultavasti oppiikin paremmin ... (tunn.2, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

VirtuaaliSeksi-opintojakson alkuvaiheessa osa miesopiskelijoista mieltää verkostopohjaisen opetuksen noudattelevan lineaarista tiedonjakelua, johon puolet miesopiskelijoita

on tottuneet aikaisempien opintojen yhteydessä (ks. myös 2.5.2 Opintojaksolle opiskelamaan). Mieltäminen kuvautuu havaintojeni perusteella odotuksena suoriin, yksilöllisiin vastauksiin minulta opettajatutorina. Eräs miesopiskelija muotoilee itse VirtuaaliSeksi-opintojakson ensimmäiseen pääongelmaan liittyvän keskusteluavauksen selkeiksi kysymyksiksi itselleen opiskelijana. Keskusteluavauksesta muotoilemiinsa kysymyksiin miesopiskelija pyrkii myös vastaamaan:

... 1) Mikä on tyypillisin kysymys vai onko sellaista? Kysytäänkö seksistä arastelematta ja häpeilemättä? ... 1) Luultavasti yleisin kysymys tulee sellaisista asioista, joista ei kehtaa puhua edes kavereille ... (tunn.14, asynkroninen puhe).

VirtuaaliSeksi-opintojaksolla opiskelamisen mieltäminen lineaarisesti tiedonjakamiseksi katoaa keskinäisen asynkronisen puheen monipuolistuessa lyhyen ajan sisällä: tapahtuu toisilta oppimista. Asynkroniseen puhumiseen totutaan ja pian yksittäiset kysymykset muuntuvat vapaaksi asynkroniseksi puheeksi miesopiskelijoiden sekä minun naistutorina kesken havaintojeni perusteella.

Erään VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijan kuvauksen perusteella keskinäinen asynkroninen puhuminen oppimisolustalla seksuaaliterveysteemasta ei ole ilman kasvokkain toteutuvia opetustilanteita riittävää. Miesopiskelijan mukaan pelkästään kasvottomuuteen ja vartalottomuuteen kätkeytyminen edistää miesten puhetilän kaatumista seksuaaliterveysteeman ympärillä. Miesopiskelija kuvaa keskinäistä, vain asynkronista puhumista surulliseksi kehitykseksi:

... ollaan menossa hyvään suuntaan äijien suhteen, mitä naiset aina valittaa, että eihän ne osaa suutaan avata, niin ei ny ruveta pelkästään tietokoneen välityksellä ... olisi se aika surullista, jos kaikki vaan alkaisi keskustelemaan koneen avulla ja peittäisi oikean olemuksensa ... (tunn.7, asynkroninen puhe).

Yhden VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijan mukaan keskinäinen asynkroninen puhuminen ei edistä avoimutta tai vapautta näkemyksiä keskustella seksuaaliterveysteemasta mitenkään erityisesti. Miesopiskelija ei suosittelen vapaan ja avoimen tilan hakemista miesopiskelijoiden keskinäisestä asynkronisesta puhumisesta:

... mutta onko se turvassa olemista, että voidaan oikeasti silloin luoda itsestämme minkälainen kuva tahansa? ... onko sillä nyt näissä oppimishommissa mitään merkitystä ... kaikki tietää kuitenkin, mistä keskustellaan ... omat mielipiteet ne on tärkeimmät ja saat olla mitä haluat ... mulle ei tullut mitään tarvetta lähteä minkään naamion taakse kirjoittamaan ... en mä usko, että tässä sen kummemmin niin kun avoimempaa olisi ollut ... (tunn.3, yhteisöllinen keskusteluhaastattelu).

Väärinymmärretyn puheen selvittelyä. VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana eräiden miesopiskelijoiden keskinäinen asynkroninen puhe kuvautuu toinen toisensa ymmärtämättömyydeksi. Kahden miesopiskelijan keskinäinen ymmärtämättömyys terävöittää toisalta toisten miesopiskelijoiden keskinäistä asynkronisen puheetta heidän havainnoidessaan tilannetta. Miesopiskelijat kuvaavat asynkronisen puheen sisältävän väistämättä väärinymmärryksiä, jotka hyödynnetään ja osaltaan voimistavat pääongelmiin liittyvien oppimistehtävien käsittelyä. Miesopiskelijat kuvaavat asynkronisen puheen sekä kärjistymistä että lieventymistä:

... no, kommentit ovat välillä aika kärjistettyjä, mutta saadaan näin potkua keskusteluun ... varmastikin on oikeampaa sanoa, että lipsahduksia sattuu ... (tunn.2, asynkroninen puhe).

... mietin jälkeenpäin, että olisi voinut lähteä paljon rohkeamminkin murtamaan sitä keskustelua ... kun se oli siinä ny kumminkin ... (tunn.4, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... sellainen juttu, mikä ehkä ei nyt jäänyt kismittämään, mutta mietitytti jälkeenpäin, että joku oli pistänyt jonkun asian, missä se puhui jostain nuorista tytöistä, jotka alkaa seurustele vanhemman miehen kanssa kokeilunhaluisina tai jotain...jotain tällaista se sivusi se asia. Ja tietenkin rämäpäisenä menin ja heitin sinne jotain ... tavallaan vastauksesi tai silleen asetin kyseenalaiseksi sen vastaukset ja tavallaan jäin odottamaan siinä vastausta, että mitä se heitti. Mutta ei se heittänyt kukaan sitten mitään ... että muut rupeaa, miten se selitti just tällä tavalla, että semmoisena just, että ei sittenkään uskalla oikeasti puhua kunnolla. Vaikka olisi tehnyt mieli ... että tässä oli se feedback, mitä mä kaipasin ... mukavaa, että se tuli ainakin näin ... (tunn.5, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

Naisopettajatutorina puhevoima vähäistä miesopiskelijoiden keskinäisessä asynkronisessa puheessa. VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana miesopiskelijoiden keskinäinen vuorovaikutus oppimisolustalla määrittyy asynkroniseen puheeseen sekä verkostopohjaisuuteen vakiintuneiden kielikuvien ja symboleiden käyttöön. Keskinäisestä asynkronisesta puheesta puuttuvat kasvokkain luontaiset ilmeet ja eleet havainnoinnin tueksi. VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana tapahtuu monitasoista keskinäistä vuorovaikutusta: miesopiskelijoiden, naisopettajatutorin sekä internetiin linkittyvän opiskelumateriaalin kesken.

Virtuaaliseksi-opintojakson miesopiskelijoiden näkemysten mukaan tukeni ja ohjaukseni naistutorina ja osallistuva havainnointini naistutkijana eivät vaikuta miesopiskelijayhteisön keskinäiseen tapaan puhua asynkronisesti tai toimia oppimisolustalla. Miesopiskelijoiden kuvaukset osoittavat, että kasvottoman ja vartalottoman opettajatutorin sukupuolella ei ole merkitystä. Useiden miesopiskelijoiden mukaan VirtuaaliSeksi-opintojakson keskinäiseen asynkroniseen puhumiseen osallistutaan ajattelematta tuskin lainkaan minua naisena. Miesopiskelijoiden kuvausten perusteella opettajatutorin

sukupuolta tärkeämmäksi nousee persoona. Toisaalta eräät miesopiskelijat eivät minun naistutorina odottaneet osallistuvan miesopiskelijoiden keskinäiseen asynkroniseen puhumiseen niiden sisällön tai sävyn vuoksi:

... mä itse asiassa pikkaisen yllätyin silleen, kun luulin, ettet sä (naisopettajatutorina, oma huom.) kommentoit sinne väliin ... toisaalta mielenkiintoista, vähän niin kun naisen puolelta kuulla ajatuksia, kun toi on niin kun täysin miesten keskustelua ... (tunn.9, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... mua se (naisopettajatutorin osallistuminen, oma huom.) ei nyt sitten vaikuta yhtään mitään ... mulla se nyt ei olisi muuttanut yhtään mitään ... olisihan ehkä sinne näitä piilotettuja letkautuksia laitettu ... (tunn.10, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... no kun jokaisella on oma persoonallisuutensa, että se ehkä enemmän määrittelee sitä, niin kun sukupuoli. Vaikka sulla kasvas parta, niin et sä pakosti niin kun mukava olisi sitten ... (tunn.2, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... jaaha nyt on paha ... se kanssa riippuu siitä, minkälainen persona se mies on ... ett olisiko se sellainen just avoin niin ett pystyy keskustelemaan vai olisiko se sellainen joku, sellainen hyvin määrävä tyyppi, ett se antaisi sitten vapauksia sitten justiin meille ja sille keskustelulle ... ett ehkä se on naiselle, kun säkin (naisopettajatutorina, oma huom.) olet nyt tuollainen avoin ja pystyy keskustelemaan, niin on helpompi laittaa sinne omia mielipiteitä ... ett en mä kokenut ainakaan mitenkään haittana, ett siellä on nainen opettajana ... (tunn.6, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

3.4 Muita huomioita internetarjesta opetuksen kehittämiseen

3.4.1 Ajanhenkisten seksuaaliterveysteemojen käsittelyä

Naisten ja naisiin suuntaukset seksuaaliterveysteeman ympärillä. Eräillä VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoilla on oman hoitotyön koulutuksen aikana saatu omakohtainen kokemus ja näkemys seksuaaliterveysteeman opetuksesta. VirtuaaliSeksi-opintojaksoa kokemus liittyy kasvokkain toteutuneeseen opetustilanteeseen. Miesopiskelijoiden mukaan aiemmalle opintojaksolle suunnitellut seksuaaliterveysteemat käsittelevät naisopiskelijoiden kiinnostuksenkohteita sekä yleensä naisen seksuaaliterveystilaan liittyvää selvittelyä kuten synnytystä ja sen hoitoa. Opetukseen liittyvässä tilanteessa tavallisemmin sekä naisopettajatutor että naisopiskelijat suuntaavat puheen sisältöteemoja sekä päättävät puheen kestosta. Puhevoima sekaopiskelijayhteisössä mää-

rittäy naisten hallintaan miesopiskelijoiden aiempiin kokemuksiin perustuvien näkemysten mukaan. Miesopiskelijat haluavat seksuaaliterveysteeman käsittelyyn miestä kiinnostavia teemoja ja tietoa miehen seksuaaliterveystilasta enemmän. Miesopiskelijat kuvaavat aiemmissa kasvokkain toteutuneissa seksuaaliterveysteeman opetustilanteissa jääneensä huomiotta vaille:

... se oli seminaarityyppinen kurssi ja me (kaksi miesopiskelijaa, oma huom.) vaan yritettiin siellä sitten lähteä vähän erikoisemmille linjoille ja se hyytyi aika pahasti siihen ... ja se oli uskomatonta, että puolet seminaareista saatiin aikaan siitä synnytyskohdasta ... yritettiin vähän heittää sille opettajalle, että varmaan kannattaisi jakaa tarkemmin niitä aiheita ... (yhteisöllinen keskusteluhaastattelu).

... ongelmahan tässä aiheessa (seksuaaliterveysteema, oma huom.) on, että me (miesopiskelijat, oma huom.) ollaan tällä hetkellä ihan altavastajia ... niin kun ihan täysin, täysin pihalla ja ulkopuolella ... tämä nyt on vaan silleen, että mua henkilökohtaisesti suututtaa ... (yhteisöllinen keskusteluhaastattelu).

Useiden VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden kuvausten perusteella terveysalan asiantuntijoiden toiminta näyttää kliinisissä terveyspalveluissa keskittyvän pelkästään naisen seksuaaliterveystilan edistämiseen, selvittelyyn, tukemiseen ja hoitoon. Oleellista on, että naisen seksuaaliterveysongelma saattaa vaikuttaa miehen seksuaaliterveystilaan tai vähintään kokemukseen miehen omasta seksuaaliterveystilasta. Miesopiskelija kuvaa hämmästyneen pettyneenä terveysalan asiantuntijoiden kyvyttömyyttä huomioida parisuhteessa elävän miehen tietotarve naisen seksuaaliterveysongelman selvittelyn ja hoidon aikana:

... nyt mulle tulee mieleen sellainen juttu, mun täytyy se kertoo ... kun mun nykyisellä tyttöystävällä ja mulla oli tiukka riita ... viime vuoden puolella sillä oli papa-kokeet tai sai niistä sellaisen varmennuskoetuloksen ... eli piti tulla varmentamaan. Ja varmennuskokeissakin ilmeni ... se sai niistä tällaisen varmennustuloksen, vähän limakalvomuu-toksia. Ja aluksi ne ainakin alkutuntumalla viittasi siihen, olisi kondyloomatyypisiä ... ett tällaisia syylämäisiä ... mutta ei se sitten kondyloomaa ollut. Onneksi tietty, koska (naurahdus) neljä vuotta seurusteltu, niin olisi siinä joutunut vähän ihmettelemään. No, ne kuitenkin poltettiin, eikä siinä sen kummempaa. Mutta tässä olikin nyt muukin systeemi ... mä vähän suutuin siitä, kun mua ei otettu millään tavalla huomioon ... ei millään tavalla huomioon ... me oltiin seurusteltu neljä vuotta ... eli ollaan harrastettu yhdyntää ilman ... e-pillereiden kanssa eli ilman ... ettei missään vaiheessa, ei ollut esimerkiksi hänelle (tyttöystävä, oma huom.) sanottu tai kysytty, että onko mulla jotain ... ett missään vaiheessa ... ett kyllä mä suutuin, ett mua ei huomioida yhtään millään tavalla ... mulle se oli hirveä shokki ... mun mielestä mulle olisi pitänyt edes soittaa! ... ett kyllä mä tunsin hylätyksi itseni ... (tunn.11, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden kuvauksissa paljastuu sekä seksuaaliterveyspalveluiden että puhumisen tarve erityisesti miehille. Miesopiskelijoiden näkemysten mukaan miehen seksuaaliterveystilasta ei olla erityisen kiinnostuneita terveydenedistämiseen keskittyneissä terveyspalveluissa kuten neuvoloissa yhden miesopiskelijan kuvausta lukuun ottamatta. Myös internetin nettineuvoloissa seksuaaliterveysteemojen käsittely suuntautuu raskaana olevien naisten, ei tulevien isien kiinnostuksenkohteisiin. Internetin seksuaaliterveyspalvelut toisaalta kehittyessään avaavat mahdollisuuksia miehille tuoda esiin omaan seksuaaliterveystilaan liittyviä tarpeita:

... seksikehityksestä puhuttu? ... Ei varmaan pahemmin koskaan ... pienenä jossain neuvolassa varmaan oon käynyt, mutta vähän ei missään ... mitä nyt tuossa jossain neuvolassa käynyt ... ala-asteella terkkatarkastuksessa tai jotain ... siis miehet jotenkin tippuu sitten kuitenkin pois tästä systeemistä ... niin en tiedä, ehkä monella miehellä saattaa olla jotain sillä tavalla kysyttävää, mutta periaatteessa, kun naiset koko ajan joutuu käymään niissä rutiinitarkastuksissa, sellaista rutiininomaista ... siis miehet taas kun ei käy, niin saattaa tulla sellainen kynnyskin sitten, kun pitäisi mennä ... (tunn.1, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... tällainen instituutin alainen juttu (nettineuvola, oma huom.), niin sieltä taas löytyy naisille ... esimerkiksi mun vaimohan lueskelee paljon synnytykseen ja raskauteen liittyviä juttuja, niin nehan on täysin naisille suunnattuja ... iso sivu eri näköisiä linkkejä. Sitten yks on miehille, isyys joku tällainen ... kaikkeen vaan raskauteen liittyvää, niin keskustelupalstoja, voi kysellä ja niin pois päin ... (naurua) se (vaimo, oma huom.) on aina niin kiinnostunut ja lueskelee niitä juttuja ... toisten naisten kokemuksia ... (tunn.4, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... vaikka onhan siellä (internetissä, oma huom.) siis, hirveästi siellä on hyvää asiaa ... siis tehty sinne. Kävin itse asiassa Vauva-lehden sivuilla ... siellä oli tällaisten naisten tekemiä kysymyksiä. Tyttöystävän kanssa käytiin niin siellä oli paljon kysymyksiä esimerkiksi jostakin seksitaudista tai miten se leviää ... siinähan toi on hyvä, että ennaltaehkäisevässä työssä tuo internet ... saa tietoa ... (tunn.3, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... ehkä miehet sitten niin kuin tykkää olla tuolla verkossa ... naiset kun käy gynekologilla ja niillä on enemmän näitä mahdollisuuksia ... (tunn.2, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... jaa ei puhuta ... tarkemmin ajatellen ei niin. Mutta kyllä puhutaan neuvolassa, kun on laskettu aika lähellä. Siellä tämä suihin otto sun muut ”ei perinteiset tavat, joista ei puhuta” oli tavallinen asia jota terveydenhoitaja suositteli sitten, kun seksi ei enää onnistu enää muuten. Ainoastaan anaaliyhdyntä oli kiellettyä. Hän neuvoi käymään alanliikkeissä ja tutkimaan erilaisten apuvälineiden käyttöä. Keskustelu oli asiallista ja tabuja ei ollut. Mielestäni erittäin järkevästi tehty terveydenhoitajalta, koska kaikki varmasti ajattelee niitä asioita, mutta ei vaan kehtaa kysyä ja keskustella vaihtoehdoista. Pornosivu-

jen suihin otot ovatkin sitten sitä itseään. Tuleehan siinä väistämättä mieleen, että Minä Tarzan, sinä Jane ... heh heh ... (tunn.4, asynkroninen puhe).

Arvuuttelua sukupuolten tasavertaisuudesta. Sekä VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden että tuntemattomien tiedonantajien kuvauksissa miehen ja naisen tasavertaisuudelle asettuu arvuuttelun mahdollisuus. Useiden kuvausten perustella miehet eivät ole tietoisia omasta paikastaan suhteessa naiseen nykyajassa. Puhevoima seksuaaliterveysteemasta määrittyy selkeästi naisten puolelle. Useissa kuvauksissa naiset kuvataan rohkaistuneiksi ottamaan tilaa miehiltä, jolloin naisten aloitteellisuus ajatellaan myönteiseksi asiaksi. Toisaalta naisten seksuaalinen käyttäytyminen ja seksuaalisuuden ilmentäminen nykyajassa ovat osin vierasta, outoa ja hämmentävää sekä usean VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijan että tuntemattoman tiedonantajan naisen ja miehen tasavertaisuutta käsittelevän kuvauksen perusteella:

... sitten kun tytöt rupesi tuleen äkkiä siihen juttusille siinä katto vähän pitkään, nehän puhuu ihan samalla lailla kun miehet, pahemminkin melkein ... muna päivässä pakko saada, jotain tällaista ... nehän puhuu tosi rankkoja juttuja ... (tunn.7, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... kyllä mä ajattelen, ett se ennemminkin niin, miehet siinä vaikenemisen kulttuurissa enemmän ... ett tällainen uskomus, ei perustu välttämättä tietoihin, mutta uskomus, ett naiset on paljonkin kykenevämpiä keskustelemaan aikaisemmin, se nyt vaan ehkä, tuodaan vielä rohkeammin, kun on tasa-arvoa, rohkeammin esille julkisella tasolla ... ett miehet on edelleen perässä kävelijöitä ... (tunn.8, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... olisihan se jännä kokemus joutua karpäseksi kattoon kuuntelemaan mitä naiset ”sainailloissa” keskustelevat ... ehkäpä siellä jutellaan kuinka hyviä oria viime viikonloppuna saatiin kesytettyä jne. ... (tunn.4, asynkroninen puhe).

... ennen vanhaan, kun jätin naiseni mennäkseni vessaan, siinä oli alle viidessä minuutissa aina joku önköttämässä ... luoja kiitos, homma toimii nykyään toisinkin päin ... pysyy arvoasetelma samana: toinen ei ole kuumaa kamaa ja toinen on ... (tunn.10, asynkroninen puhe).

... Minun mielestä nykyaikana naiset puhuvat ja kattelevat miesten perään siinä missä miehet naisia. Ei näissä asioissa ole enää kummoisempia eroja. Monesti naiset saattavat olla jopa miehiä karskimpia näissä jutuissa, sinänsä oikein, mutta kun katselee nykyään nuorten naisten ja tyttöjen meininkiä kaupungilla, alkaa minusta olla huolestuttavaa. Siellä suorastaan kilpaillaan sillä, kenellä vaihtuu useimmiten poikaystävä tai kuka menettää neitsyytensä nuorimpana ... niinpä, ajat muuttuvat ... missä ovat linnan neidot, jotka kulkevat lukollisissa pikkuhousuissa ja odottavat sitä oikeaa, nykyään naisilla on tuskin päällä mitään. Eilen olin kaupungilla ja vastaan käveli tyttö, jolla oli mekko niin lyhyt, että pakarat vilkkuivat, kun se käveli, hah! Sinänsä hupaisaa, mutta ... (tunn.1, asynkroninen puhe)

... fiksun ja oman arvonsa tuntevan naisen pitäisi tietää, että mies ei loppupeleissä pidä minään naista, joka antaa liian helposti ... Vaikka elämmekin aikaa, jolloin on trendikästä hakea nopeaa tyydytystä, mitataan naisen fiksuutta paljonkin sillä, miten nainen tyrkyttää itseään. Jos naisella on vähänkään järkeä päässä, hän ei anna helposti miehelle, vaikka tämä olisi unelmien prinssi. Näin ajattelee moni suomalainen mies! ... Toivoisinkin saavani paljon naisilta kommentteja, mitä mieltä olette maineestanne ... (tunt.3, asynkroninen puhe).

... Väestöliiton seksitutkimus on oikeassa: naiset ovat käyneet seksikärttäjinä aktiivisemmiksi ... olen itse 23 v. mies ja aika usein saan baareissa kuulla suorasukaisia ehdotuksia – usein koko lailla humalaisilta naisilta ... vaan mikäpä siinä – kyllä se poikamiehelle sopii. Ainoa mikä huolestuttaa on se, että kondomin käytölle lähinnä naureskellaan ... (tunt.48, asynkroninen puhe).

Todentuntuista tutustumista ihmisten internetarkeen. Miesopiskelijoiden näkemyksen mukaan VirtuaaliSeksi-opintojakson pääongelmat oppimistehtävinä perustuvat ajanhenkisiin ja todentuntuisiin tilanteisiin, jotka kiinnittyvät miehen elämään. Oppimisalustalla miesopiskelijat tutustuvat monella tapaa sekä uudelleen opetuksen ja opiskelun paradigmaan että ihmisten internetarkeen. VirtuaaliSeksi-opintojakson oppimisalustalla asynkronisen puheen kautta opitaan olemaan uudella tavalla vuorovaikutuksessa toisten miesopiskelijoiden, minun naistutorina sekä internetiin linkittyvän oppimismateriaalin kanssa. Useat miesopiskelijat kuvaavat tilanteita, jossa soveltavat VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana saamaansa uutta tietoa seksuaaliterveysteeman ympärillä. Esimerkiksi eräs miesopiskelija hakee uutta tietoa seksuaaliterveysteemasta omaan kliiniseen hoitotyöhön ja toiset miesopiskelijat kokeilevat erilaisia verkkopalveluita ihmissuhteiden solmimiseksi internetissä:

... kyllä kurssi sillä tavallakin hyödytti, että tiettyä materiaalia otin sieltä uloskin joka on tällä hetkellä X osaston käytössä ... aika paljon hyvää tietoa yhdyin ensimmäisistä kokemuksista ja hyvin kirjoitettu ... mä nappasin ne ulos ja pistin meidän nuorten kirjahyllyyn mappiin, josta ne voi sitten lukee ... (tunn.8, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... laitoin tuossa kurssin alussa ihan kokeilumielellä ilmoituksen vetämään partnerista ... tähän mennessä ei vielä ole tullut vastauksia ... vähän mietityttää toi ns. teho joustuuko sitä laittamaan sadoille sivuille ilmoituksia saadakseen jotain käteen tuntuva vai onko se sittenkin sattuman kauppa...no odotetaan ja katsellaan, jos jotain ilmaantuisi ... (tunn.2, asynkroninen puhe).

... jouluna on yleensä tylsää, niin laitoin isästämme siskoni kanssa pikkuhiprakassa pari ilmoitusta nettiin. Kolmessa viikossa reilusti päälle sata vastausta. Vaikkei ilmoitus ole ollut aktiivinen kuukausiin, se rämpää treffeillä vieläkin ympäri Suomea, missä milloinkin sattuu olemaan kokous yms. matkalla ... Ei itse halunnut ilmoitusta laitettavan, mutta me viis veisattiin. Ajateltiin, että hyvä, jos yksi vastaa. Avioeron jälkeen se oli vaan

istuskellut kotosalla, soitellut pianoa ja alkoholisoitunut. Laitettiin siihen ilmoitukseen reilusti, että lapset ilmoittaa; isä on filsan tohtori, golffari, matkustelija ja tykkää sienimetsästyksestä ja oopperajuhlista. Mummut käy ihan kuumina. Sellaiset pauttirallaa 45–50 ... hirveästi just lääkäreitä, psykologeja, sairaanhoitajia etc. ... ajateltiin, että hyvä, kun se näkee miten paljon on tarjontaa. (tunn.10, sähköpostiviesti).

VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden kuvausten mukaan internetiin linkittyvään oppimismateriaaliin tulee suhtautua osittain varauksella. Erityisesti lasten ja nuorten ajatellaan tarvitsevan aikuisen tukea etsiessään tietoa seksuaaliterveysteemasta internetistä. Miesopiskelijoiden näkemysten mukaan internetistä löytyy paljon käytökelvotonta seksuaaliterveysmateriaalia, jonka oikeellisuudesta ja luotettavuudesta ei ole varmuutta: lasten ja nuorten omaohjautuvuuteen ei tule siten luottaa rajattomasti. Miesopiskelija toivoo aikuisten tukea lasten ja nuorten omaohjautuvuuteen:

... netistä löytyy paljon asiatonta sivustoja, mutta myös asianmukaista tietoa. Olisiko siis ideaa kerätä linkkikokoelma tällaisista ”terveistä” sivustoista nuorten käyttöön niin, että he voisivat siellä vierailla silloin, kun parhaalta itsestä tuntuu?.. (tunn.9, asynkroninen puhe).

VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana käydään internetin verkkopalveluissa voimallista prostituutiokeskustelua. Havaintojeni mukaan prostituutiokeskustelu määrittyy tunnepitoiseksi puolustamiseksi tai vastustamiseksi. Sekä VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden oppimisalustalla esittämät että tuntemattomien tiedonantajien näkemykset verkkopalveluissa prostituutiosta ovat samansuuntaisia. Kuvausten perusteella prostituutioon vaikuttaminen tapahtuu yhteisön tuella, ei rangaistuksella. Sekä prostituoitu että prostituoidun asiakas ovat ihmisiä, joiden hyvää seksuaaliterveystilaa on tuettava. Myös ihmisten ikääntyminen ja oikeus seksuaalisuuden ilmentämiseen sekä ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi nostetaan esiin kuvauksissa:

... kävin tuossa taannoin Hollannissa ja kuinka ollakaan, ryhmämme oli aivan väkisin päästävä katsomaan sitä kuuluisaa katuja, jossa ujon maalaispojan niska alkaa punottamaan. Olihan se mielenkiintoinen näky, kun neitokaiset näyttelivät avujaan näyteikkunoissa ja houkuttelivat luoksensa (kirjoittaja huomauttaa, että kukaan ryhmästä ei sortunut tarjonnan paljouteen, oma huom.). Mielenkiintoista oli se, että huomasimme yhdestä loosisista tulevan jo aika elämänsä ehtopuolella olevan miehen, joka varmaan oli käynyt eläkepäiväänsä piristämässä. Tästä tulikin tuolloin mieleeni, että onko seksi tosiaankin oikeutettu vain ”täysipäisille” ihmisille? Vai onko ehkä hyväksikin olla tarjolla Hollannin kaltaisia katuja, jossa ”ei niin sosiaalisesti hyväksyttävä” henkilö, joka haluaa seksiä voisi käydä tyydyttämässä luonnollisia tarpeitaan?.. (tunn.4, asynkroninen puhe).

... Voisiko kunta tarjota seksipalveluita? Kunnallinen ilotalo voisi vähentää rikollisuutta, edistää terveyttä ja alueellista kehitystä ... bordellitoiminnan ympärille pesiytynyt ri-

kollisuus vähenisi ja samalla saataisiin ilotytöt (ja –pojat) säännöllisen terveydenhuollon piiriin, jolloin tautien leviäminen vähenisi ... samoin ilotytöt maksaisivat veronsa kuten muutkin ... Seksipalvelujen kysyntää ja tarjontaa tulee aina olemaan, vaikka kuinka lainsäädännöllä yritettäisiin estää. Eikö siitä olisi järkevintä tehdä tarkoin valvottua laillista toimintaa, jolloin siitä saataisiin mahdollisimman paljon yhteiskuntaa hyödyttävää toimintaa?..(tunt.12, asynkroninen puhe).

... tuoreen tutkimuksen mukaan joka toinen suomalainen mies sallisi yhteiskunnan valvonnassa olevat ilotalot ... naisistakin kaksi viidestä hyväksyisi valvotut ilotalot ... tutkimus julkaistiin Väli-Suomen sanomalehtien Sunnuntaisuomalaisessa ... (tunt.74, asynkroninen puhe).

Havaintojeni mukaan verkostopohjaisissa keskusteluavauksissa tuntemattomat tiedonantajat nostavat vapaasti esiin useita ihmisen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin vaikuttavia seikkoja seksuaaliterveysteeman ympäriltä. Esimerkiksi toisilleen tuntemattomat ihmiset virittävät yhteisöllisesti pohdittavaksi erilaisiin elämäntilanteisiin liittyviä teemoja kuten yksinäisyyden ja ikääntymisen. Verkostopohjaisten keskusteluavausten kautta otetaan vapaasti kantaa myös seksuaalisuuden ilmentämiseen parisuhteessa sekä terveysalan asiantuntijoiden näkemyksiin seksuaaliterveysteeman ympärillä:

... miksi ihmissuhteita on tänä päivänä niin vaikea luoda? Sinkkuus on muotia, mutta minä en halua olla sinkku. Sinkkuus on minulle sama asia kuin yksinäisyys ... tänä päivänä tämä maailma pyörii netissä, ihmissuhteet luodaan nettisivujen kautta ... kenties olen väärässä, mutta ilmoituksissa haetaan hyvinkin tarkkaan tietynlaista ihmistä ... jokainen pyörii oman napanöyhtänsä ympärillä ... (tunt.46, asynkroninen puhe).

... yleinen asenne ikääntyneiden seksuaalisuuteen on negatiivinen – jos siitä yleensä edes puhutaan. Ikääntyneiden seksuaalisuudesta vaietaan. Sitä ei ole. Mielestäni asiasta pitäisi keskustella avoimemmin. Laitoksissa ja muissa asumisyksiköissä pitäisi ottaa seksuaalisuus keskustelun alle ... kaikkien etenkin vanhustyön ammattilaisten olisi hyvä pohtia asennoitumistaan vanhusten seksuaalisuuteen. Suhtaudutko asiallisesti vai naurahdatko? Jo naurahdaminen kielii asenteestasi: pidät ikääntyneiden seksuaalisia tarpeita vanhuuden höperyytenä ... toivon, että nuoruutta ihannoivassa yhteiskunnassa alettaisiin pohtia myös ikääntyneiden asemaa ja suhtauduttaisiin myös heidän seksuaalisiin tarpeisiinsa luonnollisesti ... (tunt.23, asynkroninen puhe).

... Seksin kyllästävässä maailmassa yhä useampi pariskunta päättää luopua lemmenleikeistä ja satsata parisuhteen muihin osiin: läheisyyteen, hellyyteen ja kumppanuuteen. Asiantuntijat uskovat, että seksistä pidättäytymisestä saattaa tulla jopa muoti-ilmiö ... nyt seksiä tuputetaan, ylimainostetaan ja ylikorostetaan joka paikassa ... trendit lähetevät halusta erottautua joukosta ... en yhtään ihmettelisi (psykoterapeutti haastateltuna), jos trenditietoiset ihmiset pian alkaisivat väheksyä seksin merkitystä ... (tunt.77, asynkroninen puhe).

... luin perjantaina lääkärin rajua juttua naisten seksuaalisuudesta. Hänen mielestään naisten haluttomuus on parisuhteen pahin ongelma ja itse asiassa seksiin suostuminen on avioliitossa naisen velvollisuus! Olen tyrmistynyt tuollaisesta yleistyksestä! Pitäisikö meidän naisten siis antautua seksiin aina, kun miestä haluttaa? Eikö lääkärin pitäisi päinvastoin muistuttaa, että kenenkään ei tarvitse elää toisen halujen mukaan! ... (tunt.11, asynkroninen puhe).

3.4.2 Pulmallisuus kasvottomana tai kasvokkain

Luottamus kasvokkain terveystalon asiantuntijaan. VirtuaaliSeksi-opintojakson pääongelmiin liittyvien oppimistehtävien kautta ohjaan opettajatutorina miesopiskelijoita virtuaalilääkäreiden vastaanotoille. Virtuaalilääkäreiden toiminta perustuu tavallimmillaan kaupallisuuteen. Virtuaalilääkäreiden toimintaa miesopiskelijat käsittelevät lähinnä omakohtaisena tarpeena seksuaaliterveysongelmien selvittelyssä tai hoidossa. Kasvottomana terveystalon asiantuntijan kohtaamisen ajatellaan olevan käyttökelpoisinta ja vapauttavinta sosiaalisesti estyneelle ihmiselle. Myös nopeus arvioidaan virtuaalilääkäreiden vastaanottotoiminnan eduksi. Toisaalta kukaan VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoista ei varauksettomasti luota virtuaalilääkäreiden vastaanottojen kautta saatavan tiedon oikeellisuuteen tai luotettavuuteen varauksettomasti. Virtuaalilääkäreiden vastaanottojen hyöty määrittynyt seksuaaliterveysongelmien selvittelytarpeissa itsehoitoa tukevaksi. Useimmat miesopiskelijat kuvaavat itsensä kykeneviksi keskustelemaan kasvokkain terveystalon asiantuntijan, lähinnä lääkärin kanssa mahdollisten omaan seksuaaliterveystilaan liittyvien selvittelyjen tai hoidon yhteydessä:

... itse voisin kuvitella neuvovani asiakastani käyttämään nettitohtoria tiedonlähteenä häntä koskevista asioista, jos mikään muukaan ei auta. Näkisin kuitenkin tärkeäksi, että hän pystyisi keskustelemaan jonkun henkilön kanssa asioista, jotka hän on ratkaissut netin välityksellä. Näin siksi, koska onhan yleisesti tiedossa, että netissä saa sekä hyödyllistä, että hyödytöntä tietoa. ”Jälkikeskustelun” avulla olisi hyvä ratkoa nettitiedon asiallisuus ... (tunn.4, asynkroninen puhe).

... olisihan se aika paskamainen tilanne, jos tosiaan hoito-ohjeeksi saa jotain väärää ... ihmisiä pystyy todellakin viilaamaan linssiin (ainakin sellaisia, jotka eivät uskalla pitää kunnolla puoliaan ja tyytyvät kohtaloonsa); hehän tekevät, mitä nettitohtori on heille ohjeistanut ja sitten seurauksena ei varmaankaan ole hyvää. Nettipotilaan arka luonne saattaa tulla pahemmaksi, kun hänen viimeinenkin mahdollisuus saada ongelmaansa tietoa on ollutkin täyttä huijausta ... (tunn.9, asynkroninen puhe).

... mietinpä tuossa vaan, että kun se Matti menee ja heittää tuonne nettitohtorille kysymystä, niin mistä ihmeestä hän tietää, että vastaus on asiantuntijan eikä minkään kulumapuoskarin heitto ... kuka takaa laadun/seuraa laatua? Voiko olla aivan varma, ettei

joku hakkeri piloillaan määrää sulle syyhyyn juuriharjaa ja fairia ... mietinpä vaan ... (tunn.2, asynkroninen puhe).

... Itse jos kyselisin tietoa netistä esim. sukupuolitaudeista, en ehkä niin suurella todennäköisyydellä lähtisi ostamaan apteekista lääkettä, vaan ehkä kuitenkin kävisin sairaalassa oikean lääkärin juttusilla ja pitäisin nettivastausta pikku apuna. Mutta tosiaan tässä maailmassa on kaikenlaisia ihmisiä, jotka eivät millään uskalla tai kykene mennä kasvotusten juttelemaan oikean ihmisen kanssa aroista asioista ... Hyvä heitto (tunn.2, oma huom.)! Tosiaan kannattaa pienellä varauksella uskoa noihin vastauksiin netissä ... (tunn.7, asynkroninen puhe)

... on hyvä, että nykyaikana voidaan intiimejä asioita kysellä netin kautta. Tämä on suuri helpotus sellaisille ihmisille, jotka eivät muuten uskaltaisi mennä kysymään kasvotusten lääkäriltä asioita ... mutta kuka takaa sen, että nämä palstat ovat oikeiden lääkäreiden pitämiä ja asiantuntemus taattu? Onhan mahdollista, että palstojen lisääntyessä sinne eksyy ihmisiä, jotka haluavat pitää hauskaa toisten vakavilla asioilla? ... tietenkin voi esilämmittelynä käydä suuntaa antavia vinkkejä kysymässä noilta palstoilta ... voi olla, että itse vaan karsastan hieman tämmöistä ja tykkään hoitaa asiat kasvotusten ... muuten kyllä tällaiset palstat ovat omiaan, pitää vaan muistaa niiden riskit, varsinkin tiedon oikeellisuudesta ... (tunn.1, asynkroninen puhe).

... sillä lailla tietysti, että mä epäilen, että voisiko mulla olla, niin laittaisin kysymyksen ja saisin siihen jonkinlaisen vastauksen, joka yleensä johtaa lisäkysymyksiin, että taas tarvitsisi tehdä lisää ... niin siitä mä voisin vetää omat johtopäätökset, että menisikö lääkäriin vai eikö menisi ... sillä lailla mä voisin käyttää ... (tunn.8, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... no suomalainen mies on tämmöinen, joka haluaa, jos nyt karrikoiden pistää yhteen muottiin, niin eihän se mene puhumaan asioistaan tuolla jossain ... jos se menee, niin se menee lääkärille ... valkotakki se on ... (tunn.9, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

... justiinsa internetistä pienempiin vaivoihin, että ehkä mäkin voisin käydä kysymässä, jos joku huolestuttaa tai tällainen ... jotain tiettyä tautia vaikka ... niin sitten pystyy käydä kattomassa ja kysymässä tuolta, ei tarvitse välttämättä lähteä sitten sen takia lääkäriin tai muun vastaanotolle ... mulla on kuitenkin, sen verran mä oon skeptinen internetin kanssa, ett vaikka on nyt Väestöliiton varmaan ihan okei, ihan lainmukaisia lääkäreitä ja tällaisia, mutta et sieltä löytyy varmaan kaiken maailman yrittäjää tuoltakin internetistä, ett mä oon, mä oon vähän silleen varauksella suhtautunut ... ett mieluummin sitten lähtee käymään ihan lääkäriin sitten ... (tunn.3, yksilöllinen keskusteluhaastattelu).

Seksuaaliterveysteeman käsittely tiettyssä kulttuurissa. VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana miesopiskelijat pohtivat omaa seksuaalisuuden ilmentämistään pääongelmiin liittyvien oppimistehtävien kautta (ks. 2.5.3 Opintojakson neljä pääongelmaa oppimis-

tehtävänä). Miesopiskelijoiden kuvaukset osoittavat, että yksilöllisellä elämäkerralla tiettyssä kulttuurissa on vaikutusta kyvykkyyteen ja kypsyyteen käsitellä seksuaaliterveys-
teemaa. Useiden VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden kuvausten perusteella kyvykkyyteen ja kypsyyteen käsitellä seksuaaliterveysteemaa tarvitaan aikaa. Myös erään tuntemattoman tiedonantajan verkkokeskusteluavauksessa nostetaan esiin seksuaalisen käyttäytymisen muutos viime vuosikymmeninä, joka osoittaa seksuaaliterveys-
teemaan liittyvän ajattelun olevan sidoksissa tiettyyn kulttuuriin tiettyinä aikana. Sekä VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden että tuntemattomien tiedonantajien kuvaukset paljastavat, että tietoteknologian kautta ihmisillä on halu, tieto ja taito nostaa seksuaaliterveysteemaan liittyviä aiheita erilaisissa yhteisöissä vapaasti käsiteltäviksi:

... ei voi luulotella tyhjistä ... jos olet itse koko ikäsi silleen pimeässä ja peiton alla ja silleen, ettei naapurit kuule, niin vaikea sitä on varmaan niin kun yhtäkkiä avoimeksi ja isoksi ja liberaaliksi heittäytyä ... (tunn.3, asynkroninen puhe).

... seksuaalisen vallankumouksen 1960-luvulla sanottiin olevan upea ja mahtava tapahtuma. Myönnän toki kavahtavani ahdasmielisyyttä, joka vallankumousta edelsi, mutta nyt olen pakotettu kysymään: söikö vallankumous lapsensa? ... seksi vallankumouksesta seurasi seksin inflaatio: seksi ei ole arvostettua eikä rakkautta ... (tunt.29, asynkroninen puhe).

4 Pohdinta

4.1 Tulkinallisten päätelmien tarkastelu

Seksuaaliterveysteemaan liittyviä ilmiöitä tutkitaan useiden tieteiden valossa. Aikaisempaa tutkimusta seksuaaliterveysteemaan liittyvän verkostopohjaisen opetuksen toimivuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta miesopiskelijayhteisössä ei ole raportoitu hoitotyön koulutuksen yhteydessä. Seksuaaliterveysteemaan liittyvä tutkimus hoitotyön näkökulmasta tarkastelee tavallisimmin terveysalan asiantuntijoiden asenteita, valmiuksia tai kykyä kohdata asiakas tai potilas kliinisessä hoitoympäristössä (esim. Helle 1999; Esko-Asikainen 2001). Kasvatustieteen näkökulmasta seksuaaliterveysteemaan liittyvässä tutkimuksessa on tarkasteltu sukupuolen tunnusomaisuuksia kuten naisuutta tai miehisyyttä, seksuaalista väkivaltaa ja häirintää sekä heteronormatiivisuutta (esim. Sunnari, Kangasvuo, Heikkinen & Kuorikoski 2003, *www-dokumentti*, viitattu 26.11.2003). Näyttää siltä, että muissa tieteissä erityisesti homoseksuaalisuus on innostanut viime aikoina tutkijoita (esim. Lehtonen 2003; Juvonen 2002).

Opettajat ovat kehittäneet ja tutkineet osaltaan ihmisten internetarkea opetukseen liittyen nykyajan tietoyhteiskunnassa. Internet antaa joustavuutta opetukseen ja opiskeluun sekä ajan että paikan suhteen, mutta se myös vaatii paljon. Verkostopohjainen opiskelu edellyttää opiskelijalta omaohjautuvuutta. Opiskelijat pitävät verkostopohjaista opiskelua mielekkäänä, joten sen parantamisessa painotetaan opiskeluprosessin tukemisen ja ohjaamisen kehittämistä opettajan työssä. Verkostopohjaiset opintojaksot sisältävät tavallisesti keskusteluita, oppimistehtäviä ja internetiin linkittyvää opiskelumateriaalia. Verkostopohjaisen opetuksen tutkimista ja kehittämistä tehdään kaikilla koulutuksen alueilla ja tasoilla (Woodruff, Brett, MacDonald & Nason 1998, *www-dokumentti*, viitattu 9.10.2002; Brandber, Kylmälä & Nummi 1999; Liaw 2001; Venäläinen 2001, 165–212; Docherty & Topp 2002, *www-dokumentti*, viitattu 31.7.2002; Moss & Shank 2002, *www-dokumentti*, viitattu 31.3.2004; Korhonen 2003; Mäki-Komsi & Ropo 2003, 131–136; Virtanen, Niemi, Nevgi, Raehalme & Launonen 2003, *www-dokumentti*, viitattu 10.10.2003). Verkostopohjaisen opetuksen kehitystyötä on usein arvioitu oppimisympäristöjen käyttökelpoisuutta ja hyviä puolia korostamalla (esim. Siilius, Tervakari, Kaartokallio & Yritys 2003, *www-dokumentti*, viitattu 6.4.2004). Tietoteknologiaan perustuvan oppimisympäristön käyttökelpoisuuden ja hyvyyden ohessa

on alettu keskustella myös verkostopohjaisen opetuksen ja opiskelun sosiaalisuudesta. Häkkisen, Linnakylän ja Lensun (2000, 87–98) mukaan verkostopohjaisessa opetuksessa ihmisten sosiaalisuus mahdollistuu, aivan kuten kasvokkain opetustilanteissa hyödyntämällä oppimisolustojen ominaisuuksia (myös Conole, Ingraham & Cook 2003, www-dokumentti, viitattu 26.11.2003).

Tässä tutkimuksessa tutkimustehtävänä on kuvata ja selvittää verkostopohjaisen opetuksen toimivuutta sekä tarkoituksenmukaisuutta VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden käsitellessä yhteisöllisesti seksuaaliterveysteemaa. Tutkimustehtävään kuuluu uusien kuvausten etsiminen ja tarkastelu ihmisten internetarjesta sekä tietoteknologian käyttöönotosta hyödynnettäväksi seksuaaliterveysteeman opetukseen. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa vähintään suhteutettavissa olevaa uutta tietoa erilaisiin opetuksellisiin tilanteisiin, joissa seksuaaliterveysteema ja tietoteknologia otetaan käyttöön. Tutkimuksen kautta saatava ymmärrys auttaa osaltaan hahmottamaan erityisesti hoitotyön miesopiskelijoiden tapaa yhteisönä käsitellä seksuaaliterveysteemaa.

Tämän tutkimuksen tulkinnallisten päätelmien tarkastelussa teoreettisilla viitteillä ilmeinen tulee ilmeisemmäksi, ilmeinen kyseenalaistuu sekä piilevä ymmärrys nousee esiin (ks. 1.7 Teoreettisia viitteitä tutkimukseen; myös Syrjäläinen 1996, 96). Teoreettiset viitteet tarkoittavat paikkateorian mukaan eri ihmisten roolien ja puhevoimien tarkastelua sekä uushenkisyysajattelun ilmentämän muutostarpeen esiin nostamista. Erityisesti tässä tutkimusprosessissa on tärkeää huomioida sekä VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden keskinäiset että naistutorin väliset puhevoimat asynkronisessa puheessa. Oleellista on, että asynkroninen puhe määrittyy kasvottomaksi ja vartalottomaksi ajatusten esittämiseksi seksuaaliterveysteemasta VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana. Keskinäinen ajatusten vaihto ja toisten ymmärtäminen perustuu taitoon kirjoittaa, kielikuvien käyttöön ja erilaisiin symboleihin. Kulttuuri nousee asynkronisessa puheessa ja koko opiskeluprosessissa esiin. Daviesin ja Harrèn (1999, 32–52) mukaan kielikuvien puheessa liittyykin aina sukupuolisidonnaisuus tiettyyn kulttuuriin. Van Langenhoven ja Harrèn (1999, 14–18) mukaan puhujille määrittyykin monenlaisia oikeuksia, velvollisuuksia ja sitoumuksia, jotka voivat viitata esimerkiksi VirtuaaliSeksi-opintojaksolla kielikuvien käyttöön kuvaamaan keskinäisen asynkronisen puheen avoimuutta ja kiinnostavuutta. Laajemman merkityksen keskinäisten puhevoimien tarkastelu saa silloin, kun sekä VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijat että tunte mattomat ihmiset kuvaavat miehen ja naisen keskinäistä puhumista seksuaaliterveysteemasta erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

VirtuaaliSeksi-opintojaksolla on kasvokkain sekä tehokkaiksi puhujiksi että hiljaa kuuntelemalla syttyviksi määrittyviä miesopiskelijoita. VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana asynkronisessa puheessa sijoitetaan toinen miesopiskelija, naisopettajatutor sekä sijoittaudutaan itse eri paikkoihin verkostopohjaisten tilanteiden ja toiminnan kautta. Paikkateoriaan viitaten tarkastelussa tärkeää on se, kuinka pysyviä tai horjutetta-

vissa olevia keskinäiset paikat ovat VirtuaaliSeksi-opintojakson oppimisalustalla. Laajemman näkemyksen keskinäisten roolien pysyvyydestä tai horjuttavuudesta antaa se, kun VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijat kuvaavat tilanteena ja tapahtumina seksuaaliterveysteeman opiskelua kasvokkain sekaopiskelijayhteisössä.

Tässä tutkimuksessa oleellista on ajanhenkisyden tavoittaminen opetuksen kehittämiseen. Dollin (2002, 43–52) mukaan uushenkisyysajattelu nostaa esiin luonnollisen muutostarpeen. VirtuaaliSeksi-opintojakson suunnittelu, toteutus ja tutkiminen haastavat tarkastelemaan opetuksen muutostarpeita tutkimusprosessin päätteeksi uushenkisyysajatteluun liittyvien perusväitteiden valossa. Oleellista on, että tässä tutkimuksessa on toiminnallinen aines monin tavoin mukana. (Ks. 2.2 Tutkimus virtuaalietnografiaprosessina.)

4.1.1 Sekalaista seksikasvatusta ja -opetusta

Muistot kauniit, syvää purppuraa, kilometrin takaa, uuden sävyn saa ja maailma murjoo, miestä riepottaa, mutta edetessään aina unohtaa

Kuorii kuin hedelmää, mitä muistoihin jää, muuta kuin makeaa, johon jämähtää, syvään purppuraan, mies muistot hukuttaa, kaiken muun unohtaa

Mitä tahansa teet, minne tahansa meet, kaikki sulla viittaa eiliseen, mutta tarinaa, jonka kadottaa, ei uudestaan saa kirjoittaa

On mieli miehen joskus kovin takkuinen, se kerää muistot, jotka sattuu eniten, niitä viskoo minne huvittaa, mutta edetessään koskaan ei voi unohtaa (Suurlähettiläit: Syvää purppuraa)

Tässä tutkimuksessa VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijat kuvaavat ja selvittävät, millaista seksuaaliterveysteemaan liittyvä kasvatus ja opetus on ollut aiemmin heidän omalla kohdallaan. Miesopiskelijat tuovat esiin ajatuksiaan ja näkemyksiään oman elämänsähistoriansa valossa. Seksikasvatus ja -opetus kuvataan sekalaiseksi sekä kotona että koulussa. Kuvausten tulkinnan perusteella näyttää siltä, että naisella on vankka vaikutus pojasta mieheksi kasvuun. Mies kykenemättömänä muotoilemaan puheettaan sanoiksi luovuttaa vastuun seksikasvatuksesta ja opetuksesta naiselle. Koulun ja kodin seksikasvatuksen ollessa sekalaista on pojan mieheksi kasvaessaan kyettävä hakemaan seksuaaliterveysteemaan liittyvää tietoa hyvin omaohjauksellisesti. Omaohjauksellisuus ei ole ongelmatonta. Usein tieto seksuaaliterveysteemasta löytyykin kodin ja koulun ulkopuolelta, esimerkiksi kaveripiiristä.

Myös aikuisten miesten kohdalla tarvittavan tiedon hakeminen seksuaaliterveysteeman ympäriltä voi olla ongelmallista. Paavilaisen (2003, 97–101) perhehoitotyön

tutkimuksen mukaan kaikilla miehillä ei ole kykyä vahvistaa omaohjauksellisesti ymmärrystään terveysalan kliinisissä ympäristöissä. Esimerkiksi neuvoloiden perhevalmennuksessa keskitytään itse synnytystilanteeseen valmistautumiseen, ei perhe-elämän tukemiseen. Synnytys tapahtumana liittyy ennen kaikkea äidin ja lapsen terveystilaan, joten isä saattaa jäädä varmuutta vaille tarkkailun ja tukemisen keskittyessä äidin ja lapsen hyvinvointiin. Tämän tutkimuksen tulosten mukaan myös miesopiskelija saattaa jäädä varmuutta vaille vahvistaessaan seksuaaliterveyteen liittyvää tietoperustaa hoitotyön koulutuksen aikana. VirtuaaliSeksi-opintojakson joillakin miesopiskelijoilla on omakohtaisia kokemuksia siitä, että seksuaaliterveysteeman opetuksessa ei kuunnella heitä miehinä.

Miesopiskelijat näyttävät usein VirtuaaliSeksi-opintojakson oppimisalustalla kuulos-tellen etenevän asynkronisessa puheessa: mitä miesopiskelijayhteisössä voi puhua nais-tutorin ohjatessa ja tukiessa opiskelutoimintaa. Varsinkin VirtuaaliSeksi-opintojakson alkuvaiheessa miesopiskelijoiden kuvauksissa kerrotaan tavallisimmin toisista miehis-tä tai yleensä miesporukoista. Omasta seksuaaliterveystilasta puhumaan kykeneminen vaatii selkeästi ajan kulumista sekä ilmapiirin tunnustelua. Kasvoton ja vartaloton opis-kelu näyttää auttavan avoimen ilmapiirin syntymistä sekä tukee rohkeutta puhua myös omista näkemyksistä seksuaaliterveysteeman ympärillä kypsyttellen. Useimmat VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijat ovat sitä mieltä, että he itse tulevaisuudessa ovat ky-keneviä ja avoimia puhumaan seksuaaliterveysteemasta hoitotyön asiakkaan, potilaan tai omien lasten kanssa. Avoimuus ja kyvykkyys edellyttävät kuitenkin oman persoonan vahvistamista ja epävarmuutta vailta olemista. Miesopiskelijat täytyy vakuuttaa hoito-työn koulutuksen aikana, että seksuaaliterveysteemasta on lupa puhua myös omien nä-kemysten kautta.

Storvik-Sydänmaan (2002) painottaa koulun terveystieteiden merkitystä nuoren kasvuun ja kehitykseen fyysisesti, psyykkisesti ja seksuaalisesti aikuiseksi. Terveyskasvatukseen määritettyjen elintapojen opetteluun kautta nuori voi hankkia terveyttä, jonka avulla hän suunnittelee omaa tulevaisuuttaan ja selviytyy arjesta. Tämän tutki-muksen tulosten mukaan koulun seksiopeutus ei näytä tukeneen VirtuaaliSeksi-opinto-jakson miesopiskelijoiden kuvauksissa kasvua seksuaalisesti aikuiseksi. Miesopiskelijoi-den kuvauksista ilmenee, että koulun seksiopeutuksesta puuttuu luontevuus, yksilöllisen seksikasvun tukeminen sekä kiinnekohta nuoren ajanhenkiseen elämään. Omaan sek-suaaliterveystilaan liittyvä tulevaisuuden suunnittelu ja arjessa selviytyminen saavat kiinnekohdan todelliseen elämään vasta miesopiskelijan yhteiselämässä naisen kanssa. Miesopiskelijat ovat myös sitä mieltä, että ihmisen seksuaaliterveystila ja sen ilmentäminen ovat jokaisen oma asia, johon toisten ei tule puuttua muutoin kuin suojelemalla lapsia ja naisia kaltoin kohtelulta.

Ylöstalo (2003, [www-dokumentti](#), viitattu 23.11.2003) esittää eri teoreetikkoja mu-kailleen, että ihmisen sukupuoleen liittyvä seksuaalisuus on useiden eri sukupuolitek-

nologioiden aikaansaama tulos. Sukupuoliteknologioiksi määrittyvät media, erilaiset yhteiskunnalliset instituutiot kuten koulu sekä tiede ja tutkimus. Daviesin ja Harrèn (1990, www-dokumentti, viitattu 14.3.2003) mukaan ihminen oppii luokittelemaan ihmiset tiettyihin ihmiskategorioihin kuten naisiin tai miehiin. Ihminen sijoittaa itsensä eri kategorioihin ajan ja paikan mukaan, joka käsittää myös mielikuvien kautta ajattelun. Mielikuvien kautta ihminen voi ajatella kuuluvansa esimerkiksi hyviin naisiin tai pahoihin miehiin. Ihmisten jakautuminen eri kategorioihin riippuu siitä, mitä ne kullekin ihmiselle itselleen merkitsevät.

Tämän tutkimuksen tulosten mukaan miehet määrittyvät mediassa ja koulussa toiseksi suhteessa naiseen. Toisena oleminen johtaa siihen, että miehet epäilevät omaa puhekyvykkyyttään. Miehet eivät välttämättä edes tiedä, miten heidän odotetaan puhuvan seksuaaliterveysteemasta tai kuinka paljon puhuessaan voi poiketa kulttuurisesta miehen määritelmästä. VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijat kategorisoivat itse itsensä heteromiehiksi. Hetero-olettamusta ei kyseenalaisteta, joten opintojakson aikana seksuaaliterveysteeman käsittely perustuu ennen kaikkea kulttuuristen olettamusten ja käsitysten kuvaamiseen. Miesopiskelijat kuvaavat esimerkiksi tilanteita, joissa miesten kesken käytetään huumoria, mutta huumori saattaa olla myös apukeino siirtyä käsittelemään seksuaaliterveysteemaa vakavammin. Vankat kulttuuriset olettamukset ja käsitykset seksuaaliterveysteeman ympärillä aiheuttavat sen, että sekä kasvokkain että verkkopalveluiden kautta voidaan vaikuttaa toisista ihmisistä. Tässä tutkimuksessa verkkokeskusteluavaukset ja verkkoartikkelit paljastavat, että ihmiset keskustelevat seksuaaliterveysteeman ympärillä internetissä usein vertailemalla ihmisiä keskenään ja itseään toisiinsa. Sosiologien vakiintunut asema teoreettisessa seksologiassa heijastuu myös ihmisten internetarjessa yleistykseen vertailun kautta (myös Virtanen 2002, 6-7). Seksologiassa eri ihmistieteiden kvalitatiivista tutkimusta tarvitaan lieventämään ihmisten keskinäinen vertailu ja yleistäminen. Yksilölliset näkemykset seksuaaliterveysteemasta sisältävät ennen kaikkea ihmiselle itselleen tärkeitä merkityksiä. Myös hyvä seksuaaliterveystila määrittyy ihmisen oman kokemisen kautta.

4.1.2 Kieli- ja mielikuvien luomis- ja sietokyvykkyyttä internetin ihmishdekohtaamisissa

Sä kuljit vastaani ja katsoit silmiini, sun katse puhui ja mua varoitti, mä tiesin jotenkin, itseni loukkaisin, jos askeleitani en varoisi

Kun kutsut mua taas, jään kuuntelemaan

Vajoan taas, sun kauniin katseen taa ja vaikka huomaan sen, nyt pettäväällä jäällä kävelen

Vajoan taas, kuinka vaarassa maistuukaan makea, vaikka tietää jää on heikko ja mikä kivussa voi olla sellaista, jota kaipaa pysyäkseen valveilla (Suurlähetiläät: Vajoan taas)

Tässä tutkimuksen tutkittava ilmiö määrittyy opetuksen uuteen paradigmaan ja ihmisten internetarkeen. Tutkimuksen avainkertomukset osaltaan ilmentävät ihmisten elämistä internetarjessa (ks. 2.4 Avainkertomuksia tutkimusprosessiin – eräitä kuvauksia uudesta tavasta elää internetarjessa).

VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana käy selväksi, että internet on vakiintunut yhteisö hakeutua erilaisiin ihmissuhdekohtaamisiin. Miesopiskelijat käsittelevät uudenlaisia ihmissuhteita internetarjessa ParilliSeksi-pääongelman kautta (liite 3). Miesopiskelijat kuvaavat internetarjessa ihmissuhdekohtaamisia usein toisten ihmisten kokemusten kautta, vaikka omakohtaisiakin kokemuksia kuvataan. Ihmissuhdekohtaamiset saavat alkunsa asynkronisen tai synkronisen puheen kautta internetyhteisöissä, joissa ihmisillä on enemmän tai vähemmän selkeä tavoite kuulua yhteisöön. Internetyhteisöissä ihmissuhdekohtaamisten osalta osataan olla odottamatta suuria sekä omien että toisten tavoitteiden täyttymyksiä VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden kuvausten perusteella.

Van Langenhoven ja Harrèn (1999, 16) mukaan subjektin persoona määrittyy paikateorian mukaan minuuden kolminaisuudesta (triad). Subjektin persoona koostuu kehosta ja sen aikaan saamasta näkökulmasta, elämänhistoriaan liittyvistä uskomuksista ja ominaisuuksista sekä sosiaalisesta olemisesta toisten ihmisten näkökulmasta. Keho määrittyy persoonan osatekijäksi. Keho persoonan osatekijänä puolestaan määrittää subjektin ainutlaatuisuuden ja sijainnin suhteessa sekä itsen että toisiin. Ropon (1999, 149–165) mukaan johdonmukaisuuden säilyttämisessä keskeistä on ihmisen itsensä kertoma siitä, mitä hän on itselleen ja toisille tietyssä ajassa sekä paikassa. Tämän tutkimuksen tulosten valossa itsestä kertominen internetarjen ihmissuhdekohtaamisessa määrittyy enemmän tai vähemmän johdonmukaiseksi kieli- ja mielikuvien luomiseksi.

Abdullahin (2003, www-dokumentti, viitattu 21.7.2004) mukaan kasvokkain puheessaan ihminen pyrkii mahdollisimman tehokkaasti saamaan toisen ihmisen keskittymään kuunteluun. Internetyhteisössä kohdattaessa huomion kiinnittäminen on vaikeampaa kasvottomuuden ja vartalottomuuden vuoksi. Internetyhteisössä asynkronisesti tai synkronisesti puhuttaessa toisen ihmisen huomion kiinnittäminen tehokkaasti on saavutettava visuaalisten vihjeiden avulla. Tämän tutkimuksen tulosten perusteella internetyhteisössä itsestä kertomisessa menestyvät ne ihmiset, joilla on halu ja kyky käyttää asynkronista tai synkronista puhetta joustavasti, leikillisesti ja luovasti. Sekä toisen että oma paikka ja keskinäiset puhevoimat internetyhteisössä kiinnittyvät siten vankasti kieli- ja mielikuviiin (myös Davies & Harrè 1990, www-dokumentti, viitattu 14.4.2003; Van Lagenhoven & Harrè 1999, 14–52). Tämän tutkimuksen tulosten mukaan kieli- ja mielikuviiin perustuva kiinnostava ihmissuhdekohtaaminen internetyhteisössä pyritään muuttamaan kasvokkain kohtaamiseksi. Ennen kuin kasvokkain kohtaaminen mah-

dollistuu, on molempien kohtaamiseen valmistautuvan omattava tietty määrä mielikuvien luomis- ja sietokyvykkyyttä, sillä kieli- ja mielikuvien kautta keskinäiset paikat ja puhevoimat joutuvat välittömästi kasvokkain kohdatessa uudelleen arvioitaviksi sekä visuaaliset vihjeet muuttuvat erilaisiksi.

Mielikuvien ja visuaalisten vihjeiden arviointi on merkityksellistä, sillä Pappin, Kontulan ja Kososen (2000, 13–15) mukaan ihmissuhdekohtaamisiin liittyy toive yhteisestä seksistä. Suppeimmillaan ajateltuna ihmiset motivoituvat etsimään ihmissuhteita juuri seksuaalisen tyydytyksen saamiseksi. Toisaalta kaikki internetyhteisöjen ihmissuhdekohtaamisten ei ole tarkoituskaan muuttua kasvokkain kohtaamisiksi. Hammanin (1996, www-dokumentti, viitattu 27.2.2002) mukaan ihmisten kohtaamisia internetyhteisöissä ja verkkopalveluiden seksimateriaalia käytetään joko yhtäaikaiseen tai yksityiseen seksuaaliseen itsetyydytykseen. Myös erilaisten seksikertomusten vaihtaminen kiihotushakuisesti internetyhteisöissä ihmisten kesken on mahdollista (ks. myös 2.4 Avainkertomuksia tutkimusprosessiin – eräitä kuvauksia uudesta tavasta elää internetarjessa). Tämän tutkimuksen tulokset osaltaan vahvistavat, että ihmissuhdekohtaamisiin internetyhteisöissä hakeudutaan jossain määrin toiveena yhteinen seksi.

Ongelmalliseksi internetyhteisössä saatu ihmissuhdekohtaaminen muuttuu silloin, kun itse luodut mielikuvat ja odotukset toisesta osoittautuvat kasvokkain kohdatessa kestävämmiksi. Jos ajatellaan, että internetyhteisössä kieli- ja mielikuvat vastaavat todellisessa kohtaamisessa kasvoja ja vartaloa, keskinäiset paikat ja puheen voimat ovat helposti horjutettavissa. Kasvokkain kohtaamisessa tulee persoonien sosiaalisuus uudelleen arvioitavaksi. Internetyhteisössä sosiaalisuus on halua ja kykyä olla yhteydessä toisiin ihmisiin sekä vihjeiden antamista itsestä tietoteknologian kautta, mutta kasvokkain kohdatessa sosiaalisuus näyttyy eri valossa. Toisaalta juuri kyky ja halu olla toisen ihmisen kanssa tekemisissä internetyhteisössä johtaa kiinnostavaan kohtaamiseen kasvokkain. Internetyhteisössä ihmissuhdekohtaamiset ovat kaiken kaikkiaan onnistuneisuudeltaan erilaisia siedettyjä ja erimerkityksisiä eri ihmisille. Tämän tutkimuksen tulosten perusteella ihmissuhdekohtaamiset internetyhteisöissä ovat tavallisesti ohuita ja lähinnä ajanhenkistä ajanvietettä eivätkä täytä toivetta ihmisten yhteisestä seksistä kovin hyvin. Toisen ja omat kasvot sekä vartalo muuntuvat osaksi sosiaalista persoonaa vasta kasvokkain kohtaamisessa. Pelkkä internetyhteisössä kohtaaminen on riittämätöntä eikä vaakuuta kieli- ja mielikuvien kestävästi odotuksia enemmän.

4.1.3 Puhe- ja mielentilaa verkostopohjaisesti miehille – huomioita seksuaaliterveysteeman ajanhenkiseen opetukseen

Sä syytit mua, mä syytin sua, sanoit ettet enää pysty sopimaan, annoit riidan rauhoittua, sanoit ettei enää ole sovittavaa

Kun yhteys katkeaa ja sanat suuhun jumittuu, se on niin katkeraa, kun väliin kuulu avautuu

Näinkö yksi silta syttyy taas, sä sanoit, nyt sen nään, se kuuluu elämään, näinkö yksi silta syttyy taas ja mä jään miettimään, kuinka kääntäisin sun pään, näinkö yksi silta syttyy taas ja vaikka mitä teen, huomaa sitä en saa sammumaan

Sä oot jo kaukana, vaikka siinä vielä seisotkin ja annat kerrata, kylmää ilmaa katseisiin

Mä jään seisomaan, katson kuinka yhteys katoaa. (Suurlähettilään: Silta)

Tämän tutkimuksen tavoitteena on tuottaa vähintään suhteutettavissa olevaa uutta tietoa erilaisiin opetuksellisiin tilanteisiin, joissa seksuaaliterveysteema ja tietoteknologian mahdollisuudet otetaan käyttöön. Tutkimuksen kautta saatava ymmärrys auttaa hahmottamaan erityisesti hoitotyön miesopiskelijoiden tapaa yhteisönä käsitellä seksuaaliterveysteemaa. VirtuaaliSeksi-opintojakson suunnitteluun, toteutukseen ja tarkasteluun liittyikin toiminnallinen aines monella eri tasolla: millaiseksi opetus ja opiskelu muodostuu, miten eri tilanteissa toimitaan sekä mikä on miesopiskelijoiden ja naistutorin keskinäinen suhde. Toiminnalliseen ainekseen määrittyy huomioiden tekeminen seksuaaliterveysteemaan liittyvän opetuksen kehittämiseksi. Tavoitteena ei ole kehittää ainoastaan parempaa VirtuaaliSeksi-opintojaksoa. Vahvin peruste tämän tutkimuksen toteuttamiseen nousee havainnosta, että hoitotyön koulutuksessa miesopiskelijoilla näyttää olevan riittämättömästi tilaa keskustella omanlaisesti ja omanlaisesta seksuaaliterveysteemasta kasvokkain toteutuvissa opetustilanteissa sekaopiskelijayhteisössä.

Yameyin (1999) mukaan pojat ja miehet ovat sekä seksuaaliterveysteeman opetuksessa että terveyspalveluissa jääneet tyttöjä ja naisia huonommin huomioituiksi. Myös Kontulan, Cacciatoren, Apterin, Bildjuschkin, Törhösen, Kosken ja Tiilon (2001) koulussa tekemän selvityksen mukaan poikien tiedot seksuaaliterveysteemasta ovat huonompia kuin tyttöjen. Huonommasta huomiosta ja tiedoista johtuen miehet elävät seksuaaliterveyden kannalta katsottuna riskielämää (myös Papp, Kontula & Kosonen 2000; Forrest 2001, www-dokumentti, viitattu 24.7.2001). Tämän tutkimuksen tulokset osoittavat, että hoitotyön koulutuksessa miesten kiinnostuksen kohteiden huomioiminen seksuaaliterveytilan ympärillä on tavallisesti vähäistä. Seksuaaliterveystilaa käsitellään ja tuodaan esille kasvokkain sekaopiskelijayhteisön opetustilanteissa tavallisimmin naisia kiinnostavien sisältöjen kautta. Naisopiskelijat suuntaavat keskinäistä

puhetta sekä määrittelevät puheen keston. Myös terveystilanteissa tilanne on sama: naisen seksuaaliterveystila huomioidaan sekä sairaudessa että terveydessä paremmin kuin miehen seksuaaliterveystila.

VirtuaaliSeksi-opintojakson suunnittelun ja toteutuksen peruseriaatteet kiinnittyvät sekä ongelmaperustaiseen että tutkivaan oppimiseen (ks. 2.5 VirtuaaliSeksi-seksuaaliterveyttä miehille). VirtuaaliSeksi-opintojakson suunnittelussa ja toteutuksessa käytetään FLE3-oppimisalustaa, joka perustuu tutkivan oppimisen peruseriaatteisiin (ks. 2.5.4 Opintojaksolla käytetyn oppimisalustan kuvaus). Opetussuunnitelma hoitotyön koulutusohjelmassa perustuu ongelmaperustaiseen oppimiseen Lahden ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveystieteiden laitoksella. Tutkivan ja ongelmaperustaisen oppimisen lähtökohdat ja peruseriaatteet nousevat samasta ajatuksesta: oppiminen on aktiivista ja yhteisöllistä uuden tiedon rakentamista (Hakkarainen, Lipponen, Järvelä & Niemivirta 1999, 263–281; Williams 2001; Lehtonen 2002, 148–161; Poikela 2003). Tutkivaan tai ongelmaperustaiseen oppimiseen perustuvaa opetussuunnitelmaa noudatettaessa opettajan roolissa on keskeistä opiskelun mahdollistaminen, ohjaaminen ja tukeminen. Alanko-Turusen (2002, 140) mukaan ongelmaperustaiseen oppimiseen perustuvassa opiskelijaryhmässä työskenneltäessä on opiskelijaryhmän itse huolehdittava keskustelun eteenpäin viemisestä ja opiskeluun liittyvistä toiminnoista. Tässä tutkimuksessa puolella VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoista ei ollut ennen opintojakson alkua tietoa tutkivan tai ongelmaperustaisen oppimisen peruseriaatteista. Tämän tutkimuksen tulosten mukaan huomattavaa on, että ne miesopiskelijat, joilla on aikaisempaa tietoa ongelmaperustaisesta oppimisesta pitävät huolen ja ohjaavat toisia omalla toiminnallaan ja puhumisen tavalla: tapahtuu toisilta oppimista.

Poikelan ja Poikela mukaan (2002, 55–74) opettajan tutorina on opittava ymmärtämään oppimisprosessin kulku opiskelijayhteisössä eri tiedon lajien valossa. Tutorin työ sisältää tiedon eri elementtien sisäistämisen: kooditettu, symbolinen tieto, ankkuroitu, esineellinen tieto, subjektiivinen tieto, kehollistettu, toiminnallinen tieto, sisäistetty, käsitteellinen tieto sekä kulttuurinen tieto. Tämän tutkimusprosessin kannalta erityistä on se, että kehollistettuun tietoon määritetään liittyvän hyvä ja vahva ilmapiiri opiskelijayhteisössä. Keholliseen tietoon liittyy tutorin nonverbaali viestintä kuten hiljaisuus ja pään nyökyttely, joita kasvokkain opetustilanteessa tutor voi tietoisesti kontrolloida. Esimerkiksi opiskelijat saattavat katsekontaktin avulla hakea tutorin hyväksyntää esittämälleen ajatukselle ilmeiden ja eleiden avulla. Oleellista on, että verkostopohjaisen opetuksen toteutuksessa kehollistettu tieto jää havaitsematta. Toisaalta Hakkaraisen, Longan ja Lipposen (1999, 218–219) mukaan tutkivaan oppimiseen perustuvassa opetuksessa tutorin aktiivisuudelle ei voida asettaa ehdottomia sääntöjä vaan aktiivisuus on ratkaistava kussakin pedagogisessa tilanteessa erikseen. Myös Kaksosen, Perä-Rouhun ja Nummenmaan (2002, 67–86) mukaan ongelmaperustaisessa opetuksessa opiskelijaryhmän sekä tutorin toiminta ei ole staattista vaan prosessimaisesti kehittyvää. Tutorin

tehtävän on ensisijaisesti edistää yhteisöllisen opiskeluprosessin sujumista ohjeistamalla sekä tarvittaessa jäsentämällä opiskeltavaa tietoperustaa. Voihan olla, että verkostopohjaisen opetuksen toteutuksessa osa on kasvokkain tapahtuvaa opetusta. Myös kielikuvat ja symbolit voivat osaltaan kuvata tai korvata kehollistetun tiedon elementtejä tutorin työssä. Tässä tutkimuksessa tutorina oman hiljaisuuden kontrolloiminen on helppoa, sillä asynkroninen puhe välittyy opiskelijayhteisöön aina viiveellä.

Portimojärven (2002, 75–86) mukaan verkostopohjaisen opetuksen rajat ja mahdollisuudet on otettava huomioon, kun suunnittelun ja toteutuksen perusteet ovat ongelmaperustaisessa oppimisessa. Eräs raja opiskelijayhteisön toiminnassa on se, että keskinäinen vuorovaikutus on hitaampaa ja köyhempää. Yhteisöprosessin kehittyminen asettaakin tutorille haasteen ja kehittymistä on seurattava jatkuvasti. On ilmeistä, että jos opiskelija putoaa opiskeluprosessista kerran pois, hänen on vaikea tai vaivannäköä vaativaa päästä mukaan uudelleen yhteisölliseen tiedonrakenteluun. Tämän tutkimuksen tulosten perusteella opiskelijan omaohjauksellisuus, sitoutuminen opiskelijayhteisön toimintaan ja aktiivinen tilanteiden seuraaminen nousevatkin opiskelun onnistumisen kriittisiksi tekijöiksi (Neo & Neo 2001, 19–31; Miao, Holst & Haake 2002, [www-dokumentti](#), viitattu 1.8.2002; Pelletier, Ness & Murphy, [www-dokumentti](#), viitattu 19.11.2002; Wu 2002, [www-dokumentti](#), viitattu 1.8.2002). Opiskelun onnistuminen ei riipu siten siitä, toteutuuko opetus kasvokkain järjestetyssä vai verkostopohjaisessa oppimisympäristössä tietoteknologia käyttöön ottamalla. Mäkitalon (2000, [www-dokumentti](#), viitattu 23.11.2003) mukaan opiskelijayhteisön toimintaa voidaankin ohjata, edistää ja tukea ongelmitta tietoteknologian kautta (myös Notar & Friery 2002).

Oppimisympäristöä tärkeämmäksi nousee sisällöllisesti mielekkäiden opintojaksojen kehittäminen ajatellen verkostopohjaista opetusta. Korhosen (2003, 19) näkemyksen mukaan tietoteknologian haltuunotto opetuksessa ei olekaan ongelmatonta. Tietoteknologian käyttöönottoa opetuksessa ei ole mielekäästä tarkastella irrallaan sosiaalisesta ja kulttuurisidonnaisesta toiminnasta. Toisaalta tutkimuksissa usein tarkastellaan ja kuvataan kulttuureja sekä erilaisia kansallisia käsityksiä ja toimintoja lähinnä yhteentörmäyksinä (esim. Koistinen 2002). Tässä tutkimuksessa VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden keskinäinen asynkroninen puhe ja toiminta kuvaavat kulttuurisia näkemyksiä monella eri tasolla. Kuvauksissa tulevat sille näkemykset miehenä opiskelusta naisvaltaisella alalla, seksuaaliterveysteemasta, ihmisten internetarjesta ja vuorovaikutustavasta tietoteknologian kautta. Näkemyksiin vaikuttavat kunkin miesopiskelijan omaan elämäns historiaan liittyvät oletukset ja tavat toimia. Tämän tutkimuksen uusi tieto auttaakin ymmärtämään osaltaan seksuaaliterveysteeman käsittelyn toimituutta ja tarkoituksenmukaisuutta erityisesti huomioiden miesopiskelijat verkostopohjaisessa opetuksessa sekä hoitotyön koulutuksessa.

Tissarin, Vaattovaaran ja Vahtivuori-Hännisen (2004, [www-dokumentti](#), viitattu 1.7.2004) tutkimuksessa keskeinen verkko-opetuksen suunnittelun, toteutuksen ja

arvioinnin teoreettisiin lähtökohtiin liittyvä havainto on, että verkko-opetuksessa opettajan on toimittava osin abstraktimmalla tasolla kuin lähiopetuksessa, jossa toimintaa voidaan muuttaa tilanteen mukaan. Verkko-opetuksessa opettajalla on valinnanmahdollisuuksia interaktiutilanteessa vähemmän, koska useat opetustilanteeseen liittyvät tekijät on työstettävä valmiiksi ennen interaktiovaiheen alkua. Teoreettisista malleista ja tarkasta ennakkosuunnittelusta on hyötyä verkko-opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa ja usein oppimateriaali on työstettävä täysin valmiiksi ennen oppikurssin alkua.

VirtuaaliSeksi-opintojakson suunnittelu ja toteutus perustuvat sekä tutkivan että ongelma-perustaisen oppimisen peruseriaatteisiin. Tämän tutkimuksen tulosten perusteella sen sijaan keskeinen havainto on, että luopuminen odotetusta tilanteeseen suhtautumisesta sekä riittävä ennakoimattomuus, joustavuus ja luovuus ovat tärkeitä. Kun seksuaaliterveysteeman opetukseen liittyvät tilanteet ja internetiin linkittyvä opiskelumateriaali ovat yllätyksellisiä, vapaa mielen- ja puhetila miesopiskelijayhteisössä on mahdollista. VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden mielestä naistutorin on osattava olla riittävän puuttumaton miesopiskelijayhteisössä käytävään keskusteluun, mutta tarvittaessa kyettävä tukemaan ja ohjaamaan sinänsä seksuaaliterveysteemassa pysymistä ja oleellisen sisällön havaitsemista. Asynkroninen puhe VirtuaaliSeksi-opintojaksolla on abstraktia oppimisympäristön vuoksi, mutta vaikuttaminen siihen ei ole sinänsä ongelmallista. Vaikuttaminen edellyttää tutorin osallistumisen tiiviyyttä ja tarvittaessa opiskelumateriaalin lisäämistä tai siihen johdattelua internetissä. Useimmat miesopiskelijat ovat sitä mieltä, että he eivät olisi kasvokkain sekaopiskelijayhteisön opetustilanteessa mukana samanlaisella tiiviydellä, kuin he ovat VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijayhteisössä.

VirtuaaliSeksi-opintojakson eräänä tavoitteena on vahvistaa miesopiskelijan persoonaa kohdata tulevaisuudessa hoitotyön asiakas tai potilas, kun käsitellään seksuaaliterveysteemaa joko terveydessä tai sairaudessa. Weerakoon ja Wongin (2003, www-dokumentti, viitattu 6.4. 2004) mukaan tietoteknologian käyttöönotto seksuaalikasvatuksessa ja -opetuksessa on ajankohtaista. Se on tarkoituksenmukainen ja tärkeä osa terveysalan asiantuntijakoulutusta. Tämän tutkimuksen tulokset vahvistavat, että internetistä löytyy ajanmukaisia kuvauksia ihmisten internetarjesta hyödynnettäviksi opetuksen suunnitteluun ja toteutukseen. Internetiin linkittyvä opiskelumateriaali on toimivaa ja omaohjautuvuutta lisäävää. Verkostopohjaisen opetuksen järjestäminen hoitotyön opiskelijoille osoittautuu ajanhenkiseksi ja kiinnostavaksi. Riversin, Blaken ja Lindgrenin (2003, www-dokumentti, viitattu 23.11.2003) mukaan sinänsä hoitotyössä tullaan lisääntyvässä määrin hyödyntämään tietoteknologiaa erilaisten terveystätöiden yhteydessä (myös Rick, Kearns & Thompson 2003, 41–57). Verkostopohjaisena toteutettava hoitotyön opetus antaa siten osaltaan valmiuksia teknologian käyttöönottoon. Myös McArthur ja Lewis (1998, www-dokumentti, viitattu 10.10.2003) vakuuttavat tietoteknologian käyttöönoton opetuksessa mahdollistavan tulevaisuuteen suun-

taavan ajattelun. Miltiadou ja Saveney (2003) toteavatkin tietoteknologian olevan nykypäivän maailmassa tehokkain ja monimuotoisin tapa opiskella elinikäisesti.

Tutkivassa ja ongelmaperustaisessa oppimisessa korostuu opiskelijan kyky sekä omaohjauksellisuuteen että yhteisölliseen tiedonrakenteluun keskinäisen vuorovaikutuksen kautta. Portimojärven (2002, 75) mukaan tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntävä opetus on muuttunut itsenäisestä tietokoneen kanssa kommunikoinnista enemmän vuorovaikutusta korostavaan opetuksen suunnitteluun ja toteutukseen. Matikaisen (2002, 33–50) mukaan vuorovaikutus ei ole minkään välineen kuten tietokoneen tai oppimisympäristön ominaisuus. Ihmisten välinen dialogi ei ole menetelmä vaan tapa suhtautua toisiin ihmisiin ja maailmaan kysyvällä ja kiinnostuneella tavalla. Lindbergin (2002, www-dokumentti, viitattu 6.2.2004) tutkielman mukaan vuorovaikutus tieto- ja viestintäteknisessä ympäristössä ei olekaan itsestään selvyys. Samoin Korhosen (2003, 248) tutkimuksen tuloksissa opiskelijat esittivät kritiikkiä verkkokeskustelujen kulusta: keskinäinen vuorovaikutus verkostopohjaisessa oppimisympäristössä osoittautuu toisille vaikeaksi ja oudoksi. Tämän tutkimuksen tulokset osoittavat, että VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijat haastavat sekä itsensä että toisensa ottamaan tietoteknologian haltuun seksuaaliterveysteeman käsittelyssä. Opintojakson keskivaiheilta loppuun saakka keskinäinen vuorovaikutus muuttuu vapaaksi ja miesopiskelijat kykenevät kysytellen puhumaan seksuaaliterveysteemasta ilman vaikeutta tai outoutta sekä keskenään että naistutorin kanssa. Muutos on merkittävä, sillä VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoilla yhtä lukuun ottamatta ei ole aikaisempaa kokemusta verkostopohjaisesta opiskelusta. Myöskään eräiden miesopiskelijoiden näkemykset aiemmasta seksuaaliterveysteeman opiskelusta hoitotyön koulutuksessa eivät ole kovin myönteisiä.

Gallegon ja Colen (2001, 951–997) mukaan verkostopohjaisesti opiskelevien yhteisö muodostuu opittavan tietoperustan, ei itse oppimisympäristön ympärille. Myös tämän tutkimuksen tulokset osoittavat, että VirtuaaliSeksi-opintojakson vahvuus, toimivuus ja tarkoituksenmukaisuus on siinä, että miesopiskelijayhteisö rakentuu käsiteltävän seksuaaliterveysteeman, ei ihmisten ympärille. VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijat ovat sitä mieltä, että tärkeän tai kiinnostavan näkemyksen esittäjällä ei ole kasvona sinänsä merkitystä. Sinänsä seksuaaliterveysteeman ympärille kokoontuminen ei vähennä miesopiskelijoiden sosiaalisuutta niiltä osin, kuin se verkostopohjaisessa oppimisympäristössä kyetään kasvottomana ja vartalottomana tuomaan esiin. Miesopiskelijat kykenevät VirtuaaliSeksi-opintojakson oppimisalustalla puhumaan asynkronisesti sekä keskenään että naistutorin kanssa monipuolisesti kadottamatta omanlaistaan sävyä tai kuvauksia seksuaaliterveysteeman ympäriltä. Opintojakson kuluessa seksuaaliterveysteeman miesyhteisölliseen käsittelyyn suhtaudutaankin teemana asiallisesti. Vaikka miesopiskelijat opintojakson alkuvaiheessa kuvaavat seksuaaliterveysteemaa usein toisten miesten tai miesporukoiden kuvausten kautta, vähitellen vapaan tilan tunnustelun

kautta kyetään puhumaan myös omasta seksikasvusta ja sen vaikutuksesta tulevana sairaanhoitajana osaamiseen.

Tässä tutkimuksessa osaaminen tulevana sairaanhoitajan merkitsee sitä, että miesopiskelija on hoitotyön koulutuksen aikana kyennyt pohtimaan oman seksikasvatuksensa vaikuttavuutta sekä saanut mahdollisuuden vahvistaa omaa persoonallisuuttaan kohdatta hoitotyön asiakas tai potilas käsiteltäessä seksuaaliterveysteemaa niin terveydessä kuin sairaudessaakin. VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana yksittäisen miesopiskelijan halu ja kyky antautua keskinäiseen asynkroniseen puheeseen on vihje siitä, että omaa persoonaa kyetään vahvistamaan. Myös monipuolisen tietoperustan vahvistaminen on tärkeää sekä ihmisten internetarjen ymmärtäminen. Tulevana sairaanhoitajana miesopiskelija antaa tietoa seksuaaliterveysteemasta hoitotyön asiakkaille ja potilaille erilaisissa hoitamiseen liittyvissä tilanteissa sekä huolehtii potilaan hyvinvoinnista seksuaaliterveyteen liittyvän sairauden aikana. Kliinisessä hoitotyössä Vuolan (2003, 261–266) mukaan asiakkaan tai potilaan tarve puhua seksuaaliterveysteemasta voi ilmetä suoraan tai epäsuorasti. Sairaanhoitajan osaaminen on havaintojen tekemistä erilaisista ilmaisuista ja sairaanhoitajan suorat, sukupuolineutraalit ja asialliset kysymykset seksuaalisuudesta luovat tilanteeseen luottamuksellisen ja sallivan sävyn. Esimerkiksi sairaanhoitaja voi oman tietonsa kautta tuoda esiin, että seksuaalisuuden ilmentäminen on yksi elämän hyviä puolia sen sijaan, että korostaisi liiaksi seksuaaliterveystilaan liittyviä vaaroja.

Ihmisen seksuaaliterveystilaan voi toisaalta vaikuttaa monenlaiset somaattiset tai psyykkiset sairaudet, toimenpiteet ja lääkitys sekä ikääntyminen (esim. Färkkilä & Ruutiainen 2003, 247–253; Kellokumpu-Lehtinen, Lepola & Koponen 2003, 255–259; Kosunen, Cacciatore & Hervonen 2003, 209–216; Väisälä & Hautamäki 2003, 237–246; Räsänen 2003, 219–227; Vanhanen 2003, 229–234). Tämän tutkimuksen tulosten mukaan VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijat luottavat omaan kyvykkyyteensä hakeutua terveysalan asiantuntijan luokse omaan seksuaaliterveystilaan liittyvän ohjaus-, selvittely- tai hoitotarpeen ilmetessä. Miesopiskelijat hakeutuisivat ensisijaisesti lääkärin luokse, joten ymmärrys sairaanhoitajan osaamisalueesta jää epäselväksi. VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana miesopiskelijat havainnoivat internetissä toimivia seksuaaliterveyspalveluja OngelmalliSeksi-pääongelman kautta (liite 2). Erikssonin, Moisanderin ja Korpiahon (2003, www-dokumentti, viitattu 19.11.2003) mukaan tietoteknologian käyttöönotto rakentuu miehen kulttuuriseen sukupuoleen liittyviin lähtökohtiin. Tämän tutkimuksen tulokset osaltaan tukevat tätä väitettä, mutta hoitotyön asiakkaan tai potilaan ja terveysalan asiantuntijan keskinäinen kohtaaminen internetissä on riittämätöntä. Miesopiskelijoiden mielestä internetin seksuaaliterveyspalvelut eivät ole riittävän luotettavia ja tiedon oikeellisuutta epäillä. Tämän tutkimuksen tulosten mukaan internetissä toimivat seksuaaliterveyspalvelut ovat enemmän ihmisen itsehoitoa tukevia kuin seksuaaliterveystilaan vaikuttavan sairauden selvittelyyn tai hoitoon sopivia palveluja. Internetin seksuaaliterveyspalvelut toisaalta auttavat tiedon saantia nopeasti.

Virtasen, Niemen, Nevgin, Raehalmeen ja Launosen (2003, www-dokumentti, viitattu 10.10.2003) mukaan tietoteknologian käyttöönotto opetuksessa edellyttää opiskelijalta useita sosiaalisen osallistumisen taitoja aivan samoin kuin kasvokkain opetustilanteissa. Tutkivaan ja ongelmaperustaiseen oppimiseen perustuvassa opetuksessa kyse on vastavuoroisuuteen perustuvasta tiedon rakentelusta (myös McConnell 2002, 59–83; Conole, Ingraham & Cook 2003, www-dokumentti, viitattu 26.11.2003). Osa VirtuaaliSeksi-opintojaksolle alunperin ilmoittautuneista miesopiskelijoista eivät osallistuneet tilanteisiin ja toimintaan aktiivisesti. Tutkimuksen tulosten mukaan kaikki miesopiskelijat eivät ole kykeneviä vastavuoroisuuteen. Epäselväksi jää, onko nimenomaan seksuaaliterveysteemaan liittyvän tietoperustan jakamisen ongelmallisuus poisjäännin syy vai vaikuttavatko poisjääntiin muut ulkopuoliset tekijät kuten muiden opintojaksojen ajoitus. Nummenmaan (2002, 163) mukaan muutos yhteisölliseen tiedonprosessointiin korostaakin uudenlaisen näkökulman tai asennoitumisen omaksumista suhteessa sekä itseen että ympäristöön. Erityisesti seksuaaliterveysteemaa käsiteltäessä muutoksen on oltava huomattava, sillä Virtasen (2002, 32) mukaan seksuaalisuus mielletään edelleen usein pelkästään suvunjatkamiseksi.

VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijat luokittelevat itsensä heteromiehiksi (ks. myös Davies & Harrè 1990, www-dokumentti, viitattu 14.3.2003). Lehtosen (2003, 27) mukaan heteromuotti tarjoaa kaksi mahdollisuutta ihmisen sukupuoleksi: arvokkaampana miehen, joka haluaa naista sekä vähemmän arvostettuna naisen, joka haluaa miestä tai on miehen halun kohteena. Heteroseksuaalisen halun pohjana on ruumis. Seksuaalisuus ja sukupuoli ovat rakenteita, jotka pysyvät pystyssä ihmisten vuorovaihtuksen piteleminä. Tämän tutkimuksen tulosten mukaan VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijat haluavat olla heteromuotissa ja jättävät homoseksuaalisuuden yhtenä seksuaaliterveysteeman osa alueena täysin käsittelemättä. Miesopiskelijayhteisön heteromuotti ja heteromiehiksi kategorioituminen ovat niin vahvoja, että miesopiskelijan on kyettävä omaohjauksellisesti hakemaan tukea ja ohjausta naistutorilta kahden kesken, koska puhetilaa teemasta on riittämättömästi.

Lehtosen (2002, 151–152) mukaan relevantti konteksti herättää opiskelijoissa kysymyksiä ja luo mieleen epävakautta, halun oppia ja luoda. Herää halu, ei pelkkä tarve tietää opittavasta aiheesta enemmän. Toisin sanoen konteksti kasvattaa motivaatiota, jota virittämällä opettajatutorin vaikuttaminen mahdollistuu. Tämän tutkimuksen tulosten mukaan VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden halu ja kyky käsitellä seksuaaliterveysteemaa keskenään perustuu kiinnostavaan, avoimeen ja luottamusta herättävään ilmapiiriin. Nimenomaan ilmapiirin luominen asettaa haasteen naistutorille. Opettajatutor yleensäkin ei ole kovin tietoinen mahdollisista opiskelijoiden keskinäisistä erimielisyyksistä tai opiskelutoimintaan vaikuttavista ristiriidoista. On selvää, että suuret erimielisyydet ja ristiriidat rajoittavat sekä yksittäisen opiskelijan mielentilaa että ilmapiirin avoimuutta. Mahdollisten erimielisyyksien tai ristiriitojen vaikutusta opetta-

jatutor voi tämän tutkimuksen tulosten mukaan lieventää siten, ettei ohjaa liian tiukasti miesopiskelijoita käsittelemään arkoja teemoja kuten homoseksuaalisuutta tai omaa seksikasvua.

Tässä tutkimuksessa VirtuaaliSeksi-opintojakson pääongelmat oppimistehtävinä herättävät tai ovat herättämättä miesopiskelijoiden luonnollisen kiinnostuksen tai keskinäisen halun käsitellä tiettyä seksuaaliterveysteemaa. Naistutorin vaikuttaminen miesopiskelijayhteisössä näkemysten keskinäiseen jakamiseen rajautuu oppimistehtävien suunnitteluun riittävän väljästi. VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden mielestä opettajatutorin sukupuolella ei ole merkitystä (myös Wheeler 2001, 14) Sen sijaan naisopiskelijoita ei välttämättä haluta VirtuaaliSeksi-opintojaksolle. Tämän tutkimuksen tulosten mukaan opettajatutorin sukupuolta tärkeämmäksi nousee se, että opettajatutor osaa antaa kiinnostavia vihjeitä, sillä miesopiskelijat haluavat olla riittävässä määrin omaohjauksellisia. Siliuksen, Tervakarin, Kaartokallion ja Yrityksen (2003, 25) mukaan tieto- ja viestintäteknikka-avusteisessa opetuksessa keskeisintä onkin tarjota opettajana tukea oikeaan aikaan, jotta se edistäisi erilaisten opiskelijoiden kasvua sekä osaamiseen että asiantuntijuuteen

Hakkaraisen, Longan ja Lipposen (1999, 124–126) mukaan kirjoittamistaito tukee ajatusten tarkentamista, uudelleen organisointia ja edelleen kehittelyä. Kirjoittaminen vaatii tarkentamaan käsitysten välisiä yhteyksiä, täsmentämään sanojen piileviä merkityksiä sekä yhdistämään eri näkökulmista saatua tietoa. Tässä tutkimuksessa VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijan kirjoitustaito on asynkronisen puheen tuottamisen taitoa oppimisolustalla. Asynkroniseen puheeseen kuuluu kielikuvien sekä erilaisten symbolien käyttö ajatusten terävöittämiseksi. Eagletonin (2002, www-dokumentti, viitattu 6.4.2004) mukaan yleensä verkostopohjaisessa ympäristössä vaeltaminen edellyttää ihmiseltä uudenlaista kyvykkyyttä hahmottaa, organisoida ja tulkita hyperteekstiä, grafiikkaa, kuvia ja erilaisia ikoneita. Tämän tutkimuksen tulosten mukaan osalla VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoista on toisia miesopiskelijoita parempi taito kuvata näkemyksiään ja ajatteluaan asynkronisen puheen kautta. Hyvän kirjoitus- ja kuvaamistaidon omaavat miesopiskelijat kiinnittävät toisten huomion helposti. Korhosen (2003, 248) tutkimuksessa verkon positiivinen merkitys perustuu juuri puolueettomaan tilaan, jossa tekstin sisältö on tärkeintä. Myös Matikaisen (2002, 27) mukaan kasvokkainen vuorovaikutus perustuu suurempaan sosiaaliseen läsnäoloon kuin tietokonevälitteinen viestintä, joten tietokonevälitteisessä viestinnässä keskitytään tehtävään tai asiapitoiseen viestintään. Tämän tutkimuksen tulosten perusteella asiaan keskittyminen ei ole huono asia.

Tämän tutkimuksen tulosten mukaan puolueettomuus tai asiallisuus, ei pelkkä asioiden välittäminen ovat tärkeitä, mutta yhteisöllistä tiedon rakentelua johdattaa ennen kaikkea miesopiskelijoiden persoonallinen kirjoitus- ja asioiden kuvaustaito. Sinänsä oman näkemyksen esittämisen kestolla ei ole merkitystä, vaan sillä, että näkemys vihjaa

riittävän kiinnostavasti haluan esittää jotakin muuta tai uutta käsiteltävästä seksuaali-terveysteemasta toisille (myös Manninen & Nevgi 2000, 99). Ilmeistä on, että pelkkä puolueettoman tai asiapitoisen tilan järjestäminen ei riitä, vaan verkostopohjaisella oppimisalustalla tulee tukea eri persoonien puhevoimien koettelua. Ihmisten väliset suhteet ovat aina muuttuvia ja kehittyviä (myös Luberta 2003, [www-dokumentti](#), viitattu 14.4.2003).

Verkostopohjaisen opetuksen tutkimuksen, kehityksen ja toteuttamisen kuvataan tavallisemmin edistävän sekä opettajan että opiskelijan vapautumista tietystä ajasta ja paikasta (esim. Manninen 2000, 29–42). VirtuaaliSeksi-opintojaksolle sitoutuminen ei ole pelkästään yksilön halusta, ajasta tai paikasta riippuvaa vaan tärkeäksi nousee myös aktiivinen ajallaan osallistuminen. Miesopiskelijoiden keskinäinen toimiminen tilanteissa määrittää siten viime kädessä sen, kuka voi kuulua ja kuka ei voi kuulua VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijayhteisöön. Miesopiskelijayhteisön koko olemassaolo heikentyy tai vahvistuu sen mukaan, kuinka aktiivinen jokainen yksittäinen miesopiskelija yhteisössä on. Myös miesopiskelijat itse määrittävät sen, mitä seksuaali-terveysteemoja käsitellään, kuinka kauan kustakin teemasta rakennetaan uutta tietoa sekä millä sävyllä keskustelua käydään. Tämän tutkimuksen tulosten mukaan VirtuaaliSeksi-opintojakson yksittäisen miesopiskelijan vapautuminen ajasta ja paikasta osoittautuu suhteelliseksi.

Verkostopohjaisessa opetustilanteessa muuttuvat sekä opettajatutorin että opiskelijoiden roolit. Mannisen ja Nevgin (2000, 93–108) mukaan parhaassa tapauksessa opettajatutor on vertainen keskustelija opiskelijayhteisössä. Tämän tutkimuksen tulokset vahvistavat, että naistutorista voi tulla yhdenvertainen keskustelija miesopiskelijayhteisössä. Asynkronisessa puheessa miesopiskelijat kykenevät olemaan persoonallisesti. Toisaalta kasvottomuus ja vartalottomuus näyttävät edistävän miesopiskelijoiden vapautta ja omanlaista puhetapaa. Oppimisalustalla miesopiskelijoiden ja naistutorin keskinäiset paikat muuntuvat eivätkä ne ole missään vaiheessa pysyviä (myös Davies & Harrè 1999, 32–52). Pysymättömyys ilmenee siten, että uuden tiedon rakentelu jakautuu tiiviydeltään eri lailla miesopiskelijoiden, naistutorin ja internetiin linkittyvän opiskelumateriaalin välillä. Ihmisten keskinäiset yhteydet ja tiedon linkittyminen internetin opiskelumateriaaliin ovat saumattomia, mutta paikkojen horjuttamista tai hyväksymistä on vaikea havaita (Van Langenhoven & Harrè 1999, 32–52). VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana naistutorin rooli opettajana suhteessa miesopiskelijoihin hälvenee myönteisesti. Myös miesopiskelijoiden keskinäiset puhevoimat ovat yllätyksellisiä. Kun asynkronisessa puheessa koetaan onnistuttavan, saadaan lisää voimaa esittää tiedon rakentelua kannattavia viiheitä, kyetään avautumaan itse sekä avataan toisille erilaisten näkemysten esittäminen. Toisaalta huonommin onnistuvat miesopiskelijat saattavat vetäytyä keskustelusta. Tämä taas puolestaan edellyttää opettajatutorilta ohjauksen ja tuen vahvistamista.

Iivonen (2002) tarkastelee tutkielmassaan osaltaan FLE2-oppimisolusta ja sen ominaisuuksia, joka on FLE3-oppimisolustan aiempi versio (ks. myös 2.5.4 Opintojaksolla käytetyn oppimisolustan kuvaus). Tutkielman tulosten mukaan opiskelijat ovat positiivisen yllättyneitä oppimisolustan yhteisöllisyyttä korostavista ominaisuuksista. Myös tämän tutkimuksen tulosten mukaan VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden kyky tarkoituksenmukaiseen toimintaan FLE3-oppimisolustalla sekä mahdollisuus hakea vapaata puhetilaa ovat yhteisöllisyydestä vakuuttavia havaintoja. Toisaalta tämän tutkimuksen tulokset osaltaan osoittavat, että pelkkään verkostopohjaiseen oppimisympäristöön ei ole yksinomaan syytä tukeutua. VirtuaaliSeksi-opintojakson yksittäisten miesopiskelijoiden mielestä on kasvokkain puhuminen aina antoisaa. Erään miesopiskelijan mielestä ihminen voi jopa kadottaa itsensä internetissä. Ymmärrettävää on, että hoitotyössä kyse on aina kahden ihmisen kohtaamisesta tilanteesta, jossa ohjataan, tuetaan tai pidetään huolta ihmisen hyvinvoinnista joko terveenä tai sairauden aikana. Hoitamiseen tilanteena liittyy aina tunteita ja tunteita, joita tietoteknologiaa käyttämällä ei voida käsitellä tai saada esiin. Huolimatta oppimisolustojen teknisistä ominaisuuksista yhteisöllisyyttä korostamalla tai verkostopohjaisen opetuksen järjestämisen mielekkyydestä, on ihmisten kohtaaminen kasvokkain hoitotyön koulutuksessa keskeistä.

Tämän tutkimuksen tulokset osoittavat, että seksuaaliterveysteemaan liittyvä verkostopohjainen opetus on toimivaa ja tarkoituksenmukaista erityisesti miesopiskelijayhteisössä. Tutkimuksen aikana käy selväksi, että ihmisten internetarjesta löytyy uusia kuvauksia ja tietoa hyödynnettäväksi edelleen seksuaaliterveysteeman opetuksessa. Hoitotyön miesopiskelijat motivoituvat osallistumaan VirtuaaliSeksi-opintojaksolle myönteisen helposti (ks. 2.5.2 Opintojaksolle opiskelemaan). Sen sijaan Järvelän (2002, 383–389) mukaan hauskuutta ja joustavuutta korostetaan suhteellisen vastaväitteettömästi verkostopohjaiseen opetukseen motivoitumiseksi. Tämän tutkimuksen tulokset puolestaan korostavat, että seksuaaliterveysteeman verkostopohjainen opiskelu voi ja saa olla iloista sekä hauskaa; tarvittaessa miesopiskelijayhteisössä osataan puhua teemasta asiallisesti opettajatutorin ohjatessa enemmän tai vähemmän ajallaan. Motivoitumiseen saattaa vaikuttaa ennen kaikkea se, että internetissä ihmiset todella saavat puhua siitä, mistä ovat kiinnostuneita. Internetissä voidaan nostaa esiin usein muutoin vaiettuja aiheita kuten ikääntyneiden seksuaalisuuden ilmentäminen (esim. Jokela 1996) Internet kääntyy toisinaan itseään vastaan seksuaaliterveysteeman käsittelyn ympärillä, sillä ihmisen seksuaaliterveytilaan kuuluu tietty määrä yksityisyyttä. Toisaalta internet myös tarjoaa tilaa kritisoida yksityisyyden vähenemistä. Näyttää siltä, että ihmisten keskinäinen keskustelu seksuaaliterveysteeman ympärillä on saanut internetissä monipuolisen, teemoja kaihtamattoman ja tauottoman muodon.

Wragan (2002, www-dokumentti, viitattu 23.3.2003) näkemyksen mukaan opetus suunnitelman ja opetuksen kehittäminen on enemmän toimintaa kuin keskustelua.

Tellan (2001, 13–34) mukaan nykypäivänä täsmällistä tavoitetta ja päämäärää oppimiselle on vaikea tai jopa mahdotonta asettaa, sillä opittavien asioiden sisällöt ovat monimutkaisia ja epätasällisia (ks. myös 2.5.1 Opintojakson sisältö). Opetussuunnitelmat ja opetus ovat kompromisseja siitä, mitä tulevan asiantuntijan tulee minimissään osata tai tietää selvittää jatkuvasti muuttuvassa työelämässä. Verkostopohjaisen opetuksen yhteydessä puhutaan kokonaan uudeltaisesta paradigmasta opetussuunnitelmien kehittämisen ja opetuksen toimintana yhteydessä. Tässä tutkimuksessa opetussuunnitelman ja opetuksen kehittämiseen liittyvinä teoreettisina viitteinä ovat Dollin (2002, 43–52) uushenkisyyssajatteluun määrittävät perusväittämät, jotka tarkastellaan suhteessa VirtuaaliSeksi-opintojakson tilanteisiin ja toimintaan. Perusväittämät ovat: *currere* (opetussuunnitelma/opintojakso, myös lähinnä elämäkulkku), *complexity* (moninaisuus), *cosmology* (kosmologia), *conversation* (keskustelu) ja *community* (yhteisö) (ks. myös 1.7.2 Uushenkisyyssajattelua – luonnollinen tarve muutokseen).

1. VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelija johtaa, kulkee, kohtaa ja saavuttaa (*currere*) omaohjauksellisesti vähintään jotakin tietoa seksuaaliterveysteemasta verkostopohjaisen opetuksen aikana. Asynkroninen puhe on miesopiskelijayhteisössä vastavuoroista. Asynkroninen puhe jakautuu miesopiskelijan itsensä, toisten miesopiskelijoiden, nais-tutorin sekä yhteisen, internetiin linkittyvän opiskelumateriaalin kesken. Näkemys ja kyvykkyys asynkroniseen puheeseen määrittävät jokaisen yksittäisen miesopiskelijan omasta elämänhistoriasta. Jokainen yksittäinen asynkroninen puheenvuoro seksuaaliterveysteemasta on merkityksellinen sen esittäjälle.
2. VirtuaaliSeksi-opintojakson pääongelmat oppimistehtävinä ovat moninaisuuden mahdollistavia. Ne ovat sekä riittävän yksinkertaisia että moninaisia haasteita asettavia. Pääongelmat tukevat samanaikaisesti sekä omaohjauksellista että yhteisöllistä oppimista. Miesopiskelijoiden aikaisemmat kokemukset ja uusi tieto ovat prosessimaisesti vuorovaikutuksessa keskenään. FLE3-oppimialusta ja sen yhteisöllisyyttä tukevat ominaisuudet mahdollistavat yksinkertaisen ja monimuotoisen vuorovaikutuksen. VirtuaaliSeksi-opintojakson tietoympäristö osoittautuu monialaiseksi.
3. Kosmologia antaa luovaa energiaa VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijayhteisöön. Miesopiskelijoiden mielikuvitus muuttuu esteettiseksi toiminnaksi. Esteettisyydeksi määrittävät kielikuvat, värit, symbolit ja yhteiset merkit asynkronisessa puheessa.
4. Asynkroninen puhe ja internetiin linkittyvä opiskelumateriaali ovat oppimismetodinen ratkaisu. VirtuaaliSeksi-opintojakson pääongelmat oppimistehtävinä suuntaavat sekä omaohjauksellista että yhteisöllistä tiedon rakentelua seksuaaliterveysteemasta.
5. Opiskelijayhteisö määrittänyt mieskulttuuriseksi. Keskinäinen asynkroninen puhe syntyy kulttuurisesti ja muodostaa kulttuuria sekä miesopiskelijoiden opiskelu- että ihmisten internetarjessa. Toisaalta yksilölliset, toisaalta yhteisölliset näkemykset asynkronisten puheenvuorojen sisällöistä saavat aikaan ja ylläpitävät keskinäistä vuorovaikutusta.

4.2 Johtopäätöksiä tulkinnallisista päätelmistä tiivistetysti

Tässä tutkimuksessa tulosten perusteella keskeisin havainto on, että hoitotyön miesopiskelijat ammattikorkeakoulutasolla tarvitsevat omanlaistaan mielen- ja puhetilaa keskustella keskenään seksuaaliterveysteemasta. Miesopiskelijat tarvitsevat riittävän vapaata mielen- ja puhetilaa, jossa he voivat tuoda esiin omia näkemyksiä sekä kasvaa persoonaltaan kyvykkäiksi käsittelemään seksuaaliterveysteemaa hoitotyön asiakkaiden tai potilaiden kanssa sekä terveydessä että sairauden aikana. Sopivassa suhteessa opettajatutorin puolelta tuettu ja ohjattu verkostopohjainen keskustelu kasvottomana ja vartalottomana sekä ihmisten internetarkeen linkittyvä opiskelumateriaali osoittautuvat toimivaksi, taroituksenmukaiseksi ja sallivaksi tilan antamiseksi puhua miesopiskelijayhteisössä seksuaaliterveysteemasta asiallisesti. Miesopiskelijoiden persoonalliset vihjeet kantavat yhteisöllistä tiedon rakentelua eteenpäin. Toiset miesopiskelijat ovat toisia kyvykkäämpiä antamaan vihjeitä asynkronisessa puheessa oppimisalustalla.

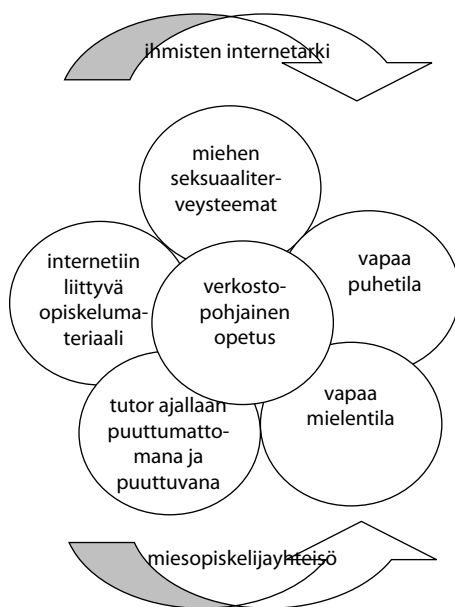
Tämän tutkimuksen tulokset osoittavat, että naisten ja naisiin suuntaavat seksuaaliterveysteemat hoitotyön opetuksessa eivät ole riittäviä tukemaan miesten persoonallisuuden kasvua ja osaamista tulevana sairaanhoitaja. Myös terveyspalveluissa ei kiinnitetä riittävästi huomiota miehen seksuaaliterveystilan tukemiseen, selvittelyyn tai hoitoon. Näyttää siltä, että miehen on ajoittain vaikea puolustaa omanlaistaan puhe- ja mielentilaa tai tuoda esiin miehen seksuaaliterveystilaan vaikuttavia tarpeita sekä hoitotyön opetuksessa että terveyspalveluissa. Hoitotyön sekaopiskelijayhteisön opetuksessa on syytä nostaa miehen seksuaaliterveystilaan liittyviä näkökohtia voimallisemmin esiin sekä sallia miesopiskelijoiden esittää omia näkemyksiään entistä vapaammin. Ihmisen seksuaaliterveysteemaan liittyvän opetuksen kehittäminen riippuu ennen kaikkea opettajatutorin kyvykkyydestä havainnoida ihmisten uutta internetarkea.

Tämän tutkimuksen johtopäätökset tiivistetysti:

1. Miesopiskelijat tarvitsevat omanlaistaan puhe- ja mielentilaa seksuaaliterveysteeman käsitteelyyn sekä uuden tiedon rakenteluun yhteisöllisesti.
2. Verkostopohjaisessa miesopiskelijayhteisössä kyetään keskittymään puhumaan seksuaaliterveysteemasta asiana asiallisesti, mutta persoonallisuuksien esiin nousemista edellyttäen. Persoonalliset vihjeet kantavat miesyhteisöllistä tiedon rakentelua. Asynkronisessa puheessa miesopiskelijalla ei kasvona sinänsä ole merkitystä vaan sillä, mitä seksuaaliterveysteemasta puhutaan.
3. Miesopiskelijoita kiinnostavat todentuntuiset, miesten omiin lähtökohtiin kiinnittyvät seksuaaliterveysteemat. Pelkästään naisen hyvään seksuaaliterveystilaan suuntaavat teemat jäävät kiinnostamattomina ymmärtämättä ja miehelle ulkokohtaisiksi. Kasvokkain seksuaaliterveysteemaan hoitotyön opetuksessa mies- ja naisopiskelijoiden puhutila ja -voimat kaipaavat mitä ilmeisemmin tasapainottamista.
4. Miesopiskelijoiden keskinäiseen puheeseen luontuu omanlaisia kielikuvia. Miesopiskelijat haluavat puhua seksuaaliterveysteemasta asioiden oikeilla nimillä. Kyky kielikuvien

esittämiseen ja riittävään keveyteen ovat hyve miesopiskelijayhteisössä. Persoonallisella keveydellä kuvattu ja säilytetty asynkroninen puhe toimii seksuaaliterveysteeman käsittelyssä apuna ja tehosteena. Yleensä miesyhteisöissä puhutaan keventämällä, mutta tarvittaessa osataan vakavoitua.

5. Miesopiskelijat luottavat omaohjauksellisuuteen verkostopohjaisessa opiskelussa, mutta kaipaavat opettajatutorin tukea ja ohjausta sopivasti. Tutorin tehtävänä on toisaalta antaa vihjeitä sekä osallistua ajallaan, mutta toisaalta olla riittävästi puuttumatta keskustelujen sisältöihin. Verkostopohjainen opiskelu myös tasapainottaa miesopiskelijoiden keskinäisiä puhevoimasuhteita verrattuna kasvokkain opetustilanteeseen: tehokkaat puhujat tulevat paremmiksi kuuntelijoiksi ja hiljaa kuuntelemalla syttyvät puhujat tulevat paremmin kuulluiksi. Opettajatutorin sukupuolella ei verkostopohjaisen miesopiskelijayhteisön seksuaaliterveysteeman opetuksessa ole merkitystä.
6. Verkostopohjainen seksuaaliterveysteeman opetus tutustuttaa miesopiskelijat ihmisten internetarkeen sekä tietoteknologian käyttöön ottoon. Internetarjen havainnointi tarjoaa runsaasti todentuntuksia ja ajanhenkisiä kuvauksia hyödynnettäväksi edelleen seksuaaliterveysteeman opetukseen. Myös internetissä olevia seksuaaliterveyspalveluja voi hyödyntää ihmisille sekä tiedon antamisessa että itsehoidon tukemisessa, jotka ovat sairaanhoitajan osaamisaluetta.

Kuvio 4. Johtopäätökset tulkinallisista päätelmistä pääpiirteissään

4.3 Tutkimuksen luotettavuuden tarkastelu

Etnografisen tutkimuksen luotettavuuden tarkasteluun on useita erilaisia mahdollisuuksia. Luotettavuutta tarkasteltaessa tutkija on kyettävä arvioimaan aineiston laatua, aineiston analyysiä sekä tulosten esittämistä. Tutkimuksen luotettavuuden tarkastelu riippuu tutkijan omasta toiminnasta sekä siitä, kuinka hyvin tutkija on kyennyt tavoittamaan tutkittavat ihmiset ja hahmottamaan tutkittavan ilmiön uuden tiedon valossa. Myös tutkimusraportin kirjoittamisessa painottuu tutkijan taidot tuoda uutta tietoa lukijoiden arvioitavaksi. Varmistaakseen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnin, tutkijan on johdonmukaisesti kuvattava ja osoitettava tulkintansa alkuperä muodostaessaan ymmärrystä ja uutta tietoa tutkittavasta ilmiöstä (Syrjäläinen 1996, 100–103; Denzin & Lincoln 2000, 1–28; Alasuutari 2001, 257–276; Eskola & Suoranta 2000, 210–224).

Hilpelän (2002, 74–84) mukaan tutkijan eettinen vastuu ei rajoitu vain siihen, mikä tutkijan kannalta on tarkoituksenmukaista ja hyvää. Etnografia tämän tutkimuksen lähestymistapana, tutkimusmenetelmänä ja kertomisen muotona edellyttää koko tutkimusprosessin luotettavuuden tarkastelua siitä, mitä tapahtui tai jäi tapahtumatta sekä miten tapahtui. Luotettavuuden varmistamiseksi tutkimusprosessista kirjoitan tutkimusraporttiin vain sen, minkä olen kykenevä havaitsemaan, tulkitsemaan ja ymmärtämään. Eettisesti kestäväksi tutkimuksen tekee se, että kuvaan koko tutkimusprosessin mahdollisimman tarkasti.

Viimeisten vuosien aikana olen joutunut ottamaan kantaa ja pohtimaan tekemieni ratkaisujen tarkoituksenmukaisuutta ja kestävyyttä useaan kertaan. Tutkimusprosessiin liittyvät tapahtumat ja niiden tulkinnan olen asettanut järjestelmällisesti epäilyalaiseksi itselleni. Tutkimusprosessin luotettavuuden tarkasteluun kuuluvat sekä varsinainen analysoitu aineisto että tukeva, elävöittävä ja myötävaikuttava aineisto. Avainkertomukset ovat myös tärkeä osa tutkimusraporttia. Ilman koko tutkimusprosessin luotettavuuden tarkastelua tulkinnalliset päätelmät ja johtopäätökset väistämättä jäisivät vaille asiayhteyttä. Tutkimusprosessin luotettavuuden tarkastelu on kuvaus pohditusta vuoropuhelusta tutkimusraportin kirjoittamisen ohessa itseni kanssa. Eskolan ja Suorannan (2001, 211) mukaan sanat eivät ole luotettavuuden tarkastelussa tärkeintä, vaan se, mikä sisältö sanoille annetaan. Tässä tutkimuksessa luotettavuuden kriteereinä käytän vastaavuutta, siirrettävyyttä, vahvistettavuutta ja eettisyyttä.

Vastaavuus. Tutkimuksessa tuon esiin sekä tunnettujen että tuntemattomien tiedonantajien näkemykset tutkittavasta ilmiöstä. Eri tiedonantajat tuottavat erilaisissa muodoissa kuvauksia ensi vaiheessa kiinnostuksen ja myöhemmässä vaiheessa tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä. VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden arvioin näkemyksillään paljastavan hyvin tutkittavaa ilmiötä. Esimerkiksi Kontulan, Jormanaisen ja Miettisen (2000, 47–62) mukaan vuonna 1998 maanpuolustuskoulutuksessa olleista yli 21-vuotiaista miehistä 85 prosenttia omasi huomattavaa seksuaalirikokeneisyyttä. Ero

on huomattava verrattaessa 21-vuotiaiden ikäryhmää alle 20-vuotiaisiin, jotka ovat kokemattomampia seksisuhteissa (ks. myös 2.3 Minä ja toiset tutkimusprosessissa).

Pysyttelen avoimesti ja tarkasti tiedonantajien kuvauksissa sekä kuvauksista paljastuneissa merkityksissä. Toisaalta tunnustan subjektiivisuuteni. Epävarmuus tiedonantajien näkemysten saavuttamiseen liittyy osallistuvaan havainnointiin tietoteknologian kautta. Havainnot ilmeistä ja eleistä jäävät puuttumaan. Ilmeiden ja eleiden puuttuessa en voi myöskään tehdä tarkentavia kysymyksiä. Tutkimuksen alustavat tulokset lähetän kahdelle VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijalle vahvistettavaksi. Varmistan py-sytelleeni vähintään tunnettujen tiedonantajien näkemysten mukaisessa tulokinnassa.

Etnografinen tutkimus on yhteydessä tiettyyn yhteisöön, aikaan ja paikkaan. Tässä tutkimuksessa osallistuvaan havainnointiin tietoteknologian kautta liittyy joustavasti aika. Toisaalta ihminen on intentionaalinen. Ajan kuluessa ihmisen mieli voi muuttua. Eräät tunnetut tiedonantajat välittävät pyytämättä tarvittavia tarkennuksia sähköpostitse. Lisätarkennukset ovat hyödyllisiä tutkimusprosessin etenemisen kannalta. Tietoteknologiaan ja tietokonevälitteiseen vuorovaikutukseen liittyy epäonnistunut pyrkimys haastatella tuntemattomia tiedonantajia synkronisen puheen avulla tutkimusprosessin alkuvaiheessa. Verkostopohjainen dokumentaatio on epäluotettavaa. Tarkentavat kysymykset jäävät osin puutteellisiksi.

Elektronisten lähteiden käyttö edellyttää mediakriittisyyttä. Nurmisen (2001, 135–151) mukaan elektronisen tiedon hyödyntämiseen kuuluu oleellisesti faktan ja fiktion välisen suhteen arvioiminen. Elektronisiin lähteisiin liittyy myös ajoittain epävarmuutta: kuka julkaisija on, lähdemerkinnät, päivitys, uudelleen saatavuus. Tässä tutkimuksessa luotettavuutta lisäksi käyttämällä esimerkiksi vakiintuneiden tiedejulkaisujen ja eri yliopistojen verkkomateriaalia kuten EBSCO:a. Elektronisten lähteiden yhteyden merkitsen päivämäärän, jolloin lähde oli viitattavissa. Sivunumerot ovat usein ongelmallisia tai saattavat puuttuvat kokonaan. Systemaattiseen tiedonhakuun elektronisista lähteistä kuuluu asiasanojen pohdinta. Jollakin muulla asiasanalla olisin saattanut löytyä muunlaista lähdemateriaalia. Pyrin raportoimaan lähdeluettelossa kaikki mahdolliset yksityiskohdat elektronisesta saatavilla olleesta lähdemateriaalista (myös Manning 2000, www-dokumentti, viitattu 12.10.2003; Saunders, Tajalli & Monty 2002, www-dokumentti, viitattu 10.10.2003; Krantz 2003, www-dokumentti, viitattu 12.10.2003).

Kerroin VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoille olevani sekä opettajatutor että tutkija välittömästi opetuksen alkuvaiheessa. Useimmat miesopiskelijat suhtautuivat tutkimukseeni myönteisesti ja kiinnostuneesti. Toisaalta eräät miesopiskelijat jäivät pois opintojaksolta. Tutkimuksen tarkoituksen ja tavoitteen arvioin vaikuttaneen ainoastaan lievästi miesopiskelijoiden poisjääntiin. Osittain epäselväksi jäi, oliko syy poisjääntiin se, etteivät miesopiskelijat halunneet tulla havainnoiduiksi tai haastatelluiksi. Ilmeisesti poisjääntiin johtaneet syyt perustuvat enemmän esimerkiksi ansiotyössä käymiseen kuin tutkimukseen osallistumisen haluttomuuteen.

VirtuaaliSeksi-opintojakson oppimisalustalla opiskelun edellytys oli miesopiskelijoille sitoutuminen keskinäiseen luottamuksellisuuteen (liite 9). Tutkijana pyrin itse myös avoimuuteen. Kerroin itsestäni ja perheestäni. Avoimuus näyttää edistäneen vastavuoroisuutta; myös useat miesopiskelijat kertoivat luottamuksellisesti omasta elämästään. Esimerkiksi eräissä yksilöllisissä keskusteluhaastatteluissa koen saavuttaneeni jotain erityistä. Tutorina minulle ei ole koskaan aiemmin kerrottu niin avoimesti omista kokemuksista seksuaaliterveysteeman ympäriltä. Omaa elämää kuvattiin kuin ystävälle ja saavutin mielestäni kenttäuskottavuutta. Toisaalta en pyrkinyt olemaan kiusaksi asti tutkija VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden elämässä. Tunnetuksi avaintiedonantajaksi määrittynyt miesopiskelija oli kaikin puolin aktiivinen ja avoin, joka oli voimavara tutkimusprosessin edistymisessä.

Ilmapiiri VirtuaaliSeksi-opintojaksolla oli pääsääntöisesti hyvä. Toisaalta opintojakson aikana selvisi, että eräiden miesopiskelijoiden kesken on mahdollisia ristiriitoja. Mahdollisten ristiriitojen esiin tuleminen avasi yllättävän vaikutteen yhteisössä toimimiseen. Keskinäinen vuorovaikutus ei voi olla luottamuksellista kasvottomana ellei se ole luottamuksellista kasvokkain. Arvioni mukaan mahdollisilla ristiriidoilla ei ollut kuitenkaan ratkaisevaa merkitystä tutkimusprosessin kannalta. Toisaalta tutorina en ollut kykenevä lieventämään miesopiskelijoiden keskinäisiä suhteita opintojakson ulkopuolella. Sinänsä VirtuaaliSeksi-opintojakson oppimisalustalla käytettiin kepeää ja raikasta kieltä. Asynkronisesta puheesta tuli luontainen tapa kuvata omia näkemyksiä ja käsityksiä. Kielikuvat ja symbolit vaikuttivat puheilmapiiriin; muodostui omanlainen asynkroninen arkikieli.

On mahdollista, että jonkun verkkoartikkelin tai verkkokeskusteluavauksen kirjoittaja oli nainen. Esimerkiksi virtuaaliset nimimerkit ja käyttäjätunnukset voivat olla kielikuvallisesti kuvitteellisia. Mahdollisuus ei vähennä tutkimuksen luotettavuutta tai näkemysten aitoutta. Osaltaan verkkoartikkelit ja verkkokeskusteluavaukset olivat dokumentaarista materiaalia, jotka kuvasivat miehiä ja yleensä miesten näkemyksiä seksuaaliterveysteeman ympärillä. Toisaalta minulla ei voinut olla missään vaiheessa täyttä varmuutta edes VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden biologisesta sukupuolesta. Esimerkiksi saattaa olla, että miesopiskelija kokee sosiaaliselta sukupuoleltaan olevansa jotain muuta kuin mies. Tässä tutkimuksessa tiedonantajien sukupuolinen määrittely on siten väistämättä oletuksellista sekä lähinnä subjektiivisiin käsityksiini ja havaintoihini perustuvaa.

Miesopiskelijoiden näkemysten vastaavuutta lisäsi se, että naistutorina minut ajoittain osattiin häivyttää VirtuaaliSeksi-opintojakson aikana. Naistutorina läsnäoloani oppimisalustalla ei koettu keskustelua rajoittavaksi tekijäksi. Toisaalta miestutorin suunnittelemana ja toteuttamana VirtuaaliSeksi-opintojakson tapahtumat ja tilanteet olisivat saattaneet poiketa tämän tutkimuksen tiedosta. Asynkroninen puhe VirtuaaliSeksi-opintojaksolla oli miesluontoista. Kielikuvat olivat ajoittain kasvottomaan opetus-

tilanteeseen sopimattomia. Miesopiskelijoiden mielestä aikaa oli varattu riittävästi oppimislustalla toimimiseen. VirtuaaliSeksi-opintojakson pääongelmista oppimistehtävinä ei koettu jääneen pois mitään tärkeää. Toisaalta toisenlaiset pääongelmat olisivat saattaneet paljastaa toisenlaisia käsityksiä seksuaaliterveysteeman ympäriltä. Tutorina minulla ei voinut olla varmaa käsitystä ennakkoon siitä, mihin suuntaan verkostopohjainen keskustelu pääongelmien osalta saattaa johtaa. VirtuaaliSeksi-opintojakson pääongelmat oppimistehtävinä pyrkivät vastaamaan ihmisten internetarkea nykyajassa. Pääongelmien luonti oppimistehtäviksi perustui pääasiassa internetissä tekemiini havaintoihini (ks. myös 2.4 Avainkertomuksia tutkimusprosessiin – eräitä kuvauksia uudesta tavasta elää internetarjessa). Tutorina ohjasin väljästi, antamatta valmiita neuvoja verkostopohjaisen keskustelun kulkua pääongelmia oppimistehtävinä vastaaviksi.

Tässä tutkimuksessa dokumentaarisen materiaalin monipuolisuus lisäsi osaltaan vastaavuutta. Näkemysten etsinnässä ja tulkinnassa dokumentaarisen materiaalin keruu oli prosessimaista. Dokumenttiaineiston keräämisessä merkityksellistä oli laadullisuus ja syvyys, ei niinkään määrällisyys. Aktiivisesti osallistuvien miesopiskelijoiden lukumäärä VirtuaaliSeksi-opintojaksolla oli riittävä. Suurempi lukumäärä olisi saattanut vähentää aitoa halua puhua ja avoimuutta. Miesopiskelijoiden käytettävissä oleva tietokoneaika oli resurssi. Useampien miesopiskelijoiden viestien lukeminen olisi saattanut aiheuttaa väsymystä. VirtuaaliSeksi-opintojaksolla muodostunut oleminen ja eläminen miesyhteisönä oli ainutkertaista. Vastaavat tilanteet, tapahtumat ja kuvausten havainnointi eivät ole toistettavissa.

Osallistuva havainnointi tietoteknologian kautta mahdollisti ajasta ja paikasta riippumattoman tutkimustoiminnan (ks. myös 2.6.3 Osallistuva havainnointi tietoteknologian kautta). Tietoteknologiaan perustuvassa vuorovaikutuksessa ja vuorovaikutuksesta kertyi dokumentaarista materiaalia ilman litterointia. Pystyin palaamaan osallistuvaan havainnointiin toistuvasti. Osa havainnoista oli mahdollista tarkistaa uudelleen. Havainnointi ei ollut riippuvaa myöskään tiedonantajien ajasta tai paikasta. Analyysi oli herkin vaihe erehtyä tiedonantajien näkemyksistä. Prosessipäiväkirja oli tukeni ja turvani (ks. myös 2.6.2 Merkintöjä prosessipäiväkirjaan). Jouduin pohtimaan jatkuvasti omaa subjektiivisuuttani. Pyrin ajoittain myös unohtamaan sen, mitä olen kyseiseen hetkeen mennessä paljastanut. Analyysi olikin ennen kaikkea prosessi. Etnografinen kirjoittaminen oli toisaalta pikkutarkkaa, toisaalta luovaa. Tutkimusraportin kirjoittamiseen liittyi persoonallinen tapaan ilmaista myös itseäni ja omaa ajattelua.

Tässä tutkimuksessa vaikuttaa vahvasti osaltaan tietoteknologia. Nykyään on saatavissa erilaisia tietokoneavusteisia analyysiohjelmiä. Tietokoneavusteista analyysiohjelmaa en käyttänyt pelkästään tutkimustaloudellisesta syystä. Analyysiohjelman opettelu ja hankinta muodostuivat resurssikysymykseksi. Ulkopuolisen litteroijan käyttäminen keskusteluhaastattelujen purkuun oli sen sijaan tutkimustaloudellista. Ulkopuolisen avustajan käyttäminen ei vähennä tutkimuksen luotettavuutta. Esimerkiksi koodaami-

sesta sovittiin tarkasti etukäteen ja myöhemmin kuuntelin nauhoitteet seuraten litteroituja tekstejä. Muutokset olivat vähäisiä. Ulkopuolisella litteroijalla on sairaanhoitajakoulutus ammattikorkeakoulutasolla, joka lisäsi myös hänen asiayhteyden ymmärtämistä (ks. myös 2.7 Dokumenttiaineiston analyysikuntoon saattaminen ja kuvaus).

Siirrettävyys. Etnografinen tutkimus on ainutkertaista. Yhdessä yhteisössä tutkittu tieto ei voi koskaan olla täysin sovellettavissa toiseen yhteisöön. Ainutkertaisuuden vuoksi tämän tutkimuksen myötä paljastunut uusi tieto on vähintään suhteutettavissa ja luovasti sovellettavissa olevaa. Tutkimustiedon siirrettävyys edellyttää asiayhteyttä. Uuden tutkimustiedon arvioin olevan käyttökelpoisinta korkeakoulutasolla erilaisissa seksuaaliterveysteeman opetuksellisissa tilanteissa. Opetuksellisiin tilanteisiin voivat kuulua miesopiskelijat ja verkostopohjainen opetus yhdessä tai erikseen. Myös oma kokemukseni ja vuosien asuminen ulkomailla kuten Iso-Britanniassa ja Saudi-Arabiassa ovat opettaneet minua ihmisenä ymmärtämään tiedon siirrettävyyden kestävämmyyden kulttuurista toiseen sellaisenaan.

Vahvistettavuus. Virtuaalietnografia tutkimuksen lähestymistapana on uutta suomalaisessa tutkimuspiirissä. Esiolettamukseni tutkittavasta ilmiöstä perustui omakoh-taisiin havaintoihin ihmisten internetarjesta. Toisaalta hyödynsin ja etsin systemaattisesti teoreettista tietoa tutkittavan ilmiön eri vaikutteista. Klassiset etnografisen tutkimuksen käsitteet menettivät käyttökelpoisuutensa (ks. myös 2 Tutkimus etnografiaprosessina). Uusien käsitteiden määrittelyyn liittyi epävarmuutta. Tämän tutkimuksen uudenlaiset käsitteet ovat tiedeyhteisössä vakiintumattomia. Esimerkiksi kasvoton ja vartaloton osallistuva havainnointi sekä osallistuminen VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijayhteisöön tutkijana muuttivat keskinäisen vuorovaikutuksen muotoa. Toisaalta etnografista tutkimusta on sovellettu mitä erilaisimmista lähtökohdista. Tässä tutkimuksessa virtuaalietnografia lähestymistapana osoittautui ajanhenkiseksi sovellutukseksi ja tarkoituksenmukaiseksi käyttää ihmisten uudenlaisen olemisen ja elämisen paradigmaan kuuluvan ilmiön tarkasteluun. Muutoinkin tässä tutkimuksessa käsitteiden määrittely liikkui monitieteisessä maastossa. Esimerkiksi new age -käsitteen käänsin vapaasti uushenkisyysajatteluksi. Muuhun yhteyteen käännettynä käsite saattaa merkitä jotakin muuta (ks. myös 1.7.2 Uushenkisyysajattelua – luonnollinen tarve muutokseen). Oleellista on myös, että yksittäisenä tutkijana en missään vaiheessa pyri selittämään tutkimuksen kohteena ollutta ilmiötä täydellisesti.

Annan tutkimusraportin alussa avainkertomuksille tutkimusprosessiin suhteellisen runsaasti tilaa (ks. 2.4 Avainkertomuksia – eräitä kuvauksia uudesta tavasta elää internetarjessa). Avainkertomusten runsaus on perustua. Avainkertomusten avulla pyrin avaamaan ulkopuoliselle lukijalle internetarkea: tällaisessa maailmassa ihmiset elävät internetarkeaan. Ilman avainkertomusten esittelyä asiayhteys tutkittuun ilmiöön olisi jäänyt pinnalliseksi. Myös VirtuaaliSeksi-opintojakson pääongelmat oppimistehtävinä perustuivat havaintoihini ihmisten internetarjesta. Pääongelmien luonnissa pyrin saa-

vuttamaan ajanhenkisyiden ja yhteyden todelliseen olemiseen ja elämiseen virtuaali-maailmassa. Näin ollen analyysivaiheessa tukevan, myötävaikuttavan ja elävöittävän aineiston mukanaolo oli myös tarkoituksenmukaista.

Eettisyys. VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoille tunnettuina tiedonantajina takaan tunnistamattomuuden mahdollisimman hyvin. Esimerkiksi tutkimusraportissa miesopiskelijoiden suorat kuvaukset ovat koodeilla ja hävitän kaiken dokumentaarisen materiaalin tutkimusraportin päätteeksi. Toisaalta vastaavuuden säilyttämiseksi poistin miesopiskelijoiden nimet analysoitavasta aineistosta vasta tutkimusraportin kirjoittamisen loppuvaiheessa. En esittele dokumentaarista materiaalia kenellekään ulkopuolisille. Esimerkiksi prosessipäiväkirjani on salainen. Eräitä tunnistettavissa olevia yksityiskoh-tia VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden kuvatusta elämästä olen luottamuk-sellisuuden säilyttämiseksi jättänyt raportoimatta. Tutkimuksen toteuttamiseksi sain luvan Lahden ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveysalan laitoksen koulutusjohtajal-ta kirjallisesti sekä VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoita sanallisesti.

Suhteeni tuntemattomiin ihmisiin tiedonantajina ja havainnointi internetissä ovat eettisesti tarkasteltuna ongelmallisempia. En pyytänyt enkä saanut lupaa käyttää ke-räämääni dokumentaarista materiaalia tutkimustarkoitukseen. Toisaalta lehtileikkeiden kerääminen ja käyttö tutkimuksessa on tiedeyhteisöissä vakiintunutta toimintaa. Esi-merkiksi elämäkertatutkijat hyödyntävät valmiina olevaa materiaalia. Arvioin, että ih-misten internetarjen havainnointi on eettisesti kestävä, koska internetiä luonnehtii ja kuvaa avoimuus ihmisten välisessä nykyajan vuorovaikutuksessa (myös Hine 2000).

4.4 Tutkimusprosessikuvauksen päätteeksi

Tutkimuksen tavoitteena oli etsiä ja tuottaa vähintään suhteutettavissa olevaa uutta tie-toa erilaisiin seksuaaliterveysteemaa liittyviin opetuksellisiin tilanteisiin, joissa tietoteknologia otetaan käyttöön. Tutkimuksen kautta saatava ymmärrys auttaa hahmot-tamaan ja kehittämään seksuaaliterveysteemaan liittyvää hoitotyön opetusta erityisesti miesopiskelijat huomioiden. Oleellista on, että etnografinen tutkimus on aina sidoksissa tiettyyn ihmisyhteisöön ja tutkijan kyvykkyyteen etsiä kuvauksia, merkityksiä, tulkita niitä, tehdä päätelmiä ja johtopäätöksiä sekä selittää tutkittavaa ilmiötä niiden kautta (Hirvonen & Nikkonen 2003, 265–296).

Tämän tutkimuksen johtopäätökset ovat, että seksuaaliterveysteemaan liittyvät ope-tukselliset tilanteet ovat havainnoimalla ihmisten internetarkea ajanhenkistettävissä toi-miviksi ja tarkoituksenmukaisiksi ottamalla tietoteknologiaa käyttöön. Tärkeintä ei ole opettajatutorina opiskelijayhteisössä kasvokkain vartalona puhuminen vaan ennen kaik-kea se, miten vapaasti seksuaaliterveysteemasta sallitaan puhua. Opettajatutorin tär-

keimpänä tehtävänä onkin mahdollistaa, ohjata ja tukea opiskelijoiden keskinäistä toimintaa riittävän puuttumattomasti. Opettajatutorina voi vaikuttaa suunnittelun kautta sekä osallistua antamalla vihjeitä käsiteltävästä seksuaaliterveysteemasta. Toimivuutta ja tarkoituksenmukaisuutta verkostopohjaisessa opetuksessa kuvaa parhaiten se, että VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijat saivat ja käyttivät vapaata puhe- ja mielen-tilaa käsitellessään seksuaaliterveystilaa keskenään. Ajanhenkisyys, puhetaito, persoonallisuus, asiallisuus, luovuus, toisaalta omaohjauksellisuus sekä toisaalta yhteisöllisyys nousivat keskeisiksi miesopiskelijoiden persoonallista kasvua tukeviksi tekijöiksi kohti tulevana sairaanhoitajana osaamista. Tämän tutkimuksen antama uusi tieto ja ymmärrys ovat suhteutettavissa luovasti sekä verkostopohjaisesti että kasvokkain toteutettaviin erilaisiin opetustilanteisiin, joissa käsiteltävänä teemana on ihmisen seksuaaliterveys. Käyttökelpoisinta uusi tieto on ammattikorkeakoulutasolla sekä erityisesti hoitotyön opetuksessa.

Näyttää vahvasti siltä, että miehillä ei yleensä ole riittävästi tilaa keskustella seksuaaliterveysteemasta tai omasta seksuaaliterveystilastaan. Luvan antaminen puhumiseen on tärkeää erityisesti hoitotyön koulutuksessa, sillä hoitotyön potilaat ja asiakkaat ovat sekä naisia että miehiä. Luvan puhua ja tiedon antaminen seksuaaliterveysteemasta hoitotyön potilaille tai asiakkaille sekä terveydessä että sairauden aikana ja kliininen taito potilaan hyvinvoinnista huolehtimisessa ovat tärkeitä sairaanhoitajan osaamisalueita. Useat VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijat ovat sitä mieltä, että tulevaisuudessa miehillä on halua, kykyä ja taitoa käsitellä omanlaisesti seksuaaliterveysteemaa aikaisempaa enemmän.

Tutkimuksen toisena tavoitteena oli virtuaalietnografian kuvaaminen ja selvittäminen uudenaikaisena, vielä vähän sovellettuna lähestymistapana, menetelmänä ja muotona kvalitatiivista tutkimusta varten. Hendricksin (2003, www-dokumentti, viitattu 22.1.2003) mukaan ihmisten luoma virtuaalimaailma ja internetarki opetuksessa edellyttävät kokonaan uudenlaista ajattelua. Kun tutkittava ilmiö itsessään määrittyy ihmisten uudenaikaiseen olemiseen ja elämiseen paradigmaan opetuksessa sekä ihmisten internetarkeen, haaste uudenaikaiseen ajatteluun on kaksinkertainen sovellettaessa virtuaalietnografiaa (myös Saunders, Tajalli & Monty 2003, www-dokumentti, viitattu 10.10.2003). Manning (2000, www-dokumentti, viitattu 12.10.2003) toisaalta näkee internetin ja tietoteknologian käyttöönoton hyödyttävän tieteellistä tutkimusta monin eri tavoin. Esimerkiksi internet mahdollistaa ihmisten samoin kuin tutkijoiden keskinäisen vuoropuhelun. Virtuaalietnografia uutena lähestymistapana ja ihmisyyshäviöiden havainnointi mahdollisuutena kaipaa vakiintuakseen sekä saavuttaakseen tiedeyhteisön varauksettoman tunnustuksen vielä enemmän luovia sovellutuksia eri tutkijoiden käytössä. Tämä tutkimus on eräs luova sovellus, jonka aikana useat klassiseen etnografiaan sopivat käsitteet ovat menettäneet käyttökelpoisuutensa tai ovat tulleet kokonaan uudel-

leen määritellyiksi (ks. myös 2.1 Etnografia – lähestymistapa, menetelmä tai kertomisen muoto).

Gergenin ja Gergenin (2002, 11–33) mukaan etnografia sinänsä vapauttaa kirjoittamaan kertomuksia sekä toisten ihmisten että omasta elämästään niin kuin tutkija parhaaksi näkee. Vapaus ei tarkoita sitä, että etnografia perustuisi vaikutelmanvaraisuuteen vaan etnografista tutkimusta tehdään toisinaan hyvin subjektiivisista lähtökohdista sekä rohkeiksi mielletyistä aiheista. Esimerkiksi etnografisia tutkimuksia on tehty seksuaalirikollisista ja lasten seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Ehkä etnografisen tutkimuksen vapaasta luonteesta johtuen ja tarkkojen rajojen puutuessa Atkinson, Coffey, Dealmont, Lofland ja Lofland (2001) toteavat etnografisen tutkimuksen olevan ajoittain kadoksissa, ajoittain esillä. Etnografinen tutkimus on hyvin subjektiivisista lähtökohdista käynnistytessään altista kritiikille (ks. 2.3 Minä ja toiset tutkimusprosessissa). Luotettavuutta parannetaan raportoimalla etnografisen tutkimusprosessin vaiheet riittävän tarkasti ja saatetaan uusi tieto ja ymmärrys laajempaan keskusteluun liittämällä se muuhun teoreettiseen näkemyksiin tutkitusta ilmiöstä (ks. myös Valsiner 2001, *www-dokumentti*, viitattu 15.2.2004).

Kärjistetyimmillään Fletcher (1999, *www-dokumentti*, viitattu 6.4.2004) epäilee virtuaali-etnografian olevan metodologista hulluutta: minä, sinä, yhteisö ja kulttuuri ihmisten internetarjessa ovat kvalitatiiviseen tutkimukseen vakiintuneiden paradigmaattisten sitoumuksien kannalta kriittisiä karikkopaikkoja. Toisaalta Holger-Hazleton (2002, *www-dokumentti*, viitattu 15.2.2004) ei ajattele internetyhteisöjen ja -arjen tutkimisen olevan mitenkään ongelmallista vaan sen sijaan määrittää internetin olevan kokonaan uusi ihmisten havainnointi- ja kenttätutkimuspaikka (ks. myös Moss & Shank 2002, *www-dokumentti*, viitattu 15.2.2004). Tässä tutkimuksessa tutkittavan ilmiön vaikutteet yhdistyvät keskenään kuten kovana mieltyvä teknologia ja pehmeänä mieltyvät ihmiset, opetus ja seksuaaliterveysteema. Erilaisten vaikutteiden yhdistäminen keskenään ei ole ongelmallista, sillä myös Brownin (2002, *www-dokumentti*, viitattu 15.2.2004) mukaan niin sanotut pehmeät ja kovat vaikutteet ovat sovellettavissa tutkimuksessa keskenään. Tietoteknologia sinänsä on nykyään mukana tutkimustyössä monella eri tavalla kuten teoreettisen tiedon hankinnan ja analyysin apuvälineenä.

Tässä tutkimuksessa virtuaali-etnografia lähestymistapana ja menetelmänä edellyttivät uudenlaista ajattelua, mutta antoi samalla mahdollisuuden luovuuden käyttöön. Konstruktivistinen paradigma on eräs ihmistieteiden kvalitatiiviseen tutkimukseen vakiintuneista ja käytetyistä keinoista tavoittaa tutkimuksen avulla kuvauksia tutkittavasta ilmiöstä ihmisten itsensä tuottamana. Tämän tutkimuksen ontologiset, epistemologiset ja metodologiset perusratkaisut paradigmaattisina sitoumuksina olivat konstruktivismipainotteisia (ks. 1.5 Tutkimuksen paradigmaattiset sitoumukset). *Painottaminen* konstruktivismiin yhdistettynä kuvasi tutkittavan ilmiön sijoittumista sinällään opetuksen uudenlaiseen paradigmaan sekä ihmisten internetarkeen. Myös

virtuaalietnografinen lähestymistapa sekä tunnettuihin että tuntemattomiin tiedonantajiin väistämättä vaati määrittelemään paradigmaattisen sitoumuksen painottamiseksi. Painottaminen oli käsitevalintana ratkaisu, jossa korostuivat tutkittavien ihmisten näkemykset, kuvaukset ja merkitykset internetarjessa. Konstruktivismipainotteisuus käsitteenä kuvasi tarkoituksenmukaisimmin sekä tunnettujen että tuntemattomien tiedonantajien että minun tutkijan välistä suhdetta (ks. myös 4.3 Tutkimuksen luotettavuuden tarkastelu).

Tämän tutkimuksen paljastaman uuden tiedon perusteella jatkotutkimusteemaksi nousee luonnollisesti seksuaaliterveysteemaan liittyvän verkostopohjaisen opetuksen toimivuuden ja tarkoituksenmukaisuuden tarkastelu hoitotyön koulutuksen sekä seka- että naisopiskelijayhteisöissä. Mielenkiintoista olisi tarkastella keskinäisiä puhevoimia sekä paikkojen pysyvyyttä tai horjutettavuutta verkostopohjaisella oppimisalustalla. Tämän tutkimuksen tulokset antavat vahvan viitteen siihen, että nais- ja miesopiskelijoiden sekä opettajatutorin keskinäiset puhevoimat kaipaavat tasapainottamista käsiteltäessä seksuaaliterveysteemaa hoitotyön koulutuksessa. Myös VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden näkemyksiä ja sairaanhoitajan osaamista olisi mielekästä seurata: millaiseksi persoonallinen kasvu muodostui sekä millaista oli kohdata hoitotyön asiakas tai potilas kasvokkain seksuaaliterveysteemaa käsiteltäessä sekä terveydessä että sairauden aikana.

Tässä tutkimuksessa Virtuaaliseksi-opintojakson miesopiskelijat opiskelivat ammattikorkeakoulussa hoitotyön koulutusohjelmassa. Miesopiskelijoiden yhteisöllisen keskusteluhaastattelun päätteeksi erään miesopiskelijan toteamus nousee ilmeisen kiinnostavaksi jatkotutkimusteemaksi: millaista olisi esimerkiksi tekniikan alan miesopiskelijoiden seksuaaliterveysteemaan liittyvä yhteisöllinen tiedon rakentelu, mitä puhuttaisiin tai miten toimittaisiin. Tekniikan miesvaltaisen alan opiskelijoilla oletetaan olevan hoitotyön naisvaltaisen alan opiskelijoita enemmän halua, tietoa ja taitoa ottaa teknologia käyttöön opiskelussa, mutta osoittautuisiko ihmisen seksuaaliterveys teemana helpoksi vai vaikeaksi käsitellä pelkästään tekniikan alan miesopiskelijayhteisössä. Sinänsä hyvä seksuaaliterveystila ei riipu kouluttautumisalasta vaan siitä, että yksittäinen opiskelija osaa ottaa uuden tiedon käyttöön oman itsensä että toisten ihmisten kohdalla. VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelija toteaa jatkotutkimusteeman:

...tämä olisi voinut olla kanssa mielenkiintoista...katsoo silleen, että mitenkä meidän vastaukset eroaa niistä, jotka eivät opiskele sosiaali- ja terveysalaa...periaatteessa tämmöistä esimerkiksi teknistä alaa...(tunn.11, yhteisöllinen keskusteluhaastattelu).

Tämä tutkimus oli enemmän prosessi kuin luettavissa oleva tutkimusraportti. Tutkimusprosessin suunnittelu, toteuttaminen ja tutkimusraportin kirjoittaminen ovat itsessään opettaneet minulle ihmisenä olemista ja itseni ilmaisua. Tutkimusprosessin myötä opin tuntemaan kuka itse olen ihmisenä: naisena, tutkijana ja opettajatutori-

na. Tutkimuksessa oli toiminnallinen aines (ks. myös 2.2 Tutkimus etnografiaprosessin). Kyseenalaistin useaan kertaan omat oletukseni, näkemykseni ja toimintani sekä opettajatutorina että naistutkijana. Havaitsin ja ymmärsin internetin vaikutuksen ja teknologian käyttöönoton merkityksen ihmisten arkeen. Havainnolla ja ymmärryksellä tulee olemaan vaikutuksensa oman opetustyöni ajanmukaistamiseen.

Lähteet

- Aamodt, A.A. 1991. Ethnography and Epistemology: Generating Nursing Knowledge. In: Morse, J.M. (ed.) *Qualitative Nursing Research. A Contemporary Dialogue*. Revised Edition. Sage Publications, 40–53.
- Aarnio, H. 1999. *Dialogia etsimässä*. Tampereen yliopisto, opettajankoulutuslaitos, Hämeenlinnan toimipaikka. Akateeminen väitöskirja.
- Abdullah, M.H. 2003. The Impact of Electronic Communication on Writing. *ERIC Digest*. http://www.ericfacility.net/databases/ERIC_Digests/ed477614.html (Viitattu 21.7.2004.)
- Alanko-Turunen, M. 2002. Tutoriaalikeskustelu tiedon rakennustyömaana. Teoksessa: Poikela, E. (toim.) *Ongelmaperustainen pedagogiikka. Teoriaa ja käytäntöä*. Tampere University Press, 130–147.
- Alasilta, A. 2002. *Verkkokirjoittajan käsikirja*. Inforviestintä.
- Alasuutari, P. 2001. *Laadullinen tutkimus*. 3. uudistettu painos. Vastapaino. Tampere.
- Andrews, M. & Jones, P.R. 1996. Problem-based learning in an undergraduate nursing programme: a case study. *Journal of Advance Nursing* 1996, 23, 357–365.
- Andrews, T. & Schwarz, G. 2002. Preparing students for the virtual organisation: an evolution of learning with virtual learning technologies. *Educational Technology & Society* 5 (3) 2002, 54–65.
- Atkinson, P., Coffey, A., Delamont, A., Lofland, S. & Lofland, J. 2001. *Handbook of Ethnography*. Sage Publications. London.
- Baber, K.M. & Murray, C.I. 2001. A Postfeminist approach to Teaching Human Sexuality. *Family Relations*, Jan 2001, Vol. 50 Issue 1, 11. EBSCO. (Luettu 24.7.2001)
- Baraitser, P. 1998. How to talk about sex and do it well: a course for medical students. *Medical teacher* May 98, Vol. 20, Issue 3, 4.
- Barker, P.J. 1996. Observation. In: Cormack, D.F.S. *The Research Process in Nursing*. Third Edition. Blackwell Science, 250–265.
- Barrows, H. 2002. Is it Truly Possible to Have Such a Thing as dPBL? *Distance Education* Vol. 23. No 1, 119–122.
- Bennett, G. 2001. Student Learning in the Online Environment: No Significant Difference? *Quest* Feb 2001, Vol. 53, Issue 1, 13.
- Bildjuschkin, K. & Malmberg, A. 2000. *Kerro meille seksistä*. Tammi.
- Bonk, C.J. & Cunningham, D.J. 2003. Searching for Learned-Centred, Constructivist, and Sociocultural Components of Collaborative Educational Learning Tools, 25–50. <http://www.publicationshare.com/docs/Bon02.pdf> (Viitattu 31.1.2003)
- Boud, D. & Feletti, G.I. 1999. *Ongelmalähtöinen oppiminen. Uusi tapa oppia*. Terra Cognita.
- Brandtberg, M., Kylämä, M. & Nummi, T. (toim.). 1999. *Opettajat tietoyhteiskuntaa kehittämässä*. Opetushallitus.

- Branford, J.D., Brown, A.L. & Cocking, R.R. 1999. *Technology to support Learning. How People Learn: Brain, Mind, Experience, and School*. Washington D.C. National Academy Press. <http://books.nap.edu/html/howpeople1/ch9.html> (Viitattu 19.11.2002).
- Brewer, J.D. 2000. *Ethnography. Understanding Social Research*. Series editor Byman, A. Open University Press. Buckingham, Philadelphia.
- Brown, D. 2002. *Going Digital and Staying Qualitative: Some Alternative Strategies for Digitizing the Qualitative Research Process*. *Forum: Qualitative Social Research* Volume 3, No. 2 – May 2002. <http://www.qualitative-research.net/fqs-texte/2-02/2-02brown-e.pdf> (Viitattu 15.2.2004)
- Chambers, E. 2000. *Applied ethnography*. In: Denzin, N.K. & Lincoln, Y.S. (eds.) *Handbook of Qualitative Research*. Second Edition. Sage Publications, Inc. Thousands Oaks, 851–869.
- Cheesman, R. & Heilesen, S.B. 1999. *Supporting Problem-based Learning in Groups in a Net Environment*. Presentation Computer Supported Collaborative Learning (CSCL'99). <http://www.ciltkn.org/cscl99/A27/A27.HTM> (Viitattu 14.3.2004)
- Clifford, J. 1986. *On Ethnographic Allegory*. In: Clifford J. & Marcus J.E. (eds.) *Writing culture: the poetics and politics of ethnography*. University of California Press, Berkeley.
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. 2000. *Naturalistic and ethnographic research*. *Research Methods in Education*. The Fifth Edition. Routledge/Falmer, 137–157.
- Conole, G., Ingraham, B. & Cook, J. 2003. *Learning Technology as a community of practice*. Paper. British Educational Research Association Annual Conference. 11–13 September, 2003. Edinburgh. <http://www.leeds.ac.uk/educol/documents/00003204.htm> (Viitattu 26.11.2003)
- Constantino-González, M., Suthers, D. & Ieaza, J. 2001. *Coaching Web-based Collaborative Learning based on Problem Solution Differences and Participation*, 176–187.
- Cormack, D.F.S. 1996. *An Overview of The Research Process*. In: Cormack, D.F.S. (ed.) *The Research Process in Nursing*. Third Edition. Blackwell Science, 40–48.
- Crawford, D.J., Gochnauer, A.J.H., Hissa, D., Hoffmann, B. & Miller K.M. 1994. *Symbolinen Interaktionismi*. Teoksessa: Marriner-Tomey, A. *Hoitotyön teoreetikot ja heidän työnsä*. Sairaanhoidattien koulutussäätiö, 353–363.
- David, C.L. & Dowling, J.S. 1995. *Computer-Assisted Instructions*. In: Fuszard, B. *Innovative Teaching Strategies in Nursing*. Second Edition. An Aspen Publications, 135–150.
- Davies, B. & Harrè, R. 1990. *Positioning: The Discursive Production of Selves*. <http://www.massey.ac.nz/~alock/position/position.htm> (Viitattu 14.4.2003)
- Davies, B. & Harrè, R. 1999. *Positioning and Personhood*. In: Harrè, R. & van Lagenhove, L. (eds.) *Positioning Theory: Moral Context of Intentional Action*. Blackwell Publishers Ltd., 32–52.
- Denzin, N.K. & Lincoln, Y.S. 2000. *Introduction*. *The Discipline and Practise of Qualitative Research*. In: Denzin, N.K. & Lincoln, Y.S. (eds.) *Handbook of Qualitative Research*. Second Edition, 1–28.
- Docherty, C. & Topp, H. 2002. *The Development and Evaluation of an Enquiry Based Virtual Learning Environment*. <http://bibelot.jyu.fi/~julpu/projektit/CAL/CALDocherty2.pdf> (Viitattu 31.7.2002)
- Doll, W. Jr. 2002. *Ghost and the Curriculum*. In: Doll, W. Jr. & Gough, N. (eds.) *Curriculum Visions*. Peter Lang Inc. New York.

- Donmoyer, R. 2001. Paradigm Talk Reconsidered. In: Richardson, V. (ed.) *Handbook of Research On Teaching*. Fourth Edition, 174–197.
- Downing, K. 2001. Information Technology, Education and Health Care: constructivism in the 21st century. *Educational Studies* Vol. 27, No. 3. EBSCO. (Luettu 18.8.2002)
- Eagleton, M. 2002. Making Text Come life on the Computer: Towards an Understanding of Hypermedia Literacy. *Reading Online*. http://www.readingonline.org/articles/art_index.asp?HREF=eagleton2/index.html (Viitattu 6.4.2004)
- Eichhorn, K. 2001. Sites unseen: ethnographic research in a textual community. *Qualitative Studies in Education* Vol. 14, No. 4, 565–578.
- Eisenhart, M. 2001a. Changing Conceptions of Culture and Ethnographic Methodology: Recent Thematic Shifts and Their Implications for Research on Teaching. In: Richardson, V. (ed.) *Handbook of Research On Teaching*. Fourth Edition. American Educational Research Association, 209–225.
- Eisenhart, M. 2001b. Educational Ethnography Past, Present, and Future: Ideas to Think With. *Educational Research* Vol. 30, No. 8, 16–27.
- Ellis, C. & Bochner, Arthur P. 2000. Autoethnography, Personal Narrative, Reflexivity: Research as Subject. In: Denzin, N.K. & Lincoln, Y.S. (eds.) *Handbook of Qualitative Research*. Second Edition. Sage Publications Inc., 733–768.
- Ellis, J.R. & Hartley, C.L. 2001. Ethical Concerns in Nursing Practice. In: Ellis, J.R. & Hartley, C.L. (eds.) *Nursing in Today's World. Challenges, Issues, and Trends*. Seventh Edition. Lippincott, 204–252, 341–391.
- Engeström, R. & Ruusuvuori, J. 2003. Puhe lääkärin työvälineenä ja laadullisen tutkimuksen kohteena. *Duodecim*. 4/2003, 303–311.
- Enkenberg, J. 2000. Oppimisesta ja opetusmalleista yliopistokoulutuksessa. Teoksessa: Engenberg, J., Väisänen, P. & Savolainen, E. (toim.) *Opettajatiedon kipinöitä. Kirjoituksia pedagogikasta*. Joensuun yliopisto. Savonlinnan opettajankoulutuslaitos, 7–33. <http://sokl.joensuu.fi/verkkojulkaisut/kipinat/> (Viitattu 4.12.2002)
- Enquist, J. 1999. Oppimisen intoa verkkotyöskentelyssä. Tampereen yliopisto, opettajankoulutuslaitos, Hämeenlinnan toimipaikka. Akateeminen väitöskirja, 15.
- Eriksson, P., Moisander, J. & Korpiaho, K. 2003. Kaksi tarinaa teknologian asiantuntijuudesta. Sukupuoli ja valta: organisaatiot liikkeessä? Konferenssiesitys. Helsingin kauppakorkeakoulu. <http://www.hkkk.fi/gender-power/Eriksson,%20Moisander%20&%20Korpiaho.pdf> (Viitattu 19.11.2003)
- Esko-Asikainen, P. 2001. Asiakkaan seksuaalisuuden kohtaaminen vuodeosastolla – hoitajan näkökulma. Hoitotieteen laitos. Lääketieteellinen tiedekunta. Tampereen yliopisto. Pro gradu -tutkielma.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2001. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino.
- Field, P.A. & Morse, J.M. 1985. Hoitotyön kvalitatiivinen tutkimus. Teorian muodostamismenetelmiä, Kvalitatiiviset lähestymistavat, yleiskatsaus. *Hygiei*, 13–46.
- FLE3 fle3.uiah.fi/ (Viitattu 3.3.2003).
- Fletcher, G. 1999. ... Metodological Madness? You, me and Virtual Ethnography. Australian Anthropology Society conference, Department of Sociology and Anthropology, University of New South Wales. Conference paper. <http://www.spaceless.com/papers/25.htm> (Viitattu 7.4.2004)

- Floden, E.R. 2001. Research on Effects of Teaching: A Continuing Model for Research on Teaching. In: Richardson, V. (ed.) Handbook of Research On Teaching. Fourth Edition. American Educational Research Association, 3–16.
- Flow, J. & Morris, M. 2000. Cultural studies. In: Denzin N.K. & Lincoln Y.S. (eds.) Handbook of Qualitative Research. Second Edition. Sage Publications, Inc. Thousands Oaks, 315–346.
- Forrest, K.A. 2001. Men's Reproductive and Sexual Health. Journal of American College Health, May 2001, Vol. 49 Issue 6, 14. EBSCO. (Luettu 24.7.2001)
- Färkkilä, M. & Ruutiainen, J. 2003. Seksuaaliongelmät neurologisissa sairauksissa. Duodecim 3/2003, 247–252.
- Gallego, M.A. & Cole, M. 2001. Classroom Cultures and Cultures in the Classroom. In: Richardson V. (ed.) Handbook of Research On Teaching. Fourth Edition. American Educational Research Association, 951–997.
- Garrison, J. & Leach, M. 2001. Dewey after Derrida. In: Richardson V. (ed.) Handbook of Research On Teaching. Fourth Edition. American Educational Research Association, 69–81.
- Gergen, M.M. & Gergen, K.J. 2002. Ethnographic Representation As Relationship. In: Bocher, A.P. & Ellis, C. (eds.) Ethnographically Speaking. Autoethnography, Literature, and Aesthetics. Altamira Press. Rowman & Littlefield Publishers Inc., 11–33.
- Germain, C.P. 1993. Ethnography: The Method. In: Munnhall, P.L. & Boyd, C.O. Nursing Research. A Qualitative Perspective. Second Edition. National League for Nursing Press, 237–268.
- Glassmann, K.S. 2002. How to Find Information on the Internet. In: Montgomery, K.S. & Fitzpatrick, J.J. (eds.) Essentials of Internet Use in Nursing. Springer Publishing Company, 3–11.
- Glassmann, M. 2001. Dewey and Vygotsky: Society, Experience, and Inquiry in Educational Practice. Educational Researcher Vol. 30. No. 4, 3–14.
- Goetz, J.P. & LeCompte, M.D. 1984. Ethnography and Qualitative Design in Educational Research. Academic Press Inc., 3.
- Goodall, JR. H.L. (Bud). 2000. Writing *the new* Ethnography. A Division of Rowman & Littlefield Publisher, Inc.
- Grey, M. 1990. Data Collection Methods. In: LoBiondo-Wood, G. & Haber, J. (eds.) Nursing Research. Methods, Critical Appraisal, and Utilisation. Third Edition. Mosby. p. 344–364.
- Grönfors, M. 2001. Havaintojen teko aineistonkeräyksen menetelmänä. Teoksessa: Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. PS-kustannus. Jyväskylä, 124–141.
- Haavio-Mannila, E. & Kontula, O. (toim.). 1993. Suomalainen seksi. Tietoa suomalaisten sukupuolielämän muutoksesta. WSOY.
- Haavio-Mannila, E. & Kontula, O. 1995. Matkalla intohimoon. WSOY.
- Haavio-Mannila, E. & Kontula, O. 2001. Seksin trendit meillä ja naapureissa. WSOY.
- Hakkarainen, K. 2001. Aikuisen oppiminen verkossa. Teoksessa: Sallila, P. & Kalli, P. (toim.) Verkot ja teknologia aikuisopiskelun tukena. Aikuiskasvatuksen 42. vuosikirja. Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura. Jyväskylä, 16–52.

- Hakkarainen, K. & Järvelä, S. 1999. Tieto- ja viestintäteknikka asiantuntijaksi oppimisen tukena. Teoksessa: Eteläpelto, A. & Tynjälä, P. (toim.) *Oppiminen ja asiantuntijuus. Työelämän ja koulutuksen näkökulmia*. WSOY, 241–256.
- Hakkarainen, K., Lipponen, L., Ilomäki, S., Järvelä, S., Lakkala, S., Muukkonen, H., Rahikainen, M. & Lehtinen, E. 1999. Tieto- ja viestintäteknikka tutkivan oppimisen välineenä www.hyvan.helsinki.fi/tutkiva/ 26.11.2003
- Hakkarainen, K., Lipponen, L., Järvelä, S. & Niemivirta, M. 1999. The interaction of Motivational and Knowledge-seeking Inquiry in Computer-supported Collaborative Learning. *J. Educational Computing Research*, Vol. 21 (3), 263–281.
- Hakkarainen, K., Lipponen, L., Muukkonen, H. & Seitamaa-Hakkarainen, P. 2001. Oppimisympäristöjen kognitiivinen tutkimus. Teoksessa: Saariluoma, P., Kamppinen, M. & Hautamäki, A. (toim.) *Moderni kognitiotiede*. Gaudeamus, 152–172.
- Hakkarainen, K., Lonka, K. & Lipponen, L. 1999. Tutkiva oppiminen. Älykkään toiminnan rajat ja niiden ylittäminen. WSOY.
- Hakkarainen, K. & Sintonen, M. 2001. The Interrogative Model of Inquiry and Computer-Supported Collaborative Learning. *Science & Education* 00, 1–19.
- Hallet, T. & Fine, G.A. 2000. Ethnography 1900. Learning from the Field Research of an Old Century. *Journal of Contemporary Ethnography*, Vol. 29 No. 5 October 2000. Sage Publications Inc., 593–617.
- Hamman, R. 1996. The Application of Ethnographic Methodology in the Study of Cybersex. www.socio.demon.co.uk/magazine/plummer.html (Viitattu 27.2.2002)
- Hammersley, M. & Atkinson, P. 1993. *Ethnography. Principle in Practise*. Second Edition. Library of Congress Cataloguing in Publication Data, 1–10.
- Harley, K. & Bendixen, L.D. 2001. Educational Research in the InternetAge: Examining the Role of Individual Characteristics. *Educational Research*, 22–26.
- Harrè, R. & van Langenhove, L. 1999. Reflexive Positioning: Autobiography. In: Harrè, R. & van Langenhove, L. (eds.) *Positioning Theory: Moral Context of Intentional Action*. Blackwell Publishers, 60–73.
- Heiskanen, T. 1999. Informaatioyhteiskunnasta oppimisyhteiskunnaksi? Työelämän näkökulma keskusteluun. Teoksessa: Eteläpelto, A. & Tynjälä, P. (toim.) *Oppiminen ja asiantuntijuus. Työelämän ja koulutuksen näkökulmia*. WSOY, 25–47.
- Helle, H. 1999. Sairaanhoidajaopiskelijoiden seksuaaliasenteet ja valmiudet neuvoa potilasta. Pro gradu -työ. Kasvatustiede (ammattikasvatus). Tampereen yliopisto, opettajankoulutuslaitos, Hämeenlinnan toimipaikka.
- Hendricks, J.A. 2003. Current issue in Education: A settler of the cyperspace frontier. Current issues in Education (on line). <http://cie.asu.edu/volume6/number9/index.html> 22.10.2003.
- Hewitt, J., Scardamalia, M. & Webb, J. 1995. Situative Design Issues for Interactive Learning Environments: The Problem of Group Coherence. csile.oise.utoronto.ca/abstracts/situ_design/ (Viitattu 28.8.2002)
- Hilpelä, J. 2002. Kasvatuksen tutkijan eettinen vastuu. *Kasvatus. Suomen kasvatustieteellinen aikakauskirja* 1/2002, 74–84.
- Hiltunen, A. 2000. Sukupuoli oppimisen voimavarana – feministinen pedagogiikka? *Aikuiskasvatus* 2/2000, 139–141.
- Hine, C. 2000. *Virtual Ethnography*. Sage Publications. London.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. Kirjayhtymä.

- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. Kirjayhtymä.
- Hirvonen, E. 2000. Raskaus nuoren valintana. Etnografia alle 18-vuotiaden nuorten raskaudesta, tulevasta vanhemmuudesta ja elämäntilanteesta sekä äitiysneuvolakäynneistä. Hoitotieteen laitos. Tampereen yliopisto. Akateeminen väitöskirja.
- Hirvonen, E. & Nikkonen, M. 2003. Tulkitseva etnografia: Sosiaalisen todellisuuden rakentamista, reflektointia ja vakuuttavaa kirjoittamista. Teoksessa: Janhonen, S. & Nikkonen, M. (toim.) Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. WSOY, 265–300.
- Holge-Hazelton, B. 2002. The Internet: A New Field for Qualitative Inquiry? Forum: Qualitative Social Research, Volume 3, No. 2 – May 2002. <http://www.qualitative-research.net/fqs-texte/2-02/2-02holgehazelton-e.pdf> (Viitattu 15.2.2004)
- Holloway, I. & Wheeler, S. 1997. Qualitative Research for Nurses. Blackwell Science.
- Howe, K.R. 2001. Qualitative Educational Research; The Philosophical Issues. In: Richardson, V. (ed.) Handbook Of Research On Teaching, 201–208.
- Huovinen, L., Hakkarainen, K., Ilomäki, L., Lehtinen, E., Lipponen, L., Muukkonen, H., Rahikainen, M. & Tuominen, T. 1998. Arvioinnin toteutus ja tulokset. Teoksessa: Sinko, M. & Lehtinen, E. Bitit ja pedagogiikka. Atena Kustannus. Jyväskylä, 57–208. www.sitra.fi/Julkaisut/sitra194.pdf (Viitattu 20.11.2002)
- Huttunen, M.O. 2003. Hoitosuhteen seksualisoituminen. Duodecim. 3/2003, 273–274.
- Häkkinen, P. & Arvaja, M. 1999. Kollaboratiivinen oppiminen teknologiaympäristössä. Teoksessa: Eteläpelto, A. & Tynjälä, P. (toim.) Oppiminen ja asiantuntijuus. Työelämän ja koulutuksen näkökulmia. WSOY, 206–221.
- Häkkinen, P., Linnakylä, P. & Lensu, A. 2000. Kollaboraatio teknologian tukemissa oppimisympäristöissä. Teoksessa: Pantzar, E. (toim.) Informaatio, tieto ja yhteiskunta. Raportti Tiedon tutkimusohjelman II tutkimusseminaarista 8.–9.6.2000. Suomen Akatemian Tiedon tutkimusohjelman raportteja. Tietoyhteiskunnan tutkimuskeskus. Tampereen yliopisto, 87–98. <http://www.info.uta.fi/tutk/raportti.4.2000.pdf> (Viitattu 23.11.2003)
- Ihanainen, P. 2002. Tietoverkon sielu. iii.vu/kirja/ (Viitattu 9.10.2002)
- Iivonen, M. 2002. Verkkokurssilla – Opiskelijoiden kokemuksia toiminnasta yhteisöllisessä oppimisprosessissa Fle2-ympäristössä ja kokemusten näkyminen toimintaan osallistumisessa. Kotitalous- ja käsityötieteiden laitos. Helsingin yliopisto. Pro gradu -tutkielma. <http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/kas/kotit/pg/iivonen/verkkoku.pdf> (Viitattu 27.11.2003)
- Ilomäki, L. & Silander, P. 1998. Opettaja verkossa. Apua [www:n koulukäyttöön](http://www.n.koulukäyttöön). WSOY, 6–18.
- Immonen, J. 2000. Kirjeopetuksesta verkko-opiskeluun. Etäopetuksen neljä sukupolvea. Teoksessa: Matikainen, J. & Manninen, J. 2000. Aikuiskoulutus verkossa. Verkkopohjaisten oppimisympäristöjen teoriaa ja käytäntöä. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja kehittämiskeskus, 15–28.
- Isola, A. 1997. Grounded Theory -menetelmä hoitotieteellisessä tutkimuksessa. Teoksessa: Pounonen, M. & Vehviläinen-Julkunen, K. Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. WSOY, 174–185.
- Janesick, V.J. 2000. The Choreography of Qualitative Research Design. In: Denzin, N.K. & Lincoln, Y.S. (eds.) Handbook of Qualitative Research. Second Edition. Sage Publications Inc. USA, 379–399.

- Julkunen-Vehviläinen, K. & Paunonen, M. 1997. Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. WSOY, 14–18.
- Juvonen, T. 2002. Varjoelämää ja julkisia salaisuuksia. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Sosiaalipoliitiikan laitos. Tampereen yliopisto. Akateeminen väitöskirja.
- Järvelä, S. 2002. Oppimisen teoriasta teknologiaan – teknologia ihmisen oppimisen ja älykkään toiminnan tueksi? *Kasvatus* 4/2002, 383–389.
- Kaganoff, T. 1998. A Literature Review. Collaboration, Technology, and Outsourcing Initiatives in Higher Education. Rand. The Foundation for Independent Higher Education. <http://www.rand.org/publications/MR/MR973/MR973.pdf> (Viitattu 10.10.2003)
- Kaivonen, V. 2002. Mansetorin kaupunginosat verkossa. Kokemuksia Internetin diffuusiosta tamperelaisissa paikallisyhteisöissä. Tiedotusopin pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto. <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu00182.pdf> (Viitattu 12.10.2003)
- Kaksonen, H., Perä-Rouhu, H. & Nummenmaa, A.-R. 2002. Tutor ryhmän oppimisprosessin ohjaajana. Teoksessa: Nummenmaa, A.-R. & Virtanen, J. (toim.) Ongelmasta oivallukseen. Ongelmaperustainen opetus suunnitelma. Tampere University Press, 67–85.
- Kalkas, H. & Sarvimäki, A. 1992. Hoitotyön eettiset perusteet. *SHKS*, 27, 34–48, 98.
- Kalli, P. 2000. Näkökulmia verkkopedagogiikkaan. *Aikuiskasvatus* 2/2000, 135–138.
- Kalliala, E. 2002. Verkko-opettamisen käsikirja. Oy FinnLectura. Ab.
- Kallonen-Rönkkö, M. 2002. Opetusta virtuaalistamassa. Joensuun yliopiston Opetusteknologiakeskuksen selosteita 1. Joensuun Yliopisto, 10–22.
- Kellokumpu-Lehtinen, P., Väisälä, L. & Hautamäki, K. 2003. Syöpä ja seksuaalisuus. *Duodecim*. 3/2003, 237–246.
- Kinnunen, J. 1990. Terveyskeskuksen organisaatiokulttuuri. Hoitotieteen ja terveydenhuollon hallinnon laitos. Kuopion yliopisto. Alkuperäistutkimukset 4/1990.
- Kiviniemi, K. 2000. Johdatus verkkopedagogiikkaan. Kokkola: Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu.
- Koistinen, P. 2002. Kulttuurien yhteenlöymäyksestä sopeutumiseen ja uudenlaiseen ymmärtämiseen. Sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden kokemuksia harjoittelujaksolta virolaisissa hoitokodeissa. Kasvatustieteellinen tiedekunta. Helsingin yliopisto. Akateeminen väitöskirja.
- Koivisto, J., Huovinen, L. & Vainio, L. 2002. Opettajat oppimisympäristöjen rakentajina – tieto- ja viestintätekniikan näkökulma tulevaisuuteen. Opettajien perus- ja täydennyskoulutuksen ennakointihankkeen (OPEPRO) selvitys 5. Opetushallitus. snor.joensuu.fi/oph/opepro5.pdf (Viitattu 19.11.2002)
- Koivurinne, N. & Koponen, H. 2002. Verkko-opiskelijan yhdessä muiden kanssa. *Julkaisusarja A* 5/2002. Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskus.
- Koli, H. & Silander, P. 2002. Verkko-oppiminen. Oppimisprosessin suunnittelu ja ohjaus. Hämeen ammattikorkeakoulun julkaisut. Saarijärven Offset Oy. Saarijärvi, 27.
- Kontula, O. 2000. Media seksuaalikasvattajana. Teoksessa: Kontula, O. & Lottes, I. (toim.) *Seksuaaliterveys Suomessa*. Tammi, 237–245.
- Kontula, O., Cacciatore, R., Apter, D., Bildjuskin, K., Törhönen, M., Koski, S. & Tiilo, L. 2001. Koululaisten tiedot seksuaaliterveydestä. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja E 11/2001.
- Kontula, O., Jormanainen, V. & Miettinen, A. 2000. Sexual Experiences of Military Conscripts at the End of the 1990s. *Yearbook of Population Research in Finland* 36, 47–62.
- Kontula, O. & Lottes, I. 2000 (toim.). *Seksuaaliterveys Suomessa*. Studia. Tammi.

- Korhonen, V. 2003. Oppijana verkossa. Aikuisopiskelijan oppimiseen suuntautuminen ja oppimiskokemukset verkkopohjaisessa oppimisympäristössä. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Akateeminen väitöskirja.
- Korpela, M. & Saranto, K. 1999. Tulevaisuuden näkymiä. Teoksessa: Saranto, K. & Korpe-la, M. (toim.) Tietotekniikka ja tiedonhallinta sosiaali- ja terveydenhuollossa. WSOY, 360–365.
- Koski, P. 1999. Hoitotyön avoin oppimisympäristö – uudenlaista koulutuspalvelua hoitotyön opiskelijalle. Teoksessa: Brandberg, M., Kylämä, M. & Nummi, T. (toim.) Opettajat tietoyhteiskuntaa kehittämässä. Opetushallitus, 85–89.
- Kosunen, E., Cacciatore, R. & Hervonen, A. 2003. Seksuualisuus elämänkaareissa. *Duodecim*, 3/2003, 209–216.
- Kotilainen, S. 2001. Mediakulttuurin haasteita opettajankoulutukselle. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteellinen tiedekunta. acta.uta.fi/pdf/951-44-5072-8.pdf (Viitattu 26.9.2002)
- Koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategia 2000–4. Helsinki. Opetusministeriö. www.minedu.fi/toim/koul_tutk_tietostrat/index.html (Viitattu 9.10.2002)
- Krants, M. 2003. The Future of Research Publishing: The eReport and eJournal. *Educational Technology Review*. International Forum on Educational Technology & Applications. Vol. 11, No. 1, 2003. <http://www.aace.org/pubs/etr/issue4/krantz2.pdf> (Viitattu 12.10.2003)
- Kurki, M. & Mäki-Komsi, S. 1996. Oppiminen tietokoneavusteisessa oppimisympäristössä. Etäkamu-raportti. Etäopiskelun menetelmät -työryhmä. Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskus.
- Kynäslahti, H. 2001. Act Locally, Th/Link Translocally. An Ethnographic View of the Kilpisjärvi Project. Akateeminen väitöskirja. Media Education Publication 10. Helsinki University. <http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/kas/opett/vk/kynaslahti/> (Viitattu 5.5.2002)
- Kytömäki, J. 1999. Täytyy kattoo, jos saa kattoo. Akateeminen väitöskirja. Helsingin yliopisto. <http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/val/sosps/vk/kytomaki/> (Viitattu 19.11.2003)
- Laine, T. & Kuhmonen, P. 1995. Eräitä ihmisfilosofian metodisia periaatteita. Teoksessa: Laine, T. & Kuhmonen, P. Filosofinen antropologia. Atena, 217–229.
- Lamon, M. 1999. Finding Theory in Practice: collaborative Networks for professional Learning. http://csile.oise.utoronto.ca/abstracts/finding_theory.html. (Viitattu 5.4.2002)
- Launis, K. & Engström, Y. 1999. Asiantuntijuus muuttuvassa työtoiminnassa. Teoksessa: Eteläpelto, A. & Tynjälä, P. (toim.) Oppiminen ja asiantuntijuus. Työelämän ja koulutuksen näkökulmia, 64–81.
- Lauri, S. & Elomaa, L. 1999. Hoitotieteen perusteet. WSOY, 7–70.
- Lehtinen, E. 2002. Commentary. Developing Models for Distributed Problem-Based Learning: Theoretical and Methodological Reflection. *Distance Education*, Vol. 23, No. 1, 2002. Carfax Publishing, 109–117.
- Lehtinen E., Hakkarainen, K., Lipponen, L., Rahikainen, M. & Muukkonen, H. 2000. Computer Supported Collaborative Learning. A Review. CL-Net Project. <http://www.kasutu.fi/papers/clnet/clnetreport.html>. (Viitattu 29.8.2002)
- Lehtinen, E., Hakkarainen, K., Lipponen, L., Rahikainen, M., Muukkonen, H., Lakkala, M. & Laine, P. 2000. Katsaus tietokoneavusteisen yhteisöllisen oppimisen mahdollisuuksiin. Helsingin kaupungin opetusviraston julkaisusarja. A13:2000. <http://www.helsinki.fi/science/networkedlearning/eng/julkaisut.html> (Viitattu 19.11.2002)

- Lehtiö, P. 1998. Tietoverkot ja digitaaliset oppimateriaalit. Teoksessa: Sinko, M. & Lehtinen, E. (toim.) Bitit ja pedagogiikka. Atena Kustannus. Jyväskylä, 208–218. www.sitra.fi/Julkaisut/sitra194.pdf (Viitattu 21.11.2002)
- Lehtonen, H. 2002. Oppimisen halu ja opiskelu. Teoksessa: Poikela, E. (toim.) Ongelmaperustainen pedagogiikka – teoriaa ja käytäntöä. Tampere University Press, 148–161.
- Lehtonen, J. 2003. Nuorten seksuaalisuus ja sukupuoli koulussa. Näkökulmana heteronormatiivisuus ja ei-heteroseksuaalisten nuorten kertomukset. Sosiologian laitos. Helsingin yliopisto. Akateeminen väitöskirja. <http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/val/sosio/vk/lehtonen/seksuaal.pdf> (Viitattu 22.11.2003)
- Leininger, M. 1991. Culture Care Diversity and Universality: A Theory of Nursing. National League for Nursing Press., 5-68.
- Leininger, M. 1995. Transcultural Nursing: Importance, History, Concepts, Theory, and Research. Transcultural Nursing. Concepts, Theories, Research & Practices. Second Edition. McGraw-Hill, Inc. College Custom Series, 1–54.
- Leinonen, T. 1999. Future Learning Environment (FLE) tutkivan oppimisen tukena. Korkeakoulujen tietotekniikka ja oppiminen 99. Esitelmä 5.11.1999. www.uku.fi/atkk/arkisto/KTO99/p3s3d.html (Viitattu 19.11.2002)
- Lepola, U. & Koponen, H. 2003. Seksuaalisten toimintojen häiriintyminen psykiatrisissa sairauksissa. *Duodecim*, 3/2003, 255–259.
- Levonen, J. 2000. Uusien oppimisympäristöjen representaatiot oppimisen välineinä. *Aikuiskasvatus* 2/2000. Aikuiskasvatuksen erilaisia lähestymistapoja, 127–133.
- Liaw, S. 2001. Designing The Hypermedia-Based Learning environment. *International Journal of Instructional Media*, Vol. 28, Issue 1, 43. EBSCO. (Luettu 5.9.2001)
- Liehr, P. & Taft, M.M. 1994. Qualitative Approaches to research. In: LoBiondo-Wood G. & Haber, J. (eds.) *Nursing Research. Methods, Critical Appraisal, and Utilisation*. Third Edition. Mosby, 253–285.
- Lifländer, V.-P. 1999. Verkko-oppiminen: Yhteistoiminnallinen projektioppiminen verkossa.
- Liinamo, A. 2000. Seksuaalikasvatus Suomessa. Teoksessa: Kontula, O. & Lottes, I. (toim.) *Seksuaaliterveys Suomessa*. *Studia*, 221–235.
- Lincoln, Y.S. & Guba, E.G. 2000. Paradigmatic controversies, contradictions and emerging confluences. In: Denzin, Norman K. & Lincoln, Yvonna S. (eds.) *Handbook of Qualitative Research*. Second Edition. Sage Publications Inc, 163–188.
- Lindberg, M. 2002. Vuorovaikutus tieto- ja viestintäteknisessä opiskeluympäristössä. Kasvatustieteen laitos. Tampereen yliopisto. Pro gradu -tutkielma. <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu00170.pdf> (Viitattu 6.2.2004)
- Lipson, J.G. 1991. The Use of Self in Ethnographic Research. In: Morse, J.M. (ed.) *Qualitative Nursing Research. A Contemporary Dialogue*. Revised Edition. Sage Publications, 73–89.
- Lottes, I. 2000. Uusia näkökulmia seksuaaliterveyteen. Teoksessa: Kontula, O. & Lottes, I. (toim.) *Seksuaaliterveys Suomessa*. *Studia*. Tammi, 13–35.
- Luberta, J. 2003. Unassuming Positions: Middlemarch, its Critics, and Positioning Theory. http://www.sp.uconn.edu/~jbl00001/positioning/luberda_positioning.htm (Viitattu 14.4.2003).
- Lähdesmäki, S.O. & Peltonen, H. 2000. Seksuaalikasvatuskoulussa. Teoksessa: Kontula, O. & Lottes, I. (toim.) *Seksuaaliterveys Suomessa*. *Studia*, 208–216.

- Manninen, J. 2000. Kurssikoulutuksesta oppimisympäristöihin. Aikuiskoulutuskäytäntöjen kehityslinjoja. Teoksessa: Matikainen, J. & Manninen, J. Aikuiskoulutus verkossa. Verkkopohjaisten oppimisympäristöjen teoriaa ja käytäntöä. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja kehittämiskeskus, 29–42.
- Manninen, J. & Nevgi, A. 2000. Opetus verkossa. Vuorovaikutuksen uudet mahdollisuudet. Teoksessa: Matikainen, J. & Manninen, J. Aikuiskoulutus verkossa. Verkkopohjaisten oppimisympäristöjen teoriaa ja käytäntöä. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja kehittämiskeskus, 93–108.
- Manning, S. 2000. Using the Internet for Educational Research. Paper. The European Conference on Educational Research, Edinburgh, 20-23 September, 2000. <http://www.leeds.ac.uk/educol/documents/00001502.htm> (Viitattu 12.10.2003)
- Marttunen, M. & Laurinen, L. 2000. Vuorovaikutusta verkossa ja suullisesti – yhteisöllisen argumentoinnin ja kriittisen ajattelun edistäminen. Teoksessa: Sallila, P. & Kalli, P. (toim.) Verkot ja teknologia aikuisopiskelun tukena. Aikuiskasvatuksen 42. vuosikirja. Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura, 152–176.
- Matikainen, J. 2002. Vuorovaikutus verkossa. Verkkopohjaiset oppimisympäristöt vuorovaikutuksen näyttämöinä. Palmenia-kustannus. Helsinki.
- Maykut, P. & Morehouse, R. 1994. *Beginning Qualitative Research. A Philosophic and Practical Guide.* The Falmer Press. London, 19.
- McArthur, D. & Lewis, M. 1998. *Understanding the Web: Applications of the Internet and Other Information Technologies to Higher Learning.* Rand. <http://www.rand.org/publications/MR/MR975/> (Viitattu 10.10.2003)
- McConnell, D. 2002. Action Research and Distributed Problem-Based Learning in Continuing Professional Education. *Distance Education*, Vol. 23, No. 1. Carfax Publishing, 59–83.
- McHaffie, H.E. 1996. Ethical Issues in Nursing Research. In: Cormack, D.F.S. (ed.) *The Research Process in Nursing.* Third Edition. Blackwell Science, 30–39.
- McKee, M. 1999. Sex and Drugs and Rock and Roll. *BMJ: British Medical Journal*, 05/15/99, Vol. 318 Issue 7194, 2. EBSCO. (Luettu 15.6.2001)
- Measor, L. & Woods, P. 1991. Breakthroughs and blockages in Ethnographic Research. Contrasting experiences during the Changing Schools projects. In: Walford, G. (ed.) *Doing Educational Research.* Routledge. The Open University, 59–81.
- Meisalo, V., Sutinen, E. & Tarhio, J. 2000. Modernit oppimisympäristöt.
- Miao, Y., Holst, S.J. & Haake, J.M. 2002. PBL-protocols: Guiding and Controlling Problem Based Learning Processes in Virtual Learning Environments. <http://www.umichedu/-icis/proceedings/pdf/Miao.pdf> (Viitattu 1.8.2002)
- Mielonen, S. 1997. Future Learning Environment – Tulevaisuuden oppimisympäristöt. Selvitys uusista oppimisympäristöistä. http://fle.uiah.fi/research/samun_selvitys.html (Viitattu 16.3.2001)
- Miltiadou, M. & Savenye, W.C. 2003. Applying Cognitive Constructions of Motivation to Enhance Student Success in Online Distance Education. *Educational Technology Review.* International Forum on Educational Technology & Applications. Vol. 11, No.1.
- Mitchell, G.J. & Cody, W.K. 1999. Nursing Knowledge and Human Science: Ontological and Epistemological Consideration. In: Kenney, J.W. *Philosophical and Theoretical Perspectives for Advanced Nursing Practice.* Second Edition. Jones and Bartlett Publishers, 249–261.

- Montgomery, K.S. 2002. Internet Use in the Traditional Classroom. In: Montgomery, K.S. & Fitzpatrick, J.J. (eds.) *Essentials of Internet Use in Nursing*. Springer Publishing Company, 185–192.
- Moss, C.M. & Shank, G. 2002. Using Qualitative Processes in Computer Technology Research on Online Learning: Lessons in Change from “Teaching as Intentional Learning”. *Forum: Qualitative Social Research*, Volume 3, No. 2 May 2002. <http://www.qualitative-research.net/fqs-texte/2-02/2-02mossshank-e.pdf> (Viitattu 15.2.2004)
- Munhall, P.L. 1993. Ethical Considerations in Qualitative Research. In: Munhall, P.L. & Oiler Boyd, P. *Nursing Research. A Qualitative Perspective*, 395–408.
- Mäkelä, K. 1990. Kvalitatiivisen aineiston arviointiperusteet. Teoksessa: Mäkelä, K. (toim.) *Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tutkinta*. WSOY, 42–61.
- Mäkelä, P. 2003 (päivitetty). Verkkotutor. <http://www.uta.fi/tyt/verkkotutor/> (Viitattu 8.8.2002)
- Mäki-Komsi, S. 1999. Opettaminen ja oppimisen muodot muuttuvat, muuttuuko oppimista ja opettamiskulttuuri – heijastuksia opetuksen kehittämissuunnitelmaa Opinetistä. <http://www.edu.fi/julkaisut/opinnet1.pdf> (Viitattu 29.9.2002)
- Mäki-Komsi, S. & Ropo, E. 2003. Modern Media and Instructional Technology in Vocational Education: Some experiences of the Diffusion of New Technology in Adult Educational Institutions. In e-book: Bopry J. & Eteläpelto, A. (eds.) *Collaboration and Learning in Virtual Environments*, 131–136. <http://selene.lib.jyu.fi:8080/julpu/9513914208.pdf> (Viitattu 5.6.2003)
- Mäkitalo, K. 2000. Yhteisön rakentuminen ja sen ylläpitäminen verkkoympäristössä. Teoksessa: Pantzar, E. (toim.) *Informaatio, tieto ja yhteiskunta*. Raportti Tiedon tutkimusohjelman II tutkimusseminaarista 8.–9.6.2000. Suomen Akatemian Tiedontutkimusohjelman raportteja. Tietoyhteiskunnan tutkimuskeskus. Tampereen yliopisto, 191–200. <http://www.info.uta.fi/tutk/raportti.4.2000.pdf> (Viitattu 23.11.2003)
- Neo, M. & Neo, K.T.K. 2001. Innovative teaching: Using multimedia in a problem-based learning environment. *Educational Technology & Society* 4 (4) 2001, 19–31.
- Nevgi, A., Kynäslähti, H., Vahtivuori, S., Uusitalo, A. & Ryti, K. 2002. Yliopisto-opettaja verkossa – taidot puntarissa. Verko-opettajien osaamisalueiden ja tarjolla olevien tukipalvelujen kartoitus. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteen laitos. <http://www.virtuaaliyliopisto.fi/arkisto/svoppa.pdf> (Viitattu 19.5.2003)
- Nikkinen, M. 1997. Etnografinen malli. Teoksessa: Paunonen, M. & Julkunen-Vehviläinen, K. *Hoitotieteen tutkimusmetodiikka*. WSOY, 136–150.
- Nikkinen, M., Janhonen, S. & Juntunen, A. 2003. Hoitokulttuurin tutkimuksesta: Etnografia hoitotieteellisessä tutkimuksessa. Teoksessa: Janhonen, S. & Nikkinen, M. (toim.) *Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä*. WSOY, 44–80.
- Notar, C.E., Janell, D. & Friery, K.A. 2002. Going the Distance: Active Learning. *Education*, 00131172, Summer 2002, Vol. 122, Issue 4. EBSCO. (Luettu 10.10.2003)
- Novotny, J.M. & Wyatt, T.H. 2002. Distance Education and Web-Based Courses. In: Montgomery, K.S. & Fitzpatrick, J.J. (eds.) *Essentials of Internet Use in Nursing*. Springer Publishing Company, 119–130.
- Nummelin, R. 2000. Seksuaalikasvatusmateriaalit – pääkaupunkiseutulaisten nuorten näkemyksiä ja kokemuksia. *Kansanterveystiede*. Tampereen yliopisto. Akateeminen väitöskirja.

- Nummenmaa, A. 2002. Kohti yhdessä konsturoitua tietämystä. Teoksessa: Nummenmaa, A.-R. & Virtanen, J. (toim.) Ongelmasta oivallukseen. Ongelmaperustainen opetussuunnitelma, 163–170.
- Nummenmaa, A.-R., Kaksonen, H., Karila, K. & Viittala, K. 2002. Koulutuksen ja työelämän kohtaamisia. Teoksessa: Nummenmaa, A.-R. & Virtanen, J. (toim.) Ongelmasta oivallukseen. Ongelmaperustainen opetussuunnitelma, 89–110.
- Nummenmaa, A.-R. & Virtanen, J. 2002. Ongelmaperustainen opetussuunnitelma oppimis- ja tietoympäristönä. Teoksessa: Nummenmaa, A.-R. & Virtanen, J. (toim.) Ongelmasta oivallukseen. Ongelmaperustainen opetussuunnitelma, 31–45.
- Nurmi, T. 2000. Terveystieteiden keskuksen toimintatavat. Teoksessa: Kontula, O. & Lottes, I. (toim.) Seksuaaliterveys Suomessa. Tammi, 183–194.
- Nurminen, O. 2001. Medialukutaidon uudet ulottuvuudet. Teoksessa: Tella, S., Nurminen, O., Oksanen, U. & Vahtivuori, S. (toim.) Verkko-opetuksen teoriaa ja käytäntöä. Helsingin yliopisto. Opettajan koulutuslaitos. Vantaan täydennyskoulutuslaitos, 135–151.
- Olsson, S. 2000. Ethnography and Internet. Differences in doing ethnography in real and virtual environments. Victoria Institute, Göteborg. Proceedings of IRIS 23. (Viitattu 1.8.2002)
- Onweugbuzie, A.J. 2002. Why can't we all get along? Towards a framework for unifying research paradigms. Education, Spring 2002, Vol. 122 Issue 3, 518. EBSCO. 10.1.2003.
- Opinto-opas. 2001–2002. Hoitotyön koulutusohjelma. Lahden ammattikorkeakoulu, 283–298.
- Orrill, C.H. 2002. Supporting Online PBL: Design Considerations for Supporting Distributed Problem Solving. Distance Education, Vol. 23, No. 1, 41–57. Carfax Publishing.
- Paavilainen, R. 2003. Turvallisuutta ja varmuutta lapsen odotukseen. Äitien ja isien kokemuksia raskaudesta ja äitiyshuollosta. Akateeminen väitöskirja. Hoitotieteen laitos. Tampereen yliopisto.
- Palmu, T. 2003. Sukupuolen rakentuminen koulun kulttuurisessa tekstissä. Etnografia yläasteen äidinkielen oppitunneilla. Kasvatustieteen laitos. Helsingin yliopisto. Akateeminen väitöskirja. <http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/kas/kasva/vk/palmu/sukupuol.pdf> (Viitattu 22.11.2003)
- Pantzar, E. 2001. Oppimisteoreettisia näkökulmia verkkoperustaisen oppimisympäristöjen suunnitteluun. Teoksessa: Haasio, A. & Piukkula, A. (toim.) Oppiminen verkossa. BTJ Kirjastopalvelu, 111–133.
- Papp, K. & Kontula, O. & Kosonen, K. 2000. Nuorten aikuisten seksuaalikäyttäytyminen ja seksuaaliset riskinotot. Väestöntutkimuslaitos D 36 2000. Väestöliitto.
- Paukkala, M. 2001. Opetuksen kohteesta aktiiviseksi oppijaksi. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen tutkimuksia ongelmaperustaisesta oppimisestä. Mikkelin ammattikorkeakoulu. A: Tutkimuksia – Research Reports 4.
- Paunonen, M. & Vehviläinen-Julkunen, K. 1999. Perhe hoitotyössä. Teoksessa: Paunonen, M. & Vehviläinen-Julkunen, K. Perhe hoitotyössä. Teoria, tutkimus ja käytäntö. WSOY, 14–23.
- Pelletier, J.Y., Ness, G.W. & Murphy, R.J.L. 2002. Problem-Based Learning Using Web-based Group Discussions: A Positive Learning Experience for Undergraduate Students. <http://aait.acadiau.ca/research/fps/pelletier2001.PDF> (Viitattu 19.11.2002)

- Pesonen, S. 2000. Www- ympäristön erityispiirteet ja didaktiikka. Teoksessa: Matikainen, J. & Manninen, J. Aikuiskoulutusverkossa. Verkkopohjaisten oppimisympäristöjen teoriaa ja käytäntöä. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus, 81–91.
- Pesonen, S. & Pilli-Sihvola, M. & Tiuhonen, J. 2000. Verkkokurssin tuotantoprosessi. Teoksessa: Matikainen, J. & Manninen, J. Aikuiskoulutusverkossa. Verkkopohjaisten oppimisympäristöjen teoriaa ja käytäntöä. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus, 133–145.
- Pink, S. 2001. *Doing Visual Ethnography. Images, Media and Representation in Research.* SAGE Publications Inc.
- Poikela, E. & Nummenmaa A.-R. 2002. Ongelmaperustainen oppiminen tiedon ja osaamisen tuottamisen strategiana. Teoksessa: Poikela, E. (toim.) Ongelmaperustainen pedagogiikka. Teoriaa ja käytäntöä. Tampere University Press, 33–52.
- Poikela, E. & Poikela, S. 1999. Kriittisyys ja ongelmaperustainen oppiminen. Teoksessa: Järvinen-Taubert, J. & Valtonen, P. (toim.) Kriittisyyden kasvu korkeakouluopetuksessa. Tampere, TAJU, 167–185.
- Poikela, E. 2002. (toim.). Ongelmaperustainen pedagogiikka. Teoriaa ja käytäntöä. Tampere University Press.
- Poikela, E. & Poikela, S. 2002. Tieto ja osaaminen oppimisen lähtökohtana ja tavoitteena. Teoksessa: Poikela, E. (toim.) Ongelmaperustainen pedagogiikka. Teoriaa ja käytäntöä. Tampere University Press, 55–74.
- Poikela, S. 2003. Ongelmaperustainen pedagogiikka ja tuutorin osaaminen. Kasvatustieteen laitos. Tampereen yliopisto. Akateeminen väitöskirja.
- Poikela, S., Lähteenmäki, M.-L. & Poikela, E. 2002. Mikä on ongelmaperustaista oppimista ja mikä ei. Teoksessa: Poikela, E. (toim.) Ongelmaperustainen pedagogiikka. Teoriaa ja käytäntöä. Tampere University Press, 23–32.
- Polit, D.F. & Hungler, B.P. 1997. *Qualitative Research Design and Approaches. Nursing Research. Methods, Appraisal, and Utilisation.* Fourth Edition. Lippincott, 125–147, 195–219.
- Porter, S. 1996. *Qualitative Research.* In: Cormack, D.F.S. (ed.) *The Research Process In Nursing.* Third Edition. Blackwell Science, 113–122.
- Portimojärvi, T. 2002. Verkko-opiskelun rajat ja mahdollisuudet. Teoksessa: Poikela, E. (toim.) Ongelmaperustainen pedagogiikka. Teoriaa ja käytäntöä. Tampere University Press, 75–87.
- Pullen, C. 2002. Benchmarks for Successful Internet-Based Education. In: Montgomery, K.S. & Fitzpatrick, J.J. (eds.) *Essentials of Internet Use in Nursing.* Springer Publishing Company, 171–184.
- Puolimatka, T. 2002. Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuus ja totuusteorioiden. *Kasvatus* 5/2002, 466–474.
- Raippa, R. 2002. Punkin kaksi vuosikymmentä. Etnografiaa ja punkkareiden elämäkertoja. Kasvatustieteellisiä julkaisuja. No. 80. Joensuun yliopisto. Akateeminen väitöskirja.
- Rasku-Puttonen, H., Eteläpelto, A., Arvaja, M. & Häkkinen, P. 2003. Teacher's Role in Supporting Project-Based Learning in Technology-Supported Environments. In e-book: Bopry, J. & Eteläpelto, A. (eds.). *Collaboration and Learning in Virtual Environments*, 123–130. <http://selene.lib.jyu.fi:8080/julpu/9513914208.pdf> (Viitattu 5.6.2003)
- Rauste-von Wright, M. 1997. Mitä paradigma ja konstruktivismi tarkoittavat. Opettaja tienhaarassa. *Konstruktivismia käytännössä.* Atena. Jyväskylä, 11–26.

- Rick, C., Kearns, M.A. & Thompson, N.A. 2003. The Reality of Virtual Learning for Nurses in the Largest Integrated Health Care System in the Nation. *Nursing Administration Quarterly*. Lippincott Williams & Wilkins, Inc., 41–57.
- Rivers, F.H., Blake, C.R. & Lindgen, K.S. 2003. Information Technology: Advancements in Healthcare. School of Nursing. University of Tennessee at Chattanooga. http://www.eaa-knowledge.com/ojni/ni/7_3/riversinfotech.htm (Viitattu 26.11.2003)
- Ronteltap, F. & Eurelings, A. 2002. Activity and Interaction of Students in an Electronic Learning Environment for Problem-Based Learning. *Distance Education*, Vol. 23, No, 1, 11–22. Carfax Publishing.
- Roper, J.M. & Shapira, J. 2000. Ethnography in Nursing Research. *International Nursing Review*, Dec 2000, Vol. 47 Issue 4, 1.
- Ropo, E. 1999. Minuus, muutos ja oppiminen. Elinikäisen oppimisen lähtökohtien teoreettista tarkastelua. Teoksessa: Houni, P. & Paavolainen, P. (toim.) *Taide, kertomus ja identiteetti*. Acta Scenica 3, Teatterikorkeakoulu, 149–165.
- Rosenberg, L. 2003. Seksin apuvälineet osana sairauksien hoitoa. *Duodecim* 3/2003, 267–272.
- Ruokama, H. & Pohjolainen, S. 1999. Etäopetus multimediaverkossa (ETÄKAMU) – tavoitetutkimushanke. <http://matwww.ee.tut.fi/kamu/loppuraportti/> 5.6.2003.
- Ryan, G.W. & Bernard, R. 2000. Data Management and Analysis Methods. In: Denzin, N.K. & Lincoln, Y.S. (eds.) *Handbook of Qualitative Research*. Second Edition. Sage Publications. Inc., 769–802.
- Räsänen, M. 2003. Naisen seksuaalientoimintojen häiriöt. *Duodecim*. Lääketieteellinen aikakauskirja 3/2003, 219–227.
- Saarela-Kinnunen, M. & Eskola, J. 2001. Tapaus ja tutkimus = tapaustutkimus? Teoksessa: Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. PS-kustannus.
- Saariluoma, P. 2001. Moderni kognitiotiede. Teoksessa: Saariluoma, P., Kamppinen, M. & Hautamäki, A. (toim.) *Moderni kognitiotiede*. Gaudeamus, 26–50.
- Saastamoinen, M. 1999. Narratiivinen sosiaalipsykologia – teoriaa ja menetelmiä. Teoksessa: Eskola, J. (toim.) *Hegelistä Harrèn, narratiivista Nudistiin*. Kuopion yliopiston selvityksiä E. *Yhteiskuntatieteet* 10, 165–192.
- Sallila, P. 2000. Johdanto. Tieto- ja viestintäteknikka aikuisopiskelijoiden koulutuksessa. Teoksessa: Sallila, P. & Kalli, P. (toim.) *Verkot ja teknologia aikuisopiskelijoiden tukena*. Aikuiskasvatuksen 42. vuosikirja. Kansainvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura. Gummerus.
- Sand, H. 2003. Sateenkaaren päästä löytyy kultaa. Tutkimus suomalaisesta saattohoidosta. Väitöskirjatutkimus. Hoitotieteen laitos. Tampereen yliopisto. <http://acta.uta.fi/pdf/951-44-5617-3.pdf> 26.3. 2006
- Saunders, S., Tajalli, E. & Monty, A. 2003. Educational research's use of information services on the World Wide Web: a first report on the PERINE survey of educational researchers in 8 European nations during 2001 and 2002. Paper. European Conference on Educational Research. University of Hamburg, 17–20 September 2003. <http://www.leeds.ac.uk/educol/documents/00003243.doc> (Viitattu 10.10.2003)
- Savage, J. 2000. Ethnography and health care. <http://ehostvgw11.epnet.com/> 11.2.2002.
- Scardamalia, M. & Bereiter, C. 1994. Computer support for knowledge-building communities. *The J Learning Sciences*, 3 (3), 265–283

- Seims, S. 2002. Men not receiving reproductive health care. Alan Guttmacher Institute. New York. Nation's Health. May 2002, Vol. 32, Issue 4, 25. EBSCO. (Luettu 24.7.2001)
- Seitamaa-Hakkarainen, P. & Hakkarainen, K. 2000. Teoksessa: Engenberg, J., Väisänen, P. & Savolainen, E. (toim.) Opettajatiedon kipinöitä. Kirjoituksia pedagogiikasta. Joensuun yliopisto. Savonlinnan opettajankoulutuslaitos. <http://sokl.joensuu.fi/verkkojulkaisut/kipinat/PiritaSH.htm> (Viitattu 4.12.2002)
- Seitamaa-Hakkarainen, P., Raunio, A.-M., Raami, A., Muukkonen, H. & Hakkarainen, K. 2001. Computer Support for Collaborative Designing. *International Journal of Technology and Design Education* 11, 181–202.
- Sievers, K., Koskelainen, O. & Leppo, K. 1974. Suomalaisten sukupuolielämä. WSOY.
- Silius, K., Tervakari, A.-M., Kaartokallio, H. & Yritys, K. 2003. Tieto- ja viestintäteknikka-avusteisen opetuksen käyttökelpoisuuden arviointimalli. <http://www.virtuaaliyliopisto.fi/e-julkaisut/julkaisu009.pdf> (Viitattu 6.4.2004)
- Small, R. 2003. A Fallacy in Constructivist Epistemology. *Journal of Philosophy of Education*, Vol. 37, No. 3. Blackwell Publishing, 483–502.
- Snellman, S. 2003. Ei koskaan enää pieni. *Helsingin Sanomat*. 19.4.2003, D 1-3.
- Spradley, J. 1979. *The ethnographic interview*. Holt, Rinehart and Winston.
- Spradley, J. 1980. *Participant observation*. Harcourt Brace Jovanovich College Publishers.
- Storvik-Sydänmaa, S. 2002. Terveyskasvatusvideoiden kuva nuoren terveydestä. Hoitotieteiden laitos. Lääketieteellinen tiedekunta. Tampereen yliopisto. Pro gradu -tutkielma.
- Streubert, H.J. 1999a. Ethnography as method. In: Streubert, H.J. & Carpenter D.R. (eds.) *Qualitative Research in Nursing. Advancing the Humanistic Imperative*. Second Edition. Lippincott, 145–170.
- Streubert, H.J. 1999b. Ethnography in Practice, Education, and Administration. In: Streubert, H.J. & Carpenter D.R. (eds.) *Qualitative Research in Nursing. Advancing the Humanistic Imperative*. Second Edition. Lippincott, 171–183.
- Sunnari, V., Kangasvuori, J., Heikkinen, M. & Kuorikoski, N. 2003. Leimattuna, kontrolloituna, normitettuna – Seksualisoitunut ja sukupuolistunut väkivalta kasvatuksessa ja koulutuksessa. Oulun yliopisto. <http://herkules.oulu.fi/isbn9514269799/isbn9514269799.pdf> 26.11.2003
- Suurlähettiläät. 2003. Mitä miehen tulee olla? CD.
- Syrjälä, L. 1996. Toimintatutkimus ja opettajan ammatillinen kasvu. Teoksessa: Syrjälä, L., Ahonen, S., Syrjälä, E. & Saari, S. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Kirjayhtymä, 25–55.
- Syrjäläinen, E. 1990. Oppilaiden ja opettajan roolikäyttäytyminen luokahuoneyhteisössä. Etnografinen tapaustutkimus peruskoulun ja steinerkoulun 4. vuosiluokalta. Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitos. Tutkimuksia 79. Helsinki.
- Syrjäläinen, E. 1996. Etnografinen opetuksen tutkimus; kouluetnografia. Teoksessa: Syrjälä, L., Ahonen, S., Syrjäläinen, E. & Saari, S. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Kirjayhtymä, 67–104.
- Tedlock, B. 2000. Ethnography and Etnographic representation. In: Denzin, N.K. & Lincoln, Y.S. (eds.) *Handbook of Qualitative Research*. Second edition. 2000. Sage Publications Inc., 455–486.
- Tella, S. 1997. Multidimensionality of media education tools. <http://www.helsinki.fi/~tella/178multidimensio.html> (Viitattu 10.10.2002)

- Tella, S. 2001. Verkko-opetuksen lähtökohtia ja perusteita. Teoksessa: Tella, S., Nurminen, O., Oksanen, U. & Vahtivuori, S. (toim.). Verkko-opetuksen teoriaa ja käytäntöä. Helsingin yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Vantaan täydennyskoulutuslaitos. *Studia Pedagogica*, 13–34.
- Tella, S., Vahtivuori, S., Vuorento, A., Wager, P. & Oksanen, U. 1999. Verkko opetuksessa – opettaja verkossa. Edita.
- Thomsen, S. 1998. Ethnomethodology and the study of online communities: exploring the cyber streets. *Information Research*, Vol. 4 No.1, July 1998. <http://informationr.net/ir/4-1/paper50.html#gar> (Viitattu 10.10.2003)
- Thomsen, S., Straubhaar, J. & Bolyard, D. 1998. Ethnomethodology and the Study on Online Communities: Exploring the Cyber Streets. IRRIS 98. Conference paper. <http://www.sosig.ac.uk/iriss/papers/paper32.htm> 13.3.2004.
- Tirronen, H. 2001. Verkot ja pedagogiikka. Teoksessa: Haasio, A. & Piukkula, J. (toim.) Oppiminen verkossa. BTJ Kirjastopalvelu, 63–87.
- Tissari, V., Vaattovaara, V. & Vahtivuori-Hänninen, S. 2004. HelLa-projekti. Helsingin ja Lapin yliopistojen tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön tutkimus- ja kehittämisprojekti 2001–2003. Loppuraportti. <http://www.edu.helsinki.fi/media/hellaraportti.pdf> (Viitattu 1.7.2004)
- Tynjälä, P. 1999. Konstruktivistinen oppimiskäsitys ja asiantuntijuuden edellytysten rakentamisen koulutuksessa. Teoksessa: Eteläpelto, A. & Tynjälä, P. (toim.) Oppiminen ja asiantuntijuus. Työelämän ja koulutuksen näkökulmia, 160–179.
- Töttö, P. 2000. Pirullisen positivismin paluu: laadullisen ja määrällisen tarkastelua. Vastapaino. Tampere.
- Vaaranen, H. 2002. Kenttätyöstä kriittiseen kirjoittamiseen – kommentteja etnografian post-modernille kritiikille. *Nuoriso-tutkimus* 1/2002, 17–31.
- Vahtivuori, S. 2001. Kohti yhteisöllisen ja kokemuksellisen verkko-opetuksen suunnittelua – käyttäjät suunnittelun poltopisteessä. Teoksessa: Tella, S., Nurminen, O., Oksanen, U. & Vahtivuori, S. (toim.) Verkko-opetuksen teoriaa ja käytäntöä. Helsingin yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Vantaan täydennyskoulutuslaitos. *Studia Pedagogica*, 79–113.
- Vahtivuori, S., Wager, P. & Passi, A. 1999. ”Opettaja, opettaja, telettiimi ”Tellus” kutsuu...” Kohti yhteisöllistä opiskelua virtuaalikoulussa. *Kasvatus* 3/1999. http://www.helsinki.fi/~pwager/Tellus_Vahtivuori_Wager_Passi.PDF (Viitattu 2.03.2003)
- Valkama, S. & Kaimola, K. 2000. Jyväskylän ammattikorkeakoulun seksologiaopetus. Teoksessa: Kontula, O. & Lottes, I. (toim.) *Seksuaaliterveys Suomessa*. *Studia*, 246–248.
- Valsiner, J. 2002. Ethnography Lost and Found: Qualitative Methodology Between Science, Art, and Social Powers. Review essay: Paul Atkinson, Amanda Coffey, Sara Delamont, John Lofland & Lyn Lofland (eds.) *Handbook of Ethnography*. Forum: Qualitative Social Research, Volume 3, No. 2 – May 2002. <http://www.qualitative-research.net/fqs-texte/2-02/2-02review-valsiner-e.pdf> 15.2.2004.
- Van Lagenhove, L. & Harrè, R. 1999. Introducing Positioning Theory. In: Harrè, R. & van Lagenhove, L. (eds.) *Positioning Theory: Moral Context of Intentional Action*, 14–52.
- Van Maanen, J. 1995. An end to innocence. The ethnography of ethnography. In: Van Maanen (ed.) *Representation in Ethnography*. Sage Publications, Thousand Oaks, California, 1–35.
- Vanhanen, H. 2003. Sydän- ja verisuonisairaudet, diabetes ja seksuaalisuus. *Duodecim* 3/2003, 229–234.

- Varto, J. 1992. Laadullisen tutkimuksen metodologia. Kirjayhtymä. Hygieia. Terveiden ja sairaa hoitajien kirjasto.
- Webb, C. 1996. Action Research. In: Cormack, D.F.S. (ed.) *The Research Process In Nursing*. Third Edition. Blackwell Science, 155–165.
- Weerakoon, P. & Wong, M. 2003. Sexuality Education On-line for Health Professionals. *Electronic Journal of Human Sexuality*, Volume 6, May 6, 2003. <http://www.ejhs.org/volume6/SexEd.html> (Viitattu 6.4.2004)
- Vehviläinen-Julkunen, K. & Paunonen, M. 1997. Hoitotieteellisen tutkimuksen tarkoitus ja merkitys. Teoksessa: Paunonen, M. & Vehviläinen-Julkunen, K. (toim.) *Hoitotieteen tutkimusmetodiikka*, 14–25.
- Vehviläinen-Julkunen, K. 1997. Hoitotieteellisen tutkimuksen etiikka. Teoksessa: Paunonen, M. & Vehviläinen-Julkunen, K. (toim.) *Hoitotieteen tutkimusmetodiikka*, 26–34.
- Vehviläinen-Julkunen, K. 1999. Perheen tukeminen raskauden aikana. Teoksessa: Paunonen, M. & Vehviläinen-Julkunen, K. *Perhe hoitotyössä. Teoria, tutkimus ja käytäntö*. WSOY, 157–175.
- Venäläinen, J. 2001. Verkko-oppimateriaalien tarkastelua genrenä: tapaustutkimuksena etälukion *www-materiaalit*. Teoksessa: Tella, S., Nurminen, O., Oksanen, U. & Vahtivuori, S. (toim.) *Verkko-opetuksen teoriaa ja käytäntöä*. Helsingin yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Vantaan täydennyskoulutuslaitos. *Studia Pedagogica*, 165–212.
- Wheeler, S. 2001. Information and Communication Technologies and the Changing Role of the Teacher. *Journal of Educational Media*, Vol. 26, No 1, 7–17.
- Williams, B. 2001. The Theoretical links between Problem-Based Learning and Self-directed Learning for Continuing Professional Nursing Education. *Teaching in Higher Education*, Jan 2001, Vol. 6, Issue, 14. ESSCO. 5.10.2001.
- Willis, P. & Trondman, M. 2000. *Manifesto for Ethnography*. Ethnography. Sage Publications, 5–16.
- Wilson, B & Lowry, M. 2000. Constructivist Learning on the Web. http://ceo.cudenver.edu/~brent_wilson/WebLearning.html (Viitattu 31.1.2003)
- Virtanen, J. 2002. *Kliininen seksologia*. WSOY.
- Virtanen, P., Niemi, H., Nevgi, A., Raehalme, O. & Launonen, A. 2003. Towards Strategic Learning Skills Through Self-Assessment and Tutoring in Web-Based Environment. Paper. European Conference on Educational Research. University of Hamburg, 17–20 September 2003. <http://www.leeds.ac.uk/educol/documents/00003227.doc> (Viitattu 10.10.2003)
- Viteli, J. & Levonen, J. 2000. Kohti digitaalista oppimisteollisuutta – ketä varten, kenen ehdoilla. <http://www.orivedenopisto.fi/kvs/kansanvalistusseura/ak/teema/ak200art.htm> (Viitattu 22.2.2003)
- Wittel, A. 2000. Ethnography on the move: From Field to Net to Internet. *Forum: Qualitative Social Research*. Volume 1, no 1, January. <http://www.qualitative-research.net/fqs-texte/1-00/1-00wittel-e.pdf>. (Viitattu 9.10.2002)
- Wolcott, H. F. 1992. The Current Boundaries and the Future Directions of Ethnographic Research. *Posturing in Qualitative Inquiry*. *The Handbook of Qualitative Research in Education*. Academic Press Inc., 3–52.
- Wolf, Z.R. 1993. Nursing Rituals: Doing Ethnography. In: Munnhall, P.L. & Boyd, C.O. *Nursing Research. A Qualitative Perspective*. Second Edition. National League for Nursing Press, 269–310.

- Woodruff, E., Brett, C., Macdonald, R. & Nason, R. 1998. Participation in Knowledge-building Communities to Promote Teaching Competency in Mathematics. <http://www.oise.utoronto.ca/~cbrett/csse98> (Viitattu 9.10.2002)
- Wraga, W.G. 2002. Recovering Curriculum Practice: Continuing the Conversation. *Educational Researcher*, Vol. 31, No 6, 17–19. http://www.aera.net/pubs/er/pdf/vol31_06/AERA310603.pdf 23.3.2003.
- Wu, C.V. 2002. Local Area Network and Other Network Tools Connect Participants in a PBL Class. http://nt.media.hku.hk/pbl/book/usa6_wuv.pdf (Viitattu 1.8.2002)
- Vuola, T. 2003. Mitä seksuaaliterapia on? *Duodecim*. 3/2003, 261–266.
- Väyrynen, H. 2003. Miesklinikat yleistyvät. *MediUutiset*. Terveystieteiden ammattilaisten sitoutumaton uutislehti 7/2003.
- Yamey, G. 1999. Sexual and reproductive health: What about boys and men? *BMJ: British Medical Journal*, 11/20/99, Vol. 319, Issue 7221, 2. EBSCO. (Luettu 24.7.2001)
- Ylöstalo, H. 2003. Salatut elämät sukupuoliteknologiana. Sosiologian ja sosiaalipsykologian laitoksen Naistutkimuksen laitos. Tampereen yliopisto. Pro gradu -tutkielma. <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu00237.pdf> (Viitattu 23.11.2003)
- Zafeiriou, G., Nunes, M.B. & Ford, N. 2001. Using Students' Perception of Participation in Collaborative Learning Activities in Design of Outline Learning Environments. *Education for Information*, Vol. 19, Issue 2, 83.
- Öystilä, S. 2002. Ongelmakohtat ryhmän ohjaamisessa. Teoksessa: Poikela, E. (toim.) *Ongelmaperustainen pedagogiikka. Teoriaa ja käytäntöä*. Tampere University Press, 88–114.

Liitteet

Liite 1	
Tutkivan oppimisen malli (Hakkarainen, Lipponen, Ilomäki, Järvelä, Lakkala, Muukkonen & Lehtinen 1999)	193
Liite 2	
Ongelmalliseksi.....	196
Liite 3	
Parilliseksi	198
Liite 4	
Kaupalliseksi	199
Liite 5	
MieliKuvalliseksi	200
Liite 6	
Seksuaalioikeuksien julistus (1999).....	201
Liite 7	
Six Hat Thinking	203
Liite 8	
Ilmoitus VirtuaaliSeksi-opintojaksosta.....	204
Liite 9	
Tervetuloa opintojaksolle VirtuaaliSeksi – seksuaaliterveyttä miehille 2–3 ov.....	206
Liite 10	
Yksilöllisten keskusteluhaastattelujen teemoja.....	214
Liite 11	
Merkintä prosessipäiväkirjaan 28.1.2003 (klo 02.00)	215
Liite 12	
Esimerkki litteroidusta ja koodatusta yksilöllisestä keskusteluhaastattelusta (tunn.8).....	217

Liite 13	
Verkkokeskusteluketjujen otsikot, aloitus päivämäärä ja viestit yhteensä.....	220
Liite 14	
Esimerkki verkkokeskustelunavauksesta (tunt.12).....	222
Liite 15	
Verkkoartikkelien otsikot.....	223
Liite 16	
Esimerkki verkkoartikkelista (tunt.56)	224
Liite 17	
Esimerkki havaintoaineiston muuntuminen määrälliseksi:	225

Tutkivan oppimisen malli (Hakkarainen, Lipponen, Ilomäki, Järvelä, Lakkala, Muukkonen & Lehtinen 1999)

Kontekstin luominen. Tutkivan oppimisprosessin kohteeksi tulisi valita johonkin opiskelijoiden käsitteellisen ymmärryksen kannalta keskeiseen aihepiiriin liittyvät ongelmat. Olennaista on se, että aihepiiri on riittävän monimutkainen ja moniulotteinen, jotta se tarjoaa mahdollisuuden erilaisten näkökulmien ja lähestymistapojen käyttämiselle. Olennainen osa tutkivan oppimisen prosessia on luoda eräänlainen konteksti projektille kytkemällä se merkityksellisiin ja kiinnostaviin eri tieteenalojen kysymyksiin, asiantuntijoiden ratkaisemiin todellisiin monimutkaisiin ongelmiin tai opiskelijoiden omiin käsityksiin ja kokemuksiin. Kontekstin luominen voi tapahtua luentojen, johonkin merkittävään tekstiin tutustumisen, asiantuntijavierailun, videon katsomisen tai jonkin tarinan välityksellä. Kontekstin luomisessa opiskelijoiden omilla mielenkiinnon kohteilla tai aikaisempien projektien herättämällä kysymyksillä voi olla keskeinen osuus.

Ongelman asettaminen. Tutkivan oppimisen lähtökohtana on oppimisprosessia ohjaavien ongelmien asettaminen, jotka edustavat käsitteellisen ymmärryksen kannalta keskeistä sisältöä, ovat mielekkäitä ja merkityksellisiä sekä ankkuroituvat todellisen maailman ongelmiin. Perinteinen oppiminen tapahtuu informaation tuottamisena etukäteen asetettuihin ongelmiin vastaamiseksi tai se tapahtuu kokonaan ilman ongelmaa. On tärkeää, että vaikka opettaja säätelee oppimisprojektien yleiset puitteet (aihepiirin ja tiedonalan) keskustelussa opiskelijoiden kanssa, opiskelijoiden omana tehtävänä olisi määrittellä ne ongelmat, joita he projektin puitteissa ryhtyvät tutkimaan.

Opiskelijoiden omien työskentelyteorioiden (hypoteesien, selitysten, tulkintojen) esittäminen. Tutkivan oppimisen keskeisen osatekijä on opiskelijoiden omien käsitysten, teorioiden ja tulkintojen esittäminen tutkimuksen kohteena olevista ilmiöistä. Tavoitteena on rohkaista opiskelijoita ajattelemaan itse oppimisen kohteena olevia ongelmia aktiivimalla aiempia tietojaan ja esittämällä intuitiivisia käsityksiään ja tulkintojaan sen sijaan, että he passiivisesti omaksuisivat heille välitetyt tiedot. Opiskelijoiden omien selitysten ja tulkintojen esittäminen *ennen* uuden tiedon hankkimista on käsitteellisen ymmärryksen syvenemisen tärkeä edellytys. Omien käsitysten muodostaminen ohjaa tutkimusprosessin syventämiseen ja erilaisten selitysten ja tulkintojen vertailemiseen.

Kriittinen arviointi. Kriittinen arviointi viittaa prosessiin, jonka välityksellä oppijat arvioivat kriittisesti, mutta rakentavasti, oman tutkimusprosessinsa edistymistä ja asettavat uusia tavoitteita. Siihen voi liittyä oppimisyhteisön tuottamien teorioiden vertailu tai niiden vahvuuksien ja heikkouksien pohdiskelu sekä niiden vertaaminen tieteellisiin teorioihin. Kriittinen arviointi tähtää oppimisyhteisön luomien teorioiden kehittämiseen.

seen ja parantamiseen nostamalla esiin niiden epäselvyyksiä tai puutteellisuuksia ja asettamalla uuden tiedon hankintaan liittyviä tavoitteita.

Uuden syventävän tiedon hankkiminen. Tutkivan oppimisprojektin tarkoituksena on uuden ymmärryksen ja tiedon synnyttäminen. Tämän takia siihen liittyy kiinteästi merkityksellisen tiedon etsintä monenlaisista tiedonlähteistä (kirjat, aikakauslehdet, kirjastot, Internet, asiantuntijat, vanhemmat tai mahdollisesti tutkimusaineiston kokoaminen jne.). Tässä prosessissa opiskelijaa ohjaavat hänen asettamansa ongelmat, hänen aikaisemmat tietonsa ja intuitiivisten teorioiden muodostamisessa syntyneet ongelmat. Erityinen merkitys on nimenomaan selittävällä tieteellisellä tai muulla tiedolla, joka auttaa ymmärtämään ja selittämään tutkimuksen kohteena olevia ilmiöitä. Erilaisiin tiedonlähteisiin liittyvien ongelmien ja niiden luotettavuuden pohdinta on olennainen osa tutkivaa oppimista.

Uusien kysymysten kehittäminen. Tutkivan oppimisen kannalta on olennaista saada opiskelijat sitoutumaan asettamiensa ongelmien ratkaisemiseen. Tutkivan oppimisen prosessi tähtää lähtökohtana olleiden yleisten ongelmien ja epämääräisten teorioiden tarkentamiseen ja kehittelyyn. Omien teorioiden kehittäminen, erilaisten teorioiden vertaileminen ja uuden mahdollisesti opiskelijoiden omien käsitysten kanssa ristiriidassa olevan tiedon hankkiminen johtaa uusien ongelmien syntymiseen. Asteittain tarkentuvien kysymyksen asettaminen auttaa oppijaa asteittain menemään syvemmälle tutkimuksen kohteena olevan ilmiön ymmärtämisessä ja selittämisessä sekä tutkimuksen lähtökohtana olleeseen yleiseen kysymykseen vastaamisessa. Tämä on tärkeää, jotta oppimisessa ei tapahtuisi ainoastaan tietojen lisääntymistä, vaan myös yksilön tapa hahmottaa todellisuutta muuttuisi, eli tapahtuisi käsitteellistä muutosta (engl. conceptual change).

Asteittain tarkentuvien teorioiden ja selitysten luominen. Tutkivan oppimisen onnistumisen kriteeri on se, johtaako prosessi siihen, että opiskelijat pystyvät luomaan monimutkaisempia teorioita, luopumaan tarvittaessa omista intuitiivisista käsityksistään ja löytämään tutkimuksen kohteena olevien ilmiöiden selittämisen kannalta järkevää tietoa. Tämä edellyttää sitä, että opiskelijat työskentelevät systemaattisesti muodostamiensa käsitteellisten artefaktien kehittämiseksi ja hakevat uutta tietoa useina asteittain syvenevinä kierroksina.

Prosessin jakaminen. Tutkiva oppiminen ei ole yksilöllinen prosessi, vaan edellyttää opiskelijoiden välistä yhteisöllistä toimintaa, jossa voidaan jakaa sekä asetettuja ongelmia, vertailla intuitiivisia käsityksiä, kehitellä uusia ideoita yhdessä hankitun tiedon varassa että jäljitellä oppimisyhteisön parhaita kognitiivisia käytäntöjä (jaettu asiantuntijuus). Siten tutkivan oppimisen prosessi on luonteeltaan yhteisöllistä tiedonrakentelua, ja siihen voi osallistua paitsi opiskelijat ja opettajat myös kyseisen aihepiiriin asiantuntijoita tai asiantuntijakulttuureja sekä laajempi oppimisyhteisö. Yleensä opiskelijat toimivat pienissä ryhmissä ratkaisten jotakin yhteistä ongelmaa.

Tulosten julkistaminen. Olennainen osa tutkivaa oppimista on prosessin tulosten yhteenveto ja tulosten julkistaminen, jolloin opiskelijoiden tuottama tieto ei jää ainoastaan heidän omaksi tiedokseen. Tutkivan oppimisen projekti saattaa tähdätä erilaisten esitysten (kuten posterit, tutkimusraportit, esitelmät tai multimediaesitykset) luomiseen, jotka tukevat opiskelijoita käsitteiden ymmärtämisessä, tiedon soveltamisessa ja tiedon esittämisessä moninaisella tavalla heidän tutkiessaan ongelmia. On kuitenkin muistettava, että ulkoinen esitystapa on kuitenkin toissijainen verrattuna niihin käsitteisiin joiden ymmärtämiseen ja kehittämiseen prosessi tähtää.

OngelmalliSeksi

Nykyään on mahdollisuus erilaisten nettipalvelujen ja virtuaalivastaanottojen kautta saada yhteys seksuaaliterveyden asiantuntijoihin. Anonyyminä voi kysyä ongelmista ja aroistakin aiheista. Herätteeksi esimerkki erään nettipalvelun kysymyksestä ja vastauksesta.

Kysymys: Olen 30v. avioliitossa oleva mies. Meillä on kolme lasta ja lapsiluku ehdottomasti täysi. Nyt ollaan mietitty ehkäisyä ja vahvana vaihtoehtona olisi minun sterilisaatio. Lähinnä mahdolliset haittavaikutukset kiinnostavat, onko niitä? Kuinka varma se on? Onko varmempi kuin jos vaimolle tehtäisiin vast. toimenpide? Miten asiaa lähdetään hoitamaan eteenpäin, missä tehdään? Onnistuuko paikallisessa terveyskeskuksessa? Kenen luokse ko. asian kanssa mennään?

Vastaus: Sterilisaation voi saada mies, joka on joko 30-vuotias tai hänellä on yhdessä puolisonsa kanssa yhteensä vähintään kolme lasta. Eli sinulla täyttyvät peräti molemmat ehdot.

Miesten sterilisaatiota pidetään käytännössä peruuttamattomana. Se on jopa peruuttamattomampi kuin naisten sterilisaatio, koska kun miehen siemenjohtimet katkaistaan, lakkaa siittiösolujen muodostuminen lähes kokonaan. Jos sterilisaatio yritetään peruuttaa, eli liitetään siemenjohtimet uudestaan yhteen, ei siittiöiden tuotanto välttämättä palaudukaan ja saattaa syntyä jopa tilanne, jossa miehen elimistö tuottaa vasta-aineita siittiöille. Siksi sterilisaatio on todellakin lopullinen ehkäisymenetelmä sellaisessa elämäntilanteessa, kun lapsiluku on täynnä.

On olemassa toki sellainen mahdollisuus, että pakastaa omaa spermaansa spermapankkiin ”varmuuden vuoksi”. Spermapankkiin mies voi tallentaa niin halutessa spermaansa ja mikäli elämäntilanne jostakin syystä muuttuu niin paljon, että mies haluaa-kin lisääntyä, käytetään miehen omaa, pakastettua spermaa.

Sterilisaatio ei vaikuta erektioon eikä laukeamiseen mitenkään. Spermaa tulee edelleenkin samoin kuin ennen sterilisaatiota. Spermassa ei vaan ole enää siittiöitä. Sterilisaatio tulee voimaan muutaman viikon/kuukauden kuluttua toimenpiteestä. Eli sitten kun siittiöt ovat kadonneet elimistöstä. Asia varmistetaan spermanäytteellä ennen kuin lopetetaan muu ehkäisymenetelmä.

Sterilisaatiota varten tarvitaan kaksi lääkärisäkäyntiä, joista ensimmäinen on lausuntokäynti. Eli lääkäri tekee lausunnon, että täytät lain edellyttämät kriteerit ja että olet tietoinen mitä teet ja varma päätöksestäsi. Tämä käynti on mahdollista tehdä terveyskeskuksessakin. Toisella käynnillä tehdään toimenpide paikallispuudutuksessa. Toimenpide tehdään erikoislääkärin vastaanotolla ja tavallisesti joko keskussairaalassa

tai yksityisvastaanotolla. Jonot julkisen terveydenhuollon piirissä ovat suhteellisen pitkät, muutamasta kuukaudesta jopa vuoteen, riippuen paikkakunnasta. Oman alueesi jonotusaikataulun saat kysymällä terveyskeskuksestasi.

Yksityislääkärin kautta sterilisaation saa huomattavasti nopeammin. Voit kysyä oman paikkakuntasi yksityisvastaanotoista asiasta, kuka tekee ja missä tehdään.

Avainsanat: Seksuaaliterveyspalvelut verkossa

ParilliSeksi

Netistä haetaan seuraa tositarkoituksella ja/tai salaisesti: nuorelle miehelle kokeneesta naisesta opettajaa, yh-äidille olkapäätä, bi-tyttöä kimppakivaan, vain yhdenillanseuraa, kunnollista kumppania, kaunisvartaloista naista, lihaksikasta miestä jne. Chatit, keskustelufoorumit ja deittipalvelut lupaavat avointa keskustelua ja menestystä mies- tai naisseuran saamisessa. Tarinoita nettiromansseista ja –tärskyistä on monia. Tässä muutama...

Lissu: Virtuaalinen viestintä on ällöä, asiat kerrotaan niin kuin halutaan. Tarkoitin: ensin mies kuvaa itsensä netissä machoksi sankariksi ja livenä vastassa on hartiaton hiiri tai kirppu...

Big Beast: Sinulle Lissu: Voin kertoa kyllä kokemuksesta (n.20kpl) että kyllä juuri näin on asian laita myös naisten kohdalla. Ollaan netissä jos jonkinlaisia prinsessoja, mallivartaloita, fitnessmujia, kyltymättömiä villikissoja yms... Mutta todellisuus onkin tarua ihmeellisempää, kas kummaa sieltä tuleekin vastaan tavallinen suomineito, joka ei osaa olla hauska tai oikein keskustella drinksulla oltaessa. Kun päästään asiaan, löytyy valkoinen selluliittinen peppu ja riippuvat rinnat...

Make: Minulla on jokunen ”nettisuhde” takanapäin, ja melkein meni jo toivo niihin. Olen kuitenkin niin erilainen nuori...suht ujo, enkä viihdy baareissa. Toki mulla oli suhteita ennen kun mitään netistä edes ajattelin, mutta mikään niistä ei toiminut, mut noin pari vuotta sitten tapahtu elämäni muutos. kiitos jyrkin onlinerin, josta tyttöni lähetti viestin, ja sitten se lähti hiljakseen eteenpäin, ja nytten ollaan jo suhdetta pitkälle pohdittu ja tulevaisuuskin näyttää valoisalta, kun tämä kaunis nainen muuttaa opiskelemaan suhteellisen lähelle, ja kihloihin mennään lähiaikoina! kyllä nettisuhteetkin toimii, jos on uskoa siihen, ja ennen kaikkea luottamusta ja rakkautta toista kohtaan.

Avainsanat: ihmissuhde

KaupalliSeksi

Seksi on ollut koko internetin historian suosituin hakusana lukuun ottamatta 11.9.2001, jolloin ohi kiilasivat New York, Osama bin Laden ja World Trade Centre. Siellä, missä on ihmisiä ja elämää jylläävät myös markkinavoimat. Ja internetin markkinat ovat auki 24 h...

Seksialan yrittäjiä ja palvelujen myyjiä löytyy joka lähtöön: tyttöjä, poika kuvina ja liveina, videoita, kirjoja, lehtiä, seksuaalineuvontaa, seksileluja etc. Prostituution on päätyntä myös internetiin. Prostituutio ei enää siis parveile pelkästään Kallion kaduilla helsinkiläisten tai Lappeenrannan seudun aikamiespoikien ilona...nopeat ja helpot tilaukset voi tehdä click, click.

Avainsanat: prostituutio, seksitaudit, HIV, inva-seksi, seksilelut

MieliKuvalliseksi

Jo pienet lapset tutustuvat omaan kehoonsa itsetyydytyksen avulla ja se on siten luonnollinen osa seksikasvua. Aikuisena ei aina kumppania ole, välimatkat välissä tai muuten halut ja himot eivät kumppaneilla kohtaa yhtä aikaa. Tämä on faktaa. Seksuaalisuus on kuitenkin ihmiselle positiivinen voimavara ja itsetyydytys mielikuvilla hyvä ratkaisu ensin mainittuihin seksiesteisiin. Kioskille ei tarvitse enää kipaista pornolehden ostoon, jos piuhat tietokoneessa toimivat. Netissä on siis lehtiä, videoita, tarinoita jne., jotka ovat (ehkä?) stimuloivampia kuin perinteiset Kallet ja Jallut.

Avainsanat: itsetyydytys, turvaseksi

Seksuaalioikeuksien julistus (1999)

Seksuaalisuus on olennainen osa jokaisen ihmisen persoonallisuutta. Sen täysi kehittyminen riippuu siitä, miten inhimilliset perustarpeet tyydyttyvät. Näitä ovat kaipuu ja halu kontaktiin, läheiseen suhteeseen, tunneilmaisuuksiin, mielihyvään, hellyyteen ja rakkauteen. Seksuaalisuus rakentuu yksilön ja sosiaalisten rakenteiden välisessä vuorovaikutuksessa. Seksuaalisuuden täysi kehittyminen on välttämätöntä yksilölliselle, ihmisten väliselle ja yhteiskunnalliselle hyvinvoinnille.

Seksuaalioikeudet ovat universaalisia ihmisoikeuksia, jotka perustuvat kaikille ihmisyksilöille luonnostaan kuuluvaan vapauteen, arvokkuuteen ja tasavertaisuuteen. Koska terveys on perustava ihmisoikeus, tulee myös seksuaaliterveyden olla perusoikeus. Voidaksemme varmistaa sen, että yksittäiset ihmiset ja yhteiskunnat saavuttavat terveen seksuaalisuuden, tulee seuraavat seksuaalioikeudet tunnustaa ja niitä tulee edistää, kunnioittaa ja puolustaa kaikissa yhteiskunnissa ja kaikin keinoin. Seksuaaliterveys on tulos elinympäristöstä, joka tunnustaa nämä seksuaalioikeudet ja kunnioittaa ja toteuttaa niitä.

1. *Oikeus seksuaaliseen vapauteen*

Seksuaalinen vapaus sisältää yksilöiden mahdollisuuden ilmaista seksuaalisia taipumuksiaan täydellisesti. Se sulkee kuitenkin pois seksuaalisen väkivallan, hyväksikäytön ja riiston elämän jokaisena hetkenä ja kaikissa tilanteissa.

2. *Oikeus seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen, seksuaaliseen loukkaamattomuuteen ja fyysisen turvallisuuteen*

Tämä oikeus sisältää kyvyn tehdä itsenäisiä päätöksiä omasta seksuaalielämästä oman henkilökohtaisen ja yhteisön etiikan mukaisesti. Siihen sisältyy oman myös kehomme hallintaan ja nautinto vapaana kidutuksesta, silpomisesta ja mistä hyvänsä väkivallasta.

3. *Oikeus seksuaaliseen yksityisyyteen*

Tähän sisältyy oikeus tehdä yksilöllisiä päätöksiä ja käyttäytyä yksilöllisesti läheisissä suhteissa silloin, kun se ei loukkaa muiden seksuaalisia oikeuksia.

4. *Oikeus seksuaaliseen oikeudenmukaisuuteen*

Tämä tarkoittaa vaputta syrjinnästä riippumatta sukupuolesta, seksuaalisesta suuntautumisesta, iästä, rodusta, sosiaaliluokasta, uskonnosta ja fyysisestä ja psyykkisestä vammaisuudesta.

5. *Oikeus seksuaaliseen mielihyvään*

Seksuaalinen mielihyvä, mukaan lukien autoerotiikka (itsetyydytys), on fyysisen, psyykkisen, älyllisen ja henkisen hyvinvoinnin lähde.

6. *Oikeus seksuaalisten tunteiden ilmaisuun*

Seksuaalinen ilmaisu on enemmän kuin eroottista mielihyvää ja seksuaalista toimintaa. Yksilöillä on oikeus ilmaista seksuaalisuuttaan kommunikoimalla, koskettamalla, ilmaisemalla tunteita ja rakastamalla.

7. *Oikeus vapaaseen seksuaaliseen liittymiseen*

Tämä tarkoittaa mahdollisuutta mennä naimisiin tai olla menemättä, mahdollisuutta erota ja mahdollisuutta solmia muunlaisia vastuullisia seksuaalisia liittoja.

8. *Oikeus tehdä vapaita ja vastuullisia ehkäisyvalintoja*

Tämä sisältää oikeuden päättää siitä, hankkiiko lapsia vai ei, päättää lasten lukumäärästä ja ajoituksesta sekä oikeuden kattaviin syntyvyyden säännöstelykeinoihin.

9. *Oikeus tieteellisesti tutkittuun seksuaalisuutta koskevaan tietoon*

Tämä oikeus sisältää periaatteen, että seksuaalitiedot tuotetaan riippumattomien ja tieteellisesti eettisen tutkimusprosessin avulla ja tätä tietoa jaetaan sopivilla tavoilla yhteiskunnan kaikille tahoille.

10. *Oikeus monipuoliseen seksuaaliseen tietoon ja sivistykseen*

Tämä on elämän pituinen, syntymästä läpi elämänkaaren ulottuva prosessi, ja sen tutuksi koskea yhteiskunnan kaikkia instituutioita.

11. *Oikeus seksuaaliterveyden hoitopalveluihin*

Seksuaaliterveyden hoitopalvelujen tulisi olla käytettävissä kaikissa seksuaalisuuteen liittyvissä huolenaiheissa, ongelmassa ja toimintahäiriöissä niiden ehkäisemiseksi ja hoitamiseksi.

Six Hat Thinking

Alkuperäisestä englanninkielisestä tekstistä suomennettu hattujen (väri)merkitykset VirtuaaliSeksi-opintojakson miesopiskelijoiden käyttöön seuraavasti:

Valkoinen hattu. Valkoinen on ehdotushattu. Se sisältää yleistä informaatiota. Kun valitset valkoisen hatun päähäsi, voit esittää seuraavia kysymyksiä: mitä tietoa on? mitä tietoa tarvitaan? Minkälaisia kysymyksiä pitäisi tehdä? Valkoinen hattu päässä kiinnittää huomion suoraan saatavissa olevaan tai puuttuvaan tietoon.

Punainen hattu. Punainen kuvaa tulta ja lämpöä. Punainen hattu sisältää ajatuksia, aavistuksia ja mielialoja. Ehkä sinä et punainen hattu päässäsi tiedä syytä johonkin, mistä pidät tai et pidä. Kun punainen hattu on käytössä, sinulla on mahdollisuus viedä eteen päin ajatuksia tai aavistuksia selittämättä niitä. Ajatuksesi ovat olemassa ja punainen hattu antaa luvan viedä niitä eteen päin.

Musta hattu. Musta hattu on ehkä kaikkein hyödyllisin hattu. Se on varmasti eniten käytetty väri ja värinä se tuo mieleen tuomarin. Mustaa hattua voidaan käyttää varoituksena. Musta hattu lopettaa vahingollisen tekemisen ja se osoittaa riskit ja syyn siihen, miksi jokin ei toimi. Ilman mustaa hattua oltaisiin pulassa koko ajan. On kylläkin muistettava, että mustaa hattua ei pidä ylikäyttää: se voi olla vaarallista.

Vihreä hattu. Vihreä värinä tuo mieleen luonnon, joka käsittää kasvun, energian ja elämän. Vihreä onkin siten energiahattu. Vihreä hattu päässä voidaan esittää uusia ehdotuksia ja vaihtoehtoja sekä ehdottaa erilaisia muunnelmia ja luonnoksia ehdotettuun ideaan. Vihreä hattu antaa siis luvan viedä eteen päin mahdollisuuksia. Kun vihreä hattu on käytössä, jokainen laittaa peliin luovuutensa.

Sininen hattu. Sininen hattu on pelkästään ajattelua itseään varten: mitä pitäisi tehdä seuraavaksi? Mikä on aikaansaannos tähän asti? Sinistä hattua on hyvä käyttää keskustelun alussa silloin, kun pitää rajata ajattelua ja päättää, mihin keskustelussa pitäisi päätyä. Sinistä hattua voi käyttää silloin, kun haluaa järjestystä tai tehdä yhteenvedon keskustelusta.

Keltainen hattu. Keltainen värinä kuvaa aurinkoa ja optimismia. Keltainen hattu päässä tehdään suorita arvovalintoja ja mietitään hyötyä ehdotuksiin: mikä on hyvää? Jopa silloin, kun ideasta ei pidä, keltainen hattu auttaa etsimään hyviä puolia: mikä on saavutettu etu? Kuka hyötyy? Kuinka hyöty saadaan esiin? Mitkä ovat eri arvovalinnat vaakakupeissa?

Ilmoitus VirtuaaliSeksi-opintojaksosta

Heissan!

Lähestyn tällä sähköpostilla ainoastaan Lahden ammattikorkeakoulun miespuolisia sairaanhoitajaopiskelijoita, jotka opiskelevat opintosuunnitelmien 2000–2001 tai 2002–2003 mukaan. Lue eteenpäin, niin asia selkenee!

Opinto-opasta selatessasi löydät opintojakson **Lisääntymis- ja seksuaaliterveys 1–3 ov** riippuen oppaasta. Opintojakso toteutetaan myös opetussuunnitelman eri aikoina: alku- tai loppupuolella opintoja.

No, nyt kuitenkin alustuksen jälkeen asiaan: perustan opintojakson **VirtuaaliSeksi-seksuaaliterveyttä miehille 2–3 ov** verkkoympäristöön. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että opinnot voi suorittaa netin kautta verkkokurssina kevään 2002 aikana. Opintojakso toteutetaan WebCT-oppimisalustalla (ei ole vaikea!), joten ensimmäisen kerran kokoonnumme täällä STL:llä (atk-luokka) ja neuvon nettiympäristön. Sen jälkeen siirrymme nettiin ja opintosuorituksen voi jättää myös siellä. Lopuksi loppukoontin paikka ennen kesälomia.

Alustavaa aikataulua/sisältöä olen suunnitellut seuraavasti:

Instruktio ja aloitus viikolla 15 (alustavasti esim. ma 8.4 klo 16-18 tai ti 9.4. mikä aika vaan. Ehdotuksia vastaanotetaan!)

Opiskelijoille jaetaan kirjallinen vihkonen verkko-opintojen sisällöstä, tavoitteesta ja toteutuksesta sekä tutustutaan WebCT- oppimisalaan. Käyttäjätunnukset ja salasanat. Teknistä tukea tarvittaessa.

Vk 17–19 Sisällöt ja toteutus.

- I. –OngelmaliSeksi: 23.4.2002 – purku 25.4.2002
- II. ParilliSeksi: 25.4.2002 – purku 30.4.2002
- III. KaupalliSeksi: 30.4.2002 – purku 3.5.2002
- IV. MielikuvalliSeksi: 3.5.2002 – purku 7.5.2002

Loppukoonti 13.5.2002 (klo aika sovitaan aloituksessa)

TestaukSeksi: opiskelija palauttaa kysymyslomakkeet verkon kautta viimeistään 15.5.2002

Huom! Aikataulut ovat alustavia, voimme sopia ne ensimmäisellä kerralla yhdessä tarkemmin.

Miltäs kuulostaa? Toivottavasti kiinnostavalta! Tällä kertaa jätämme tyttöopiskelijat ulkopuolelle, sillä opintojakson tavoitteena on kehittää lisääntymis- ja seksuaaliterveyden opintoja miehet huomioivaksi. Lisäksi tavoitteena on kehittää verkko-opintoja STL:llä, sillä niitähän ei ole ollut tarjoilla perusopetuksessa eikä vapaa valinnaisissa. Ajasta ja paikasta riippumaton opiskelu antaa kuitenkin joustavuutta.

Vien opintoviikot/suoritukset winhaan ja voitte lukea ne perusopintoihin tai vapaasti valittaviin. Esim. HOI 01K opiskelijat suorittavat tällä opintojaksolla seksuaaliterveyden teoriaopinnot, jotka on suunniteltu elokuulle 2002. Asiasta sovittu tutorin kanssa. Osallistuminen opintojaksoille suuntaa siis kohti sairaanhoitajan-amk-tutkintoa!

VirtuaaliSeksi – seksuaaliterveyttä miehille -opintojakso on osa väitöskirjatutkimustani, jonka teen Tampereen yliopistoon kasvatustieteelliseen tiedekuntaan. Pyydän josakin vaiheessa joitakin teitä vapaaehtoiseen haastatteluun, joka voidaan tehdä haastateltavan valitsemassa paikassa ja ajankohdassa. Nou hätä, opintojakson sisältö ei ”pölise tieteellistä pölyä” ... päinvastoin, kaikkea muuta! ☺

Koska tämä kutsu kurssille lähtee vain valituille, ilmoittaudu viim. 20.3 mennessä sähköpostilla suoraan minulle taina.anttonen@lpt.fi tai tipauta snail-mailia lokerooni alakerrassa. Kysymyksiin vastaan mielelläni! Yhteystietoni allekirjoituksessa.

Nähdään!

Taina A.

Seksuaaliterveyden opettaja

ps. Koska tiedän, että monet teistä ovat harjoittelussa, laitan tämän ilmoituksen myös kurssien nappitaululle. Huom! Puskaradio on myös hyvä juttu

ps. jos sinulla on mailiosoite, jota luet usein, laittaisin sen mielelläni sähköpostilistalleni...postia liikkuu opintojaksojen aikana!

Tervetuloa opintojaksolle VirtuaaliSeksi – seksuaaliterveyttä miehille 2–3 ov

Lahden ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveystieteiden laitos on mukana valtakunnallisessa VirtuaaliAMK- hankkeessa, jonka kautta opiskelijat voivat tulevaisuudessa suorittaa opintojaksoja verkko-opintoina. Tietoteknologian kehittyminen on avannut opetukselle ja oppimiselle aivan uudet mahdollisuudet ja virtuaaliopetus lähtee liikkeelle usein yksittäisen tuutorin kiinnostuksesta tarjota opiskelijoille ajasta ja paikasta riippumatonta opiskelua. Tämä oppijakson toteutuminen on luova kokeilu, jossa seksuaaliterveyden opetusta toteutetaan virtuaalisesti ongelma- ja tutkimusperustaisen oppimisen lähtökohdista. Seuraavassa tekstissä esitellään opintojakson sisältö, toteutus, oppimisympäristö, osallistujat, aikataulu, arviointi ja tuutori.

Mitä on seksuaaliterveys?

Seksuaaliterveys on tällä hetkellä monen tieteenalan kiinnostuksen kohteena. Aihetta pohtivat mm. lääkärit, terveystieteilijät, kasvattajat ja sosiologit. Mitä seksuaaliterveys sitten on? Viimeisin tulkinta seksuaaliterveydestä on seuraava:

1. Kyky nauttia ja kontrolloida seksuaalista ja lisääntymiskäyttäytymistä sosiaalisen ja persoonallisen etiikan mukaan
2. Vapaus pelosta, häpeästä, syyllisyydestä, vääristä uskomuksista ja muista psyykkisistä tekijöistä, jotka ehkäisevät seksuaalivastinetta ja huonontavat seksuaalista kanssakäymistä
3. Vapaus orgaanista häiriöistä, taudeista ja vajeista, jotka häiritsevät seksuaalisuutta ja lisääntymistä

Lähde: Virtanen Jukka. 2002. Kliininen seksologia. WSOY.

Tällä opintojaksolla tutustutaan edellä mainittuihin seksuaaliterveyden osa-alueisiin monitieteisestä lähtökohdasta siten, että tieto on sovellettavissa sairaanhoitajan ammatteihin kohdattaessa asiakkaita. Ammatillisessa osaamisessa seksuaaliterveyden alueella on hyvä tunnistaa myös omat käsityksensä seksistä. Ennakkoluulot ja vahvat omat mielipiteet voivat olla esteenä kohdata ja ohjata asiakasta. Seksiin liittyvät kysymykset ovat ns. ovenripakysymyksiä, joiden tunnistaminen vaatii avointa mieltä ja sallivaa suhtautumista. Tällä opintojaksolla todistetaan, että sairaanhoitajalla on lupa puhua seksistä!

Opiskelijoiden valinta kursseille

Olet saattanut ihmetellä, miksi sait kutsun opintojaksolle miessukupuolen edustajana. On helppo tehdä havainto, että seksuaaliterveyttä opetetaan ammattikorkeakoulussa usein nais- ja lääketiedelähtöisesti. Ei ole pitkää aikaa, kun opetussuunnitelmassa oli opintojakso Äitiyshuolto ja naisten tautien hoitotyö. Miehet ovat unohtuneet seksuaaliterveyskeskustelussa ja tätä unohdusta tukevat tehdyt tutkimukset. Tällä opintojaksolla pyritään siis löytämään miesten näkökulmaa sisällön ja opetusmenetelmän kautta.

Miksi opintojakso tietoverkossa?

Tietoteknologian huima kehittyminen viime vuosikymmeninä on avannut kaikille uuden virtuaalisen maailman. Internetistä sanotaan, että se on maailmanlaajuinen tapaamispaikka, johon jokainen voi poiketa tapaamaan tuttuja ja tuntemattomia tai etsimään uutta tietoa. Tämä opintojakso voidaan kuvitella sijaitsevan nettibaarissa, jossa jokainen voi piipahtaa haluamanaan aikana ja jäädä notkumaan baaritiskille niin pitkäksi aikaa kuin haluaa.

Tämän päivän maailmassahan tieto ei ole pysyvää. Toisaalla uutta tietoa tuotetaan ja toisaalla osa tiedosta vanhenee nopeasti ja menettää käyttökelpoisuutensa. Tavallista on, että uutta tietoa tuotetaan yhteistyössä kuten tällä opintojaksolla. Tärkeäksi nousee näin ollen taito etsiä uutta tietoa ja arvioida tiedon soveltuvuutta käytännön elämään. Samalla karttuu ymmärrys tiedon monista eri lähteistä. Tietoverkko tarjoaa siten mahdollisuuden suorittaa opintojakso ajasta ja paikasta riippumatta samalla, kun se opettaa etsimään uutta tietoa.

Sisältö, ongelmat ja verkkokeskustelut

Aiemmin kerrottiin, miten seksuaaliterveys määritellään tänä päivänä. Opintojaksoon on koottu määritelmän mukainen asiasisältö neljäksi lähtökohdaksi eli ongelmaksi. Ongelmalla on usein arkipuheessa negatiivinen sävy, mutta tässä opintojaksossa ongelma pyrkii olemaan tuore, avoin ja haastava. Ongelmien valinnassa tavoitellaan nykypäivän todellisuutta, sillä ns. reaaliaikaisen maailman rinnalla toimii ja voimistuu kiihkeä virtuaalimaailma.

Käytännössä ongelmia lähestytään siten, että jokainen tekee ajatuksiaan julkiseksi muille verkkokeskustelussa ja pyrkii tekemään kysymyksiä itselleen ja toisille ongelmasta. Keskustelu etenee siten kysymysten, kommenttien ja selitysten varassa. Tavoitteena on, että keskustelun lopussa ongelmasta on jonkinasteinen yhteinen loppunäkemyks. Voi olla kuitenkin, ettei yhteistä näkemystä muodostu, koska on monta eri tapaa ajatella!

Ongelmiin liittyy ns. avainsanoja, joiden tarkoituksena on avata opittavaa asiaa. Alussa tuutori avaa keskustelua enemmän kysymyksiin, mutta muista, että voit itse aloittaa myös uuden keskustelun. Tuutori osallistuu kyllä verkkokeskusteluihin, mutta ei pyri johtamaan keskustelua.

Ongelmat ovat seuraavat: OngelmalliSeksi, ParilliSeksi, KaupalliSeksi ja MielikuvalliSeksi. Ongelmat tulevat näkyviin oppimisolustaan kansioina linkkilistoihin ja niiden viereen aukenee verkkokeskustelu. Tehtävänäsi on tutustua ongelmaa, miettiä esiin nousevia kysymyksiä, tutustua verkkodokumentteihin ja kommentoida ongelmaan liittyvää asiaa erivärinen hattu päässäsi (kts. hattutemppu ja kuinka se tehdään) verkkokeskustelussa. Usein verkkokeskusteluissa herää uusia kysymyksiä ja peruserä on, että kaikki kysymykset ovat sallittuja. Kukaan ei jaksa yksin keskustella, joten toisten opiskelijoiden ja tuutorin kommentteihin on hyvä ottaa tuoreeltaan kantaa. Jos sinulle jää epäselvyyksiä, on hyvä pyytää välittömästi tarkennuksia verkkokeskustelussa, sähköpostitse tai henkilökohtaisessa keskustelussa. Myös omat kokemuksesi esim. tiedossasi olevat www-dokumentit on hyvä jakaa toisille tiedoksi. Verkkokeskustelut ovat avoimena koko opintojakson ajan, joten voit palata keskusteluihin myöhemmin. Toivotaan sanailua puolin ja toisin. Käytä erivärisiä hattuja sen mukaan, minkälaiseksi kommenttisi haluat!

Seuraavaksi tietoa opiskeluympäristöstä ja sen toiminnasta, opintojaksoon liittyvästä materiaalista, aikataulusta ja arvioinnista.

Opintojakson toteutus

Tavoitteena on tehdä opiskelu mahdollisimman joustavaksi, joten voit esittää ideoita mahdollisimman hyvästä opintojakson toteutuksesta. Esim. aikataulua ei voida pitää täysin lukkoon lyötynä vaan jokaiselle pyritään löytämään sopiva eteneminen. Muista, että aika yleensä on kuitenkin rajallinen!

Opiskeluympäristö ja toiminta

Opiskelujakso sijaitsee ns. virtuaalisella oppimisolustalla Fle3. Fle3 on kehitetty Helsingin yliopiston Medialaboratoriossa ja se perustuu ongelmaperustaisen oppimisen pedagogiseen malliin. Opintojakson alussa saat osallistumiseen tarvittavan käyttäjätunnuksen ja salasanan. Testaa tunnukset välittömästi ja ilmoita tuutorille, jos sisäänkirjaantuminen ei onnistu. Oppimisolustalle voit kirjaantua siellä missä on Internet eli kotona, laitoksella, kirjastossa jne. haluamanasi ajankohtana. Verkkokeskustelut päivittyvät näkyviin reaaliajassa ja tuutori tutustuu verkkokeskusteluihin vähintään joka arkipäivä. Pyri pitämään mielipiteesi tuoreina ja poikkeaa oppimisolustalle mahdollisimman usein katsomaan, mitä uutta verkkokeskusteluissa ja tutustumaan uuteen ongelmaan.

Hattutemppu ja miten se tehdään?

Miten sitten verkossa toimitaan? Oppimisalusta Fle3 on yksinkertainen rakenteeltaan. Ongelma löytyy kansiosta ja keskusteluun pääset vastaa-komennolla. Valitse tietämystyyppisi valikosta, joka on seuraava:

Valkoinen hattu (white hat): Valkoinen on ehdotushattu. Se sisältää yleistä informaatiota. Kun valitset valkoisen hatun päähäsi, voit esittää seuraavia kysymyksiä: mitä tietoa on? mitä tietoa tarvitaan? Minkälaisia kysymyksiä pitäisi tehdä? Valkoinen hattu päässä kiinnitetään huomio suoraan saatavissa olevaan tai puuttuvaan tietoon.

Punainen hattu (red hat): Punainen kuvaa tulta ja lämpöä. Punainen hattu sisältää ajatuksia, aavistuksia ja mielialoja. Ehkä sinä et punainen hattu päässäsi tiedä syytä johonkin, josta kuitenkin pidät tai et pidä. Kun punainen hattu on käytössä, sinulla on mahdollisuus viedä eteen päin ajatuksia tai aavistuksia selittämättä niitä. Ajatuksesi ovat olemassa ja punainen hattu antaa luvan viedä niitä eteen päin.

Musta hattu (black hat): Musta hattu on ehkä kaikkein hyödyllisin hattu. Se on varmasti eniten käytetty väri ja värinä se tuo mieleen tuomarin. Mustaa hattua voidaan käyttää varoituksena. Musta hattu lopettaa vahingollisen tekemisen ja se osoittaa riskit ja syyn siihen, miksi jokin ei toimi. Ilman mustaa hattua oltaisiin pulassa koko ajan. On kylläkin muistettava, että mustaa hattua ei pidä ylikäyttää: se voi olla vaarallista.

Vihreä hattu (green hat): Vihreä värinä tuo mieleen luonnon, joka käsittää kasvun, energian ja elämän. Vihreä onkin siten energiahattu. Vihreä hattu päässä voidaan esittää uusia ehdotuksia ja vaihtoehtoja sekä ehdottaa erilaisia muunnelmia ja luonnoksia ehdotettuun ideaan. Vihreä hattu antaa siis luvan viedä eteen päin ajatuksia täyttää päätä. Kun vihreä hattu on käytössä, jokainen laittaa peliin luovuutensa.

Sininen hattu (blue hat): Sininen hattu on pelkästään ajattelua itseään varten: mitä pitäisi tehdä seuraavaksi? Mikä on aikaansaannos tähän asti? Sinistä hattua on hyvä käyttää keskustelun alussa silloin, kun pitää rajata ajattelua ja päättää, mihin keskustelussa pitäisi päätyä. Sinistä hattua voi käyttää silloin, kun haluaa järjestystä tai tehdä yhteenvetoa keskustelusta.

Keltainen hattu (yellow hat): Keltainen värinä kuvaa aurinkoa ja optimismia. Keltainen hattu päässä tehdään suoria arvovalintoja ja mietitään hyötyä ehdotuksiin: mikä on hyvää? Jopa silloin, kun ideasta ei pidä, keltainen hattu auttaa etsimään hyviä puolia: mikä on saavutettu etu? Kuka hyötyy? Kuinka hyöty saadaan esiin? Mitkä ovat eri arvovalinnat vaakakupeissa?

Opintojakso löytyy www-osoitteesta: <http://193.166.70.57/FLE>

Huom! Muista sulkea käyttämäsi Internet-selain (Netscape tai Explorer) poistuessasi oppimisalustalta. Fle3:ssa ei ole uloskirjoittautumista. Sulkemalla selaimen estät seuraavaa tietokoneenkäyttäjää lukemasta oppimateriaalia, verkkokeskusteluja jne.

Opiskelumateriaali

Opintojakson materiaali koostuu ongelmista, verkkokeskusteluista ja www-dokumenteista. Aiemmin esiteltiin ongelmat ja verkkokeskusteluihin osallistuminen, joten seuraavaksi tarkemmin www-dokumenteista opintojakson materiaalina.

Materiaaliksi on valittu ongelmaan liittyviä www-dokumentteja, jotka ovat näkyvissä oppimisolustalla. Tutustu www-dokumentteihin, sillä niiltä löytyy kysymyksiä ja vastauksia. Pääsääntöisesti kaikki opintojaksoon liittyvä materiaali löytyy Internetistä, mutta halutessasi voit tutustua ns. perinteiseen opiskelumateriaaliin. Oheisena kirjallisuuslista, josta voit valita lukemista tiedon tarpeesi mukaan. Opintojaksolla ei siis tueta Suomen paperiteollisuutta vaan käytetään Internetin tarjoamia mahdollisuuksia tiedonhaussa!

LukemiSeksi:

- Hovatta ym. 1995. Seksuaalisuus. Duodecim.
- Koponen ym. 1997. Perhesuunnittelusta lisääntymisterveyteen. Stakes.
- Kontula, Lottes. 2000. Seksuaaliterveys Suomessa. WSOY.
- Nummelin. 1997. Seksuaalikasvatusmateriaalia –Millaista seksuaalisuutta nuorille? Stakes
- Nummelin. 2000. Seksuaalikasvatusmateriaalit – pääkaupunkiseutulaisten nuorten näkemyksiä ja kokemuksia. Tampereen yliopisto.
- Nykänen, Sironen. 1996. Hellittääkö hedettä? Jyväskylän yliopisto.
- Palo Jorma, Palo Leena-Maija. 1999. Rakkaudesta seksiin. WSOY.
- Papp ym. 2000. Nuorten aikuisten seksuaalikäyttäytyminen ja seksuaaliset riskinotot. Väestöliitto.
- Perttula: Tytöt. 1997. Käsikirja kiinnostuneille. Otava.
- Pro Nursing 1997. Halu rakastaa.
- Socada ym. 1997. Hetero-olettamuksesta moninaisuuteen. Edita.
- Virtanen Jukka. 2001. Kliininen seksologia. WSOY.

Opintojaksoon liittyvä tiedonhaku

Internetin tiedonhakupalvelut voidaan jakaa hakuohjelmiin ja aihehakemistoihin. Internet tarjoaa sinulle siten valtavan määrän tietoa. Opintojaksolla annetaan ongelmiin liittyviä www-dokumentteja, mutta voit etsiä lisätietoa hakusanoilla ja asiasanoilla. Määritä tiedontarpeesi selkeästi, jotta haku onnistuu. Hakurobotit käyvät läpi haluamaasi materiaalia, ne päivittyvät säännöllisesti ja näin uusien tietojen saaminen nopeasti käyttöön. Ohjeita tiedonhaakuun löydät myös suoraan Internetistä.

Kun haet tai tuot uutta tietoa tai aloitat uuden keskustelun muista seuraavat kriteerit:

- Tiedon totuus jää tiedonhakijan vastuulle. Jokaisen on itse arvioita, kuinka luotettavaa tieto on.
- Tietoa jaettaessa opiskelijoiden kesken, jokainen arvioi, uskooko haettuun tietoon vai ei.
- Jokainen arvioi itse, välittääkö hankittua uutta tietoa eteen päin.
- Jokainen arvioi uuden tiedon asenteellisuuden asteen: sävyttääkö asiaa voimakas asenteellisuus?
- Jokainen arvioi tiedon tuottamiseen liittyvän motivaation: onko kyseessä esimerkiksi kaupallinen tarkoitus julkaista tietoa Internetissä?
- Jokainen kertoo tietolähteensä ja sen sisällön. Tärkeintä tiedossa on hyvä perustelu: yksi luotettava ja perusteltu tietolähde on parempi kuin monta epäluotettavaa.

On hyvä muistaa, että internetin rinnalla on edelleen muita tiedonhaunkanavia kuten kirjastot, asiantuntijat, lehdistö. Muista myös, että Internet painottuu tänä päivänä vielä viihteelliseen aineistoon ja amerikkalaisten asema tiedon tuotannossa korostuu.

Aikataulu

Opintojakso koostuu lähiopetuksesta ja verkkokeskusteluista. Lähiopetuksen tuntimäärä on 4 h ja verkkokeskusteluihin voit osallistua sinun itsesi valitsemalla ajalla. Aikataulu on seuraava:

Aloitukset: 9.4. tai 10.4. klo 16-18.

Paikka: Atk-luokka 2

Jos kellonajat ja päivämäärät ovat sopimattomia sinulle, sovi tuutorin kanssa oma aloitusaika. Aloituskerroilla saat ohjeistuksen, tutustut oppimisalustaan ja saat tietoa toteutuksesta ja pelisäännöistä. Ongelmat ilmaantuvat oppimisalustaan viikoilla 17-19. Kirjautu oppimisalustaan ja aloita opiskelu uuden ongelman ilmestyessä. Tavoitteena on, että opintojakso päättyy viikolla 20 tai 21. Tarkemmasta loppukoonnista (paikka ilmoitetaan myöhemmin) sovitaan aloituskerroilla. Tavoitteena on toimia mahdollisimman joustavasti suhteessa aikatauluun.

Alku- ja loppukysely

Opintojakson aloitus tapahtuu alkukyselyllä. Alkukyselyllä kartoitetaan tietämystäsi seksuaaliterveydestä sillä hetkellä ja kartoitetaan tapaasi opiskella. Lomakkeen täyttä-

miseen sinulta kuluu aikaa n. 15 minuuttia ja sen voit jättää nimettömänä, mutta numeroituna (numero ilmoitetaan täyttö vaiheessa). Kyselylomake on ns. suljettu eli sinua pyydetään vastaamaan valmiisiin vastausvaihtoehtoihin.

Opintojakson lopetus tapahtuu vastaavasti loppukyselyllä, jossa kartoitetaan mielipidettäsi verkko-opinnoista, ongelmista ja sisällöstä. Lomake on suljettu kuten alkukyselyssä ja aikaa sinulta kuluu saman verran eli n. 15 minuuttia. Kyselylomake palautetaan samoin nimettömänä, mutta numeroituna.

Opiskelun pelisäännöt

1. pelisääntö: Kirjaudu oppimisalustalle säännöllisesti kuitenkin siten, että valitset itse ajankohdan ja paikan. Pyri laatimaan itsellesi aikataulu esimerkiksi seuraavasti: käytän aikaa oppimisalustalla 1 h keskiviikkona tai ½h ti ja ½h torstaina.
2. pelisääntö: Älä luovuta opintojaksoon osallistumiseen liittyvää käyttäjätunnusta tai salasanaa ulkopuolisille.
3. pelisääntö: On suositeltavaa esittää kysymys, kommentti, selitys yms. verkkokeskusteluissa jokaista ongelmaa kohden vähintään kerran (tähdätään toki vilkkaaseen keskusteluun), jolloin voit käyttää erivärisiä hattuja oman valintasi mukaan.
4. pelisääntö: Kommenteissa yms. ei loukata toisten mielipiteitä ja pyritään pysymään asiatekijänsä. asiat sanotaan kuitenkin niin kuin ne ovat!
5. pelisääntö: Jos koet tulleet loukatuksi tai mielestäsi ongelmien sisältö ei ole soveliaista, ilmoita siitä toisille opiskelijoille ja tuutorille.
6. pelisääntö: Verkkokeskustelu on suljettu, joten suljetuksi jääköön. Älä kommentoi verkkokeskustelujen sisältöä opintojakson ulkopuolisille. Luottamuksellisuus keskusteluissa. Jos opintojakson sisältö halutaan julkiseksi, siitä neuvotellaan yhdessä.
7. pelisääntö: Jos joudut keskeyttämään opintojakson, ilmoita siitä tuutorille sähköpostilla tai verkkokeskustelussa. Suositeltavaa on kertoa keskeyttämisen syy.
8. pelisääntö: Muuta? Jos mielestäsi opintojakson toteutus vaatii lisää pelisääntöjä, ehdota niitä verkkokeskustelussa.

Opintojakson arviointi

Arvioinnin perustana on osallistumisen. Tavoitteena on sisällön oppimisen lisäksi kehittää verkko-opiskeluun liittyviä taitoja, ongelmanratkaisua ja vuorovaikutusta verkkokeskustelujen kautta.

Opintojakson arviointi on siten kaksivaiheinen:

1. osallistuminen verkkokeskusteluihin (pelkkä seuraaminen ei riitä) on hyväksytty suoritus eli numeraalisesti arvioituna H3 tai
2. loppukyselyyn saat halutessasi liitteen, joka käytännössä on kotitentti. Jos haluat osallistua kotitenttiin, sinulla on mahdollisuus korottaa arvosanaasi numeroihin H4 tai K5.

Kotitentien hylkääminen ei vaikuta arvosanaan alentavasti. Perusopinnoissa on käytössä numeraalinen arviointi (H3–K5) ja vapaa valinnaisissa laadullinen arviointi (hyväksyty/hylätty). Opintoviikkoja sinulle kertyy opintojaksosta 2–3 ov. Ilmoita tuutorille haluamasi opintoviikkomäärä aloituskerralla.

Opintojakson tuutori

Taina Anttonen

Lehtori, TtM, kasvatustieteen jatko-opiskelija, Tampereen yliopisto

Yhteystiedot: (poistettu)

Tutkimus

Opintojakson aiheesta valmistellaan Tampereen yliopiston kasvatustieteen laitokselle väitöskirjaa nimellä **Seksuaaliterveys ja tietoyhteiskunnan haasteet 2000-luvulla – ongelmaperustainen oppiminen miesopiskelijan näkökulmasta**. Opintojakson toteutuksella pyritään selvittämään, kehittämään ja muuttamaan vallitsevaa käytäntöä seksuaaliterveyden opetuksessa. Tarkoituksena on lähestyä aihetta nimenomaan verkko-opetuksen, ongelmalähtöisen oppimisen ja sisällön lähtökohdista. Toivon sinun suhtautuvan myönteisesti tutkimukseen ja suostuvan tiedonantajaksi (mm. vastaamalla alku- ja loppukyselyihin, suostumalla haastatteluun, noin 1-2 h valitsemassasi paikassa ja sinulle sopivana aikana) tänä päivänä tärkeässä opetuksen tutkimuskohteessa. Tutkimusaineisto esim. kyselykaavakkeet jäävät vain tutkijan käyttöön ja ne tullaan hävittämään tutkimuksen jälkeen. Peruseriaatteena on luottamuksellisuus ja nimettömyys. Tarkempia tietoja tutkimuksesta ja sen eri vaiheista saat opintojakson tuutorilta ja etukäteen tervetuloa kuuntelemaan, kun aikanaan väitöskirjaa puolletaan.

Muistiinpanoja

Käyttäjätunnus (username):

Tunnussana (password):

Muita merkintöjä:

Yksilöllisten keskusteluhaastattelujen teemoja

Seksuaalivalitus

- aikaisempi kokemus
- arvio omasta seksuaaliterveyden tietoperustasta
- mitä, missä, millaista

Seksin ja seksuaaliterveyden tietoperusta

- miesnäkökulmaisuus >< naisnäkökulmaisuus
- tämän hetkinen oma ihmissuhde (parisuhteeton vai parisuhteellinen)
- ilmenevät arvot, normit, olettamukset, käytänteet
- muut ajatukset teemasta

Tietoteknologiapainotteinen opetuksellinen ja opiskelullinen tilanne tuetusti yhteisöllisenä : VirtuaaliSeksi-opintojakso

- opintojen vaihe suhteessa aikaan ja paikkaan
- aikaisempi kokemus verkostopohjaisesta opiskelusta (vrt. tekniset taidot)
- yksilöllisyys >< yhteisöllisyys
- arvio vuorovaikutuksellisuudesta
- opettajan ja opiskelijan paikka suhteessa toisiinsa
- opintojakson sisältö, verkkokeskustelut: ilmapiiri, puheenaiheet, internet tietoperustan lähteenä
- mitä, millä tavalla, missä tapahtui opiskelullisuutta suhteessa opetuksellisuuteen

Merkintä prosessipäiväkirjaan **28.1.2003** (klo 02.00)

Mieleni minun tekevi,
teoriaa ja käytäntöä integroida,
etnografisesti tutkiskella,
ilmiötä paljastella,
kokemuksia pohdiskella,
merkityksiä etsiskellä,
tietoa tarkastella,
luovasti kirjoitella,
yhdenlaista totuutta esitellä.

Mitä tarkoittaa ryhtyminen,
kvalitatiivisesti puurtaminen,
väitöskirjan tekeminen,
käytännössä, teoriassa?

Aivoni ajattelevi,
integraation vaikeudessa,
käytännössä:
takinlenkki ompelematta,
saksan läksy kuulematta,
aviomies hellimättä,
siskolle puhelu soittamatta,
naistenlehti lukematta,
uutuusleffa katsomatta,
alennusmyynti kiertämättä,
golftasoitus laskematta,
laskiaispullat paistamatta.

Aivoni (edelleen) ajattelevi,
mitä mieleni tekevi
teoriassa:
saan uutta ymmärrystä,
syvällistä käsitystä,
ajatteluun terävyyttä,
pohtimiseen kyvykkyyttä,
ilmiöön näkyvyyttä,
opettajuuteen muuttuvuutta,
ihmisyyteen kiehtovuutta,
kokemalla opetella,
eteenpäin kehittää,
mielenmaisemaani esitellä,
mielipiteitä herätellä.

Siis: teoriaa ja käytäntöä,
vaikea on integroida,
väitöskirjaa puurtaessa,
päivät työhön kadotessa,
pitkät yöt valvoessa,
tietokoneella niskat kipeytyessä.

Mutta: ilonani on oivaltaa,
prosessia kuljettaa,
kehämäisesti syventää,
näkemystä rikastaa,
akateemisuutta vahvistaa.
Ja jälkeen väitöskirjan painamisen,
asiansa puoltamisen,
voi tohtorina kuohuvaa ilmaan kohottaa
ja elämän käytännössä jälleen aloittaa!

Esimerkki litteroidusta ja koodatusta yksilöllisestä keskusteluhaastattelusta (tunn.8)

[YH, SKK1, TKL1] Tutkija: – Kuule tota semmosen minkä mä oon nyt huomannu aika tärkeeks jutuks. Mun on pitäny sitä kysyäkin niin niin tota kerrot sä mulle siitä että muistat sä kouluaikana että missä teillä oli seksivalistusta? Tai kuka sitä piti? Tai oliks sitä muuten yleensä ollenkaan?

[OKL1] Miesopiskelija: – Ää, siis peruskouluaikana yläasteen aikana?

[TKL2] T: – Niin tai sä oot lukion käyny eikö niin?

M: – Oon.

T: – Joo-o.

[SKKA1, SKKR1] M: – No tota. Se on varmaan verrattaviss johonkin yläasteen tai lukion huumevalistukseen. Eli sellanen yli-ikänen pullero täti tulee kertoon tunniks tai kaheks siitä että minkälaista seksi on ja sitten se on siinä ja siitä jää hyvin vähän mitään käteen. Korkeintaan se että kannattaa käyttää kondomia.

[TKL3]T: – Muistat sä oliks se opettaja vai terveydenhoitaja?

[TH1] M: – Terveidenhoitaja kävi.

T: – Joo.

[SKKL1, MKO1] M: – Muistaakseni, aaa, jos en nyt väärin muista niin meill oli yks tunti yhdeksännell luokalla ja oisko ollu yks tunti seiskall tai kaheksannella luokalla aiheesta ja siin oli oikeestaan niinku kaikki mitä niinku vois sanoo että opetettiin koulussa seksistä. Ett sitten kaikki muu on tavallaan muualta opittua.

[TKL4]T: – No mitä se muualta opittu on?

[MKOK1, MKOT1, MKOA1, SKKR2] M: – Muualta opittua mun tapauksessa on tota ollu että, aaa, mitä oon oppinu kavereilta tai lehistä tai leffoista tai tälleen että niinku pojillahan on tapana niinku yläasteell ja myöhemminkin niin kattoo kaiken maailman pornoa tai lukea lehtiä ja varmasti ja itselläni myös ja ja varmaan sitä kautta enemmän oppinu oikeestaan kaikki asiat muuten kun tota kun missään kouluvalistuksessa.

T: – Mmm.

[MKOA2, SKKL2, SKKO1] M: – Ett ehkä se on niinku enemmän sellanen että niinku ett sellanen pien nappula niinku valvoo vähän liian myöhään kouluaikana vaikk ala- tai yläasteell ja siell sattuu tuleen joku Playboyn ohjelma mikä (naurua) kestää puol tuntii kolmoselta niin siinä varmaan selviää niinku oikeestaan se niinku asia että mitä siinä ajetaan takaa.

T: – Mmm.

[THK1, HUUY1, HARE1, HARH1, THK2, THA1, SKKL3, SKKO2] M: – Ett ei sitä mun mielestä sillee niinkun terveydenhoitaja oikein ees osaa ehkä selittää. Ett se ainoo ett se on oikeestaan jääny pelkästään sellaseks niinku komediana mieleen se niinku se terveydenhoitajan tunti (naurua) kun sill oli sellain tota tekopenis mukana joka (naurua) jolla se niinku näytti ett miten kortsu pistetään siihen päälle ja sitten se rupes niinku hei heilutteleen sitä kun se ilmeisesti kuvitteli että hänellä on karttakeppi kädessä mutta sillä olikin tekopenis ja sitt se aina raivostuneena itselleen niin piilotti sen selkän-sä taakse (molemmat naurahtavat) vähän ajan kuluttua että että ei se (tauko) ett ei siinä oikein tullu mun mielest ne asiat mitkä ois pitäny. Mutt toisaalta se että niinku tarttee-ko sitä nyt yläasteelaisille kaikkii tullakaan ett mun mielest sellanen että ett yläasteel-le ylipäättään on tällänen mun mielest jonkinnäkönen buumi että siellä kaikki kävelee sellasissa ylimalkasen pieniss topeissa ja minihameissa ja ja on hirveesti puhetta jostain Radiomafian kesäkumikampanjoist ei välttämättä oo se paras ratkasu.

[TKL5, HUUY1, HUUK1]T: – Nii-in. Joo-o. Tuota toss on aika hauskoja juttuja joku kerto että joo ett terveydenhoitaja tuli ett sill oli semmonen liimapuikko.

M: – Mmm.

[HARE2, HUUK2]T: – Ja ja tota se rupes näyttään sitten sitä kondomin pukemista mutt se unohti sen sen korkin siitä ett siin oli se liima (naurua) ja se jumittu siihen ja se oli ollu kuulema niinku hirvee farssi.

M: – Joo-o.

[HUUY2]T: – eli sit oli lähinnä niinku naureskeltu.

[HUUY3] M: – Yleensä ne on farsseja.

Koodausselitteitä:

YH Yksilöhaastattelu

TKL keskustelulogiikka, tutkijan puhe

OKL keskustelulogiikka, miesopiskelijan puhe

SKK seksikasvatus koulussa

- SKKR riittämätöntä
- SKKA
- SKKL luokka-aste
- SKKO omaohjauttava

TH terveydenhoitaja

- THK terveydenhoitaja ”kykenemätön”
- THA seksivalistuksen ”aikuisnäkökulma”

HAR ”kondomiharjoittelu”

- HARE harjoittelun epäonnistuminen
- HARR harjoittelu riittämätöntä
- HARH harjoittelun huvittavuus

MKO muualta kuin kotoa opittua

- MKOK kaverit
- MKOT televisio, elokuvat
- MKOA aikuisviihde

HUU huumori

- HUUK puheen keventäminen
- HUUY yleinen asennoituminen

”Juokseva numerointi” kuvaa käyttökertoja.

Koodauksessa apuna käytettiin värejä.

Verkkokeskusteluketjujen otsikot, aloitus päivämäärä ja viestit yhteensä

3.8.2001	Mitä hyvää vapaassa suhteessa?	81
8.8. 2001	Alastonuutiset pääkanaville	89
19.8. 2001	Miehet 30 vuotta, Suomen kantava voima	146
20.8.2001	Rakastelun opetusta kouluun	99
20.8.2001	Oikeus aborttiin on epätasa-arvoinen	263
19.9.2001	Miksi nainen antautuu miehelle liian helposti?	277
22.8.2001	Erotaanko liian helposti?	262
26.9.2001	Sinkkukin tarvitsee ihmistä lähelleen	68
28.9.2001	Voisiko kunta tarjota seksipalveluja?	90
29.9.2001	Miehen seksihalut eivät ole avioliiton perusta!	241
13.10.2001	Naisilla on sydänystäviä, miehillä ei	51
26.10.2001	Silikoneilla ei saa parempaa itsetuntoa	227
10.11.2001	Nettipornostako Soneran pelastus?	114
16.11.2001	Miksi kaikkea myydään seksin varjolla?	122
17.11.2001	Onko miehillä vähemmän puheenaiheista?	100
29.11.2001	Yhteissauna ei sovi firman pikkujouluun	201
18.12.2001	Jälkiehkäisytabletti ei ole katumuspilleri	120
3.1.2002	Mieheni flirttailee juhlissa ystävättäreni kanssa	133
12.1.2001	Miesgynekologin kopelointi on iljettävää	447
11.1.2002	Seksin säästely avioliittoon riuduttaa seurustelumme	244
18.2.2002	Salkkareissa on liikaa seksiä	45
22.1.2002	Kuka on seksikkäin urheilija?	72
26.2.2002	Pitääkö työpaikka seksi jättää vain haaveeksi?	97
25.2.2002	Minkä ikäisenä seurustelu pitäisi aloittaa?	90
27.3.2002	Voinko seurustella ilman seksiä?	167
18.3.2002	Jatkoille lähteminen on jo lupaus miehelle	447
24.4.2002	Kesä on pienirintaisen painajainen	315
3.5.2002	Miksi ikääntyneiden seksuaalisuudesta vaietaan?	45
10.5.2002	Miehen lihavuus pilaa hyvän suhteen	184
12.5.2002	Missä kulkee petteilyn raja?	163
17.5.2002	Paita päälle terassilla!	125
17.5.2002	Mihin erotiikka on hävinnyt tv:stä?	34
12.6.2002	Voiko naiselle sysätä vastuuta raiskauksesta?	1007
14.6.2002	Naiset mulkoilevat vihaisesti yläosatonta rannalla	255
19.6.2002	Tuhosiko seksuaalinen vallankumous seksin?	256
14.7.2002	Uuden ihmissuhteen luominen on vaikeaa	201

13.7.2002	Mikä vaivaa suomalaista miestä?	471
24.7.2002	Miehet yrittävät väkisin käännättää lesboa	116
20.7.2002	Suomalaiset elokuvat tursuavat seksiä	81
25.7.2002	Miksi abortit lisääntyvät?	189
31.7.2002	Suomeen tarvitaan valvottuja ilotaloja	656
12.8.2002	Mitä teen, jos mies ei halua lasta?	1387
14.8.2002	Mistä toimivaa apua parisuhdeongelmiin?	94
13.8.2002	Mieheni tekstailee muiden naisten kanssa	302
29.8.2002	Onko isä vain tiellä synnytyksessä?	293
22.8.2002	Laitatko sormuksen taskuun baanalla?	153
1.10.2002	”Tää on seksii” on hienoa seksivalistusta	36
11.10.2002	Mainoksissa on nykyään liikaa paljasta pintaa	227
25.10.2002	Pettämiseen suhtaudutaan liian kevyesti	747

Esimerkki verkkokeskustelunavauksesta (tunt.12)

Voisiko kunta tarjota seksipalveluita?

Kunnallinen ilotalo voisi vähentää rikollisuutta, edistää terveyttä ja alueellista kehitystä. Jos kunnat voisivat tarjota seksipalveluita kohtuuhintaan, saisimme bordellitoiminnan ympärille pesiytyneen rikollisuuden vähenemään ja samalla ilotytöt (ja -pojat) säännöllisen terveydenhuollon piiriin, jolloin tautien leviäminen vähenisi. Kunta saisi myös toiminnasta kertyvät tulot käyttöönsä ja samoin ilotytöt maksaisivat veronsa kuten muutkin veronmaksajat. Ilotalotoiminnasta voisi muodostua merkittävä aluepoliittinen apu syrjäseutujen kunnille. Seksipalveluiden kysyntää ja tarjontaa tulee aina olemaan vaikka sitä kuinka lainsäädännöllä yritettäisiin estää. Eikö olisi järkevintä tehdä siitä tarkoin valvottua laillista toimintaa, jolloin siitä saataisiin mahdollisimman paljon yhteiskuntaa hyödyttävää toimintaa?

Syksy saa 2001

Verkkoartikkelien otsikot

Pitääkö kumppanille kertoa seksimenneisyydestä?	4.1.2003
Nelonen poistaa seksipuhelinmainokset	7.12.2002
Suomalaiselle riittää vähempikin seksi	27.11.2002
Ilotalo aikaa listautua pörssiin Australiassa	23.7.2002
Sopiiko seksi maitotytöille?	10.6.2002
Sekoittaako seksi jalkapalloilijan?	22.5.2002
Seksi rehottaa nuorten tekstiviesteissä	
Onko seksi liikaa sydämelle?	
David Coulthard: Seksi saa ajamaan lujempaa	26.2.2002
Suomalaiset harrastavat seksiä erikoisissa paikoissa	31.1.2002
Viagra auttaa masennukseen	
Porno katselu on trendikästä naisillakin	6.10.2001
”Seksi on parisuhteessa velvollisuus”	28.9.2001
Volvossa seksi sujuu parhaiten	2.8.2001
Ilotytöt tarjoavat Helsingissä seksiä 300 markalla	4.7.2001
Seksi voi pelastaa sydämen	9.2.2001
Irtoseksi ei enää innosta julkikkia	20.10.2000
Pornoteollisuus tuli Helsinkiin	30.5.2000
MenoHelsinki: GooM- risteily on viinaa ja seksiä	11.2.2000
Millaista on huono seksi?	9.4.1999
Seksitutkimus paljastaa: nyt nainen vie ja mies vikisee	
Ilmaisporno loppuu televisiosta	21.11.2002
Sonera mieli mukaan pornobisnekseen	6.11.2001
Kova porno pääsee videolevitykseen	9.12.2000
Osmo Soininvaara keskustelisi ilotaloista	13.1.2003
Mistä on pahat tytöt tehty?	15.4.2000
Trendipellet suosivat pian selibaattia parisuhteessakin	4.4.2002
”Eronnut nainen, ala lumpuksi!”	
Miksi rakkaus ei kestä?	13.5.2000
MenoHelsinki: Rakastaa, ei rakasta	28.1.2000
Tutkimus: Rakkaus ensi silmäyksellä on totta!	12.10.2001

Esimerkki verkkoartikkelista (tunt.56)

Onko seksi liikaa sydämelle?

Yli 70-vuotiaan miehen kuolema seksikaupan videonkatselukopissa on kliinisen seksologin **Jukka Virtasen** mielestä sattuma. Kuopiolaisessa liikkeessä pornofilmiä katsellut mies sai äkillisen sairaskohtauksen ja menehtyi maanantaina.

– Sehän tiedetään, että seksuaalinen kiihottuminen lisää sydämen syketiheyttä, pulssi nousee samoin verenpaine, Virtanen sanoo. Sinänsä hän ei näe mitään vaaraa eikä yhteyksiä erotiikan, pornon ja sydän- ja verisuonisairauksien välillä. Myöskään seksuaaliterapeutti **Leena Rosenbergin** mielestä sydänpotilaiden ei pitäisi lopettaa seksin harrastamista.

– Kyllä sydänpotilas voi harrastaa seksiä, kun muistaa noudattaa ohjeita.

